

neol. 1 713 5043
**MYSTERIUM
INCARNATIONIS**

**CONTRA
HÆRETICORUM ERRORES,**
Ab Congregatione SUB AUSPICIIS *Monachorum*
Abt. C. C. C. S. R. E. Augustinus
**EMINENTISSIMI, ac REVERENDISSIMI
CARDINALIS**

DOMINI DOMINI

LEONARDI

F. F. DE PORZIA, *Weissbrunn*

In Alma, & Archi-Episcopali Universitate Salisburgensi
PRÆSIDE, ET AUTHORE

P. ALANO RITTER,

Ord. S. Bened. Prof. *essofontano*, SS. Theol.
Doctore, & in Scholasticis Professore Ordinario, Celsissimi &
Reverendissimi S. R. I. Principis, & Archi-Episcopi Salisburg. &c. &c.
Confil. Ecclesiast. p. t. S. Facult. Theol. Decano.

J. M. W. DISPUTATIONI ACADEMICÆ

J. M. W. a P. MEINRADO DORNER,

Ejusdem Ordinis ad B. Virginem Ettalæ in Sup. Bavaria Pro-
fesso, AA. LL. & Philosophiæ Magistro, SS. Theologiæ Candidato,
examinato, approbato.

Die 27. Augusti Annô à Christo Nato M. DCC. XXXI.

SALISBURGI,

Typis Joannis Josephi Mayr, Aulico-Academici Typogr. p. m. Hæredum.

<36625423400011

S

<36625423400011

Bayer. Staatsbibliothek

Bayerische
Staatsbibliothek
München

EMINENTISSIMO,

ET

REVERENDISSIMO

PRINCIPI

DOMINO DOMINO

LEANDRO,

Ordinis S. Benedicti, Congrega-
tionis Cassinensis, DEI, & Apostolicæ

Sedis Gratiâ S. R. E. Tituli S. Callisti

Presbytero

CARDINALI,

Ex Principum & Antiquissima, ac Illustris-

sima Prosapia Comitum de

PORZIA,

EPISCOPO

BERGAMENSI.

DOMINO DOMINO

CLEMENTISSIMO.

EMINENTISSIME, ac REVERENDISSIME
S. R. E.

CARDINALIS,
DOMINE, DOMINE
CLEMENTISSIME.

Uòd ego à Montibus Juvavien-
sibus ad MONTES QUIRINOS
ascendere, & Sacrae Purpuræ Tuæ
me acclinem facere præsumam,
non id meæ temeritati, sed Tuæ
IPSIUS CLEMENTIÆ attribuen-
dum esse existima; hac enim Reverendissimus
Abbas meus ex Valle sua, quæ tota Thavma-
tur-

turgæ Virgini Sacra est, animatus, ut tantâ
auderem, imperavit. Nec dedignaberis, EMI-
NENTISSIME PRINCEPS, humilitatem no-
stram, quæ TIBI devotissima est; quia *mentes*
Principum, quò excelsiores sunt, eò facilius
humilia *respiciunt*, ut veros, non adulantes in-
veniant Nominis Veneratores. Nec à Majo-
ribus tuis, quos è Principum, & Comitum
Porzianorum Sanguine à multis retro sæculis
descendere tota agnoscit Europa, venerationis
materiam desumimus, sed à TE IPSO, qui
TIBI soli sufficis; nam virtus Tua, & singula-
ris tam in Theologicis, quàm Politicis scien-
tia

- - - *alienæ haud indiga laudis*

Divitiis animosa suis

Aliena despicit ad monitum Poëtæ

Et genus, & Proavos, & quæ non fecimus ipsi

Vix ea nostra puto.

Et profectò maximæ laudis est Principi, cui
Magnum nasci contigit, sese fecisse Majorem.
Majorem TE reddidit virtus, & doctrina, quæ,
sicut in humilioribus est argentum, in Principi-
bus gemma est, quam Natalitiis insignibus so-
lent gloriosius intexere: *Nulla enim, testante*
Cassiodoro, in orbe potest esse fortuna, quam litte-
rarum non augeat gloriosa doctrina. Non ignora-
mus in Germania, quæ TU feceris, & docue-

ris in Italia. Ingens erat à primis annis virtutis colendæ fervor, magnâ & tantâ Profapiâ digna in litteris, artibusque æmulatio, quæ TE ad ulteriora compulit, utque verticem, omnium scientiarum attingeres, TE totum Sacræ Theologiæ (rarum in sublimiori fortuna studium) consecrasti, & ea quidem contentione animi, & intellectus felicitate, ut fieres Magister, antequam alius verum discipulum induisset. Docuisti Romæ, ubi scientiarum Emporium est, cum audientium admiratione, quorum & aliquos in Germania novimus. Taceo alia, & quæ TE Magnum effecere. Noverit illa Roma, quæ Salisburgum ignorat, eaque præsumit in TE, quæ latent, virtutum, & scientiarum, animique decora; nec enim TE Benedictus XIII. sanctissimæ memoriæ solenni ritu Abbatem S. Pauli benedixisset, nisi altiora in TE suspexisset, quem tantâ, & insolitâ antea gratiâ dignatus est. Sed hoc minus erat, quàm ut TUA merita coronaret justissimus Pontifex, nisi & TE sacrâ Purpurâ ornasset. Ornavit autem non precibus Aularum motus, non sanguinis affectu, sed meritis TUIS, ut præterquàm Pontifici nemini quidquam debeas, quàm TIBI. Nec in minori æstimatione es moderno Pontifici gloriosissimè regnanti, qui TE consiliis, & gravissimis

mis negotiis adhibet. Et quamquàm ante Pur-
puram fueris à Sanguine, Virtutibus, & Doctri-
na in omnium veneratione, crevit tamen ab
Ostro Nominis excelsi gloria: pulchriùs enim
ad ruborem candor, suaviùs emicant ad Purpu-
ram Lilia, quæ in Gentilitiis Insignibus gestas,
ut in candore Profapiæ tuæ innocentiam vi-
tæ, & morum commonstres. Nolo pluribûs
modestiam Tuam, quæ mavult possidere vir-
tutes, quàm alienis laudibûs celebrari, afflige-
re. Id Reverendissimus meus Abbas, & cum
illo totus Conventus Marianus submississimè ro-
gat, ut exiguum hoc opusculum clementissimè
admittas in signum & tesseram demississimi af-
fectûs. Leges in eo TUÆ doctrinæ Theolo-
gicæ eminentiam, dum humilitatem nostræ
inspexeris, qui, ut accepimus, in Cursu Theo-
logico potissima argumenta adversùs hæreti-
cos direxisti. Si res ipsa minùs placuerit, in-
tentio tamen adeò sincera displicere non pote-
rit. Denique, EMINENTISSIME PRINCEPS,
cùm TE DEUS, Sedesque Apostolica in tan-
to dignitatis gradu collocârit, ut prodesse sup-
plicantibus nunquam non valeas, etiam in de-
votissimum TIBI Monasterium Clementiæ ra-
dios dispensa, quos eò firmiori spe, & fiducia
in necessitatibus expectat, quò pronior est ad
gratias animi tui Magnitudo; posses enim verè
di-

dicere , quòd Marius ille Romanus apud Sallu-
stium in Bello Jugurthino : *Illis difficile est in Po-
testatibus temperare , qui se probos simulârunt : mibi,
qui omnem ætatem in omnibus artibus egi , benefacere
jam ex consuetudine in naturam versum est.* Ut ve-
rò TE DEUS Ecclesiæ , sacro Ordini , nobis-
que Patronum Clementissimum quàm diutissi-
mè conserveat , ad Aram Thaumaturgæ Nostræ
Virginis exorare pro viribus quotidie laborabi-
mus.

EMINENTIÆ TUÆ

Humillimus Servus

P. MEINRADUS.

AP.

APPROBATIO

S. FACULTATIS THEOLOGICÆ.

VERBUM Unum in hoc Opere tractat Clarissimus Author, VERBUM nempe illud DIVINUM Incarnatum: In Uno tamen hoc Tractatu uberrimam, solidissimam ac Clarissimam concludit Doctrinam Theologicam, excludit omnem contra Orthodoxam Fidem, & bonos mores errorem: Dignissimus qui audiatur in arena Academica, & legatur ab orbe literario. Ita censeo

Locò Spectabilis D. Decani

P. GODEFRIDUS KHRÖLL,
Ord. S. P. Bened. ad S. Petrum Salisb.
Professus, SS. Theolog. Doctor, &
S. Scripturæ Professor Ordinarius,
Celsissimi ac Reverendissimi Archi-
Episcopi, & S. R. I. Principis Salis-
burgensis Consiliar. Ecclesiast. nec
non Illustris Parthenonis Nunber-
gensis p. t. Confessarius.

XX

ELEN-

E L E N C H U S

*Quæstionum & Articulorum in hoc Opere
contentorum.*

P A R S I.

De Quidditate Incarnationis.

QUÆSTIO I.

Præambula.

Articulus. I. *Quid nominis sit Incarnatio?*

Art. II. *De possibilitate Incarnationis.*

Art. III. *An & quomodo conveniens fuerit Incarnatio?*

Art. IV. *De cognoscibilitate Incarnationis.*

QUÆSTIO II.

De Unionem Verbi Divini cum natura humana.

Art. I. *An unio Verbi Incarnati sit facta in natura?*

Art. II. *Quinam sit terminus formalis Incarnationis?*

Art. III. *Quænam sit ratio formalis, & proxima terminandi naturam humanam?*

QUÆSTIO III.

De natura assumpta & assumptibili.

Art. I. *Quomodo natura fuerit assumpta?*

Art. II. *An unio in Christo sit aliquid creatum, & realiter distinctum?*

Art. III. *Quanta sit unio, & an facta sit per gratiam?*

Art. IV. *Quas partes Verbum assumpserit?*

Art. V. *Quid in triduo mortis Christi de sanguine, aliisque ratione assumptionis, vel dimissionis sentiendum sit?*

P A R S

P A R S II.

De Causis Incarnationis.

QUÆSTIO I.

De causa finali Incarnationis.

- Art. I. *An Christus venisset, si Adam non peccasset?*
Art. II. *Respondetur objectionibus.*
Art. III. *An Christus venisset solo existente originali peccato?*

QUÆSTIO II.

De causa meritoria Incarnationis.

- Art. I. *An humanitas Christi merita fuerit, aut saltem mereri potuerit unionem hypostaticam?*
Art. II. *Utrum Justis veteris Testamenti mereri potuerint Incarnationem?*
Art. III. *De erroribus Hæreticorum circa meritum Christi respectu unionis.*

QUÆSTIO III.

De causa efficiente Incarnationis.

- Art. I. *Quenam sit causa effectiva principalis Incarnationis?*
Art. II. *An Beatissima Virgo saltem potuerit concurrere activè per modum instrumenti?*
Art. III. *Resolvuntur alia ad hanc quæstionem pertinentia.*

P A R S III.

De effectu & consequentibus Incarnationem.

QUÆSTIO I.

De gravitate peccati.

- Art. I. *Quid sit peccatum mortale, & quasnam formalitates includat?*
Art. II. *An peccatum saltem in ratione offensæ sit infinitum?*

Art. III. Respondetur objectionibus.

Art. IV. *An homo purus possit satisfacere pro peccato mortali?*

QUÆSTIO II.

De Satisfactione & merito Christi.

Art. I. *An satisfactio, & merita Christi habuerint valorem intrinsecum?*

Art. II. *An satisfactio Christi fuerit simpliciter infinita?*

Art. III. Respondetur ad objectiones, & quæsitæ.

Art. IV. *An satisfactio Christi sit ex rigore Justitiæ?*

Art. V. Respondetur ad objectiones.

Art. VI. *Quid Christus Dominus nobis effectivè meruerit?*

QUÆSTIO III.

De Sanctitate & Virtutibus Christi.

Art. I. *Quomodo Verbum, & sub qua ratione sanctificet humanitatem?*

Art. II. *An, & quomodo gratia sanctificans fuerit in Christo necessaria?*

Art. III. *Qualis & quanta fuerit gratia habitualis Christi?*

Art. IV. *An, & quales virtutes supernaturales Christus habuerit?*

Art. V. *An anima Christi habuerit scientiam beatam, & in qua perfectione?*

Art. VI. *An Christus habuerit scientias infusas, & acquisitas?*

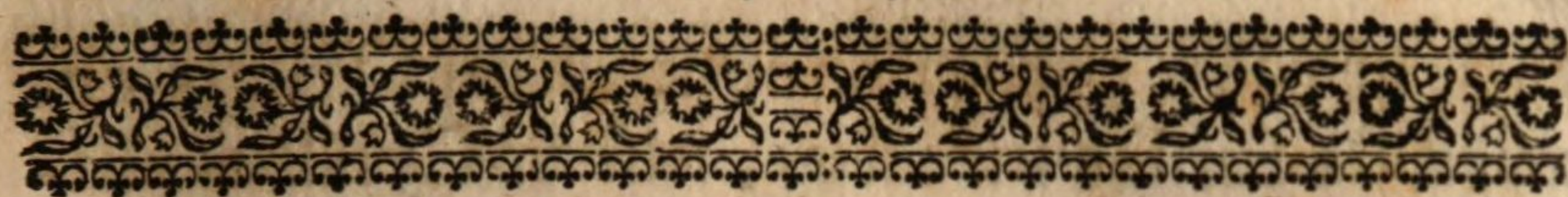
Art. VII. *Examinantur aliqua dubia circa scientiam Christi.*

Art. VIII. *An Christus ex unione hypostatica immediatè sit impeccabilis?*

Art. IX. *An in Christo fuerit libertas?*

Art. ult. *De adoratione, & cultu in communi.*

PRÆFATIO.

Ateria de INCARNATIONE VERBI DIVINI tantæ sublimitatis, & hoc ipso difficultatis est, ut liceat cum Apostolo *Rom. 11. v. 33.* exclamare: *O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ DEI!* Et fanè hæc divitiarum altitudo nunquam se ita effudit, nisi cùm DEUS ipse se naturæ humanæ communicavit: nunquam se ita demisit, nisi postquàm, Filius DEI *semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo.* Philippenſium 2. v. 7. atque hæc ipsa divitiarum effusio, hæc Celsitudinis Divinæ humiliatio tam sublimis est Myſterii, tam abstrusæ difficultatis, intelligentiæ tam reconditæ, ut, quia naturalem rationis perſpicaciam transcendere dicitur, nemo unquam ſolius naturæ auxiliô ejusdem perſcrutationi ſe immiſerit ſine erroris, & hæreſis periculo. Teſtantur hoc monumenta Veterum, & Eccleſiæ primitivæ hiſtoria, quæ plena eſt exemplis tam tristi-

A

bûs,

P R Æ F A T I O.

bûs, ut olim totus propemodùm Oriens erroribûs fuisset infectus, nisi S. Cyrillus aliique PP. hæreticorum impetum stitissent, de quibus erroribus per decursum sæpius agemus. Nos nostræ imbecillitatis conscii cum timore incedemus, sequentes præprimis fidem Magistræ, Ducemque Angelicum eò citiùs, & certius experturi assistentiam Spiritûs S. quò humiliores ejusdem adjutorium imploraverimus. Memores etiam constanter illius moniti, quod nobis apud Leonem Papam in *testimoniis excerptis* reliquit S. Basilus Capidocensis Episcopus sic arguens. *Cùm ergò quedam in Christo ita videmus humana, ut nihil à communi mortalium fragilitate distare videantur: quedam ita Divina, ut nulli alii nisi illi ineffabili naturæ conveniant Deitatis: hæret humani intellectûs angustia, & tantæ admirationis stupore percussa, quò declinet, quid teneat, quò se vertat, ignorat, si hominem putat, devictò mortis regnò cum spoliis redeuntem à mortuis cernit. Propter quod cum omni metu, & reverentia contemplandum est, ut in uno eodémque ita utriusque naturæ veritas demonstretur, ut neque aliud indignum & indecens de Divina illa & ineffabili substantia sentiatur: neque rursus, quæ humanitus gesta sunt, falsis illusa imaginibûs æstimentur.*

P A R S

P A R S I.

De Quidditate Incarnationis.

QUÆSTIO I.

PRÆAMBULA.

QUamvis post existentiam Incarnationis quam fide, & ratione elevata tenemus hodiè, quæstiones præambulæ videantur superfluæ; quid enim de possibilitate rei, de ejusdem convenientia disputamus, cujus existentia jam patet? & aliunde hæc potius ad Theologiam Polemicam, quàm Scholasticam pertineant. Quia tamen & S. Thomas, & communis Theologorum hac via processit, non oportet recedere; præsertim quia intellectum illustrent, & ad secutura disponunt. Hinc

A R T I C U L U S I.

Quid nominis sit Incarnatio?

SI Incarnatio secundum nomen spectetur, est dictio tropologica, & quidem per synecdochen, quatenus pars sumitur pro toto, nec enim sola caro hominis, sed natura humana, à Verbo fuit assumpta in unitatem suppositi; hinc claritatis gratiâ Ecclesia in Symbolo Fidei, quo in Sacrificio Missæ utitur; signanter habet: *Incarnatus est de Spiritu S. ex Maria Virgine: & homo factus est.*

Sed cum sacra Scriptura sæpius alibi nomine carnis hominem intelligat, ut ex illo *Genes. 3c. Omnis caro corruperat viam suam.* & in Testam. Novo *Luc. 3. Videbit omnis caro salutare;* jam invaluit vocabulum *Incarnatio*, & ipse Evangelista *Joan. 1c. Mysterium hoc expressit per carnem: Et Verbum caro factum est.* Nec desunt hujus nuncupationis congruentiæ apud PP. & quidem potior est illa, ut sci-

licet illius celsitudinis humiliatio magis pateat, atque animis nostris inhæreat, dum viliorē hominis partem in assumptione humanæ naturæ nominat. II. quia nomen *caro* aptius est ad significandam infirmitatem, quam Verbum ex natura nostra assumpsit. Hinc Theophilactus apud Salmanticenses ad illa verba: *Verbum caro factum est?* & mox sibi ipsi respondet: *Carnis meminit, ut inestimabilem ejus benignitatem obstupescamus: anima enim cognationem habet cum DEO, caro autem nullō modō communicat, ideo opinor, Evangelistam solā carnis naturā usum. non quod anima expers sit assumptionis, sed ad majorem ostensionem mirandi, & stupendi Sacramenti.* Aliās Incarnatio variis in Scriptura nominibus exprimitur, e. g. osculo, accubitu, nuptiis, descensu, quæ SS. PP. in sensu vario accipiunt.

- 2 Quod nomenclaturam *Incarnationis* spectat, non pauci sunt, qui eandem Barbaram, & Primoribus sinceræ Latinitatis ignotam crimentur; sed recte etiam castigantur à Salmanticensibus Tomo IX. Tractatu XXI. de Incarnat. in Proœmio. *bi homines ajunt, sunt Grammatici, superbi, verbosi, & qui in rebus sanctis ineptiis præ cunctis solent delirare, dum omnia verborum ferulæ conantur submittere. Quin imò*

quod Mystéria sacra minùs percipiunt, verborum aucupio detenti, eò magis impii sunt, & audaces, ut gravia aliorum studia parvi faciant, & spernant: quod experimento constat. Et, si vel solum Cornelium Agrippam de vanitate scientiarum cap. 97. inspexeris, statim impudentiam deprehendes, dum in Theologos de Christo tractantes invehitur: *Christum, ait, Salvatorem opinionum suarum pravitate discerpunt, atque tam variis sophismatum larvis vestiunt, ac tanquam cereum idolum in quamvis volunt, figuram suis absurdis suppositionibus formant, atque reformant, quod eorum doctrina mera videri posset idololatria.* Atque hæc scripsit postquam jam antea Theologorum barbarismos, ut ipse putat, sua dicacitate persecutus est. Sed nunquid hic scriptor à longè aut hircum Calvini, aut porcum Lutheri olet?

Quid hunc hominem adeò in Theologos accenderit, meritò dubitabis, si alia ejusdem scripta non legeris, præ aliis Epistolas, quæ plenæ querelis sunt contra Theologos *Colonienses, præsertim Dominicanos, Parisienses, & Lovanienses*, à quibus ejus scripta, maximè *Philosophia oculta* justissimis censuris non semel vapularunt. Id Lib. 7. Epistol. 26. queritur contra P. Conradum de Ulma.

Ord.

Ord. S. Dom. quem vocat hæreticorum Magistrum, eò quòd *ocultam Philosophiam* hæresis in-
simulaverit, præloque indi-
gnam censuerit. Hinc furor
ille, hinc calumniæ, quas in
Theologos effutiit. Sed, ne
justo plus dixisse videar, dum
Auctorem istum aut hircum
Calvinii, aut Lutheri de gre-
ge porcum dixi, Epistolam ipsius
ad Melanctonem, quæ Lib. 7.
Epistolarum est 13. adduco, in
qua paucis sic scribit: *quòd ad
te, tantum virum, scribere debeam,
nullum in promptu est argumentum,
nisi fortassis, quòd te scire convenit,
æternum bellum mihi susceptum esse
cum Lovaniensibus Theologistis, in
quòd certamen me protraxit audens
veritas: sed eo sub iudice dimicare
hactenus compellor, qui est hostis
omnis veritatis, peritque mihi &
virtus, & gloria, & res, & fides
irratò tyrannò, cujus pertinacem
indignationem, & ingratitude
erga magnitudinem servitiorum meo-
rum inauditam jam biennium per-
tuli, & magnâ patientiæ constan-
tiâ propemodum vici, nisi nova ve-
ritas continuò novum mihi adderet
odium. Utinam hic Nabuchodo-
nosor aliquando ex bestia rediret in
hominem, aut ego relinquere pos-
sem istud Ur Chaldaeorum. Quis
ipsi Iudex ille sit, & hostis om-
nis veritatis, quis irratùs Ty-
rannus, quis Nebuchodono-
sor, si non ex aliis ejusdem scri-*

*ptis manifestum esset, vel sola
subsequentia indicarent: salu-
tabis mihi (egregiè!) invictum il-
lum hæreticum Martinum Luthe-
rum, qui, ut in Actibus ait Paulus,
servit DEO secundum sectam, quam
hæresin vocant. Ecce! porcum
Lutheri, cui Papa fuit ille to-
tus, qui postea est visus Ag-
gripæ, Tyrannus, Iudex ini-
quus, Bestia illa Apocalyptica?
& quidquid demum orcus po-
test evomere. Quis jam credet
ex hac Mephiti odorem virtu-
tis, quem Cornelius toties ja-
ctat, ascendere posse? Quid ve-
ritatis expectabis ab ingenio
exerrante, & passionibus tur-
bido? non ipsum contra Theo-
logos in certamen protraxit
audens veritas, sed impudens te-
meritas. Nec illud dissimulo,
quòd Lutherum invictum di-
cat, & talem, qui serviat DEO
secundum sectam &c. nam con-
tra rem illam hæresin, de qua
Apostolus in Actibus cap. 24. v. 14.
loquitur, adducit; sic enim
Paulus coram Felice Præsede;
Confiteor autem hoc tibi, quòd se-
cundum sectam, quam dicunt hære-
sin, sic deservio Patri, & DEO
meo, credens omnibus, quæ in Le-
ge, & Prophetis scripta sunt. Tam
procul abfuit ab hac hæresi Lu-
therus, quàm profundè alteri,
quàm induxit, immersus erat.
Si verò per *Invictum* intelligit
Arippa hominem pertinacem,*

ad scripturam, omnemque rationem immotum, viasque Domini studiosâ malitiâ pervertem, genuinum Hæresiar-
cham dicit, cui lubentes, quia pro merito suo, Agrippam socium, aut discipulum jungimus.

- 4 Quid autem Incarnatio rei sit, altioris est indaginis, cum inter antiquiores PP. & Theologos ingens fuerit contentio. S. Damascenus *lib. 3. de fide c. 6.* describit: *Assumptio naturæ humanæ à Verbo Divino facta in uni-*

tatem Personæ. Quæ licet substantiam Incarnationis attingat, aliis tamen videtur obscura; sed immerito quidem; quia si PP. Orientales in Concilio Ephesino, Chalcedonensi &c. contra Nestorium, Joannem Antiochenum, & Anastasium Presbyterum, qui sua loquacitate suffulsi Nestorium, pugnantes consideremus, id ipsum ore & calamô professi sunt, teste Eminentiss. Cardinal. nostro Sfondrati in *Gallia vindic. disert. 3. §. I. n. 3.* de quibus infra.

ARTICULUS II.

De Possibilitate Incarnationis.

- 5 **S**anctus Thomas materiam Incarnationis auspicatur à Quæstione de Convenientia, subinde de modo unionis & consequentibus ad unionem prosequitur; possibilitatem ergo supponit: sed quia plures multum in hac difficultatis constituunt, prius de hac dicendum. Difficultas autem desumitur ab immutabilitate DEI: ego enim ait ipse Malach. 3. *v. 6. Dominus & non mutor*, & alibi sæpius: cum insuper ex doctrina communi DEO nihil possit de novo intrinsecè advenire; adveniret autem, si in tempore fieret intrinsecè homo, qui ab æterno non fuerat: ergo videtur intrinsecè muta-

ri; ex quo in forma argumentum difficile fieri potest: omne intrinsecè se aliter habens est mutatum: sed Verbum Divinum intrinsecè se aliter habet: ergo est mutatum.

Nec minùs Incarnatio videtur repugnare simplicitati Divinæ; quia nullum simpliciter simplex potest esse pars alicujus compositi: sed Verbum est simpliciter simplex, ut patet ex fide; quam simplicitatem etiam agnovit Aristoteles 12. Metaph. ergo Verbum non potest esse pars alicujus compositi: subsum. sed in Incarnatione fieret pars compositi: ergo Incarnatio fieri non potest sine læsione simplicitatis Divinæ, & conse-

sequenter est impossibilis. Quod autem ens simpliciter simplex, & actus consequenter purus non possit esse pars compositi, ex eo certum est; quia pars essentialiter dicit aliquid incompletum, ut ex Physica supponitur. Alterum etiam, quod Verbum fieret pars compositi, non minus certum videtur; quia fieret pars compositi, quod est Christus: atqui tale compositum factum esse colligitur ex Symbolo Athanasii, ubi dogmaticè ait: *sicut anima rationalis, & caro unius est homo, ita DEUS & homo unus est Christus*: ergo sicut anima rationalis & caro sunt partes hominis, ita DEUS & homo sunt partes Christi; ergo universaliter concludendo per Incarnationem Verbum fuit mutatum, & simplicitas DEI corrupta, quod implicat, vel Incarnatio fuit facta aliò modò, mutationi, vel simplicitati non præjudicante.

Nec dicas cum P. Sylvestro Mauro hic cap. 2. num: 17. Incarnationem non esse impossibilem ex eo, quod fide pateat ejusdem existentia; nec contra Mysteria fidei tanquam certissima, juxta Concilium Lateranense sub Leone X. posse afferri rationes in contrarium, quæ non sint Sophisticæ, & ideò falsæ, & solubiles. Nam AA. in hoc puncto non moventur.

fide, sed rationem postulant: & si assentiantur, credent quidem Incarnationis existentiam, sed de modo disputabunt: Gentiles certò negant Incarnationem tanquam impossibilem, & DEO indignam; alii autem in modo unionis laborant: ergo per responsionem ex fide, & rationem purè negativam, nec Gentiles, nec alii moventur.

Ratio II. quam cit. Auth. ex August. Epist. 3. ad Volusianum desumit, æquè parùm satisfacit: sic ait: DEO non est negandum, quod creaturæ concessum est: sed animæ rationali concessum est, unire sibi corpus in unitate suppositi: ergo & DEO concedendum est, ut uniat sibi naturam humanam in unitate personæ, remotis tamen imperfectionibus mutationis, quæ in anima sunt &c. pro quo adducit Symbolum Athanasii: *sicut anima rationalis &c.* sed planè hæc ratio augeat difficultatem, ut patet ex numero priori: anima enim recipitur, limitatur per informationem, est pars, & ens incompletum, quæ omnia repugnant Verbo.

Ratio altera est absurda, & nimis remota; dum ait: ramus separatus ab arbore suppositum quoddam est, habetque propriam suppositalitatem, infer-

tus autem arbori alteri amittit propriam supposititalitatem, & sustentatur supposititalitate arboris illius: ergo & natura humana potest uniri supposito Divino, ita, ut amissa supposititalitate propria, subsistat illa Divinâ. Nemo non videt, quàm multa dici possent contra paritatem tam ligneam.

10 I. Juxta meliorem Philosophiam falsum est, ramum arbori implantatum amittere propriam supposititalitatem; quia nutritur per succum arboris, manente supposito distincto, quod naturæ conveniens est teste experientia.

11 II. Si subsisteret ramus subsistentia arboris alterius, utique illa subsistentia reciperetur intrinsecè in ramo, uti aliæ existentia, & subsistentia sunt intrinsecè receptæ, secus essent quid illimitatum? si autem subsistentia arboris recipitur, quomodo paritas fieri potest de subsistentia Divina in Christo, cui repugnat recipi.

12 III. Nos loquimur de eo, quomodo non mutetur Verbum Divinum suppositando naturam humanam: at verò subsistentia arboris certò mutatur suppositando ramum, quia in illo intrinsecè recipitur: ergo iterum nihil ad rem.

13 Feliciùs respondere videtur saltem quibusdam RR. P. Va-

lencia hic, dum ait ad primum argumentum, quòd tunc mutatio per novam formam fiat, quando non præcontinetur, si verò præcontinueatur antecedenter, nullam fieri mutationem; & sic se habere Verbum Divinum, nullam mutationem subiens accipiendo naturam humanam, utpote quam priùs eminenter jam continuit. Illam autem eminentialem continentiam in eo ponit, quòd Verbum antecedenter ad humanitatem eam ipsam, & effectus omnes potuerit producere, & consequenter non tantum virtualiter effectivè, sed eminenter effectivè præcontinuerit.

Sed aliis, præsertim Thomi-¹⁴ stis non probatur hæc solutio; nam instantia est ab aliis causis, licet enim causa efficiens præcontinueat saltem virtualiter productivè suum effectum, tamen eundem producendo mutatur: ergo præcontinentia nihil probat.

Confirm. Licet ignis calorem¹⁵ eminenter præcontinueat, tamen per emanationem caloris, ejusque formalem inexistentiam mutatur: idem est de actu intellectus, voluntatis, aliisque vitalibus: ergo præcisè vi præcontinentia nihil probatur. Alia ad hominem est instantia; licet enim in communi sententia sol sit eminenter

ter calidus non formaliter, si tamen fieret formaliter calidus, mutaretur per calorem: ergo præcont. Hæc autem procedunt tantum contra rationem datam de præcontinentia; posset enim dari disparitas inter Verbum & alia, quod causæ creatæ ideò mutantur, quia vel per actionem distinctam alterantur, aut formam intrinsicè recipiunt; quia autem *cit.* Auth. in hoc se non fundat, sed in sola præcontinentia, in hoc rectè impugnatur per instantias assignatas. Cui accedit: si DEUS de novo fieret intelligens, volens formaliter, utique mutaretur, non obstante præcontinentia? ergo etiam mutaretur, si de novo fieret formaliter homo, nil juvante præcontinentia.

16 Dico I. in Incarnatione non fuit facta mutatio ex parte Verbi Divini. *Est de fide.* Eruitur autem assertio ex ipsa Incarnationis substantia, quæ consistit in eo, quod Verbum Divinum sibi univert naturam humanam, antè non unitam. Ita S. Thomas 3. p. Q. 1. art. 1. ad 1. cujus verba notatu digna sunt. *Dicendum: quod Incarnationis Mysterium non est impletum per hoc, quod DEUS sit aliquò modò à suo statu immutatus, in quo ab æterno fuit: sed NB. per hoc, quod novò modò creaturæ se univit, vel potiùs*

eam sibi. Quæ ultima verba: *vel potiùs eam sibi* à Cajetano, aliisque Interpretibus aptiora sunt prioribùs: *creaturæ se univit.* Quia significant indigentiam creaturæ, ejusque mutationem, neutram ex parte DEI. Unde videtur. S. Th. priora verba correxisse, vel declarasse per posteriora: *vel potiùs eam sibi.*

Quomodò autem hoc fieri potuerit sine mutatione, vel læsione, patet quidem ex Scriptura; *quia non erit impossibile apud DEUM Verbum* Luc. 1. v. 37. quod contra fideles sufficere posset. Sed quia disputamus de modo.

Dico II. Modus uniendi consistit in intrinseca terminatione, tenente se activè ex parte Verbi, & passivè ex parte humanitatis. Ita Catholici re ipsa omnes, licèt in modo defendendi varient, dum aliqui unionem distinctam admittunt, ut RR. omnes, & Thomistæ non pauci. Probatur autem, hunc modum nihil contra immutabilitatem DEI, vel contra simplicitatem importare.

I. ex parte DEI: unire sibi naturam humanam, & supplere ejus subsistentiam in unitatem personæ aliud non est, quàm eam perficere: sed talis unio nihil importat contra immutabilitatem DEI ergò &c. Prob. min. ideò præjudicaret immu-

tabilitati Divinæ: quia DEUS in tempore aliquid fieret (factus scilicet homo) quod ab æterno non erat: sed hoc non evincit: ergò nihil contra immutabilitatem infertur. Prob. min. quòd in tempore aliquid fiat, non est defectus ex parte DEI, sed solius termini, sicut quòd DEUS in tempore produxerit mundum, nihil mutabilitatis sequitur; ab æterno enim decretum jam fuit de productione mundi, sicut decretum erat de unitione naturæ humanæ cum Divina pro hoc & non priori tempore; ergò, quòd antea DEUS non fuerit denominatus homo, est ex parte solius termini nondum, nisi in tempore pro voluntate Divina existentis. Et hæc paritas, etsi adæquata non sit in omnibus, est tamen in ordine ad denominationem conveniens.

Confirm. Licet sit imperfectio, & involvat mutabilitatem uniri per modum formæ informantis, vel formam novam accipere, quæ perficiat, aut deterius reddat denominatum, non tamen est imperfectio, vel mutatio intrinseca uniri per modum formæ intelligibilis, ut sit in visione Beati, vel per modum puri termini, ut sit in Incarnatione: cum ergò Verbum nullò modò perficiatur per naturam humanam, vel dete-

rioretur, nec etiam eandem recipiat, vel illam informet, aut recipiatur, nulla erit mutatio intrinseca, nulla imperfectio.

Dices contra primam rationem præsertim contra paritatem à creatione: ideò DEUS non mutatur, quando in tempore dicitur creator, quia non suscipit denominationem creaturæ, quam producit in tempore; nec enim producendo hominem dicitur homo: DEUS autem per Incarnationem est, & dicitur intrinsecè homo: ergò nulla est paritas.

Respondeo & fateor, ut supra in argumento, paritatem non esse adæquatam, ut rectè probat objectio; est tamen paritas in hoc, quòd sicut DEUS intrinsecè non mutatur, quando de non creatore fit Creator in tempore; quia scilicet quantum est de se, & in recto, fuit ab æterno creator pro hoc tempore; quòd verò denominationem non habuerit, ex defectu, & absentia termini erat; ita Verbum Divinum quantum est de se, & in recto ab æterno erat assumens, hanc tamen denominationem non habuit, quia de erat terminus, & consequenter existente termino denominatur homo, sicut DEUS dicitur in tempore Creator, & in hoc est paritas: in altero autem est

est disparitas: scilicet DEUS creando hominem, non fit homo, quia intrinsecè non terminat humanam naturam, sed simpliciter producit; at in Incarnatione humanitatem non tantum simpliciter producit, sed in ipsa productione statim sua subsistentia eandem terminat, ita ut etiam in mea opinione eadem actio fuerit virtualiter duplex creativa scilicet, & unitiva, proin per assumptionem propter intrinsecam terminationem dicitur *intrinsecè* homo scilicet *intrinseceitate* suppositi. Ex quo saltem in uno est paritas, in altero disparitas, quod paritati non officit; est enim convenientia duorum in uno, manente disconvenientia in altero.

19 Confirm. ulterius à pari: quòd DEUS se uniat intrinsecè mentibus Beatorum, qualiter ab æterno non erat unitus, nulla sequitur in DEO mutatio intrinseca, quia per hoc nil novi accipit intrinsecè, sed tantum per modum formæ intelligibilis perficit mentes Beatorum: ergò nec intrinsecè mutatur, uniendo sibi naturam humanam per modum termini intrinseci. Antec. est comune, consequentia tamdiù subsistit, donec afferratur disparitas. Ex quibus

Resp. in forma ad argumentum num. 5. propositum distin-

guendo Maj. omne intrinsecè, se aliter habens per formam, quandam receptam, perficientem illud habens, est mutatum conc. Maj. se aliter habens per solam nudam terminationem, intrinsecam, ut nihil à terminato perfectionis accipiat nego maj. & claritatis causâ distinguo min. Verbum Divinum intrinsecè se aliter habet, quatenus intrinsecè præcisè terminat conc. min. quatenus recipitur in natura humana, vel illa in verbo nego min. & conf. Idem argumentum fieri de unione per modum formæ intelligibilis, & eadem responsione solvi potest.

Ad rationem secundam in num. 6. respondeo conc. totum syllogismum, nego subsump. ad ejusdem probationem nego, quòd Verbum sit pars Christi: paritas ex Symbolo adducta, tantum hoc vult, quòd, sicut in anima rationali, & carne, unum est suppositum, ita in Christo sit unum; ibi enim agit contra pluralitatem suppositorum, ut patet ex prioribus: qui licet DEUS sit & homo, non duo tamen, sed unus est Christus. Proin in paritate ex Symbolo deducta, neg. consequ. anima enim, & caro sunt partes, quia quid in completum, & ex natura ordinatæ ad totum physicum componendum; Verbum

autem non potest esse pars, nec natura humana in Christo, ut docet S. Th. in 3. sent. dist. 6. art. 3. ad 4. *quamvis compositio, quantum ad aliquid, salvetur in Incarnatione Verbi, nullò tamen modo est ibi ratio partis; Divinitas enim pars esse non potest propter imperfectionem, quæ est de ratione partis: humana autem natura similiter non potest esse pars, quia compartem non habet.*

- 20 Idem postea docuit in 3. p. Q. 2. art. 4. ubi ex professo quaerit, utrum persona Christi sit composita, & in Corp. docet, quod persona in se spectata sit omnino simplex, sicut ipsa natura Verbi: si autem persona, vel hypostasis spectetur, quatenus in aliqua natura subsistit; potest dici composita, in quantum duabus naturis subsistit, licet sit unum subsistens: compositio ergo se tenet ex parte naturarum in uno supposito subsistentium. Quod deinde explicat cit. statim loco ad 2. postquam sibi objecisset, omnem compositionem fieri ex partibus, ad quod ait: *quod illa compositio ex naturis non dicitur esse ratione partium; sed potius ratione numeri: sicut omne illud, in quo duo conveniunt, potest dici ex eis*

compositum. Et revera, si compositum latius sumitur, per exclusionem partium, multa dicuntur composita: sic cognitum, amatum possunt dici composita. Non tanquam ex partibus, cum utrumque in suo sensu possit esse completum: ergo duæ naturæ cum una hypostasi possunt dici compositum, absque eo, quod rationem partis subeant, cum hoc tantum inter utrumque discrimine, quod in Incarnatione sit compositum intrinsecum; in viso, amato &c. tantum extrinsecum. Et hæc intelligi debent tantum in ordine ad compositionem absque ratione imperfecta partium. Secus non est paritas. Cæterum hæc compositio in Incarnatione adeo difficilis perceptu est, ut etiam S. Th. præsertim in hac materia suppar Angelis, non satis dignovisse videatur; ait enim cit. 3. sent. Q. 6. art. 3. ad 4. in fine: *¶ ideo Magister dicit* (id est Petrus Lombardus, in cuius sententias scripsit S. Th.) *in sequenti distinctione, quod inexplicabilis est illa compositio, quæ non est partium: ergo non scivit S.*

Th. clariorem explicationem ibi, nec in summa adduxit.

ARTICULUS III.

An, & quomodo conveniens fuerit Incarnatio?

21 **O**Mnes illi, qui Incarnationis possibilitatem negant, ex iisdem principiis etiam ejusdem convenientiam impugnant, & consequenter sanè procedunt; si enim Incarnatio quandam in DEO mutabilitatem, aliamque imperfectionem, aut indignitatem respectu DEI involvit, rectè negatur possibilitas, & rei impossibilis convenientia. Nos verò supposita semel Incarnationis possibilitate, & existentia, antecederet ad existentiam ejusdem convenientiam adstruimus; nec enim Verbum assumpsisset naturam humanam, si eandem assumere conveniens non fuisset. Potest autem hic duplex fieri quaestio I. an conveniens fuerit Incarnatio propter perfectionem universi. II. an congrua fuerit alicui speciali attributo; ut hunc posteriorem statum quaestionis instituunt Santgallenses. Quò ad primum affirmativè tenuit Raymundus Lullius sui temporis celebratiss. Philosophus, cui saltem ex consequentia favere censentur aliqui ex Thomistis, praesertim Gonet, qui in Tractatu de Angelis disputat. procemiali art. 1. Existentiam Angelorum ad per-

fectionem universi necessariam esse, docet. Cum hac quaestione coincidit illa, an DEUS necessitate saltem morali teneatur semper producere optimum? contra quæ

Dico I. Incarnatio non fuit primò modò conveniens, seu potius necessaria.

Prob. ex fide certum est, DEUM ad extra operari liberè: ergò liberè assumpsit naturam humanam, consequenter nec ex morali necessitate quidem.

Confirm. ad hominem contra Gonet: si Adam non peccasset, Christus non venisset, consequenter omissa fuisset Incarnatio: sed tamen mundus fuisset perfectus, si Adamus perseverasset in statu innocentiae: ergò ad perfectionem universi non requiritur Incarnatio. Maj. est communis Thomistarum & RR. min. autem negari non potest, nisi DEUM admittas artificem imperfectum. Sed probatur etiam: illud opus est perfectum, quod est juxta idæam, & intentionem agentis: sed mundus in statu innocentiae fuisset juxta idæam, & intentionem DEI agentis: ergò fuisset perfectus. Maj. suppono; quia suppono perfectum artificem; min. autem

tem ex eo patet; quia aliàs DEUS aberrâisset à sua idæa, quod erroneum est. Idem argumentum fieri potest contra Gonetum de Angelis.

Confirm. II. illud non requiritur ad perfectionem universi, quod est supra naturam universi, quæ ad supernaturalia, ad gratiam, & ad fontem gratiæ se non extendit: ergò non requiritur &c.

- 23 Dices: quare ergò DEUS creavit hominem in statu gratiæ & innocentia? quia ita voluit; potuisset enim eundem producere in statu naturæ puræ, ut in Tractatu de gratia docet communis Catholicorum contra Jansenium. Et ratio est, quia gratia non debetur naturæ, sed accidit ex voluntate DEI; damnata est enim hæc sententia Michaëlis Baii: *Integritas primæ creationis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.* Et altera: *falsa est Doctorum sententia, hominem potuisse à DEO creari, & institui sine justitia originali:* ergò est vera DD. sententia de statu naturæ puræ.

- 24 Dices contra confirmationem primam: perfectus artifex debet efficere artificium, quod potest, perfectissimum: sed DEUS est artifex perfectus: ergò debet efficere artificium, quod potest perfectissimum.

Subsum. sed sine Incarnatione artificium mundi non esset perfectissimum: ergo supposita semel creatione mundi, debuit fieri Incarnatio. Hoc argumentum, quod est Lullii, vix meretur responsionem; falsa est enim Maj. argumenti in artifice libero. Falsum est subsumpt. quia mundus in puris naturalibus conditus fuisset perfectus secundum ideam, & intentionem Divinam, in quo consistit perfectio operis. Quare non infert ille Author, quòd vi hujus debuisset incarnari Trinitas tota, utique fuisset major perfectio saltem extensiva? quòd DEUS debuerit alios perfectiores Angelos supra Cherubinos & Seraphinos creare, quales sunt possibiles? nec enim datur in saniori Philosophia creatura absolutè perfectissima, quia datur semper major accessus in infinitum ad participandas perfectiones DEI, manetque semper infinita distantia inter participans, & participatum.

Inferes: ergò DEUS non potest perfectiorem mundum producere? Resp. I. & quæro, si perfectior est possibilis, quare DEUS illum non produxit, cum tamen juxta te necessitetur ad producendum optimum? Resp. II. perfectiorem mundum, & perfectiorem possibilem esse in infinitum syncatego-

rematicè; quare autem non producat DEUS, quis interrogabit, cur ita facis, & non aliter? Cæterum dico, respectu DEI mundum alium formaliter non fore perfectiorem, sed materialiter tantum: quia scilicet omne factum immediate à DEO, est secundum idæam, & intentionem agentis, in quo formaliter omnes creaturæ conveniunt, nec oportet ita exaltare potentiam creantis, ut offendatur ejusdem libertas.

26 Dices: ultimam responsionem esse contra Philosophiam, quæ admittit perfectiorem, & perfectiorem mundum possibilem, hoc ipso, quod non datur creatura perfectissima.

Confirm. Theologicè: illud respectu DEI est perfectius, quod magis conducit ad glorificationem DEI: sed mundus in se perfectior, & sic etiam alia creatura particularis magis conducit ad glorificationem DEI: ergo mundus, & alia creatura est perfectior respectu DEI. min. prob. glorificatio DEI est honor; honor autem est clara cum laude notitia: sed hæc notitia magis habetur per creaturas perfectiores, sic magis per Angelos, quàm homines, magis per Cherubinos quàm alios Angelos: ergo creatura perfectior magis servit ad glorifica-

tionem DEI; quia ergo DEUS omnia fecit propter seipsum. juxta illud Proverb. 16. v. 4. *universa propter semetipsum operatus est Dominus: eò perfectiora vult, & velle debet propter suam gloriam, quam non potest non velle.*

Respondeo ad argumentum²⁷ negando illatum; nec enim illam possibilitatem negamus. Ante responsionem ad confirmationem notandū est, DEUM *antecedenter* nullō modō necessitari ad productionem alicujus creaturæ, quomodocunque perfectæ, & consequenter nec morali necessitate antecedenti debere velle suam gloriam externam: quia juxta Psalm. 16. *Bonorum meorum non eges: est enim bonum sibi adæquatè sufficiens sine omni defectu; hinc rectè arguit S. August. quem hic allegat P. Esparza fol. 215. ubi nulla indigentia, nulla necessitas: ubi nullus defectus, nulla indigentia: nullus autem defectus in DEO: ergo nulla necessitas.* Et hæc est mens Augustini; proin textus alii ab AA. allegati ex *Lib. 3. de libero arbitrio cap. 5.* & alibi intelligendi sunt contra Manichæos, admittentes, DEUM aliquem malorum, quam imprudentiam impugnat S. D. utpote cū sit contra rationem DEI, cujus voluntati sanctissimæ repugnat omne malum.

Di-

Dixi autem: *antecedenter*; nam *consequenter* supposita productione creaturarum vult, & velle debet suam glorificationem, honorem, & cultum ex ipsa ratione DEI, & Creatoris; sed non aliter, quàm secundum regulam suæ voluntatis, & ab his non aliis creaturis, quas liberè tanquam media ad hunc finem ordinavit: ergò universaliter perfectionis regula respectivè ad DEUM desumenda est à regula voluntatis, & Sapientiæ Divinæ, hunc & non alium, hòc & non aliò modò volentis finem. Ex quo

- 28 Respondeo ad confirmationem in forma distinguendo Maj. illud respectu DEI est perfectius &c. quod magis conducit ad glorificationem à DEO intentam conc. Maj. quomodo-cunque nego maj. & sic proportionaliter disting. min. nego consequentiam. Ad probationem serviet eadem distinctio rectè applicata. Nec obest, quòd per unam creaturam magis cognoscatur excellentia Divina, & consequenter cresceret honor DEI; hoc enim materialiter se habet, si non sit juxta intentionem DEI ita volentis. Et dein hoc argumentum probaret etiam, quòd DEUS defactò non satis curasset suam glorificationem, quia potuisset producere creaturas merè

intellectivas, & alias perfectiores, quæ utique clariorem cum laude notitiam habuissent de DEO, & sic gloriam auxissent: quid ergo produxit alia animantia, bruta, & inanimata tam varia, quæ utique non cognoscunt excellentiam Divinam? sed cùm hæc facta sint juxta idem, & regulam voluntatis Divinæ, etiam tacendò fatentur gloriam DEI in tam mira, & pulchra rerum varietate, quæ universum decorant. Sufficit ergò, quòd dentur creaturæ aliquæ, quæ excellentiam DEI ex minimis etiam cognoscant, & ab his visibilibus ad invisibilia ascendant. Et hoc juxta DEI voluntatem, sic & non aliter volentis, & quidem liberè.

Dico II. Incarnatio est convenienti alicui speciali attributo, nempe bonitati Divinæ, ita S. Th. hic *art. 1.* per totum.

Prob. ratione S. Th. in formam redacta: Bonitas DEI est speciale attributum DEI: sed Incarnatio est convenienti bonitati: ergo est convenienti speciali attributo. Maj. ex ipsa notatione DEI est certa, cujus natura est essentia bonitatis. Min. probatur. Incarnatio ex parte DEI est comunicatio sui, creatura facta: sed comunicatio sui est convenienti bonitati, ut probat S. Th. ex S. Dionisio

cap. 4. de Divinis Nominibus dicente: Pertinet autem ad rationem boni, ut se aliis communicet: ergo Incarnatio est conveniens bonitati Divinæ. Subsummo sed si pertinet communicatio sui ad bonum simpliciter, ad rationem Summi boni pertinet, ut se communicet Summō modō; hoc autem fit per Incarnationem; quia Verbum naturam creatam sic sibi conjunxit, ut una persona fuerit ex tribus, scilicet Verbo, anima, & carne juxta August. l. 13. de Trinit. unde infert S. Th. Manifestum est, quod conveniens fuit DEUM Incarnari.

30 Ne autem hæc probatio videatur destruere illam num. 22. allatam, ly *convenire* in sensu legitimo accipiendum est; latè sumptum enim est æquivocum; nam aliquando supponit, pro necessario exigi, sicut homini necessario convenit risibile. Alibi sumitur pro connaturali exigentia, ita ut si non fieret, alterum pateretur violentiam, sic convenit igni sursum, & lapidi moveri deorsum, ut sine violentia neuter motus possit inhiberi; nisi aliud exigente bono universi, ut supponitur ex Philosophia. Iterum accipitur pro eo, quod est *consentaneum*, *decens*, *congruum*, vel *Laudabile*, qualiter nos hîc sumimus: in quo sensu non pugnat contra

rationes priores; manet enim Incarnatio adhuc libera DEO. Potest etiam teneri sensus Verborum, quem proponunt hîc Salmanticenses, quod scilicet aliqua Summo bono convenient habitualiter, seu per modum principii, & quidem necessario, uti bonitati convenit esse diffusivam sui: quædam verò tantum convenient per modum exercitii, & actus quasi secundi, ut est, actu se diffundere, quod non necessario, sed liberè convenit DEO quò ad extra.

Nec dicas: eò ipso, quod bonitas Divina sit necessario sui diffusiva, Incarnatio convenit DEO necessario: ergo non liberè.

Nam Respond. licet necessarium sit, Incarnationem esse DEO convenientem, non tamen necessarium est, Incarnationem DEO esse necessariam. Vel clariùs

Respondeo distinguendo antec. Incarnatio convenit DEO necessario habitualiter, seu quasi in actu primo, concedo ant. exercitè, & quò ad actum secundum nego antecedens, & sic distinct. consequente nego consequentiam; actus secundus enim est essentialiter liber ad extra.

Quæres I. An Incarnatio fuerit conveniens naturæ, & an po-

potius humanæ, quàm Angelicæ? licet quò ad ista ex consequenti videatur clarum, & convenire naturæ humanæ, & huic potius, quàm Angelicæ; cùm DEUS id fecisse censendus sit, quod convenientius erat, oportet tantum, ut suprà, ad antecedens respicere?

Quò ad primum suppono, Incarnationem non posse exigi à natura, cùm sit ordinis supernaturalis, ad quem natura secundum se non ascendit.

Respondeo, Incarnatio fuit conveniens naturæ humanæ, & potius, quàm Angelicæ.

Ratio I. est: esse conveniens hîc sumitur pro expedire: sed naturæ humanæ expediebat Incarnatio: ergò fuit conveniens. min. est clara: id enim vel maximè expedit, unde tot commoda in naturam redundant.

Ratio II. Quam S. Tho. hîc *quest. 4. art. 1. in C.* assignat: expedire, quod idem est, ac esse congruum, ex duplici capite attenditur, scilicet secundum dignitatem, & necessitatem: secundum prius convenit naturæ humanæ, quia est rationalis, & intellectualis, ideoque aliquo modo nata est, ut ait S. D. attingere Verbum per cognitionem, & amorem, per quod excluduntur irrationabilia &c. Secundum necessitatē est con-

grua homini, quatenus indiget reparatione propter peccatum originale, suppositò, quòd DEUS hoc modo voluerit reparare genus humanum. Per quod posterius excluditur natura Angelica; quæ licet quò ad dignitatem esset præstantior propter maiorem actualitatem, non tamen est congrua eidem ex parte necessitatis; quia ejusdem peccatum est irremediabile propter inflexibilitatem arbitrii circa objectum semel cum plena libertate electum proin cùm connaturaliter, saltem in Sententia S. Thom. non fuerit reparabilis natura Angelica semel liberè deficiens, deest *necessitas*.

Licet DEUS potuisset *absolu-32* tè loquendo assumere naturam Angelicam, vel etiam aliam; quia nulla est implicantia, ut patebit infrà. Erant quidem tempore S. D. nonnulli, qui ideo negabant naturam Angelicam esse assumptibilem; quia Angelus à suæ creationis principio fuit in personalitate perfectus, cùm non subiaceat generationi, & corruptioni: quia ergò non posset assumi, sine destructione suæ personalitatis, videtur inconveniens naturæ incorruptibili, destrui; cùm hoc aliter fieri non possit, nisi contra naturam, & proin miraculosè. Nec etiam con-
ve-

venit bonitati assumentis aliquid perfectius (vel potius id, quod est perfectissimum) in natura assumpta destruere. Quorum rationi occurrit S. Doct. asserendô, quod DEUS potuisset novam Angelicam naturam producere, eamque sibi copulare in eodem scilicet instanti productionis, ita, ut pro priori non exstiteret. substantiâ propriâ, proin opus non fuisset destructione substantiæ, per quod solvitur eorum opinio: ita quò ad rem S. Thomas: & sanè etiam abundè non probat illorum argumentum; Nam I. Angelica natura fuisset assumpta, sicut. modò, assumpta est natura humana; nec enim DEUS assumpsit naturam hominis præexistentis: ergò sicut in assumptione humanæ naturæ nulla destructio contigit, ita nec in Angelica, ut probat ratio S. Thom. dein, transeat illa destructio; quæ non fuisset. contra bonitatem assumentis, si eam si pplevisset substantiâ Divinâ, quod ostenditur sic: non obstante, quòd natura humana connaturaliter exigat. substantiam propriam, non tamen est contra bonitatem assumentis impedire substantiam illam, licet sit. perfectio quædam naturæ humanæ, quia illam supplet substantiâ Divi-

nâ: ergò idem in substantia Angelica. Nec miraculum obest; cùm æquè miraculum sit, scilicet suprâ naturam, impedire substantiam propriam, quàm aliam jam habitam destruere.

Quæres II. An Incarnatio³³ fuerit facta tempore congruo? hanc Quæstionem aliter proponit S. Tho. hîc *quæst. 1. art. 5. Utrum conveniens fuerit, DEUM Incarnari ab initio mundi? & artic. 6. Utrum Incarnatio differri debuerit usque ad finem mundi, & in utroque resolvit negativè.*

Resp. tempus esse congruum scilicet conformiter S. Scripturæ juxta illud Habacuc. 3. *Domine, opus tuum, in medio annorum notum facies.* Rationes, quòd non ad initium debuerit fieri, sunt I. quòd pro moderna providentia Incarnatio fuerit facta ad reparationem generis humani, qualiter ibi necessaria non fuisset. II. Nec statim post lapsum; quia debuit homo agnoscere suam miseriam, & humiliari sub manu DEI, se disponere ad tam grande Mysterium. Nec etiam congruū erat ad finem mundi; quia tunc pauciores agnovissent beneficium, & consequenter non tot salvati fuissent. Vide rationes S. Th. cit. loco in C. quæ deserviunt ad Meditationem. asceticam, & æstimationem tam magni beneficii.

ARTICULUS IV.

De cognoscibilitate Incarnationis, aliisque huc pertinentibus.

34 **S**uppono I. ex Metaphysica possibilitatem aliam dici intrinsecam, aliam quasi extrinsecam. Illa consistit in habitudine prædicatorum ad invicem, sicut impossibilitas consistit in repugnantia prædicatorum ad invicem. Exemplum prioris est in prædicatis E. G. hominis, posterioris in prædicatis Hyrcocervi. Possibilitas extrinseca consistit in Virtute causæ potentis rem producere, quæ essentialiter præsupponit intrinsecam; nec enim ad impossibile datur potentia. Hinc argumenta quorundam Philosophorum, tenentium, naturam Angelicam posse fieri Logicè universalem specificè, sunt nulla; dum id semper repetunt, ut nuper non nemo: DEUM quantum est de se, posse producere plures Angelos solò numerò distinctos, & esse defectum solummodò ex parte termini implicantis, qui tamen non præjudicet potentia Divinæ, consequenter posse naturam Angelicam fieri speciem Logicam, quantum ex parte DEI est. Quid hoc absurdi? DEUS posset producere Hyrcocervum, si esset pos-

sibilis; est enim hypothesis impossibilis, & destructiva potentia; hoc ipso enim, quòd terminus implicet, implicat potentia, quæ essentialiter correlativæ sunt; sed relictis his nugis, possibilitas extrinseca etiam sic intelligi potest, quòd, dum intellectus nullò modò repugnantiam termini, vel habitudinem, aut saltem non clarè cognoscit, cognoscit saltem potentiam facientis ex hoc principio: *DEUS plus potest, quàm intellectus capere.* Hinc Arch-Angelus in Salutatione B. Virgini interroganti: *Quomodo fiet istud?* respondit: *Ne timeas MARIA &c.* & demum addidit: *Quia non erit impossibile apud DEUM omne Verbum.* Ubi B. V. assentiendò postmodum Angelo, videtur secundum sensum litteralem respexisse ad potentiam DEI.

Suppono II. Cognitionem, 35, dividi in immediatam, & in abstractivam. Per illam cognoscitur res per species proprias ab objecto haustas tendendò immediatè in objectum absque medio. Per abstractivam non cognoscitur res immediatè in se ipsa, sed median-

te

te altero, quod habet connexionem cum re, uti fumus habet connexionem cum igne, qui eodem mediante cognoscitur. Iterum sicut alia possibilitas est in- & extrinseca, ita potest res cognosci positivè, ut possit argumentò positivò, vel mediò probari, sic potest probari possibilitas e. g. ignis per prædicata intrinseca non repugnantia, & per causam, dum ignis *A* potest producere ignem *B*. quibus suppositis.

36 Dico I. cum communi omnium. Nullus intellectus creatus potest antecederet ad existentiam Incarnationis, ejusdem possibilitatem positivè cognoscere. Pro quo sunt textus in Scriptura clarissimi, ex quibus sufficiat ille ad Colossenses 1. v. 26. *Mysterium, quod absconditum fuit à seculis, & generationibus, nunc autem manifestatum est Sanctis ejus.* Cui consonant Concilia, & SS. PP. è quibus præplacet sanctus Bernardus Sermon. 2. de Annuntiatione B. V. *Abyssus planè in perscrutabilis Incarnationis Dominicæ Sacramentum, abyssus impenetrabilis.*

Ratio: Nulla potentia potest se extendere extra sphaeram suam: ergò non potest Incarnatio naturaliter positivè cognosci, ant. est omnium Philo-

sophorum, conseq. probatur: omne supernaturale est extra sphaeram potentiae naturalis cognoscitivæ: sed Incarnatio non quomodocunque, sed entitativè, intrinsecè & substantialiter est supernaturalis: ergò est extra sphaeram potentiae cognoscitivæ naturalis. Major. est certa: quia sicut cognitio entis naturalis præsupponit ejusdem speciem naturalem, vel medium prius cognitum; ita cognitio entis supernaturalis præsupponit sui speciem supernaturalem, vel medium prius cognitum, neutrum verò est intra sphaeram potentiae purè naturalis.

Nonnemo confirmat impossibilitatem hujus cognitionis, 37 & quidem, ut sibi ipse videtur, efficaciter hoc modo: non potest lumine naturali cognosci Mysterium SS. Trinitatis: sed cognitio Incarnationis supponit cognitionem SS. Trinitatis: ergò si illud non potest naturaliter cognosci, nec Incarnatio. Maj. rectè supponit tanquam certam. min. probatur: Incarnatio dicit, secundam personam in Trinitate assumpsisse naturam humanam: sed secunda persona non potest intelligi sine prima, Filius genitus sine Genitore: nec Pater, nec Filius possunt intelligi sine Spiritu

C ;

San-

Sancto propter spirationem: ergo Incarnatio supponit cognitionem SS. Trinitatis.

Sed planè hæc contra Quæstionem sunt; procedunt enim solum de Incarnatione, ut modo est facta, non in Thesi, ubi simpliciter pro prima conclusione quæritur, an Incarnatio DEI possit cognosci lumine naturali? abstrahendò à pluralitate personarum? dicimus ergo ad cognitionem Incarnationis ut sic nullò modò supponi Mysterium SS. Trinitatis: ergo ad ejusdem cognitionem non requiritur cognitio SS. Trinitatis.

38 Dico II. Intellectus Angelicus antecederet ad existentiam Incarnationis nec potuisset ejusdem possibilitatem negativè cognoscere evidenter.

Probatur: Negativè cognoscere, est posse solvere omnia argumenta possibilitatem impugnantia, ostendendò rem aliquam non repugnare: sed hoc Angelus antecederet non potuit: ergo non potuit cognoscere negativè. Maj. ex communi Sententia suppono: min. prob. ut possent omnia argumenta solvi Incarnationis possibilitatem impugnantia, deberet intellectus excitari per speciem ad ejusdem cognitionem: sed non potest excitari; ergo non potest negativè cognosci.

Prob. min. species illa non esset supernaturalis, aliàs cessaret quæstio: nec naturalis: quia species naturalis se non extendit extra sphæram; cum ergo possibilitas Incarnationis non contineatur intra speciem naturalem, non potest per eandem intellectus Angelus excitari ad cognoscendam ejusdem possibilitatem.

Dices: antecederet ad Incarnationem Angelus cognoscit, quòd natura humana possit subsistere subsistentiâ e. g. Angelica: & etiam naturaliter cognoscit subsistentiam Divinam in genere: jam has species combinat, & dein proponitur ei primò hoc objectum: *Natura humana subsistens subsistentiâ Divinâ*, quod considerat, invenitque varias congruentias: solvit probabiliter, quæ occurrunt: & demum format judicium tale: *fortè fallor: sed tamen non videtur repugnans*: ergo meò judiciò hoc est possibile: sed hoc est cognoscere negativè: ergo Angelus saltem negativè cognoscit Incarnationem. Hæc est Sententia, & hoc re ipsa argumentum P. Marini è Societate hîc *Tract. 17. disput. 1. sect. 4.*

Respondeo I. hoc argumentum supponere aliquid, quod non probatur, scilicet Incarnationem posse cognosci solis viribus

ribus naturæ, quod nos in argumento negamus. Et rectè; hæc enim propositio: *Natura humana potest subsistere subsistentiâ Angelicâ*: non adeò naturalis est, ut ipse putat. Sed quid quid sit, saltem altera: *Natura humana subsistens subsistentiâ Divinâ*; certò est supernaturalis: ergò naturaliter ita proponi non potest; prius ergò adstruendum est aliquid, per quod intellectus Angeli excitetur ad ejusdem propositionem, & cognitionem.

Respondeo II. datò gratis totò argumentò, aliud non sequitur quàm Angelum conjecturaliter concludere, & quidem tantum circa ea, quæ sibi objicit, quod non est cognoscere negativè Incarnationem; deberet enim omnia argumenta solvere, quæ tamen sibi proponere non potest.

40 Dico III. Neque post revelationem, & miracula alia potuit Incarnatio certò & evidenter cognosci ab Angelo solo lumine naturali. Est contra dictum Authorem qui cit. locò num. 50. statuit, quòd Angelus in tali casu evidenter Metaphysicè cognoverit existentiam Incarnationis.

Contra est I. Incarnatio adhuc pro statu revelationis, & miraculorum manet intrinsecè supernaturalis: sed nullum in-

trinsecè supernaturale potest cognosci evidenter solo lumine naturali: ergò Incarnatio nec pro illo statu potest cognosci evidenter, & hoc quidem juxta mentem Authoris procedit de cognitione positiva, non solum negativa; manet ergò argumentum hoc cum illo primæ Conclusionis; cum ergo Angelus in suis naturalibus relictus nihil speciei, vel luminis supernaturalis habeat, non potest pertingere ad cognitionem entis supernaturalis.

Contra est II. Invertendò argumentum: si posset Angelus evidenter cognoscere Incarnationem, defacto cognovissent diaboli: sed supposità existentia, & miraculis patentibus de facto non cognoverunt evidenter: ergò non possunt cognoscere. Maj. est certa, quia utique mali Angeli cognoverunt hominem illum, qui dicebatur Christus, ejusque miracula. min. probatur: si evidenter cognovissent, non ita tentassent Christum: *si Filius DEI es?* &c. at quid tam sollicita interrogatio, ubi rei evidentia patet? certè, si Scripturam consulimus, studium insolens erat in diabolo, pernoscenti in homine illo DEItatem.

Nec obest S. Doct. quest. 43. 4^a artic. 4. ubi ait: *Miracula, quæ Christus faciebat, sufficientia erant ad ma-*

manifestandam Divinitatē ipsius &c. nec textus Scripturæ Luc. 4. Non sinebat ea, (id est demonia) loqui, quia sciebant, ipsum esse Christum &c.

Nam Respondeo S. Th. aliud non voluisse, quàm miracula, illa suffecisse ad credendum, non sciendum Metaphysicè, quæ duo sunt. Hinc non rectè argumentatur AA. ex S. Thoma quod evidenter, moraliter est credibile, potest Angelus evidenter, moraliter cognoscere: sed post miracula Incarnatio est evidenter credibilis: ergò potest Angelus evidenter moraliter cognoscere; est enim æquivocatio evidens: aliud quippe est, cognoscere evidenter, rem esse credibilem, aliud evidenter cognoscere ipsam rem, quæ credibilis est. Sic defacto in nostra fide motiva credibilitatis sunt evidentia, & hæc cognoscimus, non tamen evidenter cognoscimus rem, evidenter credibilem in se. Et hinc sæpius Christus dixit, præsertim Joan. 15. quòd excusationem non habeant iudæi post prædicationem, & miracula, habuissent, autem, si locutus eis non fuisset, pro quo textus sunt clari.

Illud ex Luc. 4. petìtum, non de Scientia propria intelligendum est, sed conjecturali tantum, ut apertè docet S. Tho.

hic quest. 14. art. 1. ad 1. ubi ex August. dicit: Christus tantum innotuit demonibus, quantum voluit, non per id, quòd est vita æterna, sed per quedam temporalia sue virtutis effecta, ex quibus quandam conjecturam habebant &c. Sed

Confirmat AA. suam doctrinam ex S. Th. 2.2. quest. 5. art. 2. in C. ubi dicit sic: Si aliquis Prophetæ pronuntiaret in Sermone Domini, aliquid futurum, & adhiberet signum, mortuum suscitandò, ex hoc signo convinceretur intellectus videntis, ut cognosceret manifestè, hoc dici à DEO; qui non mentitur. Nota, inquit Adversarius ly manifestè cognosceret, quod significat evidenter scire jam assumit: sed Christus suscitavit Lazarum, & fecit miracula, ut probaret se Filium DEI videntibus Angelis, & demonibus miracula: ergò evidenter scire poterant, esse Filium DEI. Addit denique hic Recentior; ideo D. Th. cit. locò ad primum dicit: *Demonum fides est quodamodò coacta ex signorum evidentia.* Quæ posteriora consultius omisisset. Adversarius utpote destructiva priorum. Amabò quem Thomistam non terreret iste textus, si non adduceretur ab uno ex illis, qui rarò fideles sunt Doctori Angelico, eoque plerumque utuntur, sicut hæretici sacrâ Scripturâ.

Respondeo proin l. textum al-

allatum tam parum prodesse. Adversario, ut noceat plurimum; ibi enim S. D. quærit, utrum in dæmonibus sit fides? & respondet affirmativè ex illo Jac. 2. v. 19. *Et dæmones credunt, & contremiscunt.* Dum in corp. probat conclusionem, & distinguit duplicem assensum, unum ex ordine voluntatis ad bonum, quatenus voluntas per imperium movet intellectum ad assensum; tanquam obediens. DEO, & hunc assensum vocat ex eo: quia intellectus convincitur ad hoc, quod judicet esse credendum his, quæ dicuntur, licet non convincatur NB. per evidentiam rei; sicut si aliquis Propheta &c. Sequitur jam textus ab Adversario allatus, sed non integrè; nam post illud: qui non mentitur, ait S. Th. licet illud futurum, quod prædicatur, in se evidens non esset, unde per hoc ratio fidei non tolleretur; & demum concludit, fidem vel assensum secundò modò esse in dæmonibus; Vident enim multa manifesta indicia, ex quibus percipiunt doctrinam Ecclesiæ à DEO esse, quamvis ipsi res ipsas, quas Ecclesia docet, non videant: puta, DEUM esse Trinum, & Unum, vel aliquid ejusmodi. Ex quibus apparet infidelitas allegantis textum truncatum, & infelicitas malè arguentis contra mentem S. Th. hinc

44 Respondeo II. distinguendo

argumentum, cognoscet & manifestè, quod significat evidenter scire hoc dici à DEO, concedo Maj. evidenter scire rem ipsam neg. Maj. min. assumptam conc. totam. dist. conseq. ergò evidenter poterant scire esse Filium DEI, nego conseq. credere conc. & nego consequentiam. Verum est, quòd signa illa fuerint motiva evidentia credibilitatis, unde debuerunt credere dæmones, & in hoc sensu loquitur S. Th. locò cit. ad primum dicendum, quàm dæmonum fides est quodammodò coacta ex signorum NB. evidentia, & ideo non pertinet ad laudem voluntatis ipsorum, quòd credunt. Signorum evidentia est, quæ fidem etiam nolentibus extorquet: non evidentia rei creditæ; quæ juxta S. Th. tolleretur fidem; Nam argumentum à contrario est; ideò in exemplo illo non tollitur fides de futuritione rei, quæ à Propheta prædicatur, quia res in se, quò ad prædicata evidens non est: ergò si res in se evidens est, tollitur fides. Unde

Resp. III. Vel crediderunt, 45 juxta AA. dæmones, vel non crediderunt? Si crediderunt, non habebant evidentiam Incarnationis in se. Si non crediderunt, pugnat contra S. Th. cui insistit; ille enim expressè dicit, fatente Adversario, quòd fuerint quasi coacti ad fidem.

D

In

In mea sententia non stat fides cum evidentia in *attestato*, quamvis juxta communem stare possit cum evidentia in *attestante*, conformiter ad mentem S. Th. ergò hic Adversarius utitur S. Thomâ, nolente patrocinari. Sed

46 **Objic. I.** Ex ratione: qui evidenter cognoscit antecedens Metaphysicè connexum, ut tale, cum existentia Incarnationis, evidenter ejusdem existentiam cognoscit: sed Angelus in tali casu evidenter cognoscit, antecedens Metaphysicè connexum, cum existentia Incarnationis: ergò cognoscit evidenter existentiam Incarnationis. Min. prob. Facere vera miracula ad confirmandam Incarnationem, est antecedens Metaphysicè connexum cum Incarnatione: sed Angelus potest evidenter cognoscere, DEUM facere vera miracula ad confirmandam Incarnationem: ergò potest evidenter cognoscere, antecedens Metaphysicè connexum cum Incarnatione. Maj. juxta A. est S. Th. aliàs DEUS esset testis falsitatis. Min. prob. Ex illo Joan. 11. & Math. 9. cum scribæ dixissent: *Quis potest remittere peccata, nisi solus DEUS*: Dixit Christus: *ut autem sciatis; quia Filius hominis habet potestatem in terra, dimittendi peccata, surge, tolle lectum tuum, & abi in domum*

tuam. Sed Angelus potuit evidenter cognoscere, hæc esse, vera miracula: ergò &c. min. videtur certa; quia Angelus cognovit sine formidine, illa miracula fieri solò verbò: nulla opposita causa vel applicata, causa contraria; iterum vidit, miracula non fieri orando, ut ab aliis fiunt. Ulteriore probationem, quàm scilicet Angelus potuerit evidenter cognoscere, miracula fieri in confirmationem Incarnationis, omitto, quia innituntur S. Th. perperam allegato.

Confirmatur: Angeli ante 47 peccatum habuerunt evidentiam Incarnationis in attestante; sed memoria hujus evidentiae est naturalis, præsertim in dæmonibus: & non est, cur non manserit in eis, præsertim cum non viderent multa conformia cum illa: ergo Angeli, & dæmones possunt evidenter cognoscere Incarnationem. Maj. prob. Quia Incarnatio revelata est Angelis juxta SS. PP. Theologos cum S. Th. quem A. allegat in p. 1. q. 64. art. 1. ad 4um; sed quæ revelabantur, clarè cognoscebant, ut constat iterum ex S. Th. 2. 2. q. 5. art. 1. *Angelus in statu suæ primæ conditionis ante confirmationem, vel lapsum habuit oculum contemplationis; videbat enim res in Verbo, ut August. dicit in 2. super Genesin ad litteram.*

Ex

Ex quo Adversario fuit argumentum: Angelus poterat evidenter cognoscere Incarnationem esse credibilem fide Divina in re: sed evidenter poterat cognoscere, non posse credi fide Divina, nisi verum, eò ipsò quòd evidenter cognoscat, DEUM non posse mentiri &c. hoc argumentum communiter proponitur in materia de fide, ad quæstionem illam, an possit stare fides cum evidentia in attestante; itaque, argumentò reflexò probat Magnif. P. Pettschacher *de fide. fol. 70.*

48 Resp. I. ad argumentum conced. Maj. neg. min. ad probat. conc. Maj. si intelligatur, ut debet, de connexionione intrinseca, nego etiam min. quia Angelus adhuc visis miraculis potuit de rei veritate dubitare, nec etiam potuit evidenter scire, DEUM immediatè operari hæc miracula, cùm DEUS potuisset operari per sanctum, tanquam instrumentum, ut fecit in Prophetis. Ex textibus Sacrae Scripturae Joan. 11. & Math. 9. tantum probantur signa credibilitatis evidentia, & licet illa etiam Judæi viderint, nemo tamen arguit: ergò cognoscebant Incarnationem evidenter.

Nec obest, quòd Angelus cognoverit evidenter hæc esse miracula; id etiam Judæi cognoverunt, secus non dixissent:

quis potest remittere peccata nisi solus DEUS? Hoc autem sciebant ex suppositione, quòd, si homo ille dimittat peccata, debeat esse necessario DEUS; an verò re ipsa possit dimittere, hoc non sciebant, nec ipsi dæmones. Unde S. Th. hic cit. q. 4. art. 1. ad 1. ubi sibi objecit, Domino non convenire tentationem, utpote de re ignota: virtus autem Christi erat nota dæmonibus. Resp. quòd licet cognoverint Dominum secundum virtutis effecta: sed quia rursus NB. in eo quedam signa infirmitatis videbant, non pro certo (multò minùs evidenter) cognoscebant, eum esse Filium DEI &c. Deinde adducit tentationes DEI, si Filius DEI es &c. & demum ex S. Ambrosio concludit: quid sibi vult talis sermonis exorsus, nisi quia cognoverat DEI Filium esse venturum, sed venisse per hanc infirmitatem corporis non putabat. Estne hoc cognoscere evidenter, & quidem ad mentem S. Th. & PP.?

II. ad confirmationem nego 49 antec. in sensu AA. minor est nulla deficiente supposito. Probatio ex S. Th. 1. p. est directè contra A. sic enim dicit cit. locò: dicendum, quòd *Mysterium regni DEI; quod est impletum per Christum, omnes quidem Angeli à principio NB. aliquò modò agnoverunt; & post pauca: non ta-*

men omnes Angeli cognoverunt perfectè, neque æqualiter: unde demones multò minùs, Christo existente in mundo, perfectè *Mysterium Incarnationis* cognoverunt. Si non perfectè, quomodò cognoverunt evidenter? & denique concludit: Si autem perfectè, & per certitudinem cognovissent, ipsum esse Filium DEI, & effectum passionis ejus, nunquam Dominum gloriæ crucifigi procurassent. Ubi jam est evidentiā in attestante? utique quod nunquam fuit, non potuit excidere memoriā, sicut nunquam nobis excidet memoriā, hunc RR. legisse S. Th., quia nunquam cogitavimus, quòd sincerè legerit.

50 Et meritò; nam illud 2. 2. q. 5. art. 1. quod AA. pro confirmatione adducit, S. Th. sibi objicit; & ad primū respondet, quòd contemplatio, tollens necessitatem fidei, est contemplatio patriæ, qua supernaturalis veritas per essentiam videtur; hanc autem contemplationem non habuit ante confirmationem Angelus: quomodò ergò in statu primæ conditionis habuit evidentiā in attestante? admittit quidem S. Th. quòd eorum contemplatio erat altior, quàm nostra, per quam magis de propinquo accedentes ad DEUM plura manifestè cognoscere poterant de Divinis

effectibus, & *Mysteriis*, quàm nos possumus. Sed nunquam dicit, quòd manifestè cognoverint Incarnationem, quòd evidentiā habuerint in attestante. Ut verò pateat manifestè mens S. Th. in corp. rejicit illā contemplationem: Quidam dicunt, quòd in Angelis ante confirmationem, & lapsum, & in homine ante peccatum, non fuit fides propter manifestam contemplationem, quæ tunc erat de rebus Divinis: sed cū fides sit argumentum non apparentium secundum Apostolum, & per fidem credantur ea, quæ non videntur, ut S. Augustinus dicit; illa sola manifestatio excludit fidem, per quam redditur apparens, & visum id, de quo principaliter est fides: sed hanc manifestè non habebant Angeli: ergò ex S. Thoma non tantum nihil pro Adversario eruitur, sed plurimum contra.

Cæterum datò, quòd Angelis fuerint aliqua revelata, de quibus manifestam cognitionem habebant, non tamen aliter Incarnatio fuit revelata, nisi in genere, scilicet juxta S. Th. Filium DEUM esse venturum, quomodò autem, & in qua forma, revelatum non erat, & hinc non potuerunt ex signis manifestè cognoscere juxta Sanctum Thomam cit. &
SS. PP.

QUÆ.

QUÆSTIO II.

De Unione Verbi Divini cum natura humana.

COgnitis quibûsdam præambulis, nunc ad quidditatem Incarnationis discutiendam accingimur, sequentes Doctorem Angelicum, qui hac 3. p. *Questionem secundam in Artic. 1.* ab eo auspicatur, à quo nos cum illo initium sumimus ad ulteriora de Quiditate examinanda, scilicet

ARTICULUS I.

An Unio Verbi Incarnati sit facta in natura?

51 **Q**uæstio non est, an Natura Divina fuerit unita naturæ humanæ; hoc enim certum est, quòd utraque natura in uno supposito convenerint: sed sensus Quæstionis est, an ex unione consurgat una Natura, quasi ex duabus tertia? ut vel caro fuerit conversa in Divinitatem, aut Divinitas in carnem. Et hæc quorundam Hæreticorum doctrina fuit, inter quos numeratur Eutyches: econtrà antea Nestorius docuit, duplicem esse in Christo Personam, de quibus apud Clarissimum P. Alanum Pfeiffer Universitatis Salisburgensis SS. Theologiæ Professore Emeritum, meumque annò ultimò Professore observandissimum in Tractatu

Theol. de Verbo Incarnato p. 1. Disput. 6. Art. 1. Tertullianus olim dixisse fertur: *Hæretici semper inter extremos errores duos latrones Christum crucifigunt*, quod præ aliis Nestorio, & Eutycheti convenit, dum primus naturas confudit, alter Personas in Christo distinxit, itaque Christum uterque afflixit.

Errorem hunc, quòd Deitas 52 fuerit conversa in carnem, & hoc ipso DEUS mutationem intrinsecam in Incarnatione subierit, Eminentissimus Cardinalis noster in Theologia S. Anselmi Tract. 3. Disput. 33. sect. 1. à num. 3. tribuit Apollinati hæretico, idque desumit ex Sermone IX. Quadragesimæ S. Leonis Papæ, in quo hæreticum istum perstringit, *secundum*

dum Apollinarem, ait, in carnem Deitate conversa, ipsam Deitatem Verbi mutabilem, ipsam factam, passibilem &c. Vehementius contra eundem hæreticum, vel contra ejus sequaces scripsisse laudato Cardinali videtur S. Ambrosius *Lib. de Incarnatione* c. 6. ubi severa quadam elegantia, perorat: „Carnem Domini & „Divinitatem dicebant unius „esse naturæ. Quæ tantum sacrilegium inferna vomuerunt? jam tolerabiliores sunt „Ariani, quorum per istos perfidiæ robur adolescit, ut majore contentione asserant, Patrem, & Filium, & Spiritum „S. unius esse substantiæ: quia „isti Divinitatem Domini, & „carnem substantiæ unius dicere tentaverunt. Deinde cum „isti dicant, quia Verbum in „carnem, capillos, sanguinem, „& ossa conversum est, & à „natura propria mutatum est, „datur illis locus, ut infirmitatem carnis ad infirmitatem „Divinitatis quadam facta Divinæ Naturæ mutatione detorqueant &c. Cum autem Apollinaris jam vixerit, tempore Valentiniani Imperatoris circa annum Domini 377. teste Gabriele Prateolo in *Lib. de Vitis, Sectis, & Dogmatibus omnium hæreticorum* &c. ideoque Nestorius ex illo errorem suum, hausisse videatur, latiusque dif-

fuderit, operæ pretium erit, ejusdem hæresin ab Origine repetere, quam nobis suppeditat alter Eminentissimus Cardinalis noster Sfondrati Universitatis Salisburgensis immortale decus in Gallia vindicata. *Dissert. 3. §. 1. à num. 3.*

„Annô CCCCXXVIII. Si- 3
„sinio Episcopo Constantino-
„politano morte sublatô, Theodosius Imperator ex populi
„voto Nestorium sufficit Presbyterum & Monachum Antiochenum. Pietas illum zelusque adversum hæreticos, „& vis eloquentiæ omnibus „commendaverant: sed ut notat Theodoretus, ingentem „ambitionem, quâ infulas captabat, his dotibus texerat „simulatâ virtute. Nata ex „ambitione se ostentandi cupiditas, veterumque contemptus, & novorum, quæ magis animos stringunt, ingens prurigo, ac tandem hæresis. „Dicebat in Christo ut duas naturas, ita duas Personas esse, „Divinam, humanamque, & „ita DEUM nec conceptum, „nec natum ex Virgine, nec „passum, mortuumque, sed „hominem solum. Latuit aliquamdiu venenum tum dulcedine orationis, quâ errores „condiebat, tum opinione, „virtutis, qua populum occupaverat, externa spectantem, „igna-

„ignarumque occulti. Annô
 „CCCCXXIX. Nestorius hæ-
 „reses suas palam expromit,
 „binisque litteris à Cyrillo A-
 „lexandriæ Episcopo erroris
 „monetur. Sequenti proximè
 „annô collectâ Romæ synodô
 „Cælestinus Pontifex Nesto-
 „rium infulis privat; Cyrillo
 „prosecutionem causæ, suas-
 „que vices delegat. Hauserat
 „vires à Theodoro Mopswe-
 „steno Nestorius Chrysostomi
 „quondam in Monasticis col-
 „lega. Annô CCCCXXXI.
 „Nestorii causa in Ephesina Sy-
 „nodo agitur, & ipse, cum
 „ne quidem adesse dignare-
 „tur quamvis vocatus, hæ-
 „resis damnatus, ac Episco-
 „patu exutus est: libri flam-
 „mis addicti. Supervenit post
 „quintum diem Joannes Epi-
 „scopus Antiochenus jam olim
 „Nestorio amicus, iraque in-
 „Cyrillum fremens, antiquâ
 „quippe æmulatione Alexan-
 „drinæ & Antiochena Sedis, ac
 „recenti odiô ob amici casum,
 „præsertim quod à Patribus ex-
 „pectatus non esset, pugnam
 „instaurat, sublevatque Ne-
 „storium variis in Cyrillum,
 „Patrèsque conjectis calum-
 „niis; sed momentaneum so-
 „latium; quippe fraudes dete-
 „ctæ, & Nestorius primò in
 „Monasterium, tum in exi-
 „lium ejectus, ubi linguâ

„vermibus exesâ, solutoque
 „putredine corpore vitam ab-
 „solvit. Joannes & ipse à Pa-
 „tribus damnatus, dejectus-
 „que, semper tamen ei mora
 „pœnitendi data: nam & spes
 „erat, clementiâ flecti posse;
 „metus verò, ne si durius ha-
 „beretur, totam Syriam de-
 „speratâ veniâ perverteret: re-
 „sponditque eventus, nam se-
 „quenti annô Joannes Nesto-
 „stio, hæresique abjurata,
 „cum Romano Pontifice pri-
 „mum, mox cum Cyrillo in-
 „gratiam rediit, junctisque
 „dextris in Nestorium duxit.

Alterius verò, scilicet Eu-
 tychetis, qui se Nestorio op-
 posuit, idem Cardinalis *cit. loc.*
a num. 5. prosequitur:

Annô CCCCXLVIII. Euty-
 „ches Archimandrita, dum ni-
 „mio inconsultoque ardore
 „Nestorium persequitur, in-
 „aliâ hæresim impingit, do-
 „cètque, ut unam in Christo
 „Personam, sic unam naturam
 „esse; nec abstitit monitus
 „quamvis à Flaviano Episcopo
 „Constantinopolitano, damna-
 „tusque est repetita synodo:
 „sed obstinaverat animum, aut
 „pretiô sui, aut aulæ patroci-
 „niô, Chrysaphii præsertim,
 „multorumque Episcoporum,
 „nova præ antiquis amplexan-
 „tium. Delendo igitur tam
 „pernitioso errori synodus
 Chal-

„Chalcedonensis indicta, ubi
 „omnium votis hæresis Euty-
 „chiana conclamata est. Ex
 quibus abundè patet, errores
 Nestorii, & Eutychetis, alio-
 rumque utriusque sequacium,
 ex eo provenisse, quòd inter
 naturam, & Personalitatem,
 non rectè distinxerint, & ideò
 propter duas naturas duplicem
 quoque Personam, ut tenuit
 Nestorius, vel propter unitatem
 Personæ, unam quoque natu-
 ram adstruxerint, ut Eutyches
 cum suis, quorum errores S.
 Thomas cit. 3. p. *Quaest. 2. art. 6.*
in Corp. refert breviter, & con-
 futat.

54 Cæterum, quod Apollina-
 rem concernit, juxta S. Epi-
 phanium *hæresi 55. & cit. Pra-*
teolum fol. mibi 49. in Editio-
 ne Coloniensi An. 1569. etiam
 docuit ille, Christum quidem
 carnem habuisse, sed in ipso In-
 carnationis opere NB. aliquid
VERBI DIVINI in carnem esse
 conversum. Qui error crassis-
 simus est; DEUM enim divisi-
 bilem instar quanti physici red-
 dit, adeoque mutabilem, &
 in varias metamorphoses tran-
 seuntem, ut olim Jupiter ficti-
 tius apud Poëtas modò *aureum*
imbrem, nunc *Cygnum*, iterum
Lædam induit, utque furorem,
 & impetum Gigantum, quos
 terra genuit, effugeret, in A-
 rietem transiit, de quo ultimo

(cætera obscœna sunt, & ho-
 nestis auribus indigna) ele-
 ganter canit Baraclajus in Ar-
 genide, ex quo aliquid joci gra-
 tiâ delibare juvat:

Jam propè congesti super astra Ty-
phœa montes

Extulerant; tremuere DEI; nec se-
va tonantem

Fulmina, nec certæ Phœbum juvare
sagittæ.

Non ferrò insignis Mavors, non
Gorgone Pallas

Non animi, non ora manent; mi-
serosque reliquit

Sanguis, & in capto pallebant sy-
dera cœlo.

Postquàm autem in terras se
 demisere, locoque satis tutò à
 periculis imunes confederant.

Haud procul, ignare fati, secura bi-
dentes

Gramina carpebant, queis rustica
fistula signum

Lene dabat: placidis suberant ma-
galia septis,

Plenæque ludentes poscebant ubera
nati.

Has videt, incerto lustrat dum singu-
la visu

Jupiter, & felix, inquit, pecus! er-
gò Tonantem

Fata premunt, nullumque timet
grex iste Typhæum?

Ite procul radii, semperque invisa
potestas;

Pax humiles si tanta fovet, Sic dixit,
& albo *Vel-*

*Vellere crispatus demissos induit ar-
tus,
Curvâque celatæ sinuavit cornua
fronti,
Qua calum & terras solitus, qua di-
ra movere
Tartara, seu pacem, seu bella indi-
gna juberet.
Nec mora, mentitis aries balatibus
ibat,
Permistisque gregi (mirere Tiphœa
captum?)
Et fallebat oves. Fraudis laudavit
Apollo
Ingenium, & similes sese curvabat
in astus.*

56 Contra hos, aliosque, qui naturas Divinam, & humanam confundunt, & ex duabus unam confingunt.

Dico: unio non fuit facta in natura; ita Doctores Catholici omnes olim in Conciliis Orientalibus, & hodie cum S. Thoma cit. 3. p. q. 2. art. 1. est- que de fide. Probatur: in Christo Domino est diversitas naturarum Divinæ & humanæ: ergo unio non fuit facta in natura. Ant. S. Thomas cit. sta- tim locò in Responsione sed con- trà ex Concilio Calcedonensi, probat: dicitur in determinatione Concilii Calcedonensis: Confitemur in novissimis diebus, Filium DEI Uni- genitum in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivisè, inseparabili- ter agnoscendum, nunquam sublatâ

differentiâ naturarum propter unio- nem: ergo unio, infert S. D., non est facta in natura. Con- sequentia tenet; quia quamdiu utraque natura in suo esse per- manet, non tollitur earum dif- ferentia: ergo nulla facta est confusio, ut vel Divina transi- rit in humanam, aut quædam ejusdem particula, ut somnia- vit Apollinaris, vel humana, fuerit absorpta à Divina. Ra- tiones, quibus S. Th. hîc utitur, cum sint petitæ ex instantiis Philosophicis, omitto; quia nimia deductione opus habe- rent: & alias Eutyches tantum se fundat in conversione totali, nihilque de mixtione, seu alia compositione accidentali dicit; de talibus proin videri potest S. Thomas.

Argumentum ergo, quo Eu- 57 tyches convictus dicitur ab Al- varez de Incarnatione in *quest. 2. disp. 20. num. 3.* ex illo Joan. 1. v. 14. *Verbum Caro factum est*, de- sumptum est: sed Verbum non potuit fieri caro, nisi conver- sum fuerit in carnem: ergo si verè Caro factum est, Divini- tas fuit conversa in carnem.

Confirmatur: dum Joan. 2. v. 9. *aqua vinum facta est* in nu- ptiis Canæ Galilææ, verè sub- stantia aquæ fuit conversa in substantiam vini: ergo etiam, si Verbum verè est factum ca- ro, fuit conversum in carnem.

E

Ad

Ad primum patet Responsio ex illis, quæ diximus suprâ *quest. art. 1.* quid nomine carnis intelligatur; idem enim est, ac si diceretur, Verbum homo factum est, hoc est, Verbum in unitatem suppositi naturam humanam assumpsit. Proin neg. min. argumenti; repugnat enim Verbo mutari, vel in aliam substantiam transire, quod per conversionem fieret, quamvis aliæ substantiæ, quæ generabiles, & corruptibiles sunt, talem mutationem subire possint.

Ad Confir. est eadem responsio. Et quidquid de istis instantiis sit, modò fide tenemus, talem conversionem nec factam esse, nec fieri potuisse obstante Divinitatis immutabilitate, hoc posterius diximus *art. 2.*

quest. 1. à num. 16. illud constat ex Script. Conciliis, & SS. PP. in Concilio Constantinopolitano secundo, *actione 4. can. 8.* dicitur: *Siquis ex duabus naturis Deitate, & humanitate unionem factam confitens, & naturam DEI incarnatam dicens, non sic has voces intelligat, sicut Patres acceperunt, quòd ex Deitate, & humanitate facta unione secundum substantiam, id est, hypostasin, unus factus est Christus: sed ex ejusmodi vocibus introducere conetur unam naturam Deitatis, & Carnis, anathema sit.* Hoc ipsum habemus in symbolo Sancti Athanasii, ubi de Christo: *Unus autem non conversione Divinitatis in Carnem, sed assumptione humanitatis in DEUM: unus omnino non confusione substantiæ, sed unitate Personæ.*

ARTICULUS II.

Quinam sit terminus formalis Incarnationis?

58 **N**Otandum est tria quæri posse. I. An unio Verbi facta sit in natura, ita, ut duæ naturæ Divina & humana transierint in unam, quod statim tanquam hæreticum rejecimus. Ita Godoy & Salmanticenses quærunt cum S. Th. hîc *quest. 2. art. 1.* per totum. II. An unio Verbi fuerit facta in supposito, vel hypostasi? hoc est, num ante unionem natura

humana exstiterit, vel substiterit existentia & subsistentia propria, & ita fuerit unita Verbo, quod S. Th. examinat *cit. quest. art. 3.* per totum. III. An natura Divina terminarit naturam humanam, vel personalitas? est enim quæstio, an SS. Trinitas terminare possit subsistentia communi naturam humanam per Divinam &c.?

Dico I. Unio facta est in hy- 59
po-

postasi. Hanc conclusionem probat S. Th. cit. art. 3. in responsione *sed contra* ex Damasceno lib. 3. in Domino *JESU Christo duas naturas cognoscimus, unam autem Hypostasim*. Docuerunt ergo, ut advertit S. Thom. in Corp. ignorantes habitudinem Hypostasis ad personam, licet concederent in Christo unam solam Personam, posuerunt tamen aliam Hypostasim DEI, & aliam hominis. Et hoc ait S. Doct. damnatum esse in Concilio V. apud Constantinopolim, sic loquitur S. Doctor, celebrato, in hæc verba: *Si quis introducere conetur in Mystério Christi duas subsistentias, seu duas Personas, anathema sit*. Hīs suppositis

Prob. ratione Philosophica: si natura humana in unione ad verbum habuisset propriam subsistentiam, Christus non esset unum per se in ratione suppositi: sed hoc est contra fidem: ergo natura humana non habuit propriam subsistentiam. Maj. prob. ex duobus entibus in linea subsistendi completis, non confurgit unum per se in genere suppositi, sicut ex duobus entibus in linea physica completis, non confurgit unum per se in ratione compositi physici. Paritas fundatur in Philosophicis, quò ad utrumque. Hinc in Philosophia dicimus, ex entibus in aliqua linea completis fieri unum per

accidens in eadem linea, quod de Christo absurdum est dicere, imò deductivè hæreticum ex Verbis relati Concilii.

Sed an natura humana, sicut 60 subsistit subsistentia Divina, ita etiam existentiā Divinā, dubium est etiam inter ipsos TT. pro diversitate opinionum in Philosophia vel distinguendum inter existentiam & subsistentiam, vel easdem identificantiam. Ego quia in Philosophia non admisi distinctionem realem, & hīc nego; proin sicut natura humana subsistit subsistentiā Divinā, ita ejusdem existentiā existit, ut sola natura fuerit assumpta; posset hoc probari argumentō superiori de entibus completis, non facientibus ens per se: sed ens substantialiter existens, quale esset natura humana, est ens completum; ergo non potest facere unum per se cum subsistentia, si esset distincta.

Contrarius est meus olim in 61 Theologia Professor, qui licet in Philosophia distinctionem non admiserit, hīc tamen in Theologia distinguit realiter, ex hoc argumento, quod vocat satis energicum: hæc propositio: *Petrus est suppositum*, vel *Petrus est subsistens* est æternæ veritatis, non minùs ac ista: *Petrus est homo*: econtra hæc propositio: *Petrus est existens* tam parum

rùm est æternæ veritatis, quàm hæc: *Petrus est albus*, imò aliquando est omnino falsa ut, hæc: *Petrus est existens*: ergò existentia est valdè probabili- ter distincta à subsistentia hæc ille: ex quibus formari potest argumentum: prædicatum necessarium non potest esse idem cum prædicato contingenti: sed subsistentia est prædicatum necessarium, & existentia est contingens: ergò subsistentia non potest esse eadem cum existentia.

Sed, pace hujus viri, existimo, rationem allatam esse prorsus erroneam, quod sic ostendo: si hæc propositio: *Petrus est subsistens*: est æternæ veritatis, ut altera: *Petrus est homo*, tunc subsistentia est prædicatum realiter identificatum cum Petro, seu cum ejusdem essentia, & hæcceitate: sed hoc est falsum: ergò propositio illa non est æternæ veritatis. Sequela Maj. est clara ex paritate, quia altera propositio: *Petrus est homo*: est æternæ veritatis; humanitas est realiter identificata cum Petreitate, tanquam gradus specificus cum individuali. min. prob. si subsistentia est prædicatum identificatum, tunc Hypostasis eadem est re ipsa cum natura, & tantum secundum diversum modum significandi per rationem distin-

cta: sed hoc est contra communem. Ne dicam quid amplius: ergò subsistentia non est prædicatum realiter identificatum. Maj. videtur certa, min. prob. omnes Thomistæ in Metaphysica contra Scotum dicunt, subsistentiam superaddere naturæ aliquid positivum, & hîc in Theologia defendunt, positivum illud in Incarnatione fuisse impeditum per subsistentiam Divinam, quomodo ergò prædicatum æternum, identificatum potest impedi, & suppleri per aliud realiter distinctum? hoc quidem (ad hominem dico) tam parum fieri potest, quàm parum DEUS possit supplere aliud prædicatum identice intrinsecum.

Ne dicam hanc Sententiam propè incidere in illam, quam SS. PP. Hæreticam vocant, teste Cardinale nostro Aguirre in *Metaphys. disput. 6. sect. 2.* qui licet à tali nota abstrahat, ait tamen, nescire se, utrùm talis opinio in se liberari valeat à censura S. Damasceni. *lib. 2. de fide cap. 3.* asserentis: *Id unum fraudis hæreticis est hoc in genere, quòd naturam & Hypostasim idem esse persuasum habeant.* Ubi etiam cit. Cardinalis adducit Verba S. Epiphani in VII. Synodo *actione 6. tom. 3. Conciliorum* dicentis: *Hæretici errant; quia nihil aliud agunt, quàm*

quàm ut ostendant, naturam & Hypostasim idem esse, quæ sanè inter se differre veri Ecclesiæ Catholicæ Alumni agnoscunt. Jam assumo argumentum: juxta hanc Sententiam natura, & Hypostasis realiter idem sunt; nec enim diversus modus significandi officit identitati reali: ergò si hæc Sententia non omninò in hæreticos incidit, saltem verbis non adeò dissentire videtur. Nec ea distinctione vitantur incommoda orta ex errore Nestorii, ut inferiùs constabit; aut reprehensio Joannis Maxentii tom. 4. Biblioth. Patrum columna 150. Dialogo 1. adversus Nestorianos, ubi sic eos alloquitur: *Nimirum hæc erroris vestri, & non alia causa est. Nam, cum non valeatis discernere, quid & inter Personam sit, & Naturam, idipsum intelligentes naturam esse, quod & Personam; imò nullatenus credentes, naturam esse posse sine Personâ; Vocabula Personæ naturarumque confunditis; & duas omninò Personas, sicut duas naturas unius Filii DEI, sinè dubiò prædicatis. Verum quidquid sit de censura ejus opinionis.*

62 Puto autem, quòd hæc opinio proveniat ex sinistra apprehensione subsistentiæ, quæ potest considerari signatè, seu exigitive, & exercitè seu quò ad actum secundum: dicimus enim in Philosophia, substantiam esse ens,

cui debetur *existere per se*, sicut accidens in genere describimus, quòd sit ens, cui debetur *existere in alio*. Jam certum est, quòd ista exigentia sit intrinseca, & prædicatum necessarium, per hoc enim distinguitur substantia, *in genere*, ab accidente ut sic, cujus utriusque exigentia intrinseca est: at verò in actu secundo non est prædicatum necessarium, sed actualis positio extra causas independentes à subjecto inhæsionis, vel adhæsionis, ideòque prædicatum necessarium non est in Petro, sicut tamen semper est humanitas, etiam exercitè posita. Idem est proportionaliter de existentia accidentis in alio exercitè talis; quia supernaturaliter potest inexistencia in accidente impediri, ut sit in accidentibus Eucharisticis: consequenter ex his, licet existentia quatenus appellat supra perfectitatem *exigitive* sit intimior ipsi essentiæ seu naturæ, quatenus tamen appellat supra exercitium actuale, habet se, ut existentia, id est *substantialiter per se exercitè existens*, ita ut hæc dicat in substantia *perfectitatem*, non indigens altero quò ad existendum, & hoc ipso incommunicabilis sit: sicut tamen exigit accidens alteram, cui inexistat, & hoc ipso com-

municabile sit: ergò universaliter, si subsistentia esset identificata cum natura humana: illa non fuisset communicabilis Verbo Divino, ex ratione data. Hanc materiam tractavi fusiùs in cit. discursibus Philosophicis à fol. 211. supposita proin identitate subsistentiæ & existentiæ, dicimus naturam humanam & existere, & subsistere existentiâ, & subsistentiâ Divina, sed tamen realiter identificatis.

63 Dico II. Unio non fuit facta tertio modo, id est, immediate in natura. Ita communiter Thomistæ.

Ratio est ex Scriptura, Conciliis, & SS. Patribus. Nam *Matthæi 6.* Christus ipse interrogavit: *Quem dicunt homines esse Filium hominis?* & respondit. Petrus: *Tu es Christus Filius DEI vivi.* Nec Pater, nec Spiritus est Filius DEI, & hominis, in quo consistit Christus: ergò unio non fuit facta in natura. Consequenter, si unio esset, facta in natura, tota SS. Trinitas esset Incarnata: hoc est contra fidem: ergò unio non fuit facta in natura. Major. prob. nam sicut natura est communis, ita quidquid naturæ secundum se convenit, convenit toti Trinitati: ergò si naturæ secundum se convenit terminatio intrinseca, conveniet omni-

bus Personis. Paritas pro hoc pugnat ex aliis; sicut intelligere, velle, & producere est commune tribus Personis.

Dices, hanc opinionem esse⁶⁴ contra SS. PP. admittentes, quòd natura Verbi fuerit Incarnata, consequenter, cum natura sit communis, dici potest, totam Trinitatem esse Incarnatam.

Resp. SS. PP. hoc asserentes arguere hæreticos, admittentes duo supposita in Christo; eò quòd Catholici assererent duas esse naturas in Christo. Quem errorem, ut corrigerent, dixerunt duas naturas esse in Christo sub uno tamen supposito; in quo sensu verum est, quòd natura Divina sit in Christo, & conjuncta naturæ humanæ, & in tali sensu Incarnata, sed non immediate, cum natura immediatus terminus non sit, sed conjunctio fiat mediante hypostasi filii: cum ergò Christus non subsistat hypostasi Patris vel Spiritûs S. sed sua tantum, Filius propriè dicitur *Incarnatus*. Quæ clariora fient ex dicendis.

Prima Conclusio, ut dixi-⁶⁵ mus, est contra Nestorium, duas in Christo Personas admittentem; sed, quia hæreticus iste in hoc solo non quievit, alter ejusdem error rejiciendus est. Docuit insuper, non esse unam, ean-

eandemque Personam, vel Hypostasim DEI, & hominis, sed alium esse filium ex Patre genitum, alium verò Filium ex Virgine natum, consequenter negat, unionem Verbi Incarnati fuisse substantialem, inter Hypostasim & naturam humanam factam, sed solum fuisse accidentalem per gratiam, aut dignitatem. Quæ opinio prorsus erronea in suis incunabilis oppressa est à S. Cyrillo tanquam hæretica, approbantibus Concilii Ephesini Patribus, ut patet ex Concilio Ephesino, quod allegat Alvarez, hîc disput. 11. num. 4. in impressione Veneta Tomo 1. Concil. Sc. pag. 1114. huncque Canonem producit: *Si quis post naturarum unionem subsistentias in uno Christo dividit, unicuique nimirum suam propriam assignans, naturasque ea tantum copula connectit, quæ est secundum NB. dignitatem, vel Auctoritatem, non autem ea ratione, quæ est secundum physicam unionem. Anathema sit.* Contra hæc ultima; *Physicam unionem*, teste eodem Authore, Nestoriani insurrexerunt, S. Cyrillo, qui Concilio nomine Pontificis præerat, exprobrantes, quòd unionem Verbi *naturalem*, & *physicam* dixerit; *Quomodo naturalem*, clamabant, *Divinam unionem nominat?* Si enim naturalis unio, ubi gratia, ubi Divinum Sa-

cramentum? Sed vanus erat clamor, quem odium tantum, & invidia in Cyrillum excitaverat. Ille, ut hanc calumniam à se propelleret, & Adversarios suos, homines ignorantes, Verborum sensum doceret, approbante Concilio ita respondit: *Habet Scriptura inspirata hunc morem, hac dictione uti: Scribit enim Apostolus Ephes. 2. Eramus natura filii iræ, sicut & ceteri, & ne utiquam dixerit, quempiam subsistere secundum naturam iram DEI, ita ut peccatores illius sint soboles, alioquin in insaniam Manichæorum incideremus: unde ibi natura idem est quod Verè: Non ergo confundentes naturas, neque ipsas inter se confermentantes, sicut dicunt Adversarii, naturalem diximus, factam esse unionem, sed ex duabus rebus dissimilibus, DEitate scilicet, & Humanitate unum factum esse Christum, & Filium & Dominum ubique affirmamus.* Hæc ex cit. Authore, cui alias multa in omnibus fides tribuitur, desumpsimus, num tamen rectè ex locis citatis descripserit ille, nonnihil dubito; & proin addo aliqua ex Epistola Concilii Ephesini ad Nestorium, quæ exstat apud Rufinum Toranum, qui, præter alia, quatuor Conciliorum, Niceeni, Constantinopolitani, Ephesini, & Chalcedonensis Decreta collegit. Author illius Epistolæ ex stylo est. Cyrillus, qui

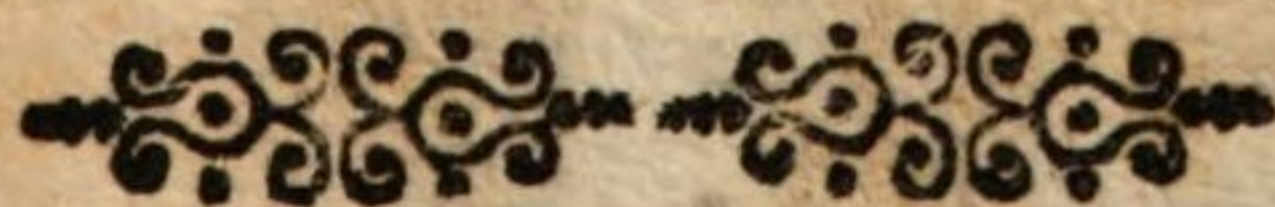
qui pro zelo suo, & mandato Concilii satis acerbè Nestorium insequitur. Ex Epistola hinc inde aliqua delibamus, plura ad rem non facientia omittimus.

66 Facta in Epistola admonitione, ut cum Cœlestino Papa totòque Concilio Ephesino in doctrina de Christo consentiat, secùs dicitur: „ quòd si hoc religio tua facile „ distulerit juxta dilationem „ litteris præfinitam Sanctissi- „ mi & Reverendissimi Con- „ Sacerdotis nostri, Romanæ „ Præfulis Ecclesiæ Cœlestini „ (ecce Principatum Pontificis „ supra Concilium) scias te „ nullam sortem habere nobis- „ cum, nec locum aut convi- „ vium cum DEI Sacerdotibus, „ & Episcopis obtinere - - - „ non autem sufficit - - - tan- „ tummodò fidei Symbolum „ confiteri, quod expositum „ est per idem tempus Spiritu „ Sancto largiente, & vene- „ rando Magno Concilio apud „ Nicæam congregato; hoc „ enim non intellexisti, nec „ rectè interpretatus es, quin „ imò perversè, licèt sonò vo- „ cis eadem verba protuleris. „ Sed consequens est etiam ju- „ rejurando fateri, quòd ana- „ thematizes tua polluta, & „ profana dogmata, sentias au- „ tem, & doceas, quæ nos uni-

„ versi per Orientem, seu per „ Occidentem Episcopi, & Ma- „ gistri, Præfulèsque populo- „ rum credimus & docemus. Utque clarè pateat, quem er- rorem Concilium in Nestorio correxerit, constat ex Symbo- lo fidei appposito. *Unus igitur est Christus, & Dominus, non velut conjunctione qualibet in unitate digni- tatis, & authoritatis hominis habentis ad DEUM; non enim potest uni- re naturam sola dignitatis æquali- tas. - - - uni igitur Personæ (post multa ibi explicata) cuncta ejus in Evangelio adscribimus, uni sub- stantiæ, Verbi scilicet Incarnati, quia unus est Dominus JESUS Christus.* Alia, quæ copiosè ibi enarran- tur, dissimulamus, solamque clausulã adjungimus: „ his om- „ nibus etiam Religionem tuam „ concordare, & præter aliquem „ dolum consentire convenit: *Quæ verò huic religioni tuæ anathe- matizare necesse est, huic Epistolæ nostræ subjecta sunt, inter quæ, er- rori prædicto Nestorii opposita sunt hæc: Si quis in Christo divi- dit substantias post unitatem, sola eas connexionem conjungens eã, quæ secundum carnis dignitatem fit, vel etiam authoritatem & potestatem: ac non potiùs conventu, qui per uni- tatem factus est naturalem (id est physicam juxta dicta Cyrilli superiùs) anathema sit.* Alterum est: *Si quis audeat dicere (dixit autem Nestorius) Christum Theo- pbo-*

phoron, id est, deiferum, ac non potius, DEUM esse veraciter dixerit, tanquam Filium per naturam, secundum quod Verbum factum est Caro, & communicavit similiter, ut nos Carni & Sanguini, anathema sit. Simile est illud: Si quis velut hominem JESUM, operante DEO Verbo, dicit adjutum, & unigeniti gloriam, tanquam alteri præter ipsum existenti, tribuit, anathema sit. Denique post alia adhuc Decreta, Epistola clauditur sequentibus: *Hæc igitur pro charitate in Christo scribo tibi, quærens tanquam fratrem, & contestans coram DEO, & electis ejus Angelis, ut hæc nobiscum sentias, simul & doceas, ut Ecclesiarum pax salvetur, & concordie, charitatisque vinculum indissolubile maneat Sacerdotibus. Quis non crederet, tam sinceris, totiesque repetitis admonitionibus tandem Nestorium flecti posse: at nihil minus: jam enim obstinaverat animum, nullis aut precibus, aut minis flectendum, ne, si à concepta semel opinione discederet, male sensisse convinceretur, quod commune hæreticorum est vitium, prædominante superbia, & judicium rationis pervertente, ut exemplum tristissimum habemus in Nestorio, supra relatum, pluraque alia in*

aliis hæreticis, præsertim in Luthero, qui arrogantia, & fatali in Papam odio elatus, magnam Germaniæ partem sua hæresi infecit. Coronidem huic, & priori Articulo imponit S. Augustinus Sermone 3. de Ascensione Domini, qui est 176. de tempore, ubi ait: *Hodierna festivitas HOMINIS nobis, & DEI Sacramenta manifestavit. Sub una, eademque Persona, in Eo, qui elevat, Divinam potentiam; in Eo autem, qui elevatur, humanam cognosce substantiam.* Postea contra Hæreticos Orientales infert: *Ideoquæ omnimodis detestanda sunt Venena Orientalis erroris, qui impia novitate præsumit asserere, Filium DEI, ac filium hominis unius esse naturæ; in alterutra enim parte, qui solum hominem fuisse dixerit, negabit Conditoris gloriam; vel, qui solum DEUM, negabit misericordiam Redemptoris.* Quo genere non facile Arianus Evangelicam poterit habere veritatem, ubi Filium DEI nunc æqualem legimus, nunc minorem; qui enim unius naturæ Salvatorem nostrum mortifera persuasionem crediderit, solum hominem, aut solum DEUM cogetur dicere Crucifixum. Sed non ita est; mortem enim, nec solus DEUS sentire, nec solus homo superare potuisset.

ARTICULUS III.

Quenam sit ratio formalis, & proxima terminandi naturam humanam?

67 **H**anc Quaestionem studiose quodammodo repetimus propter ea, quæ diximus à num. 17. quæ hîc declaranda veniunt. Pro quo sciendum est, aliquos antiquiores cum Durando docuisse, primam rationem terminandi, vi cuius Verbum Divinum fuit formaliter unitum humanitati, esse quid absolutum, scilicet absolutam Divinæ naturæ subsistentiam. Cujus ratio est: Ratio formalis terminandi est subsistentia Divina; in hoc enim, Mysterium consistit: sed in Divinis est una tantum subsistentia absoluta, qua & natura Divina, & Personæ subsistunt: ergo prima ratio terminandi est aliquid absolutum, ratione cuius in tantam DEltas est unita Humanitati, ut tamen vi unionis nulla alia Persona, sed sola verbi uniatur Humanitati. Ita Durandum explicat Illustrissimus noster Reding hîc artic. 2. *Controversiâ* 1. num. 2. quæ in sensu debito accepta videntur incidere in dicenda inferius. Sed tamen, quia diversus huius potest esse sensus, in hoc solo non quiescimus; sunt enim qui existentiam à subsi-

stentia distinguunt, & ideò duplicem humanitatis à Verbo dependentiam, & unionem assignant, unam in linea existendi, & alteram in linea subsistendi, & hanc posteriorem dicunt provenire à personalitate Verbi, illam verò ab existentia & subsistentia essentiali, seu communi. Econtra alii cum Joanne à S. Thom. negant hanc duplicem unionem, quarum una sit ad Personalitatem Verbi, & altera ad existentiam communem, sed unam tantum scilicet communem, ut modificatam ad Personam Verbi, ad quam sit una actio, qua à consequenti tangat existentiam Divinam, ut est in verbo, non ut est communis toti Trinitati. Ita fermè Reding cit. locò, quæ rectè intellecta firmabunt Sententiam. Proin

Dico I. Terminus formalis 68 humanitatis est Hypostasis Verbi formaliter relativa, quæ tamen transcendentaliter importat absolutam DEI existentiam, & subsistentiam.

Ratio primæ partis desumitur ex Concilio Toletano VI. ubi apud Alvarez hîc in principio dicitur: *Solus Filius assum-*
psit

psit humanitatem in eo, quod proprium est filii, non quod commune est Trinitati.

Quò ad secundam partem: ideo Personalitas Verbi est subsistens (idem intellige de existentia) quia essentia Divina, cui per identitatem inest, est subsistens: sed essentia Divina est ipsum actualissimum subsistens: ergò, si Personalitas Verbi est ideo subsistens, quia essentia Divina est talis, importat, ex parte conceptus objectivi formaliter transcendentaliter subsistentiam, quæ formaliter est ipsa essentia Divina. Maj. est communis doctrina, nam juxta S. Thom. hinc *quest. 3. art. 3. in Corp. ad finem, abstracta Personalitate per intellectum possumus adhuc intelligere naturam assummentem*. Rationem hujus colligo ex cit. loco ad 1. quòd, si DEO aliquid attribuatur, in abstracto, & consideretur aliis circumscriptis (id est, non consideratis) illud sit aliquid subsistens, & per consequens Persona, cum sit in linea intellectuali, hinc infert, quòd exclusis per intellectum proprietatibus personalibus, remaneat in consideratione nostra natura Divina, ut subsistens, & ut Persona. Ex quo veritatem majoris eruo, quòd scilicet, quælibet personalitas formaliter transcendentaliter impor-

tet subsistentiam communem, eamque ad esse suum personale modificet. min. est certa; jam subsumo: sed Personalitas Verbi terminat formaliter humanam naturam per formalitatem subsistentiæ: ergò, cum hæc sit ipsa essentia Divina, & existentia subsistens, Verbum terminat naturam humanam, prout formaliter importat modò antea dictò subsistentiam absolutam.

Dices: ergò Verbum terminavit immediate naturam humanam per aliquid absolutum, scilicet per subsistentiam, quæ est formaliter essentia Divina: sed illa est absoluta: ergò & subsistentia.

Resp. negando illatum: nam Personalitas Verbi terminavit naturam humanam, ut est distincta à Personalitate Patris, & Spiritus Sancti, consequenter quatenus est relativa, & sic terminatione relativa immediate, ita tamen, ut sub ratione terminationis etiam relativæ formaliter importet subsistentiam DEI absolutam, ex quo tamen non sequitur, quòd tota Trinitas fuerit Incarnata; quia actio unitiva fuit solum terminata ad Filium, ita, ut juxta *cap. 1. de Summa Trinit.* infra allegandum solus Filius dicatur activè Incarnatus à tota S. Trinitate. Proin esse illud subsi-

stans absolutum non potest dici terminare immediatè naturam humanam, sed mediatè, scilicet quatenus est in Filio, mediante quasi terminatione relativa.

Ad rationem Durandi, & sequacium potest distingui Maj. ratio formalis terminandi est substantia Divina nudè, & tantum absolutè nego Maj. una, cum Personæ Verbi relatione in explicato sensu concedo Maj. ad min. dico, substantiam communem esse unam, sed tamen alia, & alia correlatione affectam; proin, ad hoc, ut dici posset Incarnari Pater, deberet per actionem unitivam substantia communis uniri humanitati cum personali Patris correlatione. Hinc non admittimus in Incarnatione Filii duplicem dependentiam, quæ solum attenditur penes actionem unitivam, quæ est una, si autem & Pater Incarnaretur, esset alia dependentia in esse relativo, non substantiali absoluto, ut in parte secunda infra dicimus.

70 Dico II. Potest DEUS absolute terminare naturam creatam substantiâ absolutâ. Est apertè S. Thom. *cit. quest. 3. artic. 3.* per totum.

Ratio est: præcisus per intellectum proprietatibus personalibus potest intelligi natura as-

sumens: ergò potest DEUS absolute terminare naturam creatam substantiâ absolutâ. Antec. est S. Doct. consequentia probatur: natura Divina subsistens potest terminare naturam creatam; quia substantia est ratio terminandi: sed natura præcisa intelligitur subsistens: ergò potest terminare.

Confirmatur: DEUS non minus est infinitæ virtutis in substantia communi, quam hypostasis Verbi: ergò si illa potuit terminare naturam humanam, etiam poterit substantia communis à fortiori. Antec. in supposita abstractione est certum; nec enim nisi infinita, cogitari posset substantia. Consequentia probatur ex conclusione priori i. quia hypostasis Verbi rationem subsistendi habet formaliter per substantiam absolute transcendentaliter inclusam: ergò si Verbum ex ea ratione potest terminare naturam creatam, poterit & substantia communis. In tali hypothese juxta aliquos tota SS. Trinitas diceretur Incarnata propter prædicatum commune, & nulli personæ appropriatum. Sed hoc ex hypothese S. Thom. deduci non potest; nam S. Thom. casum ponit in statu præciso ab omnibus personalitatibus pro sola natura Divina solitarie

riè spectata, consequenter, si fieret assumptio naturæ creatæ, diceretur simpliciter Incarnari DEUS, non tota Trinitas, quæ in conceptu formali explicito non involvit personalitates, à quibus S. Doct. abstrahit.

71 Dices contra secundam conclusionem: juxta nos non distinguitur existentia à subsistentia in creatis: ergò, si DEUS potest terminare naturam creatam subsistentia communi, potest & debet etiam communicare existentiam communem: sed hoc est impossibile: ergò DEUS non potest naturam creatam terminare subsistentia communi. Subsumptum probatur. Existentia est ratio formalis rei extra causas positæ: sed hæc ratio formalis est propria cuiusvis enti, & imbibita: ergò non potest esse aliena. min. prob. quia sicut quidditas cuiusvis rei est propria, & quæ talis terminat actionem sui productivam, ita & existentia est propria, & terminat actionem tanquam ratio formalis: ergò non potest existentia separari ab essentia, consequenter nec suppleri. Ita re ipsa Vasquez hîc *disp. 27. cap. 2. num. 7.*

Respondeo hoc argumentum supponere identitatem inter essentiam & existentiam rei creatæ, qua supposita non pos-

set DEUS supplere existentiam, sicut nec quidditatem rei, sed cum hæc contra S. Thom. sint, nec urgent TT.

In forma Resp. conc. primum enthymema, nego subsumptum ad prob. concedo Maj. ad minorem dico, existentiam connaturaliter esse propriam, & imbibitam, non tamen identificatam essentia rei: ergò non potest esse aliena distinguo: creata, concedo cons. increata subdistinguo: via naturali, concedo cons. supernaturali, nego consequens & consequentiam. Verum est, quòd nulla creata existentia possit esse ratio formalis alterius entis completi illud ponendi extra causas, & hoc juxta communem est absolute impossibile propter limitationem; potest tamen existentia e. g. formæ esse ratio formalis respectu materiæ, quæ tanquam ens incompletum ordinatur ad formam, tanquam compartem. Dein etiam existentia Divina supernaturaliter potest esse ratio formalis entis completi propter actualitatem perfectissimam.

Ad ultimum concedo, quòd connaturaliter essentia cum existentia in entibus completis terminet actionem productivam, hoc tamen supernaturaliter potest impediri. Instantiam habet Adversarius in sub-

sistentia, quæ, licet connaturaliter terminet actionem productivam, potest tamen supernaturaliter impediri.

72 Quæres: An plures Personæ Divinæ possint assumere eandem numero naturam: & an una Persona plures naturas creatas?

Hujus Quæstionis difficultas ex hucusque dictis colligi, & dissolvi potest, sed ut clarius pateat.

Notandum est, quæstionem non esse de assumptione mediata, ratione DEitatis immediate terminantis; nam hoc non repugnare, constat ex priori conclusione secunda; nam sicut DEUS in abstracto spectatus juxta S. Thom. posset assumere naturam creatam, ita omnes tres Personæ vi subsistentiæ communis possunt terminare naturam, quin aliqua terminaret subsistentiâ relativâ. Et tunc forsan rectius dici posset, totam SS. Trinitatem Incarnari. In quibus non ita dissentiunt Scotistæ, sicut in eo, an plures Personæ possint immediate terminare eandem naturam, terminatione personali, & relativa? Affirmat S. Thomas hîc *quest. 3. art. 6.* per totum, quem TT. sequuntur & RR. præcipui Suarez & Vasquez, aliàs semper contrarii, ut ideò sit præsumptio pro veri-

tate utrinque agnita. Negat Scotus in *3. dist. 1. quest. 2.* cum suis, quem etiam præter morem sequitur Cardinalis de Lugo hîc *disput. 12. quest. 6.* cujus motivum reverà tanti non est, ut à Sententia S. Thom. declinandum sit.

Prob. negativè ad mentem S. Thom. in Corp. in Mysterio Incarnationis tota ratio facti est potentia facientis, ut dicit S. August. in *Epist. ad Volusianum 3.* ergò magis circa hoc judicandum secundum conditionem Personæ assumptis, quam naturæ assumptæ: sed ex parte Personæ assumptis non est implicantia, ergò absolute fieri potest. Prob. assumptum: una Persona non excludit aliam à convenientia in natura; quia defacto omnes tres terminant eandem naturam Divinam: ergò ex parte Personæ non est implicantia.

Nec dicas, naturam Divinam, utpote infinitam posse quidem terminari tribus subsistentiis, seu illis subsistere, non verò naturam creatam tanquam limitatam, quia per unam adæquatur, consequenter non posse aliam admittere ex ipsa ratione adæquationis passivæ. Nam

Contra est: non obstante, quòd una subsistentia relativa e.g. Patris adæquet naturam.
Di-

Divinam in ratione terminativa, tamen potest adhuc terminari subsistentiâ relativâ Filii, & Spiritûs Sancti: ergò etiam licet subsistentia relativa Filii adæquet naturam creatam, potest tamen adhuc illa natura terminari subsistentiâ Patris &c. Suppositum antec. prob. non minus subsistentia relativa Patris in terminando est infinita, quàm sit natura Divina in ratione terminabilis infinita: ergò subsistentia relativa Patris terminando naturam Divinam, eandem adæquat, qualis adæquatio inter duo infinita admitti potest, & debet. Et hoc intelligo de adæquatione intensivè, quæ scilicet nihil naturæ non terminatum relinquit; nam de extensiva certum est, quòd una subsistentia Patris eandem non præstet, hoc ipso, quòd admittat aliam scilicet Filii, & Spiritûs Sancti, ut de fide certum est; sed hoc non prodest Adversariis; quia fieri, & trahi potest ad naturam creatam; quæ licet intensivè à subsistentia relativa Filii intensivè adæquetur, non tamen extensivè, proin potest admittere aliam. Ita ad hominem argumentum fieri potest, licet ego huic non insitam, sed rationi prioris argumenti.

Quò ad alteram Articuli par-73 tem convenit inter Authores, posse scilicet Personam Divinam terminare plures naturas ratione infinitæ actualitatis, nec aliunde ex parte naturarum esse implicantiam in ordine ad assumptionem, licet inter se repugnantiam, aut contrarietatem haberent, e. g. si DEUS, uti absolutè posset, assumeret naturam rationalem, & irrationalem; nam ista repugnantia non est respectu Personæ, sed tantum respectu formarum, quæ cum in diversis recipiantur subjectis, se invicem in uno supposito compatiuntur.

Nec dicas, non rectè fieri argumentum ab infinita actualitate Personæ ex eo quidem; quia licet Pater æternus habeat vim infinitam generandi, non posse tamen generare alium Filium: ergò etiam non posse terminare plures naturas; nam disparitas est, quòd vis generativa ad intra adæquetur à termino infinito, proin ad intra amplius nil possit, possit tamen ad extra producere alia & alia in infinitum syncategorematicè; sic etiam licet subsistentia Filii juxta dicta adæquet naturam Divinam ad intra, potest tamen ad extra terminare aliam, & aliam naturam.

Di-

Dices : si subsistentia Filii adæquat naturam Divinam ad intra in ratione termini, quomodo admittit etiam terminationem Patris, & Spiritûs Sancti ?

Resp. terminationem Patris, & Spiritûs Sancti esse in alia linea formaliter relativa, quam tribuit Personalitas Filii. Sed ut clariùs pateat

74 Objicit ex Scoto *cit. locò* contra primum, cujus mens in forma sic explicari potest: nulum totaliter dependens ab uno, potest etiam dependere ab altero : sed natura humana in tali casu dependeret totaliter ab hypostasi unius Personæ : ergò non potest etiam dependere ab alterius hypostasi. Maj. est certa ab instantia de dependentia causati ad causam ; quia impossibile est, idem causatum habere plures causas totales in eodem genere causandi ; si enim habet *A* pro causa totali, non potest etiam habere *B* ; sequeretur enim, quòd essentialiter dependeret ab *A* ut causa ; & tamen *A* non existente, nihilominus esset, scilicet à *B*, quod est contra causam totalem, & totalem ab ea dependentiam. min. autem probat. quia in casu nostro natura humana totaliter dependet à Personalitate Filii, & si etiam terminaretur Personalitate Pa-

tris, totaliter dependeret ab illa.

Confir. I. Suppositâ nostrâ Sententiâ posset natura humana terminata jam subsistentiâ propriâ, etiam terminari Divinâ, & hoc à fortiori ; quia minoris actualitatis est subsistentia creata, quàm Divina ; si ergò hæc admittit adhuc aliam, cur non creata ? sed sequela est contra nos ; aliàs DEUS posset assumere hominem : ergò &c. Hinc

S. Anselmus, quem Scotus hîc allegat agentem de Incarnatione Verbi cap. 9. *plures personæ eundem hominem assumere omninò nequeunt*. Hoc est potissimum argumentum, & reverâ difficile.

Omissis aliorum Responsionibus de dependentia intensivè quidem totali, non tamen extensivè totali item de causis ejusdem, & diversi ordinis. Quæ omnia tam parùm difficultatem solvunt, ut eam potius adaugeant, prout notavi suprâ.

Respondeo I. cum nostro Re-75
ding hîc *num. 7.* negando, quòd natura creata personalitatibus Patris, & Filii subsistentialiter terminata ab illis dependeat, quâ pluribus in ratione subsistendi, & existendi ; licet dependeat ab ipsis, quâ pluribus in ratione correlationis, seu op-

oppositionis relativæ. Ratio est; quia, si naturam jam terminatam personalitate Filii, etiam Pater assumeret, non aliam illi rationem subsistendi, & existendi communicaret, quam communicavit Filius, licet eidem naturæ aliam hypostaticæ correlationis formalitatem tribueret; quia scilicet omnes tres Divinæ Personæ in ratione subsistendi, & existendi formalissimè conveniunt, ita ut illa ratio formaliter transcendentaliter involvatur etiā in conceptu objectivo cujuslibet Personalitatis, ut sola distinctio sit in formalitate correlationis. Idem dicendum de natura Divina, cur nempe illa terminari possit tribus subsistentiis correlativis Personarum. Hinc

Resp. II. in forma. distinguendo Maj. nullum totaliter dependens ab uno potest etiam dependere ab altero in eodem genere, conc. Maj. in diverso, nego Maj. distinguo min. sed natura humana in casu totaliter dependeret ab hypostasi unius Personæ in ratione subsistendi, & existendi nego min. nam quò ad hoc non minùs dependet à Patre & Spiritu S. quam à Filio. In ratione oppositionis relativæ, seu quò ad formalitatem relativam conc. min. hoc quippe non officit,

quin etiam possit dependere à Patre, cum sit in alio genere correlationis. Sic distincto consequente, nego consequentiam.

Ad confirmationem nego sequelam, quam non probat argumentum. Nec enim actualitas facit, cur plures personæ possint terminare eandem naturam, sed convenientia in ratione subsistendi, & existendi, quæ formalissimè est eadem in tribus Personis; hinc, cum subsistentia creata non sit eadem cum subsistentia Filii, natura creata semel terminata subsistentiâ propriâ, non potest amplius terminari subsistentiâ increatâ; quia aliàs haberet duplicem actum ultimum. Et licet subsistentia Divina eminenter contineat subsistentiam creatam, nihilominus tamen realiter ab illa distinguitur: aliter est in subsistentia Personarum, quæ est realiter formaliter in omnibus eadem, & consequenter in terminatione duplici non est alia, & alia subsistentia.

Ad Autoritatem S. Anselmi respondet S. Thom. eumque hîc cit. *quest. 3. art. 6. in Corp.* ad finem pro se allegat, aitque, quòd quidem duæ vel tres Personæ Divinæ possint assumere unam naturam humanam, dein subjungit: *Esset tamen impossibile,*

ut assumerent unam hypostasim, vel unam personam humanam; sicut & Anselmus dicit in lib. cur DEUS homo, quod plures Personæ non possunt assumere unum, eundemque hominem, scilicet in unitate Personæ. Est ergo aliud, plures personas assumere eandem naturam, aliud eundem hominem, quod ultimum, & rectè negat S. Anselmus, & nos cum ipso & S. Thom.

Plures cum Salmanticensibus explicant S. Anselmum aliter, dicuntque, Anselmum tantum negare, quod plures personæ possint assumere eundem hominem in unitate Personæ; nam post Verba à Scoto adducta, addit Anselmus: *in unitate personæ: quare in una tantum Persona hoc fieri necesse est.* Vult ergo S. Anselmus hoc tantum, quod non possit natura semel assumpta à persona una, assumi ab alia, ut esset unica tantum persona, quod verum est; nam si plures personæ assumerent, eandem naturam, non esset una tantum, sed plures personæ propter ipsam distinctio-

nem antecedentem personarum &c. quod verò S. Anselmus hoc re ipsa voluerit, affirmant hîc Salmanticenses tract. 21. disp. 8. §. 2. num. 141. ubi posteriorem S. Anselmi locum allegant sic: *Quia nempe hic DEUS assumpsit hominem, non ita, ut natura DEI, & hominis una sit, sed ut Persona DEI, & hominis sit una: quod non nisi in una Persona DEI esse potest: nam diversas Personas unam, & eandem Personam esse cum uno eodemque homine nequit intelligi.* Ex quibus apertè colligunt cit. Authores, quod S. Anselmus non negaverit, eandem naturam posse à pluribus assumi, sed tantum hoc, quod si assumerent, ex assumptionibus, & natura fieret una Persona. Cæterum Lorca disput. 25. num. 6. ait, quod Anselmus reverà docuerit contrarium S. Thom. quidquid sit, nos principiis semel statutis nitimur, & si S. Anselmus contrarium docuisset, eundem cum veneratione dimittimus, præsertim cum similia more Scholastico non tractaverit.

QUÆSTIO III.

De Natura Assumpta, & Assumptibili.

QUamvis ex dictis sufficienter constare videatur, naturam humanam fuisse assumptam, magisque fuisse Assumptibilem, quàm aliam, etiam Angelicam, ut ex S. Thoma suprâ num. 31. diximus; quia tamen de veritate naturæ variè loquuntur aliqui hæretici, pauca adhuc dicenda sunt.

ARTICULUS I.

Quomodo natura fuerit assumpta?

76 **S**uppono ex fide, & dictis, quòd de facto verbum assumpserit veram humanitatem, quæ utpote natura rationalis involvit corpus, & animam: & sicut anima suas potentias habet, ita & corpus organa, partésque integrales. Ne verò lis moveatur in nomine naturæ qualem dicimus cum S. Thom. humanitatem, suppono ex Philosophia, quòd, saltem in mea Sententia, ratio naturæ conveniat etiam composito physico, quatenus ex materia, & forma consurgit, & adhuc abstrahit ab existentia; licèt alii, præsertim Philosophia Salisburgensis contrarium teneant, & quidem, ut ipsi putant, conformiter Aristoteli

lib. 2. *Physicorum* lect. 2. sub Lit. B. ubi dicit, quòd materia, & forma habeant rationem naturæ, dein subdit: *Quod autem ex his, natura quidem non est, sed à natura*, quod S. Thom. eòdem locò sic explicat: *Compositum ex materia & forma, ut homo, non est ipsa natura, sed est aliquid à natura; quia natura habet rationem principii, compositum autem habet rationem principati.* Sed ex istis nihil evincitur, nisi quòd suppositum non habeat rationem naturæ, quod ultrò damus, negamus autem de composito ex materia & forma, abstrahente à subsistentia, ubi se habet ut quo, quia est verè principium ut quo operandi: hæc tamen adduxi, ut appareat, quanta sit inter

Philosophiam, & Theologiam Thomisticam connexio. Hinc illi Authores semper naturam humanam vocant principium. *ut quo operandi in Christo respectu actuum merentium, ut infra videbimus, & tamen in Philosophia negant compositio- rationem principii: certum autem est, quod natura humana in Christo sit compositum, licet suppositum non sit, nisi accedente subsistentia, quæ est aliena.* De natura ergo sic spectata variæ sunt Quæstiones, quomodò fuerit assumpta? S. Thom. hic *quest. 6.* per sex articulos dissolvit omnia, quæ breviter expediemus. *In art. 1.* quærit, an caro fuerit assumpta mediante anima? & postquam medium distinctè explicavit, & ordinem, in temporis, & naturæ; medium verò in medium dignitatis & causalitatis, dicit mentem suam, proin-

77 Dico I. Inter assumptionem carnis, & animæ non fuit medium temporis, ita scilicet ut una pars fuisset tempore prius assumpta. Rationem suppono ex dictis, & ex S. Th. hic *art. 1. in Corp.* *Quia totam humanam naturam simul sibi Verbum univit.*

Dico II. ratione dignitatis, & causalitatis prius fuit assumpta anima, quàm caro.

Ratio primi est; quia id Verbum immediatè assumpsit,

quod est velut medium inter DEUM & Carnem: sed anima est medium; quia propiùs accedit: ergo Verbum immediatè assumpsit animam, & carnem mediante anima. Maj. & min. est re ipsa S. Thom. hic *art. 1. in Corp.*

Ratio secundi est; anima se habet aliququaliter ut causa respectu carnis assumptæ: ergo ordine etiam causalitatis fuit prius assumpta. Prob. ant. illud se habet aliququaliter ut causa, per quod caro habet, ut fuerit assumpta: sed hoc habet per animam; nam S. Doct. cit. locò *in Corp.* ad finem ait: *Non enim esset assumptibilis, nisi per ordinem, quem habet ad animam rationalem, per quam habet, quod sit caro humana.* Ergo anima se habet adæqualiter ut causa. Dico *adæqualiter*, id est, secundùm quid, & velut motivum; nec enim, ait S. Doct. *fuisset assumptibilis caro, nisi esset humana per ordinem ad animam;* quia scilicet pro hac providentia (aliud est de possibili absolute) Verbum voluit talem carnem assumere.

In secundo Artic. quærit, 78 utrùm animā assumpserit Verbum mediante spiritu, sive mente? quod idem est, an animam spirituales assumpserit? Sententia S. Doct. est affirmativa; quia scilicet anima assumpta est ad imaginem DEI existens,

stans, quod est secundum mentem, quæ spiritus est: cumque intellectus sit pars nobilior animæ, hoc ipso est DEO similior. Nec exinde infertur aliquid pro natura Angelica; quia juxta S. Thom. hic ad secundum Spiritui Angelico non deest congruitas ad assumptionem, propter defectum dignitatis, ut supra diximus.

79 In tertio Art. quærit S. Doct. an anima prius fuerit assumpta quam caro? hanc Quæstionem videtur movisse propter errorem Origenis in Peri-Archon lib. 4. cap. 7. & 8. qui docuit, omnes animas à principio fuisse creatas cum Angelis, inter quas etiam posuit animam Christi; animas deinde pro meritis, vel demeritis fuisse consecutas, ut secundum meritum, vel demeritorum diversitatem, vel manerent spirituales, hoc est, corporis expertes, vel detruderentur ad corpora. Proinde anima Christi sensit Origenes, quod per charitatem perfectam, qua ab initio adhaerit DEO, merita fuerit unionem cum Filio DEI, antequam uniretur carni, carnem deinde fuisse prius formatam, scilicet prioritate temporis, antequam uniretur animæ Christi, quæ sæpius damnata sunt, & clarissimè contra Origenem in V. Synodo Generali

Can. 3. ubi dicitur: Si quis dicit, aut sentit, prius formatum fuisse corpus domini nostri JESU Christi in utero Virginis, & deinceps unitum esse ei Verbum, & animam, anathema sit. Dein Canoni subjungitur: Anathema sit Origeni, qui hæc promulgavit. Plura hic disput. 10. referunt Salmanticens. ex Nicephoro lib. 17. cap. 27. & 28.

Cæterum S. Thom. rejicit. 80 opinionem Origenis ex duplici inconvenientia I. quia vel anima prius creata statim fuit unita Verbo vel non? Si posterius, tunc anima prius habuit propriam subsistentiam, consequenter non fuisset facta unio secundum subsistentiam: vel fuisset subsistentia animæ propria corrupta, vel destructa? utrumque autem est absurdum. Si prius, tunc anima statim à principio unita Verbo, postea fuisset Incarnata, quod inconueniens est, & juxta S. Thom. illa anima Christi non fuisset ejusdem naturæ cum nostra, quæ creatur, & simul corpori infunditur, atque hæc est naturalis exigentia in anima, hoc ipso quod sit actus corporis, petit statim inesse corpori: si ergo anima Christi aliam habuisset exigentiam scilicet productionem extra corpus, fuisset alterius naturæ, nec ex natura sua actus corporis organici:

nici: quòd verò anima cum corpore, & hypostasi Verbi fuerit simul tempore, habemus definitum in Conciliis præsertim in Ephesino *Can. 13.* ubi dicitur, simul fuisse carnem, & carnem Verbi, & carnem animatam anima rationali: ergo falsum est, quòd anima prius tempore fuerit assumpta.

81 In Artic. quarto est quæstio opposita priori, an caro scilicet fuerit prius assumpta, quàm anima? cujus resolutio negativa patet ex dictis, & ratio S. Thom. quam antea adduximus est: Caro in tantum fuit assumpta, in quantum erat caro humana: sed talis non erat, nisi per animam: ergò ante animam non fuit assumpta, nec assumptibilis pro hac providentia. min. in qua posset esse dubium, fundatur in actualitate carnis humanæ; nam licet per dispositiones prævias, per signationem quantitatis possit quasi in fieri determinari ad formam, actu tamen non est materia hujus, vel illius, nisi formam actu recipiat; habet autem caro rationem materiæ respectu animæ Christi, consequenter, cum antecederet ad animam non intelligatur caro humana, prius tempore assumi congruè non potuit.

Dices juxta Philosophiam, prius intelligitur subjectum,

quàm forma, non tantum in iis, ubi forma per educationem, sed etiam in iis, quæ non fiunt per educationem; quia scilicet præsupponitur illud, cui forma applicatur: sed anima tanquam forma applicatur carni: ergo prius intelligitur caro &c.

Respondeo sub distinctione: prius intelligitur materia in esse entis prioritate naturæ non tamen temporis concedo Maj. prius in esse suppositi vel personalitatis, nego Maj. & sic distincta minor. & consequenti, nego consequentiam. Nos ipsi supra diximus, prius natura, vel saltem ratione intelligi formationem corpusculi in esse entis, non tamen in esse terminabilis; quia, cum existentia, & subsistentia supponant actum primum physicum, non potest materia seu corpus terminare, nisi ut informatum forma: & ita hoc *art. ad 3.* ait S. Thom. *in unione personali prius secundum intellectum oportet, quòd caro uniat* *ur animæ, quàm Verbo; quia ex unione ad animam habet, quòd sit unibilis Verbo in Persona: præsertim quia Persona non invenitur, nisi in rationali natura.*

Dico III. DEUS potest absolute quamlibet naturam substantialem completam assumere.

Ratio est; quia assumere naturam, est eandem intrinsecè ter-

terminare subsistentiâ Divinâ: sed subsistentia Divina potest absolutè quamlibet naturam terminare; cùm nulla sit repugnantia: ergo potest DEUS absolutè quamlibet naturam assumere. Maj. patet, min. ex eo certa est; quia subsistentia increata potest à fortiori præstare id, quod præstat creata.

Dixi completam; materiam enim primam nudam in Sententia Thomistica assumere nõ posset propter defectum actûs primi, quem essentialiter supponit actus secundus existentia & subsistentia; conformiter quippe ad Philosophiam, materia prima absolutè existere non potest sine forma. Aliud forsan est de forma substantiali, quæ capax est subsistentiæ.

Insuper si DEUS naturam irrationalem absolutè assumeret, esset assumptio ad subsistentiam, non Personalitatem.

De cætero, etsi in naturis irrationalibus implicantia non sit ex parte omnipotentia, est tamen quodamodò talis quò ad decentiam & dignitatem infinitam DEI, ut terminet naturam ligni e. g. lapidis, ne dicam alia &c.

Nec dicas, non esse absurdum, DEUM esse per immensitatem omnibus rebus etiam vilissimis intimè præsentem;

nam est disparitas; quia præsentia non importat unionem, & identitatem suppositi, sicuti assumptio, secundum quam verum esset, DEUS est lapis, lignum &c. quæ utique satis absurda sunt.

Dubitabis I. An tota natura sit assumpta mediantibus partibus?

Hoc examinat *cit. quest. S. D. art. 5.* Status Quæstionis est in eo, an prius fuerit natura totalis, & mediante illa partes, vel à contrario, an prius partes, & illis mediantibus natura totalis sit assumpta?

Notandum est, duplicem dari ordinem vel prioritatem, ex parte agentis, & ex parte materiæ, iterum ex parte intentionis, & executionis. Ex parte agentis prius est id, quod primariò intenditur, ex parte verò materiæ prius est, quod prius supponitur transmutatione, sic in generationibus physicis, priorem dicimus materiam, quia transmutatione præsupponitur tanquam subiectum, licet in ratione specifica, sit posterior forma, quæ dat speciem. Quò ad prioritatem agentis conveniunt RR. passim cum TT. quia certum est, quòd agens primariò intendat totum, & in illo partes; nam, ut hîc in *Corp. S. Doct.* ait:
Ma-

Manifestum est, quòd secundum intentionem facientis prius est completum, quàm incompletum, & per consequens totum quàm partes: & ideo (scilicet in hoc sensu) dicendum est, quòd Verbum DEI assumpsit partes humanæ naturæ mediante toto: sed quo ad prioritatem in executione disconveniunt, dum illi cum Suarez hic disput. 17. sect. 2. & 3. tenent, quòd in ordine executionis prius fuerit assumpta materia, quàm anima. Sed quia est contra doctrinam tam Philosophiæ quàm Theologiæ Thomisticæ.

84 Resp. I. Materia, seu caro non potuit prius assumi, quàm anima.

Ratio hujus data est antea. Si dicas: Materia etiam juxta nos antecedit formam, & consequenter in assumptione creationem animæ præcessit saltem pro priori naturæ: sed non potuisset antecedere, nisi terminata Verbò: ergò pro illo priori jam fuit terminata, & sic assumpta. min. prob. quod nihil est, non potest antecedere: sed in illo priori materia nihil fuisset, nisi fuisset existens: ergò non potuit antecedere, nisi ut existens, & subsistens.

Hoc argumentum nititur falso supposito ex Philosophia, quasi verò materia habere possit existentiam sine forma, vel

saltem partialem. II. Quòd existentia appellat etiam super prioritatem naturæ, quòd TT. negant.

Resp. proin conced. Maj. de prioritate à quo & in hoc sensu nego min. ad prob. conc. Maj. neg. min. vel gratis distinguo: sed in illo priori nihil fuisset, nihilitate existentiae & substantiae conc. min. Nihilitate entitatis nego min. & conf. id est, materia in illo prioritate naturæ seu à quo jam intelligitur suam habere entitatem, cui pro altero correspondet existentia, ita tamen, ut in uno instanti temporis habeat esse, & existere. Hæc crambes centies in Philosophia recoquitur de educatione formarum, præsertim coelestium, vermium in Eucharistia &c. occasione hujus.

Resp. II. Anima in sensu contrario prioris Conclusionis fuit prius assumpta, quàm aliæ partes.

Ratio est à contrario; ideo materia non potest prius assumi; quia sine actu primo est incapax actus ultimi: ergò, quia anima tanquam actus primus est capax actus ultimi, potuit prius assumi, & mediante illâ materiâ: ergò defacto fuit ita assumpta. Enthymema constat ex non repugnantia. Consequentia ultima probatur tam-

tamdiu DEUS censetur operari juxta exigentias rerum, quamdiu non apparet aliqua inconvenientia, vel repugnantia: sed exigentia animæ est, ut prius habeat existentiam, & subsistentiam, quam subinde communicet partibus, si non propriam, qualis in hoc Mysterio fuit impedita, saltem alienam; ergo Verbum prius juxta exigentiam assumpsit animam. imò Salmanticenses hîc §.3. Alvarez disp. 30. aliique Nobiliores Thom. defendunt, animam fuisse prius assumptam *ut quod*, idque probant ex S. August. in Lib. de Agone Christiano cap. 18. ubi dicit: *Invisibilis, & incommutabilis Veritas per spiritum animam, & per animam corpus, & sic totum hominem assumpsit.* Pro quo etiam cit. Authores allegant S. Tho. hoc art. ad 1. sed nec S. August. nec S. Tho. aliud dicit, quam partes inexecutione prius assumptas. S. Doct. ad suum, & ad verba S. August. ait: *Quod ex verbis illis, nihil datur intelligi, nisi quod Verbum assumendo partes assumpsit totam humanam naturam: & sic assumptio partium est prior viâ operationis, intellectu, non tempore.* Ex quibus erui non potest, quod anima fuerit assumpta *ut quod*, cum essentialiter sit pars totius, quæ se habet, *ut quo*.

86 Ex aliis fortè textibus erui posset argumentum pro assum-

ptione animæ, *ut quod* præsertim ex 1. p. quest. 76. art. 1. ad 5. ubi docet: *Quod anima illud ipsum esse, in quo subsistit, communicet corpori, cum quo dein facit unum; ita quidem ut illud esse, id est, subsistere, quod est totius compositi, sit etiam ipsius animæ.* Ex quo ulterius deducit disparitatem inter animam, & alias formas, quod scilicet anima destructo corpore remaneat in suo esse, non tamen aliæ formæ. Estque hæc doctrina cit. locò aliis textibus præferenda; quia S. Doct. cit. quest. per totam ex professo agit de unione animæ ad corpus. Argumentum autem sic formari potest. Anima subsistentiâ propriâ subsistit *ut quod*, quia ipsius subsistere non resultat ex composito: ergo fuit assumpta prius *ut quod*. Prob. consequentia: id Verbum supplevit terminatione Divina, quod aliàs animæ connaturaliter fuisset debitum: sed animæ connaturaliter fuisset debita subsistentia *ut quod*: ergo illa à Verbo fuit suppleta. Ratio ulterior ex ipsa natura animæ desumitur; cum enim connaturaliter emanet subsistentiâ, dum creatur, & quidem antecedenter ad unionem cum corpore, illa subsistentia est animæ propria; quod aliæ formæ materiales non habent, quæ

quæ non nisi in toto, & unitæ materiæ, fundant emanationem subsistentiæ, in quo sensu sustineri posset assumptio. Salmanticensium, nos dictis nostris insistimus *ut quod*. Sed hæc tantum ad opinionem.

87 Dubium aliud, quod non mediocrem difficultatem appellat, hîc movet Alvarez *cit. disput. num. 7.* an scilicet anima Christi fuerit prius creata, quàm assumpta? si enim prius creata fuit, debuit per creationem acquirere propriam subsistentiam; aliàs non potuisset esse terminus creationis, qui necessariò importat existere, cum ex nihilo in rerum natura ponatur.

Sed planè conformiter ad doctrinam S. Thom. in Philosophia hæc difficultas non est; nam in educatione formarum cœlestium antecedit creatio materiæ, ita tamen, ut eodem instanti reali aquirat existentiam à forma: idem in corruptione specierum: ubi ad creationem materiæ educitur forma vermium, & comunicatur materiæ existentia, saltem in mea Sententia; sic etiam in ipsa creatione, quæ pro priori rationis intelligitur, comunicatur eidem subsistentia Divina, ita ut unum instans temporis sit creari, & existentiam acquirere, per quam intrinsecè

incipit esse in rerum natura, seu primò est, dum statim antea non fuit.

Dubitabis II. An anima, 88 idem est de tota humana natura, per Hypostasim Verbi terminata habeat appetitum ad subsistentiam connaturalem?

Affirmativa videtur conformis doctrinæ Thomisticæ; quia juxta illam appetitus innatus non distinguitur ab entitate rei; sic dicimus appetitum materiæ ad formam esse inclinationem naturalem identificatam ipsi materiæ; item appetitum naturalem gravium deorsum, & levium sursum tendentium non esse distinctum à gravitate & levitate: ergò nec appetitus animæ ad subsistentiam propriam est ab anima distinctus; ergò manet cum ipsa entitate rei, licet subsistat Hypostasi Divina? hoc autem ex alio capite videtur absurdum; quia manente appetitu ad subsistentiam propriam, anima pateretur violentiam, quòd videtur contra dignitatem Hypostasis Divinæ, quæ utpote infinite perfectior in ratione suppositandi, relinqueret adhuc animam inquietam; quia non fatiatam.

Ad has rationes variè respondent TT. negantes appetitum; aliqui cum Medina, & Alvarez dicunt, ideo animam non

non dicere appetitum ; quia non dicit indigentiam propriæ substantiæ ; cum longè nobiliori modo habeat totum à substantia Divina. Alii cum Cajetano fermè idem repetunt, quòd cesset appetitus naturalis, quando satiatur per aliquid nobilius, quod inclinationi est conveniens. Noster Illustrissimus Reding hic *Controuv.* subtiliter respondet ; est autem, si rectè capio, ejusdem mens hæc : sicut anima ex sua natura dicit appetitum ad actualitatem ultimam connaturalem, ita ut appetitus sit idem cum anima, ita & habet potentiam obedientialem indirecto identificatam ad hypostasim increatam ; unde cum Hypostasis Verbi etiam habeat ex sua infinitate vim naturæ creatæ perfectivam in ratione subsistendi, ex æquo satiat appetitum animæ, præsertim, cum formaliter eminenter contineat perfectionem in hac linea creatam : satiat ergò simul appetitum naturalem, & potentiam obedientialem ; nec habet aliquid substantia creata, quod non habet Divina, nisi limitationem ; sed limitatio importans imperfectionem, non est appetibilis : ergò anima habens

substantiam Divinam, non habet amplius, quod appetat, cum tamen quò ad appetitum connaturalem, quàm quò ad potentiam obedientialem sit adæquatè satiata. Unde

Resp. Negative ex ratione data. Insuper addo ex meis principiis Philosophicis, quòd duplex in creatis detur appetitus, particularis scilicet, & universalis, cui ille prior subordinatus est. Hinc ex. gr. si grave ad impediendum vacuum, ascendit sursum, fit hoc ex appetitu universali, subordinato bono comuni ; nec fit violentia appetitui particulari tendenti deorsum propter subordinationem ; idque colligo ex consequentia Thomistica, qui communiter negant, quòd causæ universales, quæ tales præsertim DEUS, possit inferre violentiam propter subordinationem universalem, inferiorum ad superiora, & particularium ad universalia. Hinc infero, quòd superveniente causa universali cesset appetitus particularis, præcise non sit violentiæ locus, sic ratio ista, rectè intellecta applicari potest ad solutionem Quæstionis, ex quibus per se ruunt opposita.

ARTICULUS II.

An unio in Christo sit aliquid creatum, & realiter distinctum?

DEberet prius hinc discuti, an Persona Christi sit aliquid compositum, sed quia supra à num. 19. & 20. jam prævenimus, non vacat repetere. Quò ad primam partem Articuli occasionem præbet. S. Thom. hinc *quest. 2. art. 7.* ubi resolvit, quòd unio sit aliquid creatum, in quo sensu

90 Dico I. Unio in Christo fuit aliquid creatum. Ratio ex S. Thom. in responsione *sed contra* est clara: omne, quod incipit in tempore, est aliquid creatum: sed unio illa incipit in tempore; quia ab æterno *exercitè* non fuit: ergò est aliquid creatum. Argumentum S. Th. est in figura, & modo perfectum. Est verò sensus, quòd omne illud sit quid creatum, quod est extra DEUM, & in tempore incipit, quæ oportet conjungere; nam in aliquorum Sententia creatura præsertim permanens potest esse ab æterno, & consequenter, etsi non inciperet in tempore, esset tamen aliquid creatum ex eo, quòd necessariò non fuerit, & quòd extra DEUM. Hoc ego in Philosophia negavi propter infinitam durationem, & illi-

mitationem creaturæ, si foret ab æterno.

Alia ratione utitur S. Thom. in *Corp. cit. art.* quæ in forma sic proponi potest: omnis relatio, de novo adveniens, est aliquid creatum: sed unio illa est relatio, de novo adveniens: ergò est aliquid creatum. Major est S. Thom. & minor. ait tamen S. Thom. quòd omnis relatio, quæ consideratur inter DEUM, & creaturam, realiter quidem est in creatura, per cujus immutationem talis relatio innascitur, non autem realiter in DEO: ergò relatio tantum est in DEO secundum rationem, quia non innascitur ex mutatione DEI. Hæc est propria mens S. Thom. admittentis relationem realem ex parte humanitatis, eamque fundat in ipsa immutatione creaturæ, seu in passione, vi terminationis intrinsecæ à DEO factæ. Conformiter proin ad doctrinam Philosophicam, in qua negavi, relationem distingui à fundamento proximo, ut connotante terminum, sic etiam dico, illam relationem esse formaliter ipsam passionem, ut connotantem Personam Filii intrin-

trinfecè terminantem. Sed tamen etiam defendo contrarium. Ex hac doctrina S. Thom. Illustrissimus Thomista Godoy, alique, quos sequitur Eximius P. Wenzl olim meus in Theologia Professor Observandissimus deducunt, unionem illam esse modum realiter distinctum. Similem modum admittunt in Philosophia, sed quia apertè contrarius videtur S. Thom.

91 Dico II. Unio non est modus realiter distinctus.

Argumentum conclusionis est negativum, quòd scilicet nulla sit necessitas talis modi, consequenter non debeat admitti tanquam ens superfluum. Proin tantum oportet respondere ad argumenta contraria, quæ eadem fermè sunt cum illis pro unione distincta inter materiam & formam, ut proin plurima supponam. Interim

Ratio brevis esse potest: naturam humanam uniri Personæ Verbi, est à persona terminari intrinfecè: sed Verbum Divinum per se immediatè est terminativum, & natura humana ex se immediatè est terminabilis: ergò non requiritur medium. Maj. suppono, min. deducitur ex eo, quòd in unione unum se habeat per modum perfectibilis, & alterum per modum perfectivi, complen-

tis, & alterum incommunica-
bile reddentis.

Confir. Subsistentia & existentia creata, tanquam aliqua actualitas positiva unitur humanitati sine media unione, sive ex parte naturæ, seu subsistentia se tenentis: ergò à fortiori potest uniri naturæ humanæ subsistentia Divina, utpote actualior sine media unione ex alterutra parte. Antec. est nobis certum; alias similes modos sine numero admittere deberemus in existentia respectu essentia, in accidentibus respectu subjecti &c.

Ajunt quidem Thodistæ, exi-92
stentiam esse rationem formalem ex se ipsa scilicet positionis rei extra causam, subsistentiam esse rationem formalem perfectitatis; & similiter accidens e. g. quantitatem esse rationem formalem extensionis, albedinem esse rationem formalem dealbandi, sed & nos dicimus, personalitatem Divinam esse ex se ipsa rationem formalem terminandi, & creaturam humanam ex se ipsa esse perfectibilem, complebilem.

Dein contra est I. ex eo, quòd existentia, subsistentia, & accidens sint rationes formales, in ordine ad conjunctionem cum illo, cujus sunt rationea formales in certa linea, non indigent unione di-

stineta: ergò nec indiget Verbum Divinum respectu naturæ humanæ, nec ista respectu Verbi Divini ex ratione, quia subsistentia Verbi est ipsa ratio formalis &c.

II. Si non obstante separabilitate tamen manet ratio formalis uniendi se ipsis, necessarium non est medium: ergò nec obstante separabilitate terminationis activæ ex parte Verbi, & passivæ respectu humanitatis, necessarium non erit medium realiter distinctum. Suppositum antecedentis in subsistentia, & accidente est certissimum. Primum in Mysterio Incarnationis, alterum in Mysterio Eucharistiæ. Jam de existentia in nostra, & aliorum probabiliore sententia non est dubium, supposita reali identitate inter existentiam & subsistentiam. Unde ergò argumentum illud de separabilitate. quòd hic cum aliis adducit *num. 18.* P. Wenzl, unde suam efficaciam habet? quod enim ille de separabilitate subsistentiæ creaturæ, & accidentis dixit, idem respondebunt Salisburgenses, contra quos agit. Certè, si instantia rectè intellecta applicabitur, satisfacit argumentis ex separabilitate adductis.

93 Illi, qui sententiam negativam tenent, potissimum se fun-

dant in autoritate S. Thom. ait laudatus P. Wenzl à *num. 26.* & reverà videtur nobis favere S. Doct. in *tert. sent. distinct. 2. 4. 2. art. 2. in Corp.* ubi quò ad substantiam dicit, quòd in unione naturæ humanæ ad Divinam non possit esse medium, sicut inter materiam, & formam non est. Ratio S. D. est, quòd utraque fiat ad esse substantiale, & proin non possit esse medium accidentale, tanquam ratio formalis uniendi, quam autoritatem aliqui Salisburgensium, quos tecto nomine allegat Wenzl, conantur defendere, sed tamen juxta hunc Authorem non urgent; quia juxta ipsum S. Thom. tantum excludit medium accidentale, & completum, ex cujus positione sequeretur accidentale prius substantiâ: cum autem unio formalis realiter ab humanitate distincta non tribuat esse accidentale completum, sed substantiale & incompletum, pertinens ad eandem naturam humanam, non excluditur à S. Thom.

Sed reverà S. Thom. *cit. loc. in Corp.* ad finem excludit absolute omne medium suppositis dispositionibus; sic enim suam paritatem explicat: *Sicut adventum formæ in materiam præcedunt ordine fiendi disponentia forma-*

maliter & materialiter, quibus materia redditur idonea ad susceptionem formæ: ita etiam in natura humana inveniuntur quædam supperaddita, quibus redditur decens, ut assumatur à Divina Persona, ut NB. scientiæ, virtutes, & hujusmodi, unde ista possunt quodamodò dici medium. Ex quo sic argumentor:

- 94 S. Thomas in ordine ad unionem formæ cum materia, & Personæ cum natura humana, vi hujus loci aliam unionem non admittit, quàm dispositivam: sed unio dispositiva non est modus: ergò S. Thomas non admittit modum. Dispositiones physicas ad formam suppono ex physica: & dispositiones ex parte humanitatis, in ordine ad dignam unionem cum Verbo, sunt juxta S. Th. scientiæ, & virtutes &c. utique hæ non sunt modus ille, & quidem substantialis, incompletus? Insuper, si ex hoc loco aliquid probaretur pro modo, ille consisteret in sola relatione, quæ tamen etiam juxta adversarios consequens est ad unionem, ut proin aliqui, sicut notavi, non rectè modum distinctum ex illa relatione contentur extundere. Sequella illa prob. nam S. Th. cit. loc. in responsione *sed contra* sic ait: relatio cadit medium inter extrema; sed unio

relatio quædam est, quæ humanitas, & Divinitas uniri dicuntur: ergò mediante unionem humana natura Divinæ unita est. Ex quo illatio aperta est, sed quia non juvat AA. hoc argumentum, dissimulant, sed non satis viriliter. Quòd verò unio illa consistat in relatione, confirmat in summa, ut patet ex conclusione prior.

Dein, si Salisburgenses interrogarent, quid sit ille modus *substantialis & incompletus*? an sit substantia, vel non? an accidens verum? Adversarius ille respondet *num. 37.* ad finem, quòd sit esse quoddam substantiale, incompletum pertinens ad eandem naturam humanam, cum qua in numero non poneret. Sed cum hujus assertionis in S. Thom. non extet ullum indicium, tam libere negatur, quàm gratis adstruitur. Relatio illa S. Thom. non est modus *substantialis, incompletus*, sed vera relatio prædicamentalis, quæ est speciale prædicamentum, & accidens physicum.

Dices: ad hominem contra nos. S. Thom. juxta dicta admittit relationem distinctam; & illa relatio est unio: ergò admittit unionem distinctam, consequenter datur unio ab extremis realiter distinct.

Resp.

Resp. conc. Maj. distinguo min. illa relatio est unio consecutivè, seu aliquid resultans ex unione transeat min. est unio formaliter, seu est ratio uniendi nego min. & sic distinctio consequenti, nego consequentiam. Dicimus unionem relativam, seu relationem ex unione provenientem esse quidem realiter distinctam, sed non esse illam rationem formalem uniendi, sed unitum referendi ad alterum; consequenter, quando S. Doct. dicit, unionem esse relationem, intelligendus est sic, quod unio causativè, seu occasionaliter sit relatio, quatenus relatio ad illam sequitur. Instantiam do ex physicis: in sententia, negantium distinctionem relationis à fundamento proximo, dicitur sic, quod e. g. actio generativa in patre connotans filium, sit ipsa relatio ad filium, ex consequenti, hoc est, generationem propriam esse causalitatem, & actionem, & sic pertinere ad aliud prædicamentum, quatenus verò ex consequenti patrem refert ad filium, esse accidens relativum pertinens ad aliud prædicamentum. Et ita dicimus, respectu aliarum causarum, quæ antea dicunt ad suos effectus nondum productos relationem transcendentalem, post

productionem autem effectus, dicunt ad eundem relationem prædicamentalem, consistentem in actione. Sic proportionaliter potest dici ad mentem S. Thom. immutationem illam in natura humana in instanti unionis habere se per modum passionis, ex consequenti verò, facta unione, esse relationem, quæ tunc primum effectum formalem tribuit, quando terminus est positus, id est, Verbum unitum humanitati. Nec absurdum est, apud TT. eidem enti tribuere plures rationes formales; quare enim idem ens & actio & passio est, quæ tam pertinent ad diversa prædicamenta?

Cæterum laudatus P. Wenzl num. 42. argumentum alicujus Salisburgensis retorquet. Fecit autem Salisburgensis hanc paritatem: quia essentia est perfectissima, & infinita in intelligendo passivè spectata, unitur intellectui Beati sine specie intelligibili distincta impressa vel expressa: ergo quia subsistentia filii relativa est perfectissima, & infinita terminando activè spectata, non indiget aliqua unione distincta. Hæc ille; videtur quidem, ut rectè advertit P. Wenzl, hæc paritas solum excludere unionem ex parte Verbi, non autem humanitatis; unde Ad-

ver-

versarius sic retorquet : licet essentia Divina in visione ex se non indigeat mediò realiter distinctò , per quod reddetur intelligibilis , cum sit in linea intellectiva infinita , & actus purus : indiget tamen intellectus aliquo realiter distincto , ut uniatur essentiae Divinae , scilicet ex parte actus primi lumine gloriae , quod saltem dispositivè concurrit ad unionem &c. ex parte verò actus secundi indiget intellectione , per quam formaliter , vitaliter uniatur essentiae Divinae tanquam objecto : ergò à pari , licet Verbum non indigeat mediò realiter distinctò , indiget tamen natura tali medio , ut formaliter uniatur Verbo.

97

Respondeo tamen I. instantiam illius Salisburgensis rectè subsistere , quia fundatur in hoc , quòd scilicet intellectus in visione beatifica non indigeat specie ulla tanquam mediò , quia scilicet satis proportionatur ad visionem per actualitatem essentiae Divinae , sicut tamen intellectus in via ordinariè indiget impressâ , & expressâ ; quia , cum objectum non possit conjungi per se potentiae cognoscitivae , debet conjungi per speciem : ergò à pari , quia vis terminativa Verbi est actualissima , potèstque intrinsecè afficere natu-

ram humanam , nec Verbum , nec natura humana , indigent aliquò mediò. Quò ad speciem intelligibilem habet AA. instantiam domesticam , quòd scilicet tantum requiratur propter absentiam , seu improprietatem objecti ; nam in sententia Thomistica Angelus cognoscit se ipsum per propriam essentiam , nec indiget specie Vicaria ; quia scilicet essentia ipsa est proportionata , & intimè conjuncta potentiae intellectivae : ergò à fortiori , quia essentia Divina in esse intelligibilis intimè illabatur intellectui Beati , per se ipsam praeostat , quod faceret species ; ita quidem , ut illa intrinseca indifferentia intellectus Beati tollatur immediatè per ipsam essentiam : ergo etiam tollitur illa intrinseca indifferentia ex parte naturae humanae immediatè per ipsam actualitatem terminativam , in quo est paritas Doctoris Salisburgensis. Nec urget retorsio. Nam

Respondeo II. rationes ad- 98
iunctas non esse ad rem ; nam primò Lumen gloriae requiritur , quia habet se per modum principii habitualis , & elevantis , cum intellectus ex se sit improporcionatus ad visionem ; habet ergò se lumen gloriae per modum perficientis

tis intellectum, adeoque eidem unitur, & quidem immediate se ipso, nec indiget unione distincta, vel ex parte sui, vel ex parte intellectus: cur ergo non posset Verbum uniri naturæ immediate, cum habeat se per modum perficientis; ergo ex hoc ipso est paritas pro nobis: Nec obest indifferentia intrinseca; nam illa tollitur per terminum, quem respicit: sed terminus est subsistentia: ergo per illam tollitur, non per modum illum.

Secundò non est paritas in actuali intellectione; cum enim intellectus non sit ipsa ratio formalis, *quo* intelligendi, operatur per operationem distinctam, secus sibi identificaret actualem intellectiōnem, ut DEUS. In creatis intellectio est actus vitalis elicitive procedens ab intellectu, illumque formaliter constituens in actu secundo operantem, sine quo intelligi non posset unio actualis intellectus cum essentia Divina in linea intelligibili. Econtra natura humana intelligitur actualiter terminari per exercitiam Verbi terminationem, absque eo, quod ex parte ipsius intelligatur ullum exercitium actus, quia se habet in linea patientis, & perfectibilis. Paritas desumi potest ex lumine gloriæ, à specie-

bus, ab auxiliis &c. quæ omnia immediate uniuntur se ipsis potentiis se passive habentibus.

Unum dissimulare non possum, quod hic Author *cit. loc. num. 17.* adducit contra Salisburgeneses, ubi sic argumentatur: Natura humana non aliter dependet à Verbo assumente, nisi quantum terminatur, & passive trahitur ad esse personale; passiva tractio provenit quidem ab actione *efficienter*, & active, non tamen *formaliter*: ergo, ut natura humana in ratione uniti dependeat à Verbo Divino, & ad ejus esse personale trahatur formaliter, requiritur unio essentialiter distincta, & naturæ humanæ superaddita. Ne tamen hoc gratis dici videatur, confirmat hac paritate: quemadmodum adhuc, ut subiectum passive, ac formaliter sit album, non sufficit sola actio dealbativa: sed etiam requiritur forma albedinis subiecto superaddita: ergo etiam (ita enim potest & debet inferri) requiritur unio distincta, ut natura sit formaliter unita.

Resp. ad argumentum conc. 100 antec. negando conseq. unio naturæ humanæ provenit formaliter ab ipsa subsistentia Verbi, afficiente naturam humanam supposita unitione effectiva,

va. seu activa, ita, ut natura habeat se ad modum *quasi* subiecti, & personalitas *quasi* formæ. Licet hic modus loquendi hic non quadret, ad hominem tamen optimè; nam paritas adjecta, si quid à longè probaret, hos terminos exigit; proin sic retorqueo: ad hoc, ut subiectum passivè, & formaliter sit album, supposita actione dealbativa sufficit, ut forma albedinis superaddatur subiecto absque eo, quòd inter subiectum & formam albedinis detur unio realiter distincta; quia forma albedinis est ipsa ratio formalis dealbandi: ergò etiam, ut natura humana passivè & formaliter sit terminata, seu subsistens, supposita unione efficienti, & activa sufficit, ut subsistentia Verbi superaddatur naturæ humanæ, absque eo, quòd inter naturam humanam, & subsistentiam Verbi detur unio realiter distincta; quia subsistentia est ipsa ratio formalis suppositandi, & hoc à

fortiori propter purissimam actualitatem subsistentiæ, à qua actualitas albedinis infinitè distat. Argumenta alia, quæ cumulat AA. vel in exercitio actuali, quod ubique realiter distinctum ait, vel in separabilitate, aut in indifferentia constituit. Quò ad primum nego, quòd linea unitiva faciat lineam distinctam, & quæso, quale exercitium actuale materiæ respectu formæ, nisi, quòd formam actu recipiat? & sic respectu aliorum perfectibilium, & in Sententia AA. quale est illud exercitium actuale subiecti respectu albedinis, nisi quòd actu recipiat albedinem &c. & sic de aliis.

Quò ad secundum jam diximus, ostendat prius AA. de subsistentia creata separabili, de formis accidentalibus, ubi tamen non admittitur modus. Tertium de indifferentia prorsus est nullum. Istis certè non movetur ille Salisburgen-
sis.

ARTICULUS III.

Quanta sit unio, & an facta sit per gratiam?

Utrumque S. Thomas hic *quest. 2.* discutit, primum *in art. 9.* secundum *in art. 10.* pro primo.

101 Notandum est, aliud esse

unum, aliud esse *idem*, unum est indivisum in se, & divisum à quolibet alio, *idem* ex ipso conceptu jam dicit duo saltem virtualiter, hoc ipso, quòd dicat
I 2 iden-

identitatem cum altero. Iterum aliud est *unum*, aliud *unitum*; unitum deficit in ratione unitatis ab eo, quod est unum; est enim unum tantum per participationem, unum autem simpliciter est per se tale, vel ex se, exemplum dat ipse S. D. in ipsa unitate, quæ est principium numeri, ex quo dein aliqui deducunt, unionem istam non esse maximam, vel undequaque perfectam, hoc ipso, quod non faciat unum simpliciter, sed participativè, in quantum est ratio uniti. Iterum, alia est unio in natura, & persona simul, sic e.g. homo est unus in natura per unionem animæ & corporis, & unum in persona, quatenus & corpus, & anima unam substantiam habent. Et sicut homo, quod ad primum est unum per se unitate compositi involventis potentiam, & actum, ita quod ad secundum est unum unitate suppositi, unicam tantum substantiam importantis. Certum est unionem naturæ Divinæ & humanæ non dicere unionem primò modò, quia non uniuntur inter se, ut actus, & potentia, dicere tamen unionem secundò modò, quatenus unâ, & eadem substantiâ subsistunt.

Sed hæc ipsa unio juxta S. Thom. hic in Corp. potest

dupliciter accipi, semel quod ad extrema, quæ conjunguntur, & semel quod ad terminum, in quo conjunguntur, extrema sunt natura Divina, & humana, terminus autem, in quo fit conjunctio, est Persona Verbi.

Dico I. Unio respectivè ad terminum, in quo fit, est maxima, non tamen ex parte extremorum.

Ratio I. est: præeminentia unionis desumitur formaliter ab eo, in quo fit conjunctio: sed illud, in quo fit conjunctio, est maximum scilicet, Personalitas Divina: ergo unio formaliter spectata est maxima. Maj. est S. Thom. & ex ipso statu quæstionis patet. min. declaratur. Eò majus est aliquid in hac linea, quod magis est unum: sed persona est maximè unum, scilicet increatum, per se subsistens, completum, non per participationem, sed per essentiam tale: ergo hæc unio est maxima. & ideò S. Thom. cit. loc. ad primum, ait, quod unitas personæ sit major, quàm unitas numeralis, licet sit principium numeri, quia tamen est pars numeri, unitas autem personæ non potest esse pars.

Ratio II. est: quantitas unionis respectu extremorum desumitur ab habitudine ad in-

vicem : sed habitudo naturæ humanæ ad Divinam maxima non est, imò nulla, cum maximè distent, nec nisi supernaturaliter ordinentur ad unum: ergò unio respectu extremorum non est maxima, imò naturaliter nulla. In quo sensu inter animam, & corpus est major, utpote ex naturali ad invicem ordine proveniens. Ne autem fiat utriusque unionis confusio, ad mentem S. Thom. semper respiciendum, est ad tertium, in quo fit unio, cumque illud se habeat per modum formæ respectu unionis naturarum, potest etiam unio naturarum in hoc sensu dici maxima ex principio S. D. *unumquodque magis iudicatur secundum formam, quam materiam, & similiter secundum agens, quam patiens* inferiùs allegandi ex 3. p. Q. 33. art. 4. in Corp. 17. ad finem : cum ergò utraque natura se habeat ad modum materiæ, & personalitas per modum formæ, ideò potest dici simpliciter maxima.

Alii quantitatem unionis, etiam desumunt ex efficacia copulandi, quæ, cum Divina sit juxta dicta, & conjungat maximè distantia, quæque nullam ad invicem aptitudinem dicunt, nisi ex parte humanitatis potentiam obedi-

tialem, ex hoc capite unio cæteris præeminet.

Secundò ex inseparabilitate conjunctorum; quò enim unio est constantior, eò perfectior; est autem unio hyostatica constantissima, & perpetua ex immutabilitate termini pro hac providentia. Alia verò conjuncta tali unionem non gaudent; ut patet ex aliis compositis. Alii alias rationes adducunt, quas in suo valore relinquimus.

Quò ad secundam articuli partem S. Doct. art. 10. in Corp. distinguit inter gratiam; semel sumitur pro voluntate Dei, aliquid gratis faciente; aliter accipitur pro dono gratuito, quod confertur nullis præcedentibus meritis, & deum pro gratia habituali, qua mediante talis unio fiat. Unde

Dico II. unio est facta per gratiam, quò ad duos modos priores, non tamen quò ad tertium. Ita communiter cum Doctore suo Thomistæ.

Ratio primi & secundi est : gratia in illa acceptione est donum gratis datum : sed unio hyostatica est gratis data: ergò est gratia, seu facta per gratiam. Idest, Dominus DEUS antecederet voluit unionem hyostaticam, & hæc voluntas est gratia : dein unionem actua-

lem perfecit, & hæc perfectio iterum est gratia, illam voluntatem subsequens, & quidem gratis; quia in natura humana non erit alia gratia pro priori, vi cuius unio fieret. Hinc

Ratio tertii est. Tunc unio non fuit facta per gratiam, quando non erat pro priori aliqua gratia, per quam tanquam medium fieret: ergo non fuit facta per gratiam. Et hic est sensus S. Thom., qui declarari potest à contrario, ideò e. g. actus charitatis fit per gratiam, quia pro priori est aliqua gratia elevans, per quam fit actus: ergo unio non facta est per gratiam, quia pro priori non erat gratia, per quam fieret.

105 Sed an non aliqua gratia fuerit dispositio, seu congruitas, dubium moveri posset, licet communiter DD. negent ex eo, quod gratia substantialis Verbi sit radix omnis gratiæ subsequens in Christo, nec etiam requirat ullam dispositionem ad terminandum; quia tamen S. Doct. non semel videtur admittere talem quasi dispositionem, ut

Videtur I. in 3. sentent. dist. 2. art. 2. in Corp. ad finem, ubi S. Doct. paritatem facit inter materiam in ordine ad formam recipiendam, & inter naturam humanam in ordine ad

assumptionem Verbi, & sicut dicit, præcedere dispositiones ex parte materiæ, subjungit: ita etiam in humana natura inveniuntur quedam superaddita, quibus NB. redditur decens, ut assumatur à Divina Persona, ut scientiæ, virtutes, & huiusmodi: unde ista possunt quodamodò dici medium congruentiæ. Nihil quidem S. Thom. meminit de gratia explicitè; sed tantum implicitè, quia scientiæ illæ, & præsertim virtutes, quibus natura humana redditur decens, non sunt acquisitæ, sed infusæ. Virtutes autem infusæ, & scientiæ sequuntur gratiam, ergo S. Doct. non excludit gratiam. Videtur II. clarissima mens. S. Thom. ad Annibaldum lib. 3. distinct. 2. quest. unica art. 3. in Corp. ubi iterum negat gratiam tanquam medium efficiens respectu Incarnationis, in fine tamen Corp. addit hæc: loquendo tamen de medio congruentiæ animam mediante gratiâ, & corpus mediante spiritu assumpsit, quia congruum erat carnem vivificatam, & animam sua imagine insignitam, & gratiâ repletam assumere: ergo juxta S. Thom. sicut Verbum corpus assumpsit animam vivificatam, ita & animam gratiâ sanctificatam, ergo sicut corpus saltem ordine naturæ præcedit animam, ita & gratia assumptionem.

Ad

106 Ad I. respondent communiter alii, S. Thom. ibi tantum loqui de dispositionibus concomitantibus unionem hypostaticam, idque solum velle, quod non nudè fuerit terminata natura humana, sed cum unione hypostatica etiam ornatâ gratiâ, aliisque donis, quæ tamen non præcessere unionem; & videtur hæc responsio firmari posse ex *cit. loco in 3. sent. distinct. 2. art. 2.* Nam sicut ad materiam in ordine ad formam S. Doct. requirit dispositiones, ita ad naturam humanam in ordine ad unionem: sed dispositiones illæ re ipsa non præcedunt formam in materia, alias prius reciperet accidens, quàm formam, quod est contra Philosophiam: ergo etiam dispositiones in natura re ipsa non præcedunt unionem.

Ad II. aliquis Clarissimus Antecessor cum Theologia Salisbury. hic respondet, S. Th. *cit. loc.* tantum loqui de mediò congruentiæ, quod sequitur ad unionem hypostaticam. Nec enim ad medium congruentiæ requiritur, ut formam præcedat, sed sufficit, ut per modum perfectivi sequatur, quod patet in aliis dispositionibus formam sequentibus. Ratio fundamentalis est hæc: elevatio ad esse personale Verbi est ad esse simpliciter, ante quod

nequit in humanitate præcedere habitus, vel aliud accidens, quia esse secundum præsupponit prius.

Sed contra I. Responsionem 107 est textus S. Doct. clarissimè asserentis, illas dispositiones præcessisse saltem naturâ, quia per illas reddebatur natura decens, ut assumeretur, quod patet à pari: nam juxta Magistrum sententiarum in *lib. 3. dist. 3.* & S. Thom. ibidem *art. 2.* præsertim ad secundum, cum juxta ipsos B. V. contraxerit peccatum originale, consequenter habuerit carnem infectam, debuit illa caro, vel sanguis prius mundari, quod asserit Magister *cit. loc.* Sanè dici potest, & credi oportet juxta Sanctorum attestationis convenientiam ipsam prius peccato fuisse obnoxiam, sicut reliqua Virginis caro, sed Spiritûs S. operatione ita mundatam, ut ab omni peccati contagione immunis uniretur Verbo. S. Doct. verò *cit. loc.* ad secundum ait, quod B. V. fuerit castificata à reliquiis peccati originalis. Sentit ergo uterque, prius mundatam esse carnem ante conceptionem Christi. Sicut ergo illa mundatio præcessit, ita & illæ dispositiones in natura ante assumptionem. Hæc paritas est solum ad hominem ex doctrina S. Thomæ; nam alias nihil probat, cum nitatur falso supposito

sito peccati originalis, quod nos negamus, & S. Doct. cum Magistro negare hodie, si consensum Ecclesiæ videret.

108 Contra Resp. II. pugnant. clarissima verba S. Thom. quæ non nisi violenter in alium sensum trahuntur. Sive deinde dicatur congruum, & decens, sive dispositio, juxta S. Thom. gratia unionem præcessit; naturam enim assumpsit Verbum, *sua imagine insignitam*, & *gratiâ repletam*, quod antecederet se habet ad unionem; sicut, quia corpus mediante spiritu assumpsit, spiritu seu animâ intelligitur prior, quàm unio inter corpus & animam, & consequenter etiam prior ad assumptionem Verbi, ita quidem ad mentem S. Th. Nec obstat ratio fundamentalis, nam gratiam jam præcedit esse substantiale naturæ, & animæ vitalis, in qua tanquam esse primo, recipitur gratia tanquam esse secundum. Deinde dici etiam potest, hoc esse speciale quid in Incarnatione, quæ ad viam communem non restringitur.

109 Dices I. ex Theol. Salisburgensi hîc disput. 6. num. 1. dispositio debet esse in subjecto, quod disponit: sed gratia est tantum in anima, quæ tamen cum corpore assumitur: ergo non potest esse dispositio ad

unionem. II. etiam creatura irrationalis est assumptibilis à Verbo: sed illa disponi non potest per gratiam: ergo gratia non est dispositio.

III. Si humanitas fuisset disposita per gratiam, tunc pro illo priori constitueret Christum Filium adoptivum: & sic Christus prius fuisset Filius adoptivus, quàm naturalis, quod est erroneum. Seq. prob. effectus formalis gratiæ in subjecto capaci, per filiationem naturalem non impedito, est filiatio adoptiva: sed in illo priori humanitas esset subjectum capax, nec impeditum, filiatione naturali; quæ primum confertur in signo posteriori per unionem: ergo gratia constitueret Christum Filium DEI adoptivum. Hoc autem pugnat contra communem, esset enim Christus & Filius naturalis, & adoptivus respectu ejusdem.

Responderi potest ad I. distinguendo. Maj. Dispositio debet esse in subjecto, quod disponit, immediate in illo, quod immediate disponit, & mediate in illo, quod mediate disponit concedo Maj. debet esse eodem modo in uno sicut in altero nego Maj. & distinguo min. gratia est tantum in anima immediate conc. min. mediate nego min. & consequentiam.

tiam. Hoc est, anima est immediatum subiectum gratiæ, quia in illa immediate recipitur, afficit tamen mediante gratia etiam corpus, quatenus anima in corpore recipitur, & sic gratia denominat totam humanam; sicut dicimus de justificatione, quod homo per gratiam justificetur, amicus DEI fiat per gratiam, licet gratia immediate tantum animam afficiat, idem est de aliis multis, de filiatione adoptiva &c. quod in physicis procedit, cum scilicet forma denominet mediate plura sibi subordinata.

Ad secundum concedo totum, quia dispositionis talis capax non est creatura irrationalis, quæstio est de subiecto capaci; dein si assumeretur natura irrationalis, non esset unio personalis, sed suppositalis tantum; nam persona est naturæ rationalis individuata substantia: ergo sicut tunc suppositum non posset dici persona propter defectum princi-

pii illativi: ita nec talis natura deberet disponi per gratiam.

Ad tertium nego seq. Maj. ad prob. concedo Maj. nego min. nam filiatio adoptiva appellat supra suppositum, non supra naturam, nec enim fas est dicere, natura humana est filia adoptiva, sed homo est filius adoptivus: cum ergo in illo antecedenti natura humana non fuerit suppositata, non potuit gratia tribuere hunc effectum formalem. Suppositum autem, quod habetur per hypostasim Verbi, & est ipse Christus, non fuit capax filiationis adoptivæ propter filiationem naturalem. Alia paritas, quæ fit à dispositionibus physicis, necessario secum trahentibus formam, consequenter & gratia deberet necessario secum trahere unionem hypostaticam, est prorsus nulla; hic enim non agimus de necessariis, sed de liberis, congruis, & decentibus. Sed hæc disputationis gratia.

ARTICULUS IV.

Quas partes Verbum assumpserit?

110 **P**Otissima Quæstio est de sanguine, an scilicet fuerit assumptus. Dupliciter autem inquit Suarez, I. An

sanguis fuerit assumptus immediate ad hypostasim Verbi. II. Vel tantum fuerit assumptus in hypostasi? & quamvis hunc

K

Au-

Authorem Salmanticenses hic disput. 10. dubiò primò accusent, ac si quæstionem superfluum fecisset, profectò rem clariorem reddit; aliud enim est assumi in hypostasi, aliud *hypostaticè*, etià juxta hos Authores. In hypostasi enim assumitur, quod quomodocunque in Persona Christi est, licet non terminetur subsistentià Christi: *hypostaticè* autem assumitur, quod subsistentià terminatur, quod hi ipsi Authores admittunt; nam juxta S. Thom. distinguunt sanguinem in *naturalem*, & *nutrimentalem*, hic nondum satis decoctus, & depuratus est, ille verò est purior, & jam decoctus, & hinc *naturalis*, & à multis *vitalis* dicitur. Jam citati Authores Sanguinem naturalem *hypostaticè* unitum dicunt, non verò nutrimentalem, qui tamen fuit in Persona assumptus propter nutritionem Christi: ergò rectè formatur status Quæstionis à Suarezio.

Ante resolutionem adhuc notandum est, quatuor humores juxta Philosophiam in viventibus perfectis inveniri, qui quatuor elementis, ex quorum alteratione consurgit vivens, correspondent, I. coleram, quæ instar ignis calida, & sicca est. II. Sanguinem, qui ad modum aëris calidus & humidus est. III. Pituitam, quæ velut aqua

humida, & frigida est. IV. Melancholiam, quæ instar terræ frigida, & sicca est. Atque humores isti ad vegetationem animalis, & vitalis animæ functiones ordinati sunt, ut ex illorum attemperatione sanitas, & ab excessu morbi proveniant: videntur ergò esse partes corporis saltem minùs principales.

Dico I. Verbum Divinum III assumpsit sanguinem. Conclusio accipienda est indefinitè, id est, simpliciter sanguinem. Est verò adeò communis, ut contraria antiquorum variis censuris vapulet. De quo vide Salmanticenses, & Suarezium hîc. Apud illos Capreolus vocat *Sententiam erroneam*, & *hereticalem*. Medina dicit *erroneam*. Alvares judicat esse *errorem in fide*. Arauxa affirmat nostram esse *certam secundum fidem*. Joannes à S. Thom. censet contrarium esse *errorem in fide*. Vasquez asserit contrarium mereri *Notam temeritatis*, & *erroris*. Et ipse Suarez inquit: *hæc conclusio est hoc tempore ita certa, ut contraria non possit sine errore defendi.*

Ratio I. patebit ex dicendis infra de satisfactione Christi; ubi S. Thom. dignitatem carnis Christi æstimat secundum Personam assumptam, vi cujus habet dignitatem infinitam:

tam: & quia Clemens VI. in *Extravag.* infra referenda idem dicit de unica Sanguinis gutta, quæ propter NB. unionem ad Verbum pro redemptione, totius generis humani suffecisset, etiam habet dignitatem infinitam. Ex quo

Ratio est II. Ideò caro Christi est dignitatis infinitæ, quia est Caro DEI: ergo etiam sanguis Christi est infinitæ efficacæ, quia est Sanguis DEI: sed Caro non esset Caro DEI, nisi esset *hypostaticè* unita: ergò nec Sanguis esset infinitæ efficacæ, nisi esset *hypostaticè* unitus. Et hæc est communis affirmantium ratio, quæ tamen patitur instantias. Quòd scilicet Sanguinis effusio tantum sit infiniti valoris, quia processit à supposito infinitæ dignitatis, absque eò, quòd fuerit hypostaticè unitus; sic etiam Lachrymæ pro redemptione fusæ, motus pedis pro nobis facti, sunt infiniti valoris, quia à supposito infiniti valoris proveniunt, nec tamen vel lachrymæ, vel motus fuerunt hypostaticè assumpti: ergò ex infinito valore non rectè fit argumentum ad assumptionem Sanguinis. Quòd verò singularis fiat mentio de Sanguine, ex eo provenit, quòd Dominus DEus statuerit redemptionem nostram passione sua, & effusione

Sanguinis consummare. Et si, ut potuit, statuisset lachrymæ perficere, idem dici posset de lachrymis, quod modo de Sanguine pronuntiatur.

Sed contra est I. textus clarissimus in *cit. Extravag.* propter unionem ad Verbum, non tantum, quòd fusus fuerit à Christo, ad cujus confirmationem additur Authoritas S. Thom. de Carne Christi.

Secundò contra est textus Apostoli Hebræorum 2. v. 14. ubi Paulus post illa: *Ecce ego, & pueri mei* - - - subjungit: *quia ergò pueri communicaverunt Carni, & Sanguini, & ipse* (scilicet Christus) *participavit eisdem, ut per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, id est, diabolum.* Sicut ergò juxta Apostolum, Christus participavit Carni per unionem hypostaticam, ita & Sanguini.

III. Contrarii sunt SS. PP. & Concilia; ex PP. præprimis attendendus est S. Cyrillus, qui in Conciliis Orientalibus contra hæreticos Mysterium Incarnationis invictâ constantiâ defendit, hic *lib. 1. de fide* ad Reginas ait: *Verbum ex DEO particeps factum est carnis, & sanguinis.* & in *epist. 8. ad Nestorium* illud *Joan. 1. Verbum caro factum est.* ita exponit: *Nihil aliud est, quàm quòd in carne, & sanguine nobiscum participavit.*

Clarissimè autem in Epistola, quæ à Concilio Calcedonensi actione I. refertur, & approbatur illa Cyrilli explicatio: *Verbum caro factum est, id est, carnem, & sanguinem assumpsit.* Plura referunt Salmanticenses, & Suarez hic, tam clara hinc inde à Conciliis decisa, ut, si contraria sententia hæretica non sit, saltem teste Suarezio hoc tempore sine errore defendi non possit. Taceo, quòd conclusio firmetur aperte ex Mysterio Evcharistiæ, in quo Verbum Divinum non minùs per concomitantiam est sub speciebus vini, quàm panis: non autem esset eodem modo, & immediatè, nisi esset unitum sanguini, sed tantùm mediatè scilicet mediante carne, & anima, quod videtur pugnare contra illud *Joan. 6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus, ubi utrinque par est ratio.*

113 Sidicas, Concilium Trident, sess. 13. de Eucharistia non dicere, Divinitatem esse per concomitantiam in Eucharistia propter unionem cum sanguine, sed propter unionem cum anima & corpore: ergò sanguis non est immediatè unitus &c.

Resp. negando consequentiam; hoc ipso enim, quòd propter unionem cum Corpo-

re adsit Divinitas, adest propter unionem cum sanguine; quia, cum corpus sit integrum & perfectum, sanguinem includit. Unde cit. loc. Concilium ad finem: *quapropter verissimum est, tantundem sub alterutra specie, atque sub utraq; contineri; totus enim. & integer Christus sub panis specie, & sub quavis ipsius speciei parte; totus item Christus sub vini specie, & sub ejus partibus existit.* Et quia antea jam dixit, corpus quidem sub specie panis, & sanguinem sub vini specie ex vi verborum poni, animamque sub utraque vi naturalis illius connexionis, & concomitantiae, qua partes Christi inter se copulantur, sequitur clarè, quòd sanguinem non minùs partem dicat, quàm corpus; animamque cum sanguine, ac corpore connexam. Ex quibus elucet argumentum pro sanguine à paritate corporis, vi verborum æqualiter cum sanguine positi.

Dico II. totus Christi san- 114 guis fuit hypostaticè unitus. Est contra multos, præsertim Salmanticenses.

Ratio est; quia propositio in *Extravag.* est universalis de sanguine, ita & textus SS.PP. ergò totus sanguis fuit assumptus. Antec. prob. ex eo, quòd non fiat exceptio sanguinis.

nutrimentalis, est ergò propositio indefinita: sed hæc æquipollet universali: ergò totus sanguis fuit assumptus.

Confirmatur: ideò sanguis naturalis fuit assumptus, quia pertinet ad integritatem corporis, & ideò est vera pars: sed etiam sanguis nutrimentalis pertinet ad integritatem, & est pars corporis: ergò etiam fuit assumptus. Prob. min. Sanguis nutrimentalis non distinguitur substantialiter à sanguine naturali; est enim sola distinctio inter magis, & minus decoctum, ubi non variatur species, ut patet ab instantiis physicis: ergò si sanguis naturalis est pars, erit etiam nutrimentalis, præsertim quia pertinet ad connaturalem vegetationem, nutritionem animalis. Nec etiam Trident. cit. loc. distinguit inter sanguinem, sed indefinite ait: *ex vi illius connexionis, qua partes corporis inter se copulantur.*

115 Nec obest, quòd sanguis nutrimentalis non informetur anima rationali, idem enim dubitari potest de sanguine naturali, an scilicet vivat? anima enim, etsi non tribuat gradum rationalis carni simpliciter spectatæ, tribuit tamen carni gradum viventis, alii parti gradum corporis &c. & etiam subsistentia animæ,

quæ est unica in homine, afficit omnes partes substantiales: ergò ex hoc præcisè nihil probatur; si ad hominem loquamur. Et dato etiam, sanguinem naturalem vivere, nutrimentalem non vivere, & proin distingui substantialiter, exinde tamen non probatur, quòd non fuerit assumptus; nam abstrahendo à vita, est adhuc pars humanitatis ex natura, & sic ab intrinseco ex impressa quadam ab anima organizatione habet subordinationem ad vitalem nutritionis, & augmentationis actionem.

Nec ex hoc argumentum inferri potest de aliis e. g. de spiritibus vitalibus, animalibus, de Chilo, aliisque, licet aliqui assumptionem concedant; nam de sanguine habemus fundamentum Theologicum, quòd sit pars naturæ humanæ ex se permanens; non de aliis, quidquid Philosophi disputent; proin principium fidei proximum, ut ait noster Illustriss. Reding hic, non debet reduci ad incertum Philosophiæ argumentum.

De spiritibus vitalibus ego quidem semper existimavi, eos esse quædam effluvia spirituosæ, seu qualitates à sanguine, aliisque partibus e. g. corde, cerebro promanantes,

qui proin, cum se habeant vago modo in corpore, non censentur propriè partes corporis, sed aliquid à partibus proveniens.

116 Ex eadem ratione pro sanguine nutrimentali infert Illustrissimus noster Reding in Corollario, etiam reliquos tres humores fuisse assumptos; quia etiam ad vegetationem corporis humani conveniunt, ut dicit Innoc. III. in cap. *in quadam* 8. de celebratione Missarum: ibi postquam probavit, Christum fuisse verum hominem, ait ad finem: *cum autem ad compositionem humani corporis quatuor elementa concurrant* &c. *Et ad vegetationem ejusdem corporis quatuor humores illis elementis, consimiles conveniant* &c. ut veritatem humani corporis expressius demonstraret.

Hoc idem docet S. August. Epist. 149. naturam scilicet carnis quatuor humoribus temperari, & Damascenus lib. 2. *de fide* cap. 12. cumque hic posterior in lib. 3. doceat, totam Divinitatis substantiam fuisse unitam toti humanæ naturæ, & quia humores pertinent ad naturam, infert cit. Reding, etiam humoribus fuisse unitam.

Sic dicas, Arist. l. 4. de partibus animalium humores illos

dicere excrementa, ut in specie de bile loquitur.

Resp. Arist. tantum velle, quod superfluitas humorum sit excrementum, quando e.g. phlegma nimis auctum chole-ram suffocat, ut proin ad debitum gradum reduci debeat, tunc illud ejectum dicitur excrementum; quando autem sunt in proportionato ad invicem gradu, uti semper fuerunt in Christo, excrementa non sunt.

De unguibus, & dentibus **117** minor dubitandi ratio; quia probabiliter vivunt, & vegetantur ab anima, crescunt enim, & motu vitali agitantur, ut experientia docet. De capillis majus dubium est; cum multi ex Philosophis dicant, crines esse tantum humorem exundantem, & à calore capitis extensum, & induratum; hinc crines instar canalium sunt cavi, per quam cavitatem ad indurationem agit calor. Idem est de barba; unde foeminae propter frigidiorum, & humidiorum ordinariè naturam barbam non habent; quod & in maribus subinde contingit, quorum mentum est, ut montes Gebœ. Si tamen foeminae sint calidioris naturæ, sæpius etiam barbæ horrescunt.

Sed

Sed probabilius est, crines verè crescere, quod ex eorum radice vitaliter cum nervulis connexa desumitur. Et aliàs juxta communem sunt de integritate naturæ, & ejusdem ornamentum, & ideo etiam fuerunt in Christo resurgente, & futuri olim sunt in nobis resurrecturis.

Nec obest, quòd transmutentur &c. & sæpe resolvantur.

Non idem est de carne, quæ augetur, & diminuitur, ut contingit in nutritione, & augmentatione Christi; & probabiliter Caro Christi in passione

multum fuit diminuta, nihil tamen contra assumptionem, infertur. Proin illud Damasceni ex cit. lib. 3. cap. 27. quod semel assumpsit, nunquam dimisit, accipiendum est de iis, quæ per se & permanenter fuerunt assumpta, ut anima, & corpus secundum se abstrahendo à majori, vel minori quantitate, quæ nunquam fuerunt dimissa, non autem de iis, quæ mutationibus juxta exigentiam naturæ subjuncta sunt, præsertim quò ad illa, quæ in Corpore Christi resurgentis non erant necessaria.

ARTICULUS V.

Quid in triduo mortis Christi de Sanguine aliisque ratione assumptionis vel dimissionis sentiendum sit ?

118 **O**ccasionem huic Quæstioni præbuit Historia, ex qua habemus, quòd locis non paucis asservetur sanguis publico Patriæ cultui expositus, cum tamen S. Thom. hic quest. 54. art. 2. ad 3. dicat, quòd totus Sanguis à Christo fusus in corpore Christi resurrexit, cum ad veritatem naturæ humanæ pertineat, dein in fine subjungit: *Sanguis autem ille, qui in quibusdam Ecclesiis pro reliquiis asservatur, non fluxit de latere Christi, sed miraculosè dicitur effluxisse de quadam imagine Christi percussa.*

Quæ sanè Historiis, & fidelium multorum persuasioni contraria sunt, & SS. Pontificum approbationibus, præsertim Pii II. in Bulla ad Abbatem S. Mariæ Diocesis Xantonensis, in qua declaravit, non repugnare Veritati fidei, quòd aliquid de Sanguine Christi effuso maneat in terris ad Passionis memoriam: utque remotiora transcam, in Celeberrimo, & Imperiali Monasterio Weingarteni Ordinis S. Benedicti Sanguis Christi asservatur, quem Longinus de Latere Christi hauserit,

rit, eumque verum à Pontificibus approbatum.

Quæritur ergò primò, an Sanguis Christi manserit in triduo unitus Verbo?

Resp. totus Christi Sanguis in triduo mansit unitus verbo, est adeò communis, ut opposita opinio dicatur erronea. Ratio est à pari: Caro mansit unita Verbo: ergò & Sanguis. Antec. communiter dicitur de fide & Symbolo Apostolorum, ubi Christus dicitur mortuus, & NB. sepultus, cum autem solum corpus cum carne, ossibus &c. fuerit sepultum, non posset per communicationem idiomatum dici Christus sepultus, si corpus, caro &c. non mansissent hypostaticè unita. Consequentia prob. ideo caro mansit unita quia est pars notabilis, & inter principales, atque adeo à Christo post resurrectionem reassumpta, id est reunita animæ: sed etiam Sanguis est pars notabilis, utpote ad vitam necessaria, & reunitus fuit corpori post resurrectionem: ergò mansit unitus, atque hoc de utroque Sanguine intelligimus.

Confirmatur à nostro Redding ex eo, si in triduo aliquis Apostolorum consecrasset, vi verborum fuisset sub speciebus Vini positus verus Sanguis Christi: at hoc factum non

fuisset, nisi Sanguis mansisset unitus; ergò &c. Maj. supponitur. min. autem videtur clara; quia, cum per concomitantiam ponatur cum Sanguine totus Christus, factum non fuisset, nisi per unionem ad Verbum. Nisi dicere velis, in tali casu Verbum fuisse assumpturum de novo ad unionem Sanguinem antea ab ea dimissum, quod tamen gratis dicitur, & sine ratione multiplicantur miracula. Quare non idem dici posset de carne, quod tamen falsum est, & contra fidem?

Dico II. In Resurrectione Sanguis effusus fuit reassumptus, seu, ut loquitur S. Thom. resurrexit.

Ratio est: quæ pertinent ad veritatem naturæ humanæ resurrexerunt: sed Sanguis pertinet ad veritatem naturæ humanæ: ergò resurrexit. Maj. & min. est apertè S. Thom. hîc *quest. 54. art. 2. ad 3.* ubi ait, quòd totus Sanguis, qui de Corpore Christi fluxit, NB. ad veritatem naturæ humanæ pertineat: Ecce! Major argumenti: ergò in Corpore Christi resurrexit: & eadem ratio est de omnibus particulis ad veritatem & integritatem humanæ naturæ pertinentibus, quas fortè flagella sustulerant. In quibus ultimis est minor argumenti: sentit ergò S.

S. Thom. quòd Sanguis pertineat ad integritatem, sicut particulæ carnis, quæ per flagella fuerunt avulsæ: ergò, sicut particulæ carnis resurrexerunt, ita & particulæ Sanguinis.

120 An verò totus sanguis fuerit reunitus corpori, vehemens inter Theologos controversia est. Illi, qui cum Salmanticensibus sanguinem nutrimentalem assumptum negant, nec admittunt reunionem cum corpore, præsertim quòd in corpore glorioso fuisset superfluous. Hoc ipso, quòd finis ipsius cesset; licet ex hoc ultimo nihil efficaciter probeatur; quia & alii humores in corpore glorioso remanent, quamvis non amplius suò fungantur officiò, certè Christi corpus, etiam gloriosum, manet corpus mixtum; ergò constat adhuc qualitatibus mixtorum, attemperatis tamen, & illustratis. Interim tamen facile convenit, non totum sanguinem, quem Christus totà vità suà habuit, fuisse reunitum, quia scilicet tanta copia non requirebatur ad integritatem; tantum ergò sanguinis fuit reunitum, quantum ad integritatem viri perfecti requiritur. Ita colligo ex S. Th. Quodlibeto 5. art. 5. ubi ait, specialiter quæri in ordine ad resurrectionem de sanguine in

passione effuso, dein dicit: *de hoc dicendum videtur, quòd totus in resurrectione Christi redierit.* Et hoc quidem S. Thom. asserit propter ætatem Christi patientis; nam subjungit: *passus est enim in perfectissima ætate, in qua maxime ea, quæ in homine inveniuntur, ad veritatem humanæ naturæ pertinere videntur tanquam ad maximam perfectionem adducta.*

Dices, sanguinem in passione effusum fuisse corruptum, quia priorem formam substantialem amisit scilicet animam: ergò non fuisse reunitum, Respondeo, dato etiam, sanguinem non vivere, idem dici posset de corpore Christi, quòd non minùs priorem formam amisit, & tamen fuit reassumptum: falsa ergò est consequentia; imò de corpore est contra fidem; licet ergò, & corpus, & sanguis in hoc sensu corruptionem subierint, fuit tamen virtute Divina impeditum, ne putrescerent, & in tabem, aut cineres abierint. Hæc probabilius ad mentem S. Thom. & communem Theologorum dicta sunt; certum enim nihil afferri potest, ut proin rectè moneat sapientissimus Cajetanus, quòd potius divinare, quàm affirmare possimus, ideòque nemo pertinax in sua opinione invenia-

L

tur,

tur, & dubia pro certis affirmet.

Si quæris, quorsum ille sanguis non resurgens devenerit? Resp. illum, licet aliquando fuerit hypostaticè unitus, fuisse dimissum, utpote non reassumendum. Sic dici solet de sanguine in Circumcisione effuso, & de præputio Christi, quod certè aliquando erat hypostaticè unitum tanquam pars corporis, nec tamen amplius reunienda, præsertim cum illa pellicula Christi infantis non quadraret amplius, viro perfecto; dein ejusdem carentia non arguit defectum in corpore.

Sunt quidem non pauci apud Medinam, existimantes, Viros Beatos habituros membra circumcisa, quod planè absurdum, & ex fabulis Judaicis deducta insania est. Utique primus homo, tanquam exemplar posteriorum habuit integrum corpus, nec tamen ibi viguit circumcisio; quia sequeretur etiam, opus Divinum fuisse monstrosum per aliquid superfluum, & naturæ indebitum. Quæ aliàs ex revelationibus S. Brigittæ de præputio, & sanguine in circumcissione effuso circumferuntur, ac si B. Virgo eidem revelasset, utrumque exstare

Romæ, in suo valore relinquimus.

Quæres II. Quid de sanguine Christi in terris remanente censendum sit?

Illustriss. Reding hic *num. 14.* postquam antea dixit, quod, sicut particulæ sanguinis Christi à juventute successivè per calorem nativum resolutæ, & separatæ, fuerunt dimissæ ab unione, ita etiam aliæ particulæ in terris relictæ in solatium fidelium fuerint etiam dimissæ, consequenter perdidert unionem hypostaticam. Quam doctrinam extendit ad reliquias particulares, quas S. Maria Magdalena sub Cruce collegerit; quæ reservantur Mantuæ in Abbazia Ordinis S. Benedicti, in laudatissimo Monasterio Weingartensi, & alibi, esse scilicet verum sanguinem Christi, sed non amplius hypostaticè unitum. Idem est de maculis in Sudario, Lancea, aliisque instrumentis relictis. Ex quibus

Colligo, similes Reliquias mereri cultum Patriæ tantum respectivum, majori quidem jure, quàm Crux Salvatoris, quæ propter solum contactum ad corpus Christi abstrahendo à particulis sanguinis, ab Ecclesia tali cultu adoratur. Ratio universalis est, quod tantum

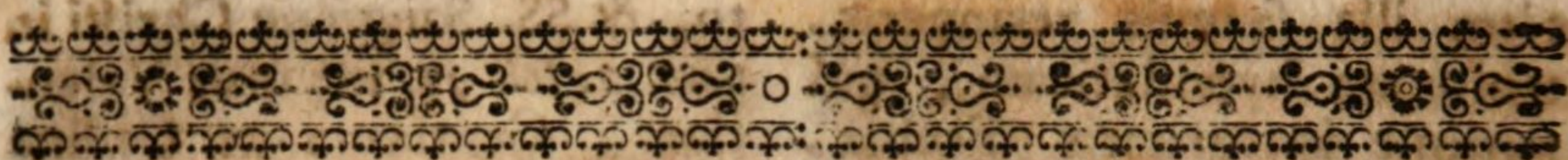
tum ille sanguis retinuerit, unionem hypostaticam, qui ratione integritatis dicebat, ordinem ad corpus Christi, & ideò fuit reunitus. Et hæc communior sententia.

123 Cæterum Valentia hic *disp. 1. quest. 1. puncto 2. § 3.* cujus quidem sententiam cavendam monent Salmanticenses hic *num. 84.* docet, tales particulas adhuc manere hypostaticè unitas, quod *cit.* Authoribus ex eo videtur absurdum; quia sequeretur, aliquam naturam hypostaticè unitam esse, quæ nec est in cœlo, nec in Eucharistia. II. Idem dici posset de præputio, capillis Christi, fortè resolutis, vel in infantia præcis. Sed his non obstantibus Clarissimus Antecessor, & Observantissimus olim Professor meus P. Alanus Pfeiffer in tractatu de Verbo Incarna-

to, & SS. Sanguine Christi in *part. 2. fol. 92.* sequitur Valentiam, Centinum ex Ordine Seraphico *disp. 9. cap. 4. n. 110.* & Meracium apud Mastrium, & Eximium P. Renz Virum, Nominatissimum ejusdem Monasterii, tenetque tanquam probabile, sanguinem retinere adhuc unionem hypostaticam, qui *cit. loc.* ubi hanc materiam fusiùs pertractat, videri potest. In istorum proin, sententia non absurda est sequela de præputio, & crinibus Christi Domini, ut eam sine scrupulo admittit Valentia.

Ad Authorit. S. Thom. ab initio adductam, responderetur communiter, S. Doct. intelligendum esse de sanguine copioso, non de modicis particulis, quæ integritati Christi non officiunt.

P A R S II.

De Causis Incarnationis.

QUÆSTIO I.

De Causa finali Incarnationis.

QUòd finis, & causa primaria rerum creatarum sit gloria DEI, easdem producentis, & ordinantis, tam certum est, ut contrarium, si non hæreticum, saltem erroneum sit. Ex quo consequitur, Incarnationis finem ultimum esse gloriam DEI, ex hoc Mysterio resultantem, in quantum ex illa ejusdem potentia, ac sapientia, & in utraque ineffabilis illa humani generis dilectio manifestatur. In hoc solo proin Thomistæ, sed non omnes, ab aliis diversi sunt, quòd finem Incarnationis immediatum dicant, redemptionem generis humani, tanquam *motivum sine quo non*, pro hac scilicet providentia; illi verò ipsam hujus Mysterii excellentiam, & amorem erga filios hominum juxta illud Proverb. 8. v. 31. *Deliciæ meæ, esse cum filiis hominum*, tanquam primarium motivū tueantur, licèt adventum Christi in carne passibili adscribant amoris, genus humanam redimere volenti. In qua controversia apertus est S. Thom. hîc *quæst. I. artic. 3.* per totum, ubi ad quæstionem, utrùm si homo non peccâisset, DEUS Incarnatus fuisset? Respondet negativè, nos, quid contrarii, præmissa nostræ Sententiæ probatione, opponant, discutiemus. Pro quo sit

AR-

ARTICULUS I.

An Christus venisset, si Adam non peccasset?

I Suppono I. Quòd DEUS potuisset carnem assumere, nullo existente peccato propter Mysterii excellentiam, aliàque motiva, ut scilicet ostenderet suas perfectiones, &que modò quodamodò infinitò creaturis communicaret, ut patet ex dictis de possibilitate, & convenientia Incarnationis.

II. Quòd potuisset assumere partim propter excellentiam, & simul propter remedium peccati. Quò ad primum in carne impassibili, & quò ad secundum in passibili, ita, ut ex utroque fieret motivum adæquatum. Tertiò quòd potuisset propter solum remedium peccati, ut illo cessante, eadem Incarnatio fuisset omissa, licet hoc aliquibus videatur minùs conveniens; quia tamen ostendi non potest absurditas, in possessione manet assertio. Est ergò sola quæstio, cur de facto venerit Christus, & cùm de istis, quæ in solius DEI voluntate sunt posita, non liceat nisi conformiter scripturæ decedere.

2 Dico: Christus non venisset, si Adam non peccasset. Ita S. Thom. cit. *Quæst. & Articulo.*

Prob. ratione ex S. Thom. deducta: illud motivum Incarnationis assignandum est, quod ex Scriptura habetur: sed ex Scriptura habetur redemptio generis humani tanquam motivum primarium: ergò pro motivo primario assignanda est redemptio, consequenter cessante redemptione, cessasset Incarnatio, & cessante peccato cessasset redemptio: ergò si Adam non peccasset, Christus non venisset. Maj. est perpetua Doctrina S. Thom. qua hîc in *Corp.* specialiter utitur, quòd scilicet de iis, quæ ex sola DEI voluntate supra debitum creaturæ fiunt, nihil ordinariè debeamus asserere, nisi conformiter Scripturæ; cùm enim illa nobis innotescere non possint, nisi ex ipsa Scriptura, per quam Divina voluntas intelligitur, ex illa Incarnationis motivum desumendum est. min. cuilibet patet, vel solum officium Ecclesiasticum percurrenti, in quo toties hoc Mysterium amoris inculcatur, & profectò SS. PP. illi, quos in Ecclesia præ aliis Doctores veneramus, quorùmque doctrinam sequimur, apertè favent Sententiæ S. Thom. qui hîc in re-

sponsione sed contra allegat S. August. in Sermone 36. de verbis Apostoli super illud. Lucæ 19. v. 10. *Venit Filius hominis querere, & saluum facere, quod perierat: infert S. August. ergo si homo non peccasset, Filius hominis non venisset: & supra illud 1. ad Timoth. 1. v. 15. Christus JESUS venit in hunc mundum, peccatores saluos facere, QUORUM PRIMUS EGO SUM.* Idem S. August. Serm. 9. cit. loc. ait: *Nulla causa veniendi fuit Christo Domino, nisi peccatores saluos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla est medicine causa.* Ergo juxta S. August. reparatio generis humani est primarius, & immediatus finis sine quo non.

3 Nec obest, quod alibi Apostolus, & SS. PP. Incarnationem ad gloriam DEI, & præsertim ad Gloriam Christi factam asserant, ex ipso hoc Mysterio secundum se, præcisò peccatò, proveniente.

Nam I. Gloria DEI omnium rerum creatarum est finis ultimus; omnia enim propter semetipsum operatus est dominus, nec aliter potest ex ipsa ratione boni infiniti, & finis ultimi: & hæc ipsa redemptio, sicut amorem erga nos, & in perditos misericordiam manifestat, tota redundat in gloriam DEI, & Redemptoris: ex hoc tamen non sequitur quidquam contra nos qui finem im-

mediatum, non ultimum Incarnationis redemptionem dicimus.

II. ut ut DEUS in omnibus, & per omnia velit suam gloriam, eandem tamen juxta superius dicta liberè vult; hoc, vel aliò mediò, proin liberè in Mysterio hoc voluit per redemptionem generis humani, alias non voliturus, si redemptio cessasset; hocque ex Scriptura, & ex sensu Ecclesiæ colligimus: propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis, & Incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & Homo factus est; estq; hæc communis fidelium persuasio, ex amore hoc Mysterium ineffabile æstimantium, hocque discunt ex doctrina Ecclesiæ, ex concionibus, catechesi &c. pro gloria verò Christi ex redemptione proveniente clarissimè pugnat textus Luc. 24. v. 26. *nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* scilicet ita pro hoc decreto, pro hac providentia Christus debuit per crucem intrare in gloriam suam. Quid vi alterius decreti contigisset, ex objectionibus videbimus.

Cæterum fatetur S. Thom. cit. loc. quod DEUS potuisset, ut diximus supra, nullo præcedente peccato incarnari, sic enim ad finem Corp. ait: *quam-*

quavis potentia DEI ad hoc non limitetur, potuisset enim etiam peccato non existente DEUS incarnari: ergo aliud non docet hic S. Thomas, quam quod de facto Incarnationis motivum fuerit redemptio generis humani.

4 Dices contra rationem S. Thom. Licet productio Angelorum sit DEO prorsus libera, eorum tamen existentia communiter probatur à Thomistis ratione naturali, & hoc conformiter ad mentem S. Th. ergo etiam, licet Incarnatio sit prorsus DEO libera, potest tamen etiam ex ratione probari; & quia ejusdem habetur ratio satis congrua, non ita ex Scriptura remotè petenda est, ut non liceat recurrere ad rationem; cum ergo propter excellentiam intrinsecam, & perfectionem videatur fieri potuisse, ita factum esse censendum est, antec. patet ex communi doctrina, quæ fundamentum habet in S. Doct. 1. p. q. 50. art. 1. in Corp. ubi expressè ait: *necessè est ponere aliquas creaturas incorporeas: id enim, quod præcipuè in rebus creatis DEUS intendit, est bonum, quod consistit in assimilatione ad DEUM; perfecta autem assimilatio effectus ad causam attenditur, quando effectus imitatur causam secundum illud, per*

quod causa producit effectum &c. dein in eodem Corp. postquam dixit, DEUM creaturas producere per intellectum, & voluntatem, intelligere verò possit esse actus corporeus, infert: *unde necesse est, ponere ad hoc, quod universum sit perfectum, quod sit aliqua incorporea creatura.* Ex quo integra argumentorum plaustra, ait nonnemo, erui possunt pro Incarnatione, quæ magis ad perfectionem conduxit, quam centum miliones Angelorum. Sed tamen hoc ipsum argumentum Salmanticenses in compendio fol. 199. appellant futile, negantque, quod S. Thom. existentiam Angelorum probet ex pura ratione naturali, cum in responsione *sed contra*, expressè citet Scripturam ex Psalmo 103. *qui facit Angelos suos spiritus &c.* consequenter argumentum ipsius procedit suppositâ Scripturâ, & SS. PP. quibus utique licet aliquas congruentias adducere; & hoc rectè quidem, ut patet ex dictis de convenientia Incarnationis. Hinc

Resp. ad argumentum distinguendo antec. probatur existentia Angelorum ratione naturali suppositâ semel Scripturâ, cui probatio per modum congruentiæ adjicitur, conc. antec. probatur simpliciter ex
ra-

ratione non præsuppositâ Scripturâ nego antec. & sic proportionaliter distincto consequente nego conf. aliud est rem semel revelatam congruentiis perceptibilem reddere, aliud illam ex sola ratione, ubi Scriptura tacet, asserere, quod de Incarnatione præsumunt AA. Dein lata est disparitas inter Angelos, & Incarnationem ex ipso argumento; si enim Angeli pertinent ad perfectionem universi, rectè eorum existentia ex ratione naturali probatur; cum non sint supra debitum naturæ, sed potius quid necessarium: at verò, cum Incarnatio sit, tota miraculosa, & supernaturalis, ac supra debitum naturæ, ad perfectionem universi in linea naturali non requiritur, consequenter non rectè ex ratione naturali probatur, imò nec probari potest ex ipsa mediis assumendi improprietate, nisi fundamentum suppetat ex Scriptura, quâ suppositâ congruentiæ aliquæ adduntur, ut fit in aliis fidei Mysteriis in institutione Sacramentorum, quæ omnia supposita semel fide congruentiis declaramus, ne materia fidei videatur rationi contraria.

¶ Dices II. iterum ad hominem contra nos: ideò conveniens erat Incarnatio, quia

conveniens erat, ut DEUS summum bonum se summò modò communicaret: sed hoc æquè conveniens erat, Adamo non peccante: ergò, Adamo etiam non peccante, fuisset Incarnatio. Maj. est nostra suprâ à *num.* 29. ex S. Thom. min. verò est certa; nec enim DEUS minus bonum est, & communicativum sui ante peccatum, quàm post peccatum; imò videtur absurdum, ut DEUS post lapsum ita se communicet homini indigno, qualiter se non communicasset ante lapsum homini integro, gratia Originali, & donis supernaturalibus prædito.

Resp. hoc argumentum solvi posse ex statim dictis; & disparitas est in eo, quòd pro statu lapsus habeamus fundamentum ex Scriptura, & PP. illam communicationem asserendi, non item pro statu innocentiae; nec debet absurdum videri, si amor, & misericordia DEI indigentibus succurrat, & non illis se communicet, qui non indigent. Hoc ipso Christus Dominus, de se professus est, *non veni vocare justos, sed peccatores.* Taceo, quòd S. Thom. hoc argumentum cit. loc. ad 1. re ipsa prævenerit; nec enim juxta ipsum homo in statu innocentiae indiguisset Incarnatione; *si enim,*
ait

ait S. Doct. homo non peccasset, perfusus fuisset lumine Divinae sapientiae, & justitiae rectitudine à DEO, ad omnia necessaria cognoscenda, & agenda; sed quia homo deserto Deo collapsus erat ad corporalia, conveniens fuit, ut DEUS carne assumpta etiam per corporalia ei salutis remedia exhiberet.

6 Quò ad hanc sententiam, sicut alias plerumque S. Thomae se directè opponit Scotus in 3. sent. dist. 7. q. 3. & dist. 19. q. unica, qui præter salutem nostram, cujus gratiâ Christus venit, ut Redemptor, & in carne passibili, aliud motivum adstruit pro Incarnatione simpliciter, & quidem principale excellentiam hujus Mysterii, & bona exinde independentè à peccato provenientia. Proin juxta mentem Scoti venisset Christus, nullo existente peccato, non tamen venisset in carne passibili: est ergò redemptio tantum motivum Incarnationis quò ad modum carnis passibilis, excellentia verò est quò ad substantiam.

Ad fundandam hanc sententiam cit. dist. 19. num. 6. ait, quòd Incarnatio Christi non fuerit occasionaliter prævisa, sed sicut finis, imediatè ab æter-

no intenta, ita ut Christus cæteris creaturis prius prædestinatus fuerit, & in illo alia. Quò positò hunc ordinem decretorum statuit. I. DEUS intellexit se sub ratione summi boni. II. Intellexit omnes alias creaturas. III. Prædestinavit has ad gloriam, circa alias habuit actum negativum, seu negationem non prædestinando. IV. Prævidit earum casum in Adamo. V. Præordinavit, sive providit de remedio per passionem Filii, per quam sanarentur: itaque Christus in carne, sicut & omnes electi, prius prævidebatur, & prædestinabatur ad gloriam, quàm prævideretur passio Christi, ut medicina contra lapsum, sicut medicus juxta Scotum, prius vult sanitatem hominis, quàm ordinet de medicina ad sanandum. Hæc est mens sincera Scoti, quem sequuntur fideliter Scotistæ, & Recentiores multi cum non paucis Thomist. licèt in modo explicandi disconveniant. In qua Controversia respondebimus Doctissimo Scotistæ cuidam Salisburgensi, qui non multis abhinc annis alicui ex nostris modestissime respondit, quem eadem humanitate excipiemus.

ARTICULUS II.

Respondetur Objectionibus.

Ille in Thesis de Incarnatione Verbi Divini à fol. 83. sic arguit pro sua Sententia, & contra nos.

- 7 Obicit I. Christus fuit decretus in signo antecedenti permissionem, & prævisionem peccati: ergò vi præsentis decreti venisset, etiamsi Adam non peccasset. Conf. est certa. antec. prob. Christus fuit decretus ante omnes creaturas: ergò ante prævisionem peccati. Conseq. iterum videtur certa; quia DEUS non potuit habere voluntatem permittendi peccatum, nec prævidere potuit, nisi prius decerneret creaturas peccabiles. ant. prob. ex Scriptura Proverb. 8. *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret à principio: ubi septuaginta Interpretes sic legunt: Dominus creavit me initium viarum suarum in opera sua, quod complures PP. de Sapiencia Incarnata interpretantur: atqui subsumit ille, Sapiencia Incarnata non potuit esse initium creaturarum, nisi in intentione Divina, per quam ipsius productio secundum se ab æterno decreta fuit, cum secundum temporalem executionem plu-*

rimis fuerit posterior: ergò Christus fuit intentivè ante creaturas. Quod confirmat. Apostolus ad Coloss. 1. ubi Christum vocat: *Primogenitum omnis Creaturæ, quoniam in ipso condita sunt universa, & ipse est ante omnes.* Ad hoc argumentum adducit responsionem Thomistæ, & aliorum, sed illà relictâ.

Resp. I. Ex mea Sententia 8 nego antec. in sensu AA. ad prob. in eodem sensu iterum nego antec. ad alteram prob. dico, quòd ex similibus textibus nihil efficaciz erui possit, cum enim Christus dicat DEUM, & hominem, & sic in utroque Christum quasi compositum, subinde fit appellatio supra Christum, prout dicit. Verbum, & increatam sapientiam, subinde fit appellatio, quatenus dicit suppositum in natura Divina, & humana, non raro quatenus dicit hominem. I. Modo sumitur Joan. 1. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud DEUM, & DEUS erat Verbum &c. Omnia per ipsum facta sunt &c.* Sed tamen ipsum Verbum non est factum, ut Ariani dixerunt, ideoque filium Patre minorem docuerunt, contra quos S. August. *Tract. 1. in Joan.* cir-

circa medium ait: *Quomodo potest fieri, ut Verbum DEI factum sit, quando DEUS per Verbum fecit omnia? Si & Verbum DEI factum est, per quod aliud Verbum factum est?* Sensus est hic: quidquid fecit DEUS, fecit per Verbum, & sine ipso fecit nihil: si ergo Verbum est factum, cum nec per se ipsum fieri potuit, debuit factum esse per aliud Verbum, & sic esset Verbum Verbi, quod est contra fidem. Loquitur proin textus cit. de Christo, quatenus est Verbum, & prout initium est, per quod facta sunt omnia.

Nec obest Lectio 70. Interpretum; nam Cardinalis de Lugo hic ex Patre Vasquez disput. 10. cap. 10. ait: *Lectionem 70. esse hanc, initium in opera sua, vel ad opera sua, quod non negamus hoc convenire Verbo juxta sensum explicatum; nec officit illud creavit me; nam si de Christo sumitur, intelligendum est de Christo volito ad restauranda opera DEI post lapsum. Si verò de Verbo simpliciter, tunc creavit in sensu alio, scilicet pro genuit, intelligendum est, ut sæpè in Scriptura contingit, quod Verba minus significantia adhibeantur: sic dicitur in Genesi de homine: Masculum & foeminam creavit DEUS. Nec tamen est crea-*

tio, sed productio dependenter à subjecto.

Ad illud Apostoli est eadem 9 responsio, quòd scilicet loquatur de Christo, ut Verbo Divino juxta Evangelium Joan. qui dein subjungit: *In ipso vita erat, & vita erat lux hominum, ubi jam loquitur de Christo decreto, nam subdit: In propria venit, & sui eum non receperunt, id est, pravisò semel peccatò Adami, destinabatur Christus, ut lux hominum errantium: & simul praevidebatur, & sui eum non cognoverunt, & demum addit: & Verbum Caro factum est, id est, antea, ab æterno decretam induit carnem. Ex quo patet, textus non promiscuè accipiendos esse, sed pro subjecta materia.*

Nec movet ly. *primogenitus*, quasi verò hic terminus non conveniat *Verbo*, sed *unigenitus*; eò quòd non habeat sequentem; nam grammaticalis est hæc acceptio, cum tamen in Scriptura *primogenitus* etiam accipiatur pro *unigenito* juxta illud Eccles. 24. v. 5. *Ex ore altissimi prodivi primogenita ante omnem Creaturam*, quod communiter de sapientia increata intelligitur à SS. PP. licet aliqui pro Christo accipiant, conformior tamen Evangelistæ est acceptio prior. Dein nunquid etiam Ecclesia similia applicat

B. Virgini, scilicet in aliquo sensu; imò S. Bernardus *Sermon. 3. in Salve Reg.* omnia refert ad B. V. sic enim concludit: *Ut breviter concludam de hac, & ob hanc, & propter hanc omnis Creatura facta est, propter hanc totus mundus factus est.* In suo scilicet sensu accipiendum est, & in Christo attendenda Divinitas, & humanitas.

In secundo sensu fit appellatio supra Christum, ut DEUM & hominem simul, si dicatur pro nobis satisfecisse, futurum judicem, præmia largiturum &c. in 3. demum modo accipitur Christus, quæ homo, si dicatur edere, bibere, &c. & licet actiones denominativè dicantur suppositi, ad certum tamen principium proximum referuntur, qualiter edere, bibere &c. in Christo referuntur ad humanitatem. Qua distinctione observata plurimi textus explicari possunt, & debent.

10 Nec dicas cum AA. uterque textus S. Scripturæ, & Apostoli intelligi potest, & debet de Christo, ut homine: ergò nulla responsio. Ant. prob. ex Concilio Sardicensi in Epistola ad omnes Episcopos, teste Mastrio, ubi PP. textum illum exponunt de Christo homine.

Resp. neg. ant. quod in sensu AA. nemo admittit; est enim re-

duplicatio, ut homine, certò ut homo, quæ apud nos tertia appellatio est, non fuit initium creaturarum, sed etiam in contraria Sententia ut Christus, ut DEUS-Homo, aliàs cessaret motivum principale excellentiæ. PP. in Concilio Sardicensi loquuntur quidem de Christo, non tamen ut homine, sed quæ verbo, etsi loquantur de Christo tanquam concreto, loquuntur de primatu Excellentiæ, de quo infra in sensu debito.

Objicitur II. Omne exemplar est prius exemplatò: sed Christus fuit exemplar Adami, & aliorum hominum, secundum quod formati sunt: ergò fuit prior Adamo, & cæteris: atqui non fuit prior in executione: ergò in intentione. Maj. prob. ex S. Athanasio qui in Sermone de B. V. ait: *Potius loquendum est, quòd DEUS fecerit hominem secundum imaginem DEI: secundum imaginem enim, & similitudinem istius modi Incarnationis, & acceptæ humanitatis hominē DEUS fecit.* Et Tertullianus in Libro de Resurrectione Carnis in illa verba Genesis 1. *Faciamus hominem* &c. dicit: *Limus ille tunc imaginem induens Christi futuri in carne, non tantum DEI opus erat, sed & pignus* &c. Ergò Christus fuit prius intentus, quam Adam. Ex quo ulterius deducitur, quòd Christus non solum

lūm sit finis, initium, Primogenitus omnis Creaturæ, ut productæ, quatenus omnia ad honorem, & gloriam Filii effectivè ordinantur, sed etiam finis creaturæ producendæ.

Resp. concedo Major. nego min. in sensu AA. ad probationem min. non video, quid erui possit ex Athanasio, qui, ut textus jacet, sic explicari potest: certum est quod Verbum sit imago Patris, quodque per Verbum omnia facta sint ad similitudinem Verbi; quod est DEUS, & imago Patris; dicit ergo Athanasius, quod DEUS fecerit hominem ad imaginem Verbi, quod dein in tempore Incarnatum est, & humanitatem accepit. Tertullianus verò aliud non dicit, quàm quod ex limo fuerit factus verus homo, qualis futurus erat Christus; proin ille primus homo non tantum erat opus DEI, sed pignus in eo, quod Christus tam verus sit futurus homo, quàm Adam factus sit. Dein potest Christus decretus semel in redemptionem, dici exemplar respectu hominis, quò ad existentiam producendi, scilicet tanquam caput omnium, ad quod omnia referuntur: ex hoc tamen non sequitur, quod fuerit decretus ante prævisionem lapsus, ut ex ordine decretorum patebit.

Objicit III. S. Thomam 1. p. 12 quest. 99. art. 1. dum quærit, an in statu innocentie fuissent generationes humanæ? Resp. affirmative, & rationem addit: *alioquin peccatum hominis fuisset valde necessarium, ex quo tantum bonum consecutum est*: ex quo sic arguit: Majus bonum est Incarnatio Verbi, quàm sit generatio humana: sed juxta S. Th. est inconveniens, quod generatio humana solum futura fuisset occasione peccati, & non aliter: ergò inferri ulterius potest, sicut cessante peccato fuisset generatio, ita à fortiori fuisset Incarnatio ex ratione boni, & majoris quidem.

Confirmatur ex ratione Scoti: inconveniens est, imò, fateor, videri possit indignum, quod Incarnatio sit bonum merè occasionatum ex prævisione peccati, id est, non nisi ratione peccati prævisi, & hominis redimendi efficaciter intentum: sed tale est in Sententia nostra; quia peccatò non suppositò facta non fuisset Incarnatio: ergò sic factam esse est inconveniens. Hoc argumentum insistendo præcisè rationi humanæ videtur mihi urgens.

Resp. ad argumentum ex S. 13 Thom. 1. p. quest. 98. art. 1. non autem quest. 99. art. 1. ubi quærit aliud, scilicet *an pueri in statu innocentie mox nati virtutem per-*

*fectam habuissent ad motum membrorum? & hæc quæstio jam supponit priorem de generatione; unde enim aliàs pueri mox nati, cùm ibi fuerit primò solus Adam, & Eva, nec utique alii nati, si non fuisset generatio, hoc tantùm ideò moneo; quia hic Adversarius non videtur legisse ipsum S. Thomam, quem proin non debuisset allegare pro sua causa, cui omninò non favet; nam S. Thom. per totum corpus probat, quòd conservatio speciei, & multiplicatio individuorum sit ex intentione naturæ etiam in statu innocentiae, quæ, cùm aliter fieri non potuisset, nisi per generationem, illa ipsa fuisset ex intentione naturæ, non quidem ex parte animæ, quæ incorruptibilis, sed ex parte corporis corruptibilis. Ex quo dat disparitatem, inter creaturas corruptibiles, & incorruptibiles, quales sunt Angeli, ut dicit circa medium: *Substantiæ verò incorruptibiles manent semper non solum secundum speciem, sed etiam secundum individua* & ideò etiam ipsa individua sunt de principali intentione naturæ. Dein de homine, tanquam substantia corruptibili sic ait: *Sic igitur homini ex parte corporis, quod corruptibile est, secundum naturam suam competit generatio: ex parte verò animæ, quæ incorruptibilis est,**

competit ei, quòd multitudo individuorum sit per se intenta à natura, vel potius à naturæ Auctore &c. demum concludit, quòd ideò DEUS etiam in statu innocentiae statuerit generationem ad multiplicationem individuorū. Ex quo ad argumentum.

Resp. in forma concedo Maj. 14 & min. nego consequentiam, & paritatem; nam Syllogismus est paritativus. Est autem disparitas, quòd generatio ad multiplicationem humani generis sit ex intentione naturæ, & Auctoris, & ideò inconueniens esset, si intentio naturæ non fuisset impleta, nisi post peccatum, cùm ante illud jam naturæ generationem exegerit: sed Incarnatio, ut ut majus bonum, non est à natura intenta, consequenter sicut supra ordinem naturæ est, ita à DEO liberè decernitur ex quocunque demum motivo. Pro moderna autem providentia eandem decretam dicimus ob redemptionē generis humani, ex quo singularis DEI in nos amor, & misericordia colligitur.

Ad confirmationem ex Scoto, fateor, rationem humanam non satis capere, quare Incarnationem ad minus bonum ordinaverit, sed, quia ex Scriptura & SS. PP. nobis constat clementissima voluntas.

Resp. in forma, & supposita Scri-

Scriptura nego Maj. absolute; est enim misericordiae, & bonitatis, miseris, & indigentibus succurrere; sicut juxta AA. Christi adventus in carne passibili, licet bonum sit merè occasionatum ex praevisione peccati, non tamen inconueniens, multò minùs absurdum est. Ex quo fermè semper quò ad similia argumenta de inconuenientia retorsio fieri potest. Sed

16 Urget AA. argumentum. Inconueniens videtur, quòd Incarnatio tanquam summum bonum ad extra, atque ideo per se summè amabile, non sit plùs amata propter se, quàm poena, quæ nullatenus per se eligibilis, & amabilis est: sed si concedatur, quòd Incarnatio sit bonum occasionatum, non plus amaretur propter se, quàm poena, ut patet; ergò &c. quare, ait ille, subtilis Doctor per rationem in confirmatione adductam (*quam ita respondentes non videntur benè percipere ut ipse loquitur*) non intendit probare, quòd Incarnatio sit bonum merè occasionatum, id est, nec amatum propter se, nec amabile: sed solùm vult, inde sequi, quòd Incarnatio sit bonum merè occasionatum in actu secundo, id est, non exercitè amatum propter se, sicut poena, dum eligitur præcisè ratione culpæ. Et hoc ipsum conten-

dit esse minus conueniens, idque meritò, cum etiam D. Angelicus suprà censeat inconueniens, quòd generatio humana sit solùm volita ratione peccati. Hæc ille; sed vereor, ne Scotista minùs intelligat, vel intelligere velit S. Thomam, quàm meus Antecessor percepit Scotum.

Resp. sub priori distinctio-17
ne, quòd scilicet ita DEO placuerit per Incarnationem ad redemptionem hominis ordinatam manifestare suum amorem, & misericordiam, quæ in S. Scriptura toties superexaltatur iudicio, seu justitiæ. Quid autem ad textus tam claros Scripturæ? ex quibus unicum adduco ex Apostolo ad Ephesios 2. v. 3. & 4. *Eramus naturâ (id est origine) Filii iræ, DEUS autem, qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, & cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo.* Quis arguat DEUM inconuenientiæ, quòd nos filios iræ, mortuos peccatis magis dilexerit, quàm suam justitiam, qua nos potuisset in Massa damnationis relinquere?

Dices ex hoc tantùm proba-18
ri, quòd DEUS Filium, aliunde jam decretum propter excellentiam Mysterii, ordinaverit ad redemptionem in carne passibili.

Resp.

Resp. Hoc identidem quidem, sed insullè à Scotistis repeti sine fundamento tam claro ex Scriptura, quàm claro nostra Sententia inñitur. Scriptura de adventu Christi simpliciter loquitur *propter nostram Salutem*, nec clarè de alio adventu quidquam habet. Dein assumi potest retorsio, an Pater æternus magis diligit Filium, quàm redemptionem nostram? utique respondebunt Scotistæ? cur ergò Filium adeò affligi, & occidi passus est propter nos? utique passio Christi, mors &c. est majus bonum, quàm redemptio; quare ergò inconveniens non est, eam esse occasionatam, ordinatam ad minus bonum? certè Apostolus *cit. locò v. 7.* hujus aliam rationem addit: *ut ostenderet (DEUS) in Seculis supervenientibus abundantes divitias gratiæ suæ in bonitate super nos in Christo JESU.* Utque nos misericordiam doceret: unde Christus *Lucæ 6. v. 36.* ait de Patre: *Ipse benignus est super ingratos, & malos: Estote ergò misericordes, sicut & Pater vester misericors est,* qui scilicet in hoc sæculo præ aliis attributis misericordiam ostendit, justitiæ rigorem ostensurus in altero.

Quod repetitur de S. Thom. patet ex dictis, non benè percipi ab AA. S. Thomam.

Cæterum miror, quòd Scotistæ tanti faciant excellentiam Incarnationis secundum se, & bonum exinde proveniens, cum tamen omne bonum ad extra tantum ideo sit bonum, quia est volitum à DEO, & non ideo volitum, quia est bonum, ut docet revera Scotus infra de satisfactione allegandus, cujus verba adeò difficilia perceptu non sunt, intelligentibus latinè) atque ideo dicit, opera Christi tantum valere, in quantum DEUS acceptat, utique idem fuisset de operibus Christi (nam operatus fuisset cum Filiis hominum) in statu innocentiae ex eadem ratione? vel debet ostendi disparitas &c. ex quo sic: omne bonum ideo est tale; quia est à DEO volitum: ergò Incarnatio secundum se tantum fuisset bona, quia fuisset volita: sed per hoc non majorem habuisset excellentiam formaliter, quàm habent alia volita: ergò ab excellentia Incarnationis in Sententia Scoti non rectè desumitur argumentum. Min. assumptam probo. Nam opera Christi in quocunque statu in tantum bona, in quantum volita: ergò & Incarnatio tanquam principium illorum. Nec obest illa congruitas, quæ tantum fundat rationem extrin-

trinsecam, quare DEUS potuerit acceptare; nam idem dico de Incarnatione in nostra Sententia, & de operibus Christi passibilis, ubi eadem est congruitas in Scriptura fundata, eandem purè acceptandi ob redemptionem ad manife-

standam misericordiam; quia utrumque positum est in libera voluntate DEI acceptantis juxta Scotum. Utrum, dein DEUS suam voluntatem adimpleat hoc, vel illo medio, dispositio erit Sapientissima.

ARTICULUS III.

An Christus venisset, solo existente Originali peccato?

20 **C**ertum est, quòd Christus venerit ad delenda omnia peccata, tam Originale, quàm actualia, ideòque passus, & mortuus sit, ut constet ex 1. Joan. 1. v. 7. *Sanguis JESU Christi, Filii ejus, emundat nos ab omni peccato.* Quòd verò ibi sit sermo non de solo originali, sed etiam actuali, patet ex versu 9. *cit. loc. Si confiteamur peccata nostra, fidelis est, & justus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.* Unde Concilium, quod refert Card. de Lugo de *Mysterio Incarnationis*, disput. 7. num. 50. Toletanum VI. cap. 1. Fatetur etiam in favorem prioris Articuli: *Solum Filium fatemur ad redemptionem humanam propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ Originaliter, & nostro liberò arbitriò contraxeramus, resolvenda, à sacro Patris arcano produsse.* Dubium est

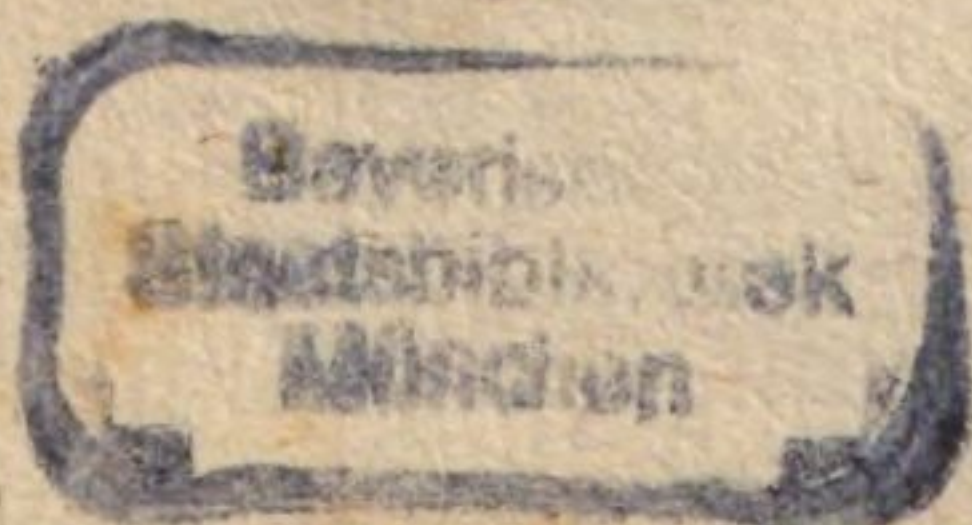
ergò, an, si originale fuisset solum sine personalibus, vel sola personalia cessante originali, movissent DEUM ad Christi adventum? in quo, ut rectè advertit hîc *cit.* Card. de Lugo, tam variæ sunt opiniones, ut fermè quivis antiquiorum studuisse videatur novæ Sententiæ; sed cum omnia incerta sint, utpote à sola libera DEI voluntate dependentia, non licet, nisi divinando aliquid asserere. Sed tamen, quia communiter hæc materia tractatur.

Dico I. Christus venisset, etiam solo originali existente. Ita plurimi contra multos, præsertim contra Godoy, & Nazarium.

Prob. Ratione S. Thom. hîc *quest. 4. art. 1. in Corp.* jam suprâ attacta n. 31. ideò juxta S. Th. Christus assumpsit potius na-

N

tu-

turam humanam, quàm Angelicam; quia totum genus humanum in Adamo perierat, non verò omnes Angeli: sed in solo peccato originali perierat totum genus humanum: ergò propter solum peccatum Originale assumpsisset naturam humanam. Maj. est S. Thom. hoc *Artic.* ubi secundam rationem addit, cur potius natura humana fuerit assumpta *ex necessitate: secundum necessitatem autem, quia indigebat reparatione cum subjaceret originali peccato.* Ratio S. Thom. conformiter ad S. Scripturam mihi quidem videtur convincens, pro quo apertus est textus Apostoli supra allatus ad Ephesios 2. v. 3. & 4. & alius, ut plures omittam, 2. ad Corinth. 5. v. 14. *Quoniam si unus pro omnibus mortuus est: ergò omnes mortui sunt.* Ex quo sic: Christus venit, & mortuus est pro omnibus, qui mortui sunt: sed per solum Originale omnes mortui sunt: ergò pro illis solis venisset. Major. est Apostoli, min. exinde patet; quia peccatum Adami affecit omnes, non autem peccatum personale, & mortale; cum multi ex Sanctis peccatum actuale mortale non commiserint.

Confirm. Pro illo signo, in quo DEUS vidit peccatum Adami, & in illo omnium mor-

tem, nondum vidit peccata actualia, & tamen jam decernebatur Christus in remedium reparationis humanæ: ergò Christus etiam venisset solo existente Originali. Antec. prob. nam ad evitanda peccata actualia datur semper auxilium sufficiens ex meritis Christi: ergò illud signum, in quo contra actualia decernebatur tale auxilium, jam supposebat signum antecedens, in quo decernebatur Christus: ergò in signo, in quo vidit DEUS peccatum originale, nondum vidit actuale, & tamen Christus decernebatur: ergò etiam venisset, si solum Originale fuisset.

Dices: Non potuit Christus cum suis meritis prævideri ante omne peccatum actuale: ergò confirmatio non probat intentum. Prob. antec. necessario prius ante merita debuit prævideri passio, & mors Christi: ergò & merita consequentia ad passionem, & mortem: sed passio, & mors non potuit prævideri ante peccata actualia Judæorum crucifigentium Christum: ergò nec merita dependentia à crucifixione.

Resp. Præscindendo hîc à Serie decretorum: dist. primum antec. non potuit Christus cum suis meritis adæquatis, seu omnibus prævideri an-

re peccatum actuale concedo antec. cum aliquibus nego antec. id est, licet passio, & mors, & consequenter merita exinde manantia non potuerint prævideri, potuerunt tamen alia merita prævideri, & ex illis decerni auxilia Judæis ad evitanda peccata, quæ in passione, & morte Christi perpetrarunt; nec enim Christus solum meruit per passionem, & mortem, sed per alios virtutum actus jam à primo conceptionis instanti exercitos, per patientiam, & humilitatem in nativitate, in circumcissione, per fugam in Ægyptum. Nec obest, quod 1. Hebr. 10. dicat Apostolus, *una oblatione consummavit in eternum sanctificator*; quæ oblatio est mors Christi in Cruce, consequenter videtur Apostolus, & ex illo Tridentinum Sess. 22. cap. 1. velle, quod merita debuerint consumari per mortem, alias non acceptanda.

Nam licet nostra universalis redemptio non fuisset completa, nisi per mortem, potuerant vi meritorum antecedentium mortem concedi singulares gratiæ, & beneficia, inter quæ fuit multorum conversio, miracula in languidis, energumenis, ut patet ex Evangelio. Sed quidquid sit de confirmatione, quam propter aliquos RR. ap-

posui, principaliter insistimus rationi ex S. Thom. in argumento allatæ.

Dico II. Si sola actualia fuissent, Christus vi præsentis decreti non venisset. Pro quo deducitur ratio ex S. Thom. hinc *quæst. 1. art. 4.* ubi docet, quod Incarnatio facta fuerit principaliter propter originale, & probat ex illo Joan. 1. *Ecce! Agnus DEI, ecce! qui tollit peccata Mundi*: quod Venerabilis Beda apud S. Thom. in responsione *sed contra cit. locò* exponens dicit: *Peccatum Mundi dicitur Originale peccatum, quod est commune totius Mundi.* Ex quo sic: principale motivum Incarnationis est originale, & accessorium est actuale: sed accessorium non movet, non movente principali: ergo si Originale non fuisset, non movisset actuale. min. prob. ex ipsa natura accessorii; & aliundè videretur inconveniens, ut Verbum assumeret carnem, & Christus venerit aliter, quam ut redemptor universalis; ideoque communiter negatur, quod Christus venerit propter Angelos, quia non omnes corrue- rant, neque venturus propter peccatum Adami, si non fuisset transfusum, & commune.

Dices: Christus non minus mortuus est pro singulis, quam omnibus: ergo licet non tota

natura fuisset collapsa, tamen venisset. Antec. probat. ex communi sensu fidelium juxta illud Apostoli ad Galatas 2. *dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*: Si pro Paulo: ergo etiam pro Petro.

Confirm. ex S. Chrysostomo tom. 3. in actus Apostolorum. explicante illud, *& dederunt sortes &c.* & dicente: *Unius animæ perditio tantam habet jacturam, ut nulla ratione possit æstimari; etenim si unius animæ salus tanta est, ut ob hanc Filius DEI fieret homo, tantæque pateretur &c.* ergo Christus etiam venisset propter unius hominis redemptionem.

25 Resp. ad argumentum concedo antec. quò ad effectum, nego consequentiam. Ad illud Apostoli Resp. S. Thomas cit. locò ad 3. *Verba illa dicebat Apostolus, non quasi diminuere volens amplissima, & per orbem terrarum diffusa Christi munera, sed ut præ omnibus se solum judicaret obnoxium; quid enim interest, si & aliis præstitit, cum, quæ tibi sunt præstita, ita integra sunt, & ita perfecta, quasi nulli alii ex his fuerit aliquid præstitum? - - ex hoc ergo, quod aliquis debet reputare, sibi beneficia Christi præstita esse, non debet existimare, quòd non sint aliis præstita, & ideò non excluditur, quin principaliter venerit abolere peccatum totius naturæ, quàm peccatum unius personæ. Denique concludit.:*

ideò propter unionem charitatis, totum, quod omnibus est impensum, unusquisque debet sibi adscribere. Vult ergo S. Thom. quòd omnibus, & singulis, si se passionis participes fecerint, Christus fuerit mortuus.

Ad Confirm. ex S. Chrysostomo Resp. eum tantum velle significare Charitatem Christi erga nos, ut etiam paratus esset vi charitatis pro cujuslibet anima mori, si decrevisset DEUS. Similia hinc inde in revelationibus legimus, ubi Christus S. Gertrudi, Mechtildi, Brigittæ simili modo suum erga hominem amorem significavit, qualiter Christus apud Salmanticenses Carpo viro Sanctissimo, ut refert S. Dionysius Areop. in Epist. ad Demophilum contestatus est: *Paratus tamen etiam iterum pro salvandis hominibus mori &c.* Si scilicet ita vellet DEUS, quæ, sicut ardorem charitatis solummodò probant, ita nihil contra Sententiam. Eadem responsio serviet ad Objectionem Matth. 18. & Luca 15. ubi Christus se pastori comparat, relictis nonaginta novem ovibus, unam perditam quærenti &c. vel etiam addi potest; quod ibi per ovem unam intelligatur genus humanum, & per 99. oves novem Angelorum Chori, quos reliquit, & quæsit per Incarnatio-

tionem ovem unam, scilicet genus humanum. Ita explicant SS. PP. Ambrosius, Hilarius, Gregorius. Vide Salmanticenses *tract.* 21. *num.* 70. ubi SS. Patres allegant.

26 Contra I. Conclusionem dices ex Godoy hinc *disp.* 8. *n.* 239. motivum adæquatum Incarnationis fuit peccatum, tam originale, quam actuale tanquam motivum adæquatum ex utroque consurgens: ergo propter solum originale Christus non venisset; consequentia tenet; quia deficiente actuali, deficeret motivum adæquatum. Antec. probat. finis Incarnationis fuit perfecta hominis redemptio: sed perfecta redemptio non foret, si pro solo originali venisset Christus, & non etiam pro mortalibus: ergo finis adæquatus non fuit solum remedium Originalis sed etiam actualis.

Nec acceptat, si dicas, motivum primarium fuisse originale, & sufficiens motivum Adventus Christi, peccatum autem actuale, esse solum motivum secundarium. Nam

Contra assumit argumentum: perfecta redemptio est liberatio à captivitate dæmonis: sed hæc non adæquatè consistit in Originali, sed etiam in mortali personali, per quod

etiam homo subicitur diabolo: ergo Christus non minùs venit propter remedium actualis, quam Originalis.

Resp. ad argumentum nego²⁷ ant. ad prob. sustineo responsionem datam, quòd scilicet motivum primarium, & ex se solo movens fuerit originale. Ad assumptum distinguo Maj. perfecta redemptio est liberatio à captivitate dæmonis universali concedo Maj. à particulari, qualis incurritur per peccatum personale, nego Maj. & sic distincta min. nego consequentiam.

Si adeò perfecta deberet esse²⁸ redemptio, sequeretur, quolibet mortali in particulari deficiente, tolli motivum efficax Adventus Christi, quod sanè esset nimium inconveniens, imò & absurdum; sequela autem hujus patet ex argumento Adversarii, quam etiam admittit ex consequentia Doctrinæ; nam licet fateatur, quòd aliàs quæstio inter Theologos tantum ventiletur, an Christus venisset vi præsentis decreti, Adamo non peccante; subdit tamen, quòd autem hoc, & illo peccato mortali in particulari deficiente, præsens variaretur decretum, & consequenter Christus non veniret, disputatio est per consequentiam doctrinæ: ergo juxta ipsum deficien-

ciente peccato Petri aut Pauli variatum fuisset decretum, & Christus non venisset.

Quæ libera tam absurdæ sequelæ concessio adeò acerbè habet Salmanticenses hîc *tr. 21. disp. 2. num. 56.* ut dicant: *Facile cognoscimus, arduum esse, devorantem inconvenientia convincere.* Et profectò sic est; quis enim aliquid gratis asserentem ex iis, quæ unicè dependent à libera DEI voluntate, convincet rationibûs, si tam absurda devorat? hinc *cit.* Authores conantur eundem Godoy ex hac sequela admissa inducere ad inconvenientia majora, in quibus magis eluceat absurditas. Nam

29 Contra *cit.* Godoy sequitur, quòd deficiente quolibet peccato veniali non venisset Christus vi præsentis decreti, & hoc deducitur ex redemptione perfectâ, quæ talis non foret, nisi Christus hominem liberaret ab omni peccato, quorum nullum remittitur, nisi dependenter à meritis Christi.

Resp. quidem *cit.* Auth. negando sequelam, & disparitatem inter mortale actuale, & veniale assignat ex eo, quòd illud primariò moverit, eò quod absolutè avertat à summo bono, & fine ultimo; hoc autem secundariò, eò quod per illud homo non fiat mancipium diaboli, sed solùm sit defectus accidentalis. Est quidè verissima disparitas inter mortale, & veniale, sed quæ firmat etiam Sententiam nostram contra ipsum.

Nam sic arguitur: existente solo mortali personali non venisset Christus pro venialibus; quia mortale est motivum principalius: ergò etiam Christus non venisset pro mortalibus personalibus, non existente Originali; quia hoc est motivum principalius juxta S. Th. & consequenter defectus motivi secundarii non impedit adventum Christi, cui rationi de originali; quia fundata est in Scriptura, Concilii, PP. & præsertim in S. Thom. firmiter insistendum est.

QUÆSTIO II.

De causa meritoria Incarnationis.

DE hac materia S. Thom. agit hîc *quæst. 2. art. 11.* per totum, ubi tam de merito Christi respectu Incarnationis, quàm de meritis SS. Patrum veteris

teris testamenti, & Beatissimæ Virginis agit. Quò ad merita Christi hæc quæstio multum dependet à Philosophia, ubi pro diversitate Sententiarum, vel distinguunt existentiam ab essentia, vel non, & ipsam subsistentiam ab existentia. Super quo mentem nostram explicavimus suprà in Parte prima, *art. 2. à num. 60.*

ARTICULUS I.

An humanitas Christi merita fuerit, aut saltem mereri potuerit unionem Hypostaticam?

30 **N**on est Sensus Photini Hæretici, qui, ut hîc in *Corp. S. Thomas* habet., posuit Christum, ac si antea fuisset purus homo, & dein per merita bonæ vitæ obtinuerit unionem hypostaticam, de quo plura inferius. Hîc modò supponimus veritatē Catholicam, juxta quam Christus à primo conceptionis instanti fuit Filius DEI, & consequenter omnis operatio consecutivè se habuit ad unionem hypostaticam. Et in hoc sensu rectè deducunt hîc Salmanticenses *§. 1. num. 2.* esse de fide, quòd Christus de facto non meruerit de condigno unionem.

Est ergò quæstio, an non Christus meruerit unionem per opus aliquod tantum naturæ antecedens unionem, cum enim in aliorum, præsertim RR. Sententia pro illo priori humanitas habuerit propriam

existentiam, potuit utique operari, vel mediante gratia sanctificante, vel auxilio trans-eunte, vi cujus, si non de condigno, saltem de congruo potuerit mereri. Notitia utriusque meriti patebit ex infrà dicendis. Hæc tamen nos non afficiunt, qui existentiam cum subsistentia realiter identificamus, & utramque realiter ab essentia distinguimus. Data tamen gratis existentia humanitati propria, nihilominus

Dico I. Humanitas non meruit de condigno unionem, nec mereri potuit etiam in illo casu.

Prob. Conformiter ad infrà dicenda, an homo purus possit satisfacere pro peccato mortali? meritum de condigno debet adæquare præmium: sed meritum humanitatis in illo casu non potuit adæquare unionem hypostaticam, tanquam præ-

proemium: ergò humanitas pro priori non potuit mereri de condigno unionem. Maj. suppono ex notione meriti. min. prob. nullum meritum puri hominis potest adæquare proemium supremi ordinis, & infiniti valoris, quale est unio: sed meritum humanitatis in casu esset meritum puri hominis, hoc ipso, quòd pro illo priori nondum intelligatur terminatio Verbi: ergò illud meritum non potuit adæquare unionem tanquam proemium supremi ordinis, & infiniti valoris. Maj. est omnibus certa. min. autem negari non potest; cùm humanitas tam diu sit creatura pura, quamdiu non intelligitur unita Verbo: sed in illo priori non potest intelligi unita, aliàs cessaret status quæstionis: ergò in casu illo est creatura pura. Taceo, quòd intelligi non possit, quomodò natura substantialis, quæ saltem essentialiter exigit subsistentiam, ut existens possit operari sine subsistentia, cùm actiones sint supposito- rum, suppositum autem pro formali perfectitate subsistendi, subsistentiam autem in illo priori non habuit, quam in primo instanti accepit à Verbo. Hinc

32 Dico II. Nec de congruo potuit mereri unionem.

Ratio hujus desumitur ex

statim dictis; quia ad meritum de congruo requiritur suppositum operans, quale non fuit in priori ad unionem, in quo locum habet commune principium: *Modus operandi sequitur modum essendi*, ex quo argumentum est: non potest intelligi operatio entis determinata, quando non est determinatum esse: sed in illo priori non erat determinatum esse humanitatis, quod provenit à subsistentia Verbi: ergò non potuit intelligi operatio determinata, sed talis fuisset meritum de congruo: ergò &c.

Dices: hæc pugnare contra ea, quæ diximus suprà num. 105. de dispositione ad unionem, ubi admisimus, gratiam sanctificantem fuisse pro priori naturæ tanquam dispositionem ad unionem cum Verbo; jam si gratia præcessit in humanitate, utique mediante illa potuit operari, & mereri saltem de congruo?

Resp. Nos illa disputationis gratiâ opposuisse sine præjudicio consequentiæ, quod in similibus semper intelligi volo. Et dein hoc non præjudicat modò dictis; ibi diximus, quòd naturæ humanæ potuerit communicari gratia per modum dispositionis ad Verbum, non verò quòd humanitas fuerit pro priori operata, & me-
rue-

ruerit gratiam, consequenter nulla est paritas. Quòd verò unio sit principium omnis gratiæ, non præjudicat dictis suprà; quia adhuc stantibûs illis verum est; illa enim dispositio per gratiam erat effectus unionis, uti dispositiones in physicis sunt effectus formæ easdem emanantis.

Dices I. Humanitati Christi tanquam præmium correspondet unio: ergò illam antecedenter meruit. Antec. prob. ex Psalmo 44. *Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te DEUS, DEUS tuus oleo lætitiæ.* Et ex illo Apocal. 5. v. 12. *Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & dignitatem, & honorem &c.* primo textui Vasquez innititur hîc *disp. 41. cap. 4.* atque hanc unctionem contigisse per oleum lætitiæ, scilicet per unionem hypostaticam, & hanc Christum fuisse meritum per dilectionem justitiæ.

Respondeo, primum textum quò ad litteram intelligi posse de anima fidei, quæ, cum præ consortibus suis viam justitiæ dilexerit, supernis suavitatibus, ampliori gratia, & donis suffusa est. Si verò intelligatur de Christo, tunc non de humanitate, antecedenter ad unionem merente, sed de supposito, eritque sensus, quòd Christus per viam justitiæ me-

ruerit manifestationem Divinitatis, & gloriam per exaltationem Nominis. Ita apud Salmanticenses explicat S. Thom. Canticorum 1. v. 3. *Ideò operatus es justitiam, ut DEUS ungat te: & meruisti non unctionem, sed manifestationem ejus; quasi ungi Christum sit, Nominis Ejus odorem, famamque spargi, ac oleum effusum. Nomen Ejus esse.* Non aliorum explicationes attexo, quia contra hunc Authorem, etiam nolentem, sufficit Autoritas S. Doctoris.

Alter textus omninò non est ad rem; quia non loquitur de humanitate tantùm Christi, sed de Christo, qui occisus est, jam habens Divinitatem: ergò illam per mortem mereri non potuit, sed ejusdem gloriam, vel maximè in extremo judicio apparituram.

Dices II. Meritum non debet tempore antecedere præmium, sed sufficit prioritas naturæ: ergò humanitas Christi saltem natura prius potuit mereri unionem. Antec. prob. I. ex communi; nam si quis actum charitatis intensum elicit, in eodem instanti temporis acquirit augmentum habitûs per modum præmii: ergò ad meritum non requiritur prioritas temporis.

Secundò ad hominem contra Thomistas: Angeli in primo

mo creationis instanti intrinsicè per actus supernaturales se disposuerunt ad gratiam, ut docet S. Thom. 1. p. quest. 62. art. 2. ad 3. Similiter Adam in instanti suæ productionis se disposuit ad gratiam, in qua fuit conditus, ut iterum expressè docet S. Thom. cit. p. quest. 95. art. 1. ad 5. ergò &c.

Resp. I. ex his omnibus solum evinci, quòd Christus in primo conceptionis instanti se disposuerit ad gratiam illam, qua unitus fuit, ut docet S. Th. quest. 34. hinc art. 3. ubi concludit: *Cum ergò sanctificatio Christi fuerit perfectissima, consequens est, quòd ipse secundum proprium motum liberi arbitrii in DEUM fuerit sanctificatus.* Hæc autem non afficiunt humanitatem pro illo priori naturæ ad unionem.

Respondeo II. ad argumentum concedendo antec. negando consequentiam. Ad prob. nego paritatem ex dictis; quia humanitas non potuit operari.

Respondeo III. Ad instantias de Angelo, & homine, Thomistas in hoc non convenire; antiquiores enim, ut Capreolus in 2. distinct. 2. quest. 1. docet., Angelis collatam esse gratiam in primo instanti creationis per modum naturæ sine dispositione liberi arbitrii, idem docet Sotus, etiam de primo homi-

ne, consequenter juxta hanc opinionem est argumentum à fortiori, quòd multò minùs humanitas Christi per motum arbitrii se disposuerit ad unionem. Sed quia hæc opinio non sat conformis est S. Thomæ, probabilior videtur opinio Cajetani; quam tenent Alvarez hinc num. 14. & Salmanticenses num. 11. cum aliis, qui dicunt, Angelis fuisse gratiam collatam, sicut & Adamo media dispositione liberi arbitrii, excitati, vel elevati non mediante gratia sanctificante, sed aliò auxiliò actuali, ut proinde ad operationem, mediante auxilio exercitam, data fuerit gratia sanctificans; atque hoc docere videtur expressè S. Th. cit. ab Adversariis locò, id est, 1. p. q. 62. art. 2. ad tertium in fine; postquam enim duas conversiones ad DEUM explicavit, ait: *Tertia conversio est, perquam aliquis preparat se ad gratiam habendam, & ad hanc non exigitur aliqua habitualis gratia, sed operatio DEI ad se animam convertentis, secundum illud Threnorum ultimum &c. Convertite nos domine ad te, & convertemur.* His suppositis negat tamen Alvarez, & Salmanticenses, quòd per illam dispositionem, vel Angelus, vel homo meruerint gratiam sanctificantem de congruo, licet alii contrarium probabiliter do-

doceant, de quo alibi agendum erit. Interim quacunque opinione supposita, dicimus nihil ex istis pro humanitate Christi probari, cui meritum negamus ex eo, quòd pro priori illo utpote non existens, & subsistens potuerit operari, non autem negamus ex eo, quòd meritum, & prœmium non possit simul esse tempore &c.

34 Quæritur hic etiam, an Christus saltem meruerit continuationem unionis, vel absolute mereri potuerit?

Resp. I. Christus de facto non meruit continuationem unionis. Ratio est negativa; quia non habetur fundamentum ex Scriptura, aut PP. ergò sicut ipsa unio non cadit sub meritum, ita nec ejusdem continuatio.

Resp. II. quò ad secundam partem, diversi sunt etiam Thomistæ, dum illi possibilitatem admittunt, uti Godoy hîc n. 9. alii communiùs cum Salmanticensibus negant.

Ratio horum est; non potest juxta S. Thom. homo constitutus in gratia mereri continuationem gratiæ: ergò nec potuit Christus mereri continuationem unionis Hypostaticæ. Prob. consequentia. Ideò non potest homo mereri continuationem gratiæ; quia gratia respectu meriti habet se ut

principium: sed etiam unio Hypostatica habet se ut principium meriti: ergò si ex ratione homo non potest mereri continuationem gratiæ, neque Christus poterit mereri continuationem unionis.

Confirmatur: Si homo posset mereri continuationem gratiæ, posset etiam mereri perseverantiam finalem: sed hoc est contra omnes: ergò homo non potest mereri continuationem gratiæ. Maj. patet: quia perseverantia finalis aliud reipsa non est, quàm continuatio gratiæ usque ad terminum. min. prob. gratia specialis & à communi distincta non cadit sub meritum; aliàs gratia specialis non esset: sed perseverantia est gratia specialis, nullò modò debita, sicut prædestinatio, cujus effectus est: ergò &c. min. prob. ex S. Doct. 1. 2. quæst. 114. art. 9. in Corp. ubi perseverantiam gloriæ, quæ est terminus gratiæ, seu motionis Divinæ, distinguit à perseverantia vitæ, & dum illam dicit cadere sub meritum, de hac concludit: *Perseverantia autem vitæ non cadit sub merito, quia dependet solum ex motione Divina, quæ est principium omnis meriti, sed DEUS gratis perseverantiæ bonum largitur, cuicunque illud largitur.*

Ad hanc rationem dici potest,

test, universaliter non esse eandem rationem in puro homine respectu continuationis in gratia, & respectu unionis; nam licet homo constitutus in gratia mereatur per primum actum e.g. amoris gloriam, & hanc æternam, non tamen meretur absolute, sed quasi conditionate juxta Tridentinum *Sess. 6. de Justificatione cap. 16.* scilicet si in gratia decesserit: ita etiam non meretur conservationem gratiæ, nisi sub conditione, si nempe nihil contrarium gratiæ admiserit; cum autem homini debitum non sit donum (ut, non peccet) hinc non potest mereri perseverantiam: aliud est in Christo, qui absolute potest mereri continuationem unionis; quia nihil potest committere unioni contrarium, cum peccare non possit. Proin

Responderi potest ad argumentum conced. antec. nego conseq. ad prob. nego causalem Maj. quod ad hunc statum quæstionis. Certum quidem est apud Thomistas, quod principium meriti non cadat sub meritum illius, in quo est principium; sic nemo potest mereri sibi primam gratiam, deberet enim mereri per aliam, & sic daretur processus in infinitum. Potest autem aliquis,

imò juxta probabilem multorum opinionem mediante operatione DEI, scilicet auxilio actuali se disponere ad primam gratiam sanctificantem, mereri saltem de congruo, ut S. Thom. *1. p. quæst. 62. ad 3.* docet, & dein post textum cit. adjungit: *Unde patet, quod non est procedere in infinitum.* Pariter dici potest; quod aliquis mediante gratia possit ejusdem continuationem mereri, sicut potest mereri intensionem gloriæ. Et licet conservatio gratiæ, seu ejusdem duratio, in recto non sit distincta ab esse actuali gratiæ, est tamen in obliquo distincta, quatenus connotat coexistentiam ad alia successive entia, ut suppono ex Philosophia de duratione rerum: cum ergo esse gratiæ se prius habeat, & duratio posterius, potest hæc respectu illius se habere per modum meriti. Ita proportionally de unione dicendum est. Hinc Suarez hic *Sect. 4. ad finem* ex S. Thom. asserit, meritis Christi adscribendum esse, quod hæc ipsa unio per Eucharistiam iterum, & iterum ponatur, sicut & ipsa Sacramenta, quæ tanquam probabilia sustineo.

Ad confirmationem nego sequelam Maj. ad prob. concedo totum, nego autem explanationem primæ majoris; nam per-

perseverantia non est qualiscunque continuatio gratiæ, sed quæ connotat insuper auxilia

specialia, vi quorum nunquam contrarium gratiæ fiat, & hæc non cadunt sub merito.

ARTICULUS II.

Utrum justi veteris Testamenti mereri potuerint Incarnationem?

36 **S**anctus Thomas hic cit. q. art. 11. ad 3. respondens ad objectionem de Beata Virgine factam, negat meritum Incarnationis, aitque, quod Beata Virgo dicatur meruisse, portare Dominum omnium, non quia meruerit, ipsum incarnari: sed quia meruit ex gratia sibi data illum puritatis, & sanctitatis gradum, ut congruè posset esse Mater DEI. Si autem Beata Virgo non meruit Incarnationem, multò minus alii SS. PP. sed non videntur illa cohærere cum dictis in Corp. ad finem cit. art. postquam enim dixit, quod Incarnatio, tanquam reformativa totius naturæ non possit cadere sub meritum hominis particularis, quales fuerunt omnes SS. PP. addit: ex congruo tamen meruerunt sancti Patres Incarnationem desiderandò, & petendò: congruum enim erat, ut DEUS exaudiret eos, qui obediebant ei. In primo negat SS. PP. meritum de condigno, quomodo ergò Beatissimæ Virgini negat meritum de congruo respectu Incarnationis? Cùm

tamen juxta S. Bernardinū Sen. Serm. 5. hic apud Salmanticenses in compendio, B. Virgo per consensum, quem præbuit conceptioni Verbi plus meruerit, quàm omnes homines, & Angeli simul suis actibus meritorijs promeruisent? ne ergò videatur antithesis in eodem articulo, sciendum est, aliud esse mereri de congruo Incarnationem, aliud mereri de congruo maternitatem, iterum aliud, per gratiam datam mereri sanctitatem tantam, ut possit congruè esse Mater DEI.

Quo ad primum convenit cum justis aliis, & meò judicio longè excellentius. Quò ad secundum est singularis quæstio, & quo ad tertium certum est omnibus Catholicis, Beatissimam Virginem tantis floruisse virtutibus, ut congruè potuerit esse Mater DEI.

Dico I. Beatissima Virgo, & alii Justī meruerunt de congruo Incarnationem, quo ad existentiam, seu executionem. Est S. Thomæ, & communis Theologorum in debito sensu opinio.

37 Prob. Meritum de congruo fundatur solum in amicitia inter DEUM, & hominem: sed meritum B. Virginis, & SS. PP. fundabatur in amicitia inter DEUM, & ipsos: ergo erat meritum *de congruo*. Maj. suppono ex notione congrui propriè talis, & S. Thoma *loc. statim cit.* Minor autem, quod B. Virgo, & Justi fuerint in gratia sanctificante, dubia non est, peccatores enim non exaudit DEUS, id est, quia tales. Pro quo ulterius suppono conformiter S. Scripturæ, quod illi Justi suos actus, orationes, & gemitus ordinauerint ad executionem. Incarnationis ex fide, & spe, quas habuerunt, de venturo Messia.

Intelligimus autem hic Incarnationem non tantum quod ad circumstantias, sed etiam quod ad substantiam in ordine ad executionem. Hinc

38 Dico II. Beata Virgo & SS. Patres etiam meruerunt de congruo aliquas circumstantias Incarnationis.

Ratio hujus petitur ex conclusionem priori à fortiori. Sunt verò Incarnationis circumstantiæ I. ut illa fiat ex hac femina, quod meruit de congruo B. Virgo; II. ut descendat Christus ex semine Abraham, David &c. III. est acceleratio Incarnationis, ad quam

ordinabantur illi gemitus: *orate cœli desuper; & nubes pluant justum*, quæ omnia cadunt sub meritum in ordine ad executionem. Ratione primæ circumstantiæ communiter

Rejicitur sententia Abulensis, & aliorum asserentium, quod B. Virgo de condigno meruerit Maternitatem; ex eodem principio non admittitur opinio S. Bonaventuræ tenentis, B. Virginem non quidem de condigno, sed de digno meruisse Maternitatem, hocque erui posse videtur ex Scriptura inferius alleganda; interim cum ly de digno incidat in congruum propriè dictum, manet sententia S. Thomæ de congruo.

An verò B. Virgo de condigno fuerit condignè disposita, ut esset Mater DEI? Dubium est. Affirmativam tenet Suarez hic *fol. 266*. Eximius Cultor B. Virginis, pro quo notandum est, aliud esse de condigno mereri formam, seu dignitatem, aliud mereri dispositionem ad talem formam, ut condignè respiciat formam, & hoc in moralibus, ubi dispositio non necessario, & physicè connexa est cum forma, sed moraliter per decentiam, & ordinationem. Citatus ergo Author, licet non admittat condignitatem quod ad formam, eandem tamen adstruit quod ad dispositionem, & qui-

quidem, ut ipse dicit, ad mentem S. Thomæ *cit. art. ad 3.* addit etiam, quod hæc sua opinio à nemine rectè, & piè sentiente, negari possit, cum sit communis SS. PP. sententia, quorum authoritates magnò numerò adducit, & conveniunt omnes in hoc, quod B. Virgo digna fuerit, ex qua nasceretur Christus.

Ratio ulterior petitur ex Divina bonitate, & sapientia, cuius est, ordinare, disponere, talem personam, cui tantam dignitatem conferre statuit. Hæc quidem sententia est pro gloria Virginis; sed minùs hoc studium probabitur ipsi, quod vergit in præjudicium Filii; nec enim extolli amat cum depressione Christi, in quo etiam cultores subinde imprudenter excedunt cum scandalo hæreticorum. Hinc

Resp. negativè cum S. Thoma *cit. loc. ad 3.* ubi expressè, ait, Virginem meruisse illum puritatis, & sanctitatis gradum, ut *congruè* posset esse Mater DEI. Ex quo fluit argumentum: dispositio ex parte Virginis aliud non fuit, quàm puritas, & sanctitas: sed puritas, & sanctitas non sunt condigna: ergò dispositio ex parte Virginis non fuit condigna. Maj. est certa; aliud enim assignari non potest, quàm gratia, & virtutes, quas

sanctitas supponit. min. est S. Th. Si enim sanctitas esset, condigna, intulisset S. Thomas, ut *condignè* posset esse Mater DEI, & non tantum *congruè*: unde, non video, cur ex hoc ipso loco Suarez pro se alleget S. Thomam sibi expressè contrarium. Ex textibus SS. PP. nihil probatur; nam ly *digna* non accipitur ab illis in sensu Theologico, sed in latiori, quatenus dicit *congruitatem, decentiam, vel ordinationem Divinam*; aliàs deberet Suarez etiam admittere, quod B. Virgo de condigno meruerit Maternitatem, quod tamen *cit. loc.* sub littera E negat. Canit quidem Ecclesia tempore Paschali: *Regina Cæli letare, quia quem NB. meruisti portare &c.* & in passione Domini de cruce Christi ait: *sola digna tu fuisti: ferre cæli pretium.* Ex quo tamen nihil probatur; quia minùs strictè accipitur *digna &c.* & sæpè propter solam ordinationem Divinam, cui hoc, vel illud potius eligere placuit, & hoc ipso saltem extrinsecè fecit dignum. Cæterum etiam rectè, & piè sentiendo negamus assertum Suarezii, quo longè rectiùs, & magis piè sensit Sanctus Thomas.

Ad rationem ex bonitate, & Sapientiâ petitam dico, quod haud dubiè B. V. fuerit disposita per singulares gratias, & virtu-

tutes, quales nemo habuit, nec tamen ad condignitatem ascenderunt; imò ego quidem absolute nego, quòd DEUS B. Virginem potuerit condignè disponere propter incapacitatem subiecti: nam condigna dispositio deberet esse æqualis cum forma, quod divinitus est impossibile in creatura pura, propter incapacitatem; quia Verbum Divinum est infinitæ Excellentia, Sanctitatis &c. omnis autem dispositio in Virgine est finita: ergò non potest esse æqualis.

- 40 Nec recurrendum est ad ordinationem Divinam, vel pactum antecedens, vi cuius obligaretur DEUS de condigno acceptare dispositionem, qualiter facit Suarez; nam licet B. Virgini neget meritum ratione maternitatis condignum de via ordinaria, admittit tamen suppositò pactò; nam hæc pacta præterquàm quòd condignitatem intrinsecam non efficiant, DEUM ex iustitia non obligant. Quæstio autem est de condignitate intrinseca.

Nec etiam obest illud B. Virginis in Cantico: *Respexit humilitatem Ancilla sue* &c. nam ex hoc etiam probaretur meritum pro maternitate; quia B. Virgo ibi loquitur jam post Verbum conceptum; vult ergò solùm extollere misericordiam

DEI, humilem Virginem in Matrem affumentis.

Jam ad S. Thom. ab initio citatum Resp. nullam ibi Antithesin contineri; nam quæstio in cit. art. 11. est de merito condigno, quod B. V. respectu Incarnationis negat S. Thomas ad tertium; quia in Corp. ad finem meritum de congruo admittit SS. Patribus, etiam admittit B. Virgini, ut patet ex ratione objectionis secundæ, quæ est hæc: quicumque meretur aliquid, meretur illud, sine quo illud haberi non potest: sed antiqui PP. (utique & D. Virgo) merebantur vitam æternam, ad quam pervenire non poterant, nisi per Incarnationem: ergò inferri potest, etiam merebantur Incarnationem. Ad quam objectionem S. Doct. negat Maj. & dicit, Incarnationem non cadere sub meritum de condigno, imò intentivè spectatam sub nullum: quia est principium merendi; admittit tamen meritum de congruo respectu executionis, quod commune est etiam B. Virgini per excellentiam supra alios Sanctos. Habemus ergò ex dictis, quomodò omnes rationes, supra adductæ, conveniant B. Virgini. Hoc tantum, ne in gloriam B. V. peccare videamur, noto ex Medina hîc dubio 2, conclus. 3. quòd Sen-

Sententiam defendentem meritum de condigno, ratione maternitatis vocet SS. Scripturis parum consentaneam.

40 Dices universaliter contra dicta: omnis gratia provenit ab Incarnatione Verbi: ergo Incarnatio, tanquam principium meriti, nullo modo potest cadere sub meritum, antec. quò ad nostram Sententiam est certum, & aperte S. Thom. cit. art. 11. ad 2. ubi ad finem dicit: Incarnationis Mysterium est principium merendi; quia de plenitudine Christi omnes accepimus, ut dicitur Joan. 1. consequentia est legitima.

Resp. distinguendo anteced. omnis gratia provenit ab Incarnatione Verbi intentivè tali, & quò ad executionem prævisa concedo antec. exercitè tali, nego antec. & sub hac distinctione concedo, & nego consequentiam. Pro cuius notitia statuenda est Series Decretorum, qualis quidem apud DEUM non est, qui omnia simplici intuitu cognoscit, & per simplicem actum decernit; sed tantum ex parte objectorum volitorum quò ad nostrum modum intelligendi. Cumque ex S. Thom. talis ordo saltem explicitè non inveniatur, sequimur Cajetanum primum, & fidelem ejusdem interpretem apud Alvarez hinc num. 6, ubi

quinque signa rationis distinguit. In primo DEUS scientià simplicis intelligentiæ vidit se communicabilem, & quidem tribus modis, scilicet primò secundum ordinem naturæ dandò esse naturale. II. secundum ordinem supernaturalem gratiæ. III. secundum ordinem altiore communicandò se per unionem hypostaticam. In secundo signo decrevit DEUS, se communicare creaturis secundum ordinem naturæ, in quo signo cognovit omnia naturalia, & peccata etiam, quatenus sunt defectus naturæ. In tertio signo decrevit, se etiam communicare per gratiam purè liberaliter dandam anteceden-ter ad Incarnationem, & ibi jam alligavit voluntati primì hominis aliorum voluntates. Dein vidit lapsum Angelorum, & hominum. In IV. signo, præsupposita jam peccati originalis permissione, decrevit absolute, & efficaci voluntate, mittere Filium in remedium originalis peccati. In V. constituit Christum omnium caput, & in ipso quosdam elegit ad gloriam, quosdam non elegit. Ita fermè Cajetanus, & cum illo Alvarez: ex hac serie habetur oppositum systemati scotistico suprà in 2. parte num. 6. adducto; quia, sicut juxta illud Christus fuit decretus, & præ-

destinatus, & alii ante prævisum peccatum, & consequenter ante Christum passibilem, ut proin dici non possint prædestinati ex passione Christi, quod tamen conforme S. Scripturis non est: ita in vera TT. sententia prædestinatio non est facta antecedenter, sed consequenter ad merita prævisa Christi; proin verissimum est, Christum esse fontem omnium gratiarum post lapsum, caput prædestinatorum, ex cuius plenitudine omnes accepimus, quique unice venit propter nostram salutem.

4^r Ex quibus declaranda est responsio ad argumentum prius; licet enim Incarnatio sit principium omnis gratiæ, nec sub meritum cadat quò ad primam intentionem, in qua ex puro erga nos amore, & misericordia decreta est, eam tamen DEUS aliter exercitè fieri non voluit, quàm ad preces, & merita B. Virginis, & SS. PP. quæ quidem merita proveniebant à gratia data ex meritis Christi, prævisis.

Nec est eadem ratio de prædestinatione æterna, & in tempore exercita, ut aliqui RR. putant cum Vasquez apud Alvarez hic *num. 18.* qui argumentum efficacissimum judicant, quod in hoc consistit: si Patres meruissent de congruo Incarna-

tionem quò ad existentiam, eandem etiam meruissent quò ad intentionem: sed hoc est falsum in nostris principiis: ergò SS. Patres, nec meruerunt Incarnationem quò ad existentiam. Maj. ex eo probatur, quòd idem ordo sit rei in tempore, qualis fuit in intentione, seu prædefinitione; omnia enim, antequàm fiant, sapientissimè, & secundum omnes circumstantias, prædefinita sunt.

Resp. enim negando sequelam maj. ad prob. dico, quòd quidem nihil sit in tempore, quod non fuerit prædefinitum consequenter, non tamen antecedenter, id est DEUS decrevit absolute Incarnationem filii in remedium peccati, ad quod ipsum nullum meritum movit, sed sola bonitas; sed tamen hanc ipsam Incarnationem non voluit, quàm dependenter à meritis SS. PP. per quæ se ad tantum bonum præpararent; pariter non voluit hanc Matrem Filii, nisi dependenter à congrua dispositione; cujus instantiam pro confirmatione dat Alvarez *cit. loc.* in Via Thomistica, & aliorum, prædestinationem ante prævisa merita defendentium, clarissimam: DEUS ante merita prævisa intentivè aliquos elegit ad gloriam alios non elegit; nec tamen in executione adultis dat gloriam de-

pen-

pendenter à meritis exercitè positus; nec reprobos damnat, nisi præsuppositis demeritis, & per hoc prædestinatio executiva, & reprobatio positiva ab intentiva distinguuntur: pariter DEUS Incarnationem decrevit ante omnia merita, nec tamen executivè voluit, nisi præsuppositis meritis, & per hoc Incarnatio intentivè, & executivè talis

distinguuntur, quidquid deinceps de systemate fundato in scientia media, quam non agnoscimus, ne DEUM faciamus veluti suspensum, & in specula constitutum, quid Petrus in his, vel illis circumstantiis, cum hac, vel illa gratia operaturus sit; hæc enim indigna sunt, & alias in objecto indifferenti nihil determinatum videri potest.

ARTICULUS III.

De erroribus Hæreticorum circa meritum Christi respectu unionis.

42 **P**hotinus, cujus antea meminimus ex S. Thoma, fuit Ecclesiæ Sirmitanæ Episcopus teste Prateolo de vitis, & dogmatibus Hæreticorum &c. Vir magni nominis, quod sibi tam Latinæ, quam Græcæ linguæ peritiâ non vulgari comparaverat. Docuit autem post Ebionem, & Paulum Samosatenum, Christum nudum tantum hominem, non etiam DEUM esse, velut S. Thomas ait 3. p. cit. quæst. 2. art. 11. prius Christum fuisse hominem, qui postea per meritum bonæ vitæ obtinuerit, esse Filius DEI. Huncque errorem per commissum suæ curæ populum tam latè diffudit, ut penè omnes infecerit. De eo scribit Vincen-
tius Lirinensis apud Prateolum fol. 398. ut alios prætereamus (hæ-

reticos nempe) in quibus plus semper admirationis, quam utilitatis, plus famæ, quam experientiæ fuit, eos potius commemoremus, qui multis profectibus, multaque industriâ præditi, non parvæ tentationi Catholicis hominibus extiterunt, velut apud Panonias Majorum memoriâ Photinus Ecclesiam Sirmitanam tentasse memoratur. Ubi cum magno omnium favore in Sacerdotium fuisset adscitus, & aliquamdiu tanquam Catholicus administraret, subito sicut malus ille propheta, aut somniator, quem Moses significat, creditam sibi plebem DEI persuadere coepit, ut sequeretur Deos alienos, id est, errores extraneos, quos antea nesciebat. Et post pauca: sed benè, quod commissæ ipsi oves Christi, multum pro Catholica fide vigilantes, & cautæ, citò ad præmonentis Moysis eloquia respexerunt: & proph-

phetæ, atque pastoris sui, licet admirarentur eloquentiam, tentationem tamen non ignorârunt. Nam quem antea quasi arietem gregis sequebantur, eundem deinceps veluti lupum fugere cœperunt. Damnata est Photini hæresis in Concilio Sirmii congregato, de quo *Canone* 7. sic habet: *si quis hominem solum dicat Filium ex Maria progenitum, anathema sit.*

Hunc, aliosque in eodem errore præcessere non pauci, quos inter erat Carpocrates, & Cerinthus, qui docuere, Christum fuisse purum hominem, sanctum tamen, & omnibus virtutibus præcellentem; & supra illum in Baptismo Joannis descendisse Christum Filium DEI in specie columbæ, hunc proinde fecisse miracula, non JESUM; & denique dum ventum esset ad passionem, Christum iterum revolasse in cælum, JESU derelicto, qui dein passus, mortuus, & resurrexit. Cujus erroris fundamentum desumpsisse videntur ex Scriptura, quæ de agone Christi, de derelictione, satis clara est; cum ergo hæc cum homine DEO non possent componere, finxerunt duo supposita, unum impassibile, alterum passibile. Hos hæreticos jam extitisse temporibus Apostolorum *lib. 8. Historiarum cap. 14.* Nicephorus confirmat, & speciatim de S.

Joanne Evangelista refert, quod, cum in balneo obvium haberet Cerintum, ad suos dixerit: *recedamus hinc, ne balneum concidat, & simul nos cum Cerintho opprimat.* Ait autem Irænæus *lib. 3.* contra hæreses, suo tempore adhuc vixisse aliquos, qui hæc verba Joannis audierint. Movit ergo, ut refert S. Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis, S. Joannem hujus hæretici contumacia, ut scriberet Evangelium, atque in principio veritatem Catholicam exprimeret, scilicet eandem personam fuisse simul DEUM, & hominem, dum Verbum, quod in principio erat apud DEUM, caro factum est *Joan. 1. & cap. 20. v. 31.* iterum contra eundem concludit: *hæc autem scripta sunt, ut credatis, quia JESUS est Christus Filius DEI, & ut credentes vitam habeatis in nomine ejus: ergo non purus homo, nec alius Christus Filius DEI, quam JESUS, non per solum affectum, & habitudinem, sed per unionem naturæ Divinæ cum humana in unitate suppositi: ex quo patet, Nestorium venenum suum ex Carpocratis, & Cerinthi pure suxisse.* De Cerintho S. Irænæus *Lib. 1. adversus hæreses cap. 25.* post aliorum hæreticorum descriptionem sequentia commemorat.

„Cerinthus autem quidam
in

„in Asia à primo DEO factum
 „esse mundum, docuit, sed à
 „virtute quadam valde separa-
 „ta, & distante ab ea princi-
 „palitate, quæ est super uni-
 „versa, & ignorante eo, qui
 „est super omnia DEO. JE-
 „SUM autem subjecit non ex
 „Virgine natum, impossibile
 „enim hoc ei visum est, fuisse
 „autem eum Joseph, & MA-
 „RIÆ Filium similiter, ut re-
 „liqui omnes homines, & plus
 „potuisse justitiâ, & pruden-
 „tiâ, & sapientiâ præ omni-
 „bus, & post Baptismum de-
 „scendisse in eum Christum ab
 „ea principalitate, quæ est su-
 „per omnia figurâ columbæ,
 „& tunc annuntiâsse incogni-
 „tum patrem, & virtutes per-
 „fecisse, in fine autem revo-
 „lâsse iterum Christum de JE-
 „SU, & JESUM passum esse,
 „& resurrexisse, Christum au-
 „tem impassibilem perseverâs-
 „se existentem spiritalem.
 Quæ, aliâque similia dudum à
 Conciliis damnata, & à SS.
 Patribus confutata sunt.

S. Thomas cit. loc. in Corp.
 contra Photinum, & alios cum
 ipso sentientes agit ex Evange-
 lio Lucæ 1. v. 35. quod ex te na-
 scetur Sanctum, vocabitur Filius
 DEI, ut ostenderet, quod à
 principio suæ conceptionis ille
 homo verè fuerit Filius DEI,
 utpote non habens aliam bypostasin,

quàm filii DEI; consequenter
 fictitius est ille purus homo,
 qui juxta hæreticos illos per
 meritum bonæ vitæ obtinuerit
 esse Filius DEI. Nec etiam
 homo ille quibuscunque deni-
 que virtutibus fuisset præditus,
 mereri potuisset unionem hy-
 postaticam de condigno; quia,
 ut dicit S. Th. ibi in Corp. ope-
 ra meritoria hominis propriè ordi-
 nantur ad beatitudinem, quæ est
 virtutis præmium: unio autem In-
 carnationis cum sit in esse personali,
 transcendit unionem beatæ mentis,
 quæ est per actum fruētis, ex qui-
 bus dein infert: & ideo non po-
 test cadere sub merito.

Cæterum contra Photinum
 quò ad illud ex S. Thoma de-
 sumptum illud esse videtur,
 quod laudatus suprâ Vincen-
 tius Lirinensis in Libro contra
 profanas omnium hæresum novatio-
 nes apud Prateolum foliò 345.
 habet: „Hæc in Christo per-
 „sonæ unitas, nequaquam post
 „Virginis partum, sed in ipso
 „Virginis utero compacta, at-
 „que perfecta est. Vehementer
 „enim præcavere debemus, ut
 „Christum non modò unum,
 „sed etiam semper unum confi-
 „teamur: quia intoleranda
 „blasphemia est, ut etiam nunc
 „eum unum esse concedas, ali-
 „quando tamen non unum,
 „sed duos fuisse contendas:
 „unum scilicet post tempus ba-

„tismatis, duos verò sub tem-
 „pore nativitatis. Quod im-
 „menſum ſacrilegium non ali-
 „ter profectò vitare poterim-
 „us, niſi unitum hominem.
 „DEO, in unitate perſonæ,
 „non aſcenſu, vel reſurrectio-
 „ne, vel baptiſmo, ſed jam in
 „Matre, jam in utero, jam de-
 „nique in ipſa Virginali con-
 „ceptione fateamur. Et poſt
 „pauca infert: „Quæ cùm ita
 „ſint, abſit ut quiſquam S.
 „MARIAM Divinæ gratiæ pri-
 „vilegiis, ut ſpeciali gloria,
 „fraudare conetur. Eſt enim
 „ſingulari quodam Domini, ac
 „DEI noſtri, filii autem ſui mu-
 „nere, veriſſimè, ac beatiffi-
 „mè Theotocos conſitenda.
 „Sed non eo modo Theotocos,
 „quo impia quædam hæreſis
 „ſuſpicatur, quæ aſſerit eam.

„DEI Matrem ſola appellatio-
 „ne dicendam, quæ eum ſci-
 „licet pepererit hominem, qui
 „poſtea factus eſt DEUS: ſicut
 „dicimus preſbyteri Matrem,
 „aut Episcopii Matrem, non
 „jam preſbyterum, aut Epi-
 „ſcopum pariendo, ſed eum ge-
 „nerando hominem, qui po-
 „ſtea preſbyter, vel Episcopus
 „factus eſt. Non ita, inquam,
 „Sancta MARIA Theotocos:
 „ſed ideò potiùs, quoniam ut
 „ſuprà dictum eſt, jam in ejus
 „ſacrato utero ſacroſanctum
 „illud Myſterium perpetratum
 „eſt, quod propter ſingularem
 „quandam, atque unicam per-
 „ſonæ unitatem, ſicut Ver-
 „bum in carne caro, ita ho-
 „mo in DEO DEUS eſt. Plura
 in quæſtione ſequenti, ubi age-
 mus de Maternitate B. Virginis.

QUÆSTIO III.

De Causa efficiente Incarnationis.

DUm ponitur novus effectus in rerum natura, nova actio interveniat, & ad ejusdem paſſivam productionem concurrat, neceſſum eſt, quod, cùm in Incarnatione contingat, oportet cauſam effectivam adſtruere. Cùm autem cauſa, vel principalis vel instrumentalis eſſe poſſit, de utraque agemus. Pro quo ſit

ARTICULUS I.

Quenam sit causa effectiva principalis Incarnationis?

44 **P**RO quo suppono, quòd nulla creatura potuerit esse causa principalis Incarnationis, & primò quidem, quia nulla creatura potest esse causa principalis miraculi juxta S. Th. 1. p. quest. 110. art. 4. per totum, ubi in Corp. ait: *Ex hoc ergò aliquid dicit esse miraculum, quòd sit præter ordinem totius naturæ create, hoc autem non potest facere, nisi DEUS; quia, quidquid Angelus, (de quo ibi loquitur) facit, vel quæcunque alia creatura propria virtute, hoc fit secundum Ordinem naturæ create, & sic non est miraculum: Incarnatio autem est maximum Miraculum; quia est præter, & supra ordinem totius naturæ: ergò nulla creatura potest esse causa principalis Incarnationis.* II. à minori: nulla creatura potest esse causa principalis gratiæ, quæ est participatio formalis naturæ Divinæ: ergò multò minùs potest esse causa Incarnationis, quæ est participatio totius Divinitatis, quæ facit hominem DEUM. Et hæc quidem de creatura pura; sunt enim aliqui, qui id Christo vendicant, vel maximè nixi ratione, quòd Christus defacto, ut causa prin-

cipalis mediante nutritione, & augmentatione novam partem suppositandam produxerit, quatenùs scilicet Corpore Christi crescente pars quantal accesserit suppositanda: sed hæc ratio eodem argumento rejicitur, quo stabilitur Conclusio.

Dico I. Causa efficiens principalis Incarnationis fuit tota SS. Trinitas. Pro quo autem distinguenda est Incarnatio, quæ juxta S. Thom. hinc quest. 3. artic. 4. in Corp. duo importat, scilicet primò actum assumptionis, & secundò terminum assumptionis: actus autem assumentis procedit ex Divina Virtute, quæ communis est tribus Personis: sed terminus assumptionis est Persona. Ex quibus conformiter ad mentem S. Thomæ

Prob. Causa efficiens principalis Incarnationis est illa, cujus est actus assumentis: sed actus assumentis est totius SS. Trinitatis: ergò illa est causa efficiens principalis. Maj. & min. sunt S. Thom. min. etiam probatur ex communi principio: omne opus ad extrà est commune toti SS. Trinitati: sed assumptio est opus ad extrà

trà : ergò est commune toti SS. Trinitati. Ratio horum prima est ; quia operationes ad extrà appellant supra Divinam omnipotentiam, quæ est communis omnibus tribus Personis.

Confirmatur ex cap. firmiter 1. de Summa Trinitate, ubi, postquam Mysterium SS. Trinitatis explicavit, addit : *Et tandem unigenitus DEI Filius JESUS Christus à tota Trinitate communiter incarnatus ex MARIA semper Virgine Spiritûs Sancti cooperatione conceptus verus homo factus ex anima rationali, & humana Carne compositus, una in duabus naturis persona, viam vitæ demonstravit.* Ex quo textu habetur operatio illa assumptionis communis.

Si quæras, quid ergò speciale habeat Filius præ Patre, & Spiritu Sancto ?

Respondet cit. loco S. Thom. id, quod pertinet ad rationem termini, convenit ita uni Personæ, quod non alii. Tres enim Personæ fecerunt, ut humana, natura uniretur uni Personæ Filii. Habet ergò Filius hoc speciale, quòd sit formalis terminus, seu formaliter terminans naturam humanam, eamque substantiâ relativâ suppositans, quod non convenit Patri, nec Spiritui Sancto.

46 De hoc aliqua diximus suprâ in parte 1. à n. 72. sed ut clariùs pateat, suppono hic, quòd scili-

cet duplex sit substantia, una absoluta, & communis tribus Personis, alia relativa cuilibet Personæ correspondens, eamque realiter distinguens ab altera ; nam sicut in communibus nunquam distinguuntur realiter, ut in essentia, natura, omnipotentia, ita per relationes distinguuntur realiter ; nam juxta commune Theologorum : *In Divinis omnia sunt unum, ubi non intercedit oppositio relativa ;* ex hoc subinde deducitur, quòd tota SS. Trinitas substantiâ communi compleverit naturam humanam ; solus autem Filius per substantiam relativam terminaverit, & eam sibi univerit in unitatem suppositi, ut proin solus Filius naturam humanam assumpsisse dicatur ; si ergò Pater eandem naturam Filii assumeret, non de novo compleret in esse substantis, sed tantum in esse relativi, & sic de Spiritu Sancto.

Ex quo resolvi debet diffi-47 cultas illa Philosophica, de duabus formis substantialibus respectu ejusdem materiæ, & de duabus causis totalibus respectu ejusdem effectûs ; ibi enim Scotistæ, aliique evincere conantur utrumque contra nos, quòd absolute loquendo duæ formæ substantiales possint informare eandem materiam simul

mul & semel, causasque duas adæquatas in actu secundo eundem effectum producere, assumendo paritatem ex doctrina Theologica: possunt duæ personæ assumere eandem naturam: ergo & duæ formæ informare eandem materiam, duæ causæ producere eundem effectum. Consequentia videtur stringere ex adæquatione; nam non obstante, quod substantia Filii adæquatè compleat naturam humanam, tamen admittit etiam substantiam Patris: ergo non obstante, quod forma materiam compleat, una causa totalis exhauriat producibilitatem effectûs, tamen admittit aliam &c.

48 Nec juvat responsio de completionem intensiva, & extensiva; quia idem de forma, & causa dici potest. Nec etiam prodest intima conjunctio Personarum; quia adhuc manet implicancia ratione adæquationis, non obstante conjunctioe intima; multò minùs solvit argumentum illa responsio, quod personæ Divinæ sint illimitatæ virtutis in complendo; cum forma respectu materiæ & causa respectu effectûs sint limitatæ; nam crescit difficultas; si enim substantia in esse completis illimitata admittit alteram, à fortiori forma, & causæ utpote limitatæ actualitatis, vel virtutis &c.

Respondeo, dando disparitatem, quia scilicet natura humana assumpta à pluribus personis non ab illis dependet ut pluribus in ratione subsistendi & existendi, cum sint unum in hac ratione, licet ab illis dependeat ut pluribus in ratione correlationis, seu oppositionis relativæ. Et hinc, si Pater assumeret, ut dixi superius eandem naturam filii, non tribueret aliam & novam rationem *subsistendi & existendi*, consequenter nec compleret in illo genere, licet Pater per suam hypostasim naturæ humanæ tribueret aliam hypostaticæ correlationis formalitatem. Ita revera docet Illustrissimus noster Reding hic q. 7. art. 2. *controv. 3. à n. 7.* ut memini supra.

Proin applicandô disparitatem ad formam & causam; si per impossibile duæ formæ essent idem in ratione actus primi completis, & duæ causæ ejusdem identicè virtutis, adæquarent simul, & semel materiam, & producibilitatem effectûs; si enim per impossibile distinguerentur per alias relationes, novamque formalitatem invicem distinctam tribuerent, effectus omninò paritas. Sed cum hoc non sit, nec esse possit, nulla omninò est paritas, alias haberemus Mysterium SS. Trinitatis in creatis. Hæc fusius de-

Q

de-

duxi in meis discursibus Philo-
Metaphysicis fol. 183. à n. 39.
adduxi autem hoc argumen-
tum, ut confirmarem dicta su-
perius de assumptione unius
naturæ respectu plurium per-
sonarum, ubi AA. utuntur pa-
ritate inversa contra nos: non
possunt duæ formæ juxta Tho-
mistas informare simul eandem
materiam, nec duæ causæ to-
tales producere eundem nume-
ro effectum: ergo nec duæ per-
sonæ assumere, complere unam
naturam &c. hæc ratio Scoti,
multorum Recentiorum, & se-
quacium est, quod implicet,
unam naturam totaliter depen-
dere à pluribus &c.

50 Dico II. ad mentem S. Tho-
mæ de facto nulla creatura fuit
causa instrumentalis physica In-
carnationis. Hæc adeo com-
munis est, ut aliqui opinionem
contrariam judicent periculo-
sam, sed immerito meo judiciò.
Interim tamen ex S. Thoma

Ratio est, quia hoc nullò mo-
dò vel per Scripturam, Con-
cilia, aut PP. innotuit, nec
quidquam meminit Ecclesiæ,
traditio: ergo, cum de iis, quæ
supra naturam sunt, & in libe-
ra voluntate DEI posita, nihil
sine scriptura oporteat asserere,
standum est sententiæ negati-
væ. Et hinc etiam S. Th. hic

q. 32. art. 4. ubi ex professo quæ-
rit: utrùm Beata Virgo aliquid
activè egerit in conceptione
Corporis Christi? Et demum
post examinatas aliorum ratio-
nes concludit: *¶ ideo dicendum
est, quod in ipsa conceptione Christi
Beata Virgo nihil activè operata est,
sed solam materiam ministravit: ope-
rata tamen est ante conceptionem,
aliquid activè, præparandò materiam,
ut esset apta conceptui.* Exinde

facile argumentum est: Beata
Virgo se purè passivè habuit:
ergo nullo modo activè. An-
tec. est S. Thomæ, qui in hoc
non distinguit Virginem ab aliis
matribus se passivè habentibus,
& subministrantibus materiam,
sed aliò, & puriorì modò; pas-
sa est enim, assumi sanguinem
purissimum, ex quo formare-
tur operatione Spiritûs Sancti
corpuseulum. Hæc quidem est
opinio S. Thomæ, & commu-
nior, interim (ut dixi) imme-
ritò contraria meretur dici pe-
riculosa, quam excusat vel so-
lum pro Virginis Maternita-
te studium, modò sine pertina-
cia id fiat, aliqui Mariophili
probabiliter defendunt illam
particulam sanguinis fuisse in-
strumentaliter elevatam
ad fabricandum cor-
pusculum.

ARTICULUS II.

*An Beatissima Virgo saltem potuerit concurrere
activè per modum instrumenti?*

51 **Q**Uamvis sententia affirmativa apud Salmanticenses malè notetur ab aliquibus Authoribus, inter quos numerantur Medina, Lorca, Alvarez, Gonet, quibus adjungunt nonnulli etiam Eximium Suarez, ac si istam sententiam *temerariam*, ac *erroneam* vocet, cum tamen citatus Author dicat, esse *pium*, & *probabile* defendere, quòd Beata Virgo instrumentaliter attigerit ipsam unionem hypostaticam humanitatis ad verbum, ut refert P. Alvarez de Incarnatione Divini Verbi *Disput. 19.* illa autem nota, quam inusserit Suarezius, non tangit sententiam de B. Virgine, sed aliam, asserentium, de facto aliquam creaturam ut instrumentum concurrisse; utque res clara, & aperta sit, ipsa verba Authoris *Disput. 10. sectione 1. §. quocirca* adscribo: „at verò loquendo de facto, & de hoc mysterio, quatenus primò factum est in utero Virginis, unum est certum, scilicet nullam creaturam à Virgine distinctam, sumptam fuisse ut instrumentum ad hanc unionem; quia de nulla suspicari

„potest, quòd Christum effecerit hominem: nulli enim Scriptura, vel Sancti hoc tribuunt, & temerarium, ac erroneum esset, de aliquo alio hoc affirmare, nam etiam ipsius Angeli Gabrielis præsentia, in sola annuntiatione, & propositione Mysterii, & petitione Virginei consensus terminata est: Loquitur ergò, ut rectè advertit Alvarez, de Angelis, aliisque hominibus, quos excludit à concursu physico, & instrumentali, quod nos ipsi tenemus. Aliud sentit de Beatissima Virgine; nam post ista subjungit: „de ipsa autem Virgine, quæ DEUM concepit, dubitari non immeritò potest, an effectivè attigerit ipsam unionem hypostaticam humanitatis ad verbum. Subinde, ubi rationes pro affirmativa non leves adstruxit, subdit: *est quidem hoc pium, & probabile, non tamen necessarium.* Ex quibus constat, quàm non rectè Suarezius dicatur contrarius.

Dico igitur, B. Virginem potuisse assumi ut instrumentum ad unionem.

Ratio I. est negativa, non

Q₂

po-

potest ostendi ulla implicantia, vel indignitas: ergo potuit B. Virgo assumi, ut instrumentum, & sic unionē attingere effective.

II. Positiva. Ita concurrere pertinet ad maiorem Virginis dignitatem, ut veriùs, ait P. Suarez *cit. loc.* & magis propriè dicatur, concepisse DEUM: ergo potuit ita concipere.

III. ad hominem contra Thomistas. DEUS uti potest & solet creaturìs, ut instrumentìs, ad effectus supernaturales producendos, ita elevat sacramenta ad causandam physicè gratiam: Sacerdotem ad conversionem panis in corpus, & vini in sanguinem: ita DEUS usus est humanitate ut instrumentò non tantum moralì, sed etiam physicò ad patranda miracula &c. ergo potuisset & B. Virginem assumere tanquam instrumentum physicum, præsertim, quia accommodatum, & propinquum effectui; putat, etiam Suarez, hoc pertinere ad suavem DEI providentiam, maioremque Divinæ omnipotentiae manifestationem.

IV. ut sapienter advertit laudatus P. Suarez. „Hoc consensaneum est locutionibus Sanctorum; Esichius enim *Homilià 2. de B. Virgine Tom. 7. Bibliothecæ Sanctorum Virginiem* vocat instrumentum Incarnationis ejus, qui omnia

„produxit. Ambrosius *Epistola 82.* per hominem, inquit, „& mulierem caro ejecta est e Paradiso, per Virginem juncta est DEO. S. Bernardus „*Homilià quartâ in Missus est*, & in „*lib. 5. de consideratione circa finem*, Virginem dicit fuisse „mulierem illam, quæ tria illa „sata Evangelica, carnem scilicet, animam, & Divinitatem tam benè fermentavit, „ut nec divisione quidem facta „carnis, & animæ, caro vel „anima à verbo divideretur. Hæc ideò fusiùs adduxi, ut monstrarem, Suarezium tam parum contra nos esse, quam multum alii contra hanc prerogativam Virginis pugnant.

Si diceres, ex hoc lecuturum, ut B. Virgo esset Pater Christi; ait enim S. Th. in C. ad finem: *quia igitur Beata Virgo non accepit, ut esset Pater Christi, sed Mater NB. consequens est, quòd non acceperit potentiam activam in conceptione Christi.* Ergo si B. Virgo fuisset elevata, habuisset potentiam activam, consequenter fuisset Pater.

Resp. negando seq. Nec enim sufficit ad esse Patris concursus solum instrumentalis, qualem aliqui in B. Virgine defendunt, sed requiritur principalis, qualem in Virgine nemo admittit.

Nec dicas, esse contra Philosophiam, Matri admittere con-

concursum activum: cum ergo aliae matres propriè dicantur, matres propter solam subministrationem materiæ; à fortiori B. Virgo dicitur propriè Mater; quia perfectiorem materiam subministravit, non sperma, sed purissimum sanguinem. Antecedens est Aristotelis & S. Th. & communis aliorum negantium matribus influxum activum.

Resp. Esse quidem contra Arist. & S. Th. & communem, at non deesse, qui contrarium doceant, quorum Princeps est Galenus L. de spermate, quem sequitur S. Bonav. in 3. sent. distinct. 4. art. 2. Gabriel eodem loco. Scotus in 3. dist. 4. q. 1. n. 4. resolvit, MARIAM fuisse miraculosam, & naturalem Matrem, pro se citat S. Anselmum de conceptu Virginali cap. 2. dicentem: *generationem MARIE fuisse miraculosam*. Pro quo antea num. 4. ad finem etiam citavit S. Damascenum cap. 48. dicentem: *virtutem tribuens* (scilicet Spiritus Sanctus) *susceptivam, simul autem & generativam*: sed si Beatissima Virgo tantum esset principium passivum, virtus generativa superaddita esset frustranea. Scio quidem, quod S. Th. cit. loco ad 3. sic explicet Damascenum: simul ut generativam, ut scilicet manens Virgo posset generare, non

quidem activè, sed passivè: sicut aliae matres hoc consequuntur ex semine viri. Sed, quia dici potest, quod & aliae matres concurrant activè, ratio erit pro Beatissima Virgine. In qua sententia, quia characteristicam non est, liceret pro studio Maternitatis recedere à S. Th. sicut recedimus omnes in materia de immaculata Conceptione, praesertim cum pro nobis Doctores S. & domestici, Anselmus, & Damascenus sint.

Rationes Scoti sunt subtiles, & re ipsa hæ. Mas, & foemina sunt ejusdem speciei: ergo si unius formam sequitur potentia activa, etiam sequetur formam alterius. Secundò mater plus diligit filium, quàm pater: ergo si ex eo, quod pater diligit filium, filius censetur ipsius opus, etiam censebitur opus matris. Quia juxta Philosophum 9. Ethic. quilibet diligit opus suum. Tertiò filius sæpè assimilatur matri: ergo in matre est virtus activa; quia agens intendit sibi assimilare effectum. Quartò si mater se tantum passivè habet per modum vasis, in quo sicut in loco conveniente generatur proles, non videtur plus dare proli, quàm dat terra in generatione mineralium e. g. auri, argenti: item non plus dare, quàm homo dat respectu vermis, qui generatur ex ali-

aliquo humore putrefacto, & in loco conveniente suae generationi, & ita nihil deficeret, quin esset mater illius vermis, nisi quod vermis non sit ejusdem speciei: sed hoc fortè non tollit, si equus dicatur pater mulae, & asina mater.

84 Quomodo autem B. Virgo fuerit Mater miraculosa & naturalis, explicat Scotus ad mentem S. Anselmi cit. n. 14. miraculosa fuit, quantum ad modum reducendi potentiam naturalem ad actum, quæ connaturaliter non reducitur ad actum, nisi à causa activa determinata, & naturali, & sic in aliis matribus reducitur in actum à virtute activa maris, qui cum in generatione illa defuerit, debuit virtus B. Virginis excitari per virtutem Spiritus S. & in mea sententia, mediante qualitate elevante, & agente, ut dicimus de aliis causis instrumentalibus in genere naturali, & sic subordinari virtuti principalis agentis scilicet Spiritus S. cui appropriatur ista conceptio, utpote opus amoris erga nos.

Naturalis autem mater fuit, in quantum potentia fuit naturalis, & foecunda, utpote potens concipere à patre naturali, in genere naturali, quin etiam respectu sanguinis in se naturalis, & communicati in ordine ad generationem filii. Et hinc generatio secundum po-

tentiam in se erat naturalis, secundum modum autem excitationis, & influxus erat supernaturalis. Et hæc probabiliter pro asserenda Maternitate vera teneri possunt non obstante S. Th.

Dices cum Theologia Salisb. ^{ss} hic fol. 38. n. 2. ille concursus instrumentalis nihil confert ad dignitatem B. Virginis sed magis officit: ergo ex studio Maternitatis non rectè defendi potest. Prob. antec. ille concursus decet B. Virg. supra quem fundari potest relatio, & consequenter ineffabilis dignitas Maternitatis: sed ista fundari nequit supra concursum instrumentalem, utpote qui nullatenus adtribuendam denominationem, & dignitatem Maternitatis sufficeret, cum DEUS ad illum etiam inanimatam potuisset creaturam assumere: ergo melius fundatur Maternitas in purissimo sanguine, ex quo Spiritus S. instantè formavit corpusculum.

Resp. negandò ant. ad prob. conc. Maj. neg. min. ratio adjuncta nihil probat; licet enim DEUS potuisset rem aliam assumere absolute, conaturaliter tamen assumpsit sanguinem activum, qui in ista sententia est proprius matribus. Si enim DEUS in Baptismo e. g. assumit aquam ad causandam instrumentaliter gra-

gratiam; quia ablutio exterior aliquam analogiam habet cum ablutione interiori, cur non potius assumeret sanguinem B. Virginis, qui aliàs materia est formandi corporis, eumque elevaret, ut posset attingere formationem corporis? utique est major ratio pro sanguine, quàm alia re impertinente, & extrinseca. Quòd verò relatio non possit fundari supra concursum activum, est physice falsissimum, imò relationes prædicamentales, qualis est relatio Virginis Matris ad Christum, debent fundari supra accidens, quantitatem aut qualitatem, actionem aut passionem, ut docet Arist. 5. *Metaph. lect. 17.* & ex illo Eminentissimus Cardinalis noster Aguirre; relationes fundatæ in substantia e. g. relatio identitatis specificæ inter Petrum, & Paulum apud me non est relatio prædicamentalis, sed metaphysica secundum dici, vel logica, quomodo ergò melius fundatur relatio Maternitatis in sanguine, qui est substantia, quàm in concursu, qui est actio? dein si adeò sufficit subministratio nuda sanguinis, cur terra illa, ex qua DEUS desumpsit limum, & ex illo formavit Adam, non dicitur mater respectu Adam? formavit igitur Dominus DEUS hominem de limo terræ. *Ge-*

nes. 2. v. 7. Cur Adam ratione costæ subministratæ non dicitur mater Evæ? Tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea, & edificavit Dominus DEUS costam, quam tulerat de Adam, in mulierem. *Genes. 2. v. 21. & 22.* Ergò sola subministratio, nisi aliud addatur, non sufficienter probat Maternitatem. Ego, si defenderem sententiam S. Th. dicerem, quòd B. Virgo non ratione solius sanguinis subministrati sit Mater, sed quòd Christum suo utero clausit, foverit, & ad ipsius nutritionem & augmentationem activè postmodum concurrerit, licet in ipsa conceptione nihil fuerit operata propter improprietatem virtutis respectu tanti termini; jam in actionibus nutritivis, & augmentationibus, ut connotantibus particulam sanguinis fundarem relationem prædicamentalem Maternitatis ad filium, & non in nudo sanguine.

Dices I. ex hætenus dictis sequi, B. Virginem defacto fuisse instrumentum activum, quod tamen est contra omnes, etiam Sanctos Patres.

Respondeo id probabiliter concedi posse, insistendò rationibus, nec temeritatis posse argui, qui ut dixi suprà, sine pertinacia, & ex studio in Matrem Virginem defenderit, quod

quod interim problematice proponimus.

Dices II. contra concursum activum in foemina. Si foemina se haberet active, posset etiam se sola sine viri consortio generare filium, sicut hac ratione anquillæ se solis generant, quia continent virtutem activam, & passivam simul; item plantæ se solis producant aliam plantam, & quodvis animal se ipsum nutrit propter vim activam, imò B. Virgo hac ratione non solum Mater esset, sed & pater sui filii, quia se sola concursum activum, & passivum præstitisset, hoc autem falsum, & absurdum est.

Respondeo nego sequelam majoris; quidquid sit de exemplis adductis in entibus adeò imperfectis. nego, quòd B. Virgo esset Mater, & pater filii; ad hoc enim requireretur, ut esset causa principalis, sicut supra dixi; quòd verò causa principalis esse non possit, ex dictis constat.

Si diceret, quòd vis activa fuerit confortata virtute Spiritus Sancti, ut B. Virgo potuerit concurrere, respondet hic Adversarius, virtutem à Spiri-

tu Sancto superadditam non demere aliquid concursui activo, ut B. Virgo non potuerit esse pater. Cujus exemplum addit de Beato Joachim, qui semine de se sterili, & insufficiente, confortato tamen Divina virtute produxit B. Virginem, & tamen retinuit officium, & naturam patris: ergò idem de B. Virgine.

Respondeo aliud esse causam instrumentalem confortari, qualem agnoscimus B. Virginem, ut possit effectum attingere, aliud est confortari causam principalem, ut in linea sua fortius agat, & per hoc non impeditur, quò minus sit causa principalis, sicut B. Virgo non impeditur, quò minus sit causa instrumentalis: imò ad causam instrumentalem necessariò, & per se requiritur virtus elevativa: confortatio autem in causa principali per accidens est. Quidquid sit, an B. Joachim fuerit confortatus aliqua virtute supernaturali; potuit enim illa confortatio etiam fieri naturaliter per excitationem spirituum genitalium.

ARTICULUS III.

Resolvuntur alia ad hanc questionem pertinentia.

56 **C**ausam effectivam Incarnationis esse SS. Trinitatem diximus; sed quia omni causæ actualiter causanti correspondet terminus.

Quæres I. quinam sit terminus adæquatus actionis assumptivæ, seu actus assumptis?

Resp. Terminus totalis actionis assumptivæ est Christus formaliter sumptus.

Prob. I. Conformiter ad dicta in *quest. 1.* juxta Symbolum Athanasii, & SS. PP. per actum assumptis ita fit ex Verbo, & natura humana unus Christus, sicut per actum generationis ex anima, & corpore, unus homo: sed generationis humanæ terminus totalis est homo: ergo & actus assumptis terminus totalis est Christus. Argumentum fundatur in paritate Athanasii: *sicut anima rationalis. & caro unus est homo, ita DEUS, & homo unus est Christus.*

Confirm. Terminus actionis totalis dicitur ille, qui ad actionem de novo fit, dum antea non fuit: sed actione assumptis Trinitatis de novo fit Christus in tempore, qui antea non fuit: ergo Christus est termi-

nus illius actionis. Maj. constat ex inductione generationis humanæ, & rerum aliarum. Min. verò est de fide; quia Christus exercitè incipit in tempore.

Pro cujus declaratione suppono ex Philosophia, quòd ad hoc, ut aliquid dicatur actionis effectivæ terminus, non requiratur; ut omnia constitutiva de novo fiant; nec etiam, quòd debeant correspondere, si de novo producantur, actioni effectivæ. Hoc in via Thomistica patet ex generatione hominis, ubi nec anima, nec materia correspondet actioni generativæ seorsim, sed homo ex utraque parte coalescens: hoc suò modò in aliis contingit, ubi apud Peripatheticos nunquam producitur subjectum. Imò hoc etiam illi tenentur admittere, qui terminum actionis in homine, & hic in Incarnatione pro termino assumptionis assignant unionem modalem; nam, sicut unio illa non est homo, ita nec est Christus; consequenter non potest vi illius dici generatus homo, aut productus Christus.

Quæres II. in quo sensu B. 57
R Vir-

Virgo dicatur Mater DEI?

Ratio dubitandi est, quòd B. Virgo non tantum nil potuerit operari circa Divinitatem, sed nec quidquam materiæ subministrare, ut tamen contigit ratione humanitatis, sicut patet ex illo Rom. 1. v. 3. *Factus est ei ex semine David secundum carnem.* & ad Galatas 4. v. 4. *Misit DEUS Filium suum factum ex muliere.* Unde Venerabilis Beda noster in cap. 2. Lucæ dicit: *Quia conceptus ex utero Virginali, carnem non de nihilo, non aliunde, sed materna traxit ex carne, alias nec verè filius hominis diceretur, qui originem non haberet ex homine.* Quomodo ergò B. Virgo dicitur Mater DEI, cum Christus quà DEUS nihil traxerit à Virgine?

Resp. unanimem semper fuisse consensum Ecclesiæ B. Virginem esse Deiparam, seu Matrem DEI, quod patet ex Concilio Ephesino Can. 3. dicente: *In tali sensu fuisse SS. PP. compertimus, ideoque illi non dubitarunt, Sanctam Virginem dicere Theotocon, id est, DEI Matrem, non quidem NB. quòd Verbi natura, Deitasque in sancta Virgine sumpsit exordium, sed quia ex ea natum sit Sacrum illud Corpus animatum animâ rationali, cæi substantialiter adunatum DEI Verbum NB. carnaliter natum esse dicitur.* Est verò sensus Concilii hîc, quòd

scilicet in eodem instanti reali, in quo actio B. Virginis fuit terminata ad corpusculum, cum actione Spiritûs Sancti principali fuerit creata anima conjuncta corpori, & in eodem instanti reali humanitas fuerit terminata subsistentiâ Divinâ, & in hoc sensu quatenus humanitas in eodem instanti fuit terminata, dicitur Virgo Mater DEI, ita quidem, ut eidem proportionaliter ad concursum correspondeat terminus adæquatus scilicet Christus, ut ait S. Leo Epist. 11. ad Julianum: *Verbum non assumpsisse carnem, quam antea produxisset sed assumendo produxisse.* Cæterum hanc ipsam quæstionem pertractat S. Th. hîc quæst. 35. art. 4. per totum, ubi in Corp. ait, quòd nomen significans in concreto naturam aliquam, possit supponere pro qualibet hypostasi illius naturæ, unde infert, quòd hoc nomen *DEUS* possit supponere pro hypostasi habente naturam humanam, & Divinam, & ideò, quidquid convenit Divinæ naturæ, vel humanæ, potest attribui illi personæ, si scilicet natura humana vel Divina sumitur in concreto cum hypostasi: dein sic habet: *concipi, aut nasci personæ attribuitur, & hypostasi secundum naturam illam, in qua concipitur, & nascitur: cum igitur in principio conceptio-*

ptionis fuerit humana natura assumpta à Divina persona, consequens est, quòd verè possit dici, DEUM esse conceptum, & natum de Virgine: ex hoc autem dicitur aliqua mulier alicujus mater, quòd eum concepit, & genuit: unde consequens est, quòd B. Virgo verè dicatur Mater DEI. Subinde rejicit errorem Photini, asserentis, quòd humanitas prius fuerit concepta, & nata, dein primum assumpta in unitatem Personæ Divinæ: & Nestorii, volentis, humanitatem non esse assumptam in unitatem Personæ Divinæ, denique concludit: unde hæreticum est, negare B. Virginem esse Matrem DEI. Est verò substantia omnium hæc, quòd, cum omnia fuerint perfecta in unico instanti reali, B. Virgo conceperit humanitatem, ut terminatam substantiâ Divinâ: sed illud concretum conceptum fuit DEUS-Homo: ergò concepit & postea genuit DEUM hominem: sed taliter concipiens est Deipara: ergò B. Virgo verè fuit Mater DEI.

Unde rejiciendus est error Valentiniani hæretici, qui inter alios errores apud Prateolum fol. 500. columnâ 2. dicebat, Christum verum fuisse hominem, non tamen ejusdem naturæ nobiscum: quia (ut dicit) Christus à Patre missus, corpus celeste secum tra-

xit, nihilque de Virgine accepit, sed per illam tanquam rimam quandam, aut per fistulam sine ulla carne de ea assumpta, transiit. Contra quem & alios sunt illa Venerabilis Bedæ in cap. 1. Evang. Luca ad illa verba: Ave gratia plena Dominus tecum, Benedicta tui in mulieribus &c. ait: benè gratiâ plenam vocat, quæ nimirum gratiam, quam nulla alia meruerat, assequitur, ut ipsum videlicet gratiâ concipiat, & generet Auctorem: „ nisi ille, quem concepit, & generavit filium, non esset Homo- „ DEUS, Auctor gratiæ esse „ non posset. Et postea ex illis: hic erit magnus, & Filius „ Altissimi vocabitur; infert: „ idem ergò Filius Altissimi, qui „ in utero Virginali conceptus, „ & natus est, idem homo in „ tempore creatus ex Matre, „ qui DEUS est ante tempora „ natus ex Patre: si autem idem „ homo, qui DEUS est; omit- „ tat Nestorius, hominem tantum dicere ex Virgine natum; ideòque & quòd nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius DEI. - - - Sanctum, inquit, vocabitur Filius DEI. Quid hîc dicis Nestoriane, qui B. MARIAM DEI negans esse Genitricem, aperte niteris impugnare veritatem? Ecce DEUM dixit superventurum, DEI Filium nasciturum. Quomodo ergò

„aut DEI Filius DEUS non est,
 „aut quæ DEUM edidit, quo-
 „modo Theotocos, id est, DEI
 „Genitrix non esse potest?

58 Quæres III. An una actione hæc fuerint facta, an pluribus realiter distinctis?

Salisburgensis Theologia cit. fol. 4. cum Illust. nostro Reding tenet, tres actiones realiter distinctas intercessisse. I. Creatio animæ, II. Generatio humanitatis. III. Assumptio ad Verbum Divinum. Ratio est facilis: actiones habentes terminos realiter formaliter distinctos, sunt realiter formaliter distinctæ: sed actiones illæ habent terminos realiter formaliter distinctos: ergo sunt realiter formaliter distinctæ. Maj. patet ex Philosophia min. constat; quia Christus est terminus totalis: natura autem humana est terminus adæquatus generationis, qui utique est realiter distinctus à priori tanquam inclusum ab includente. Ratio ulterior est; actiones diversorum ordinum sunt realiter distinctæ: sed actio Incarnationis est superioris ordinis, & hypostatici, generatio verò, & creatio animæ pertinent ad ordinem naturæ. Item ad actionem creativam animæ B. Virgo nullo modo potuit concurrere scilicet ex communi philosophiæ Thomisticæ

principio. Ad generationem verò humanitatis NB. in probabili sententia B. Virgo non tantum ministerialiter, sed principaliter concurrat. Ad Incarnationem verò ad summum potuit concurrere instrumentaliter: ergo signum est, has actiones realiter distingui. Addit in fine actionem generativam, & assumptivam fieri ex præsupposito subjecto, creatio verò animæ ex nihilo &c.

Resp. ex parte DEI fuit realiter una actio. Quam sententiam defendo conformiter ad Philosophiam, & ad doctrinam alibi in Theologia traditam.

Ratio est I. ex parte efficaciæ Divinæ non est defectus, cur una actione non possit attingere plures terminos: ergo non oportet multiplicare actiones, ubi nulla necessitas; antec. mihi certum quò ad efficacitatem Divinam, quæ infinita est.

Ratio est II. Nec obest diversitas terminorum; nam plures termini subordinati possunt correspondere uni actioni: sed termini in mysterio Incarnationis sunt subordinati: ergo possunt correspondere uni actioni. Maj. prob. à pari in probabili sententia de educatione formarum cælestium; ibi eidem actioni Divinæ correspondet creatio materiæ, & edu-

eductio formæ, & demum cælum productum, tanquam terminus ultimus, cui subordinatur creatio materiæ, & eductio formæ. Min. verò etiam probatur: nam formatio corpusculi, creatio animæ & ipsa conjunctio ad Verbum subordinantur Christo, tanquam termino adæquato.

Si dicas, dubium unum probari per alterum.

Resp. Saltem declarari, si non probetur. Sed hoc tamen apud me certum est, quòd e. g. in corruptione specierum Eucharisticarum, quando generantur vermes, debeat de novo creari materia, ex qua juxta me educitur forma vermium; quia in consequentia doctrinæ Thomisticæ nullum accidens potest subire rationem substantiæ, ut in generatione vermium contingeret, si quantitas esset *vice-panis*, aut *vice-materia*, ut docet ipse S. Thomas 3. parte *quest.* 77. *art.* 5. per totum, quod tamen negamus propter consequentiam doctrinæ, quam per totam Philosophiam tenet S. Thomas. Cæterum Cajetanus, Gonet, & alii mitius explicare conantur S. Thomam, qui tamen meo judicio explanationem non admittit propter textus claritatem, ideoque S. Thomæ contrarium defendo in *Parergis* infra. Jam sic: potest in

hac sententia eidem actioni Divinæ correspondere triplex terminus; scilicet materia creata, forma educta, & vermis, tanquam totum, productus: ergo possunt in thesi eidem actioni correspondere plures termini, quia subordinati sunt.

Resp. in forma: actiones habentes terminos realiter & formaliter distinctos, & non subordinatos, sunt realiter & formaliter distinctæ concedo Maj. subordinatos nego Maj. & sic distincta min. nego consequentiam. Ad rationem adductam dico, quòd quidem humanitas seorsim spectata & non ordinata ad suppositum Divinum, sit terminus adæquatus generationis seorsim, sed non hîc, ubi humanitas subordinatè ad Christum erat producta.

Resp. II. ad ulteriorem rationem: actiones diversorum ordinum sunt realiter distinctæ, nisi inferiores subordinentur superiori conc. Maj. secus nego Maj. Sic proportionaliter, distincta minore nego consequentiam. Volo dicere, quòd actio Divina simul & semel, utpote eminenter virtualiter talis, attigerit plures terminos inferiores, in ordine ad terminum ultimum, qui est superioris ordinis; sic e. g. DEUS per auxilium idem, seu decretum formaliter inmanens & vir-

tualiter transiens excitat voluntatem naturalem ad usum gratiæ, & voluntatem ad agendum applicat apud Thomistas: jam licet excitatio voluntatis secundum se sit ordinis inferioris, relativè tamen, & subordinativè ratione termini est superioris ordinis, id est, subordinatur ordini supernaturali. Insuper clariùs: in sententia Thomistica DEUS eadem actione produxit Angelum, & ex potentia obedientiali eduxit gratiam, & eadem actione voluntatem Angeli movit seu applicavit ad usum gratiæ. Jam creatio Angeli est ordinis naturalis juxta objectum,eductio gratiæ verò, & applicatio est superioris ordinis, & respectu horum est una actio. Ego quidem non legi, plures ibi actiones intercessisse realiter distinctas, & amabò, ubi illa distinctio realis invenitur? non ex parte DEI, qui sibi identificat actiones, & simplicissimus est: ergò ad summum actiones terminativè sunt plures, quòd materialiter se habet ad terminum principalem. Quod additur de B. Virgine, quasi inprobabili sententia sit causa principalis humanitatis, non capio, quis illam sententiam conformiter ad mentem S. Th. fecerit probabilem; certè sola materiæ subministratio tam pa-

rùm causam principalem probat, ut nequidem instrumentalem sufficienter adstruat. Ad ultimum additum patet responsio ex dictis; nec enim absurdum est una eademque actione agere respectu unius independentè à materia, & respectu alterius dependenter, ut patet in generatione vermium ex speciebus Eucharisticis.

Quæres IV. An suppositis dictis de unitate actionis, actio illa fuerit supernaturalis?

Ratio dubitandi desumitur ex dictis; quia juxta Adversarios creatio animæ, & congeneratio humanitatis pertinent ad ordinem naturæ: ergò actiones terminatæ ad animam, & humanitatem, essent ordinis naturalis. De concursu B. Virginis omninò non est dubium, quin pertineat in ipsorum sententia ad lineam naturæ, cum sit mera, & passiva solum materiæ subministratio. Quòd autem ipsa assumptio humanitatis sit supernaturalis certum est; quia est miraculorum maximum, & transcendens omnem lineam naturalem. Ex quibus videtur erui posse efficax argumentum pro pluralitate actionum. Sed tamen

Resp. Actio ad Incarnationem terminata fuit simpliciter supernaturalis.

Prob. ex S. Th. hinc *quest. 33. art.*

art. 4. actio tota miraculosa est simpliciter supernaturalis: sed actio terminata ad Incarnationem est tota miraculosa: ergo est simpliciter supernaturalis. Maj. est certa; quia verum miraculum transcendit naturam. Min. est S. Th. in Corp. dicentis: Si verò consideremus id, quod est ex parte virtutis activæ, totum est miraculosum. Sed quia unumquodque magis judicatur secundum formam, quam secundum materiam, & similiter secundum agens, quam patiens: inde est, quod conceptio Christi debet dici simpliciter miraculosa, & supernaturalis; & secundum aliquid naturalis. Con-
 62 *sequentia est in forma, & modo perfecto.*

Nec obest, quod Christus verè Filius naturalis hominis, quod materia subministrata sit naturalis; nam ut ante dixi, hæc materialiter se habent; & quia ut loquitur S. Th. *unumquodque magis judicatur secundum formam, quam secundum materiam, & similiter secundum agens, quam secundum patiens.* Admittit ergo ad summum S. Th. actionem naturalem secundum quid ex parte materiæ scilicet. Et hinc ad primum respondet, quod Christus sit Filius hominis, in quantum habet naturam humanam veram, quam tamen habet modò miraculosò, & supernaturali. Instantiam dat S. Doctor in cæco, sicut

cæcus antea, postea illuminatus videt quidem naturaliter per potentiam visivam, quam tamen miraculosè accepit: ergo inferri potest, licet Christus sit homo per naturalia constitutiva corporis, & animæ; quia tamen hæc miraculosè accepit, illa, ut ita dicam, habentia est supernaturalis. Et hoc semper intelligendum est respectivè ad principium activum, & actionem agentis. Ex quo confirmantur dicta contra triplicem actionem, quæ mihi videtur apertè contra S. Thomam; nam juxta illum ipsa generatio humanitatis est supernaturalis, creatio animæ est supernaturalis, & ipsa conceptio est supernaturalis, unde ergo distinctio actionum ratione naturalitatis, & supernaturalitatis? Quod verò hæc talia sint, ex termino, ad quem actio terminata fuit, desumendum est. De conceptione Virginis, & generatione humanitatis, quæ juxta Theologiam Salisburgensem in probabili sententia correspondet principaliter B. Virgini, S. Dionysius in Epistola ad Cajum Monachum, quem *cit. loc.* in responsione: *Sed contra* citat S. D. sic loquitur: *super hominem operabatur Christus ea, quæ sunt hominis, & hoc Virgo supernaturaliter concipiens.*

Quæres V. Cùm hæc omnia 63
 fue-

fuerint peracta in unico instanti reali, & per actionem supernaturalem, quomodo B. Virgo potuerit activè concurrere, cum agentia inferiora agant per motum, qui in unico instanti intelligi non potest, cum habeat essentialiter prius & posterius. Iterum quia juxta S. Thomam *cit. quest. 33. art. 1.* Sanguis B. Virginis debuit per motum localem deferri ad locum generationis, non potest ista translatio intelligi in unico instanti; quia est contra rationem motus localis corporis cujuscunque, cujus partes successivè subintrant locum. Ita dicit in Corp.

Resp. quò ad primum, actionem B. Virginis attingentem formationem corporis, & unionem animæ cum corpore, & probabiliter etiam instrumentaliter unionem Verbi cum natura humana, fuisse instantaneam.

Ratio est; quia admissio semel concurso activo supernaturali, debuit ille accommodari causæ principali: sed hæc operatur instantaneè: ergò & instrumentalis. Et licet ordinariè causæ secundæ agant successivè propter dispositiones faciendas, vel propter terminum successivè attingendum, sitamen subordinentur causæ superiori, & illimitatæ virtutis,

agunt instantaneè. Quod colligo ex S. Thoma *cit. loc. in Corp.* ubi ait, quòd formatio corporis contigerit in instanti, & subjungit rationem; *tantò enim agens aliquid citius potest naturam disponere, quantò virtutis majoris est, unde agens infinitæ virtutis potest in instanti materiam disponere ad debitam formam.* Cum ergò B. Virgo egerit in virtute principalis agentis, agere potuit in instanti. Nec novum est hoc in Schola Thomistica, juxta quam Sacramenta physice causant gratiam in instanti terminativo; quia scilicet subordinata causæ principali agunt cum ea in eodem instanti, quo agit illa.

Resp. ad secundum, quæ-64 stionem non esse de translatione sanguinis, sed de conceptione, supposita translatione, quæ potuit antecederet fieri jam prævisò Virginis consensu; hinc S. Gregorius 18. *Moralium* relatus à S. Thoma in responsione *sed contra cit. artic. 1.* ait: *Angelo nuntiante, & Spiritu Sancto adveniente, mox Verbum in utero, mox intra uterum Verbum caro.* NB. est ergò juxta S. Thomam illa translatio quoddam conceptioni præambulum, ut ait *cit.* statim locò ad secundum: *dicendum, quòd motus ille localis non comprehenditur infra ipsam conceptionem, sed est conceptui præ-*
am-

ambulus. Sicut idem S. Doctor cit loc. dicit, quòd augmentum Corporis Christi conceptionem consequitur, quod augmentum in instanti fieri non potuit, si connaturaliter sumatur; quia requirit motum successivum; licet absolutè DEUS possit statim producere hominem quantitativè perfectum, uti contigit in Adamo. Explicat autem Cajetanus huc mentem S. Thomæ de augmento, dicens: *licet habuerit (scilicet Corpus Christi) in primo instanti omnia membra, & lineamenta, non tamen in ea quantitate, quam habuisset, si in quadra-*

ginta, & sex diebus fuisset Corpus illud formatum, sed ad tantam quantitatem pervenit spatiò quadraginta sex dierum, & propterea tot dies in Dominici Corporis perfectione intervenisse dicuntur. Videtur ergò S. Thomas, & hujus interpretis mens esse, quòd perfecta semel conceptione DEUS connaturalem cursum naturæ permiserit, *ut ex hoc ostenderetur veritas naturæ humanæ in utero Virginis, sicut post natiuitatem quò ad augmentum permisit juxta illud: crescebat sapientia, & ætate coram hominibus.* Quæ omnia non officiunt dictis.

P A R S III.

De effectu, & consequentibus Incarnationem.

QUÆSTIO I.

De gravitate peccati.

QUIA SALVATOR NOSTER DOMINUS JESUS CHRISTUS teste Angelo, ut Sanctus Thomas hic in Proœmio Tertiæ Partis advertit, venit in hunc mundum, UT POPULUM SUUM SALVUM faceret A PECCATIS EORUM, viamque veritatis in se ipso monstraret, PER QUAM AD BEATITUDINEM IMMORTALIS VITÆ PERVENIRE POSSIMUS; meritò confurgit quæstio, an, suppositò, quòd DEUS voluerit pro peccato condignam satisfactionem, Verbum debuerit incarnari ad reparationem generis humani? Certum quidem est, quòd DEUS absolutè loquendo PER OMNIPOTENTEM SUAM VIRTUTEM MULTIS ALIIS MODIS reparare naturam potuisset juxta S. Th. hìc *quæst. 1. art. 2. in Corp.* At pro moderna providentia aliter non voluit, nisi per Incarnationem Filii, ejusque passionem, quò sic condigna fieret satisfactio pro peccato, pro cujus pleniori notitia examinanda est peccati gravitas.

ARTICULUS I.

Quid sit peccatum mortale? & quasnam formalitates includat?

I Peccatum in genere est transgressio legis; quam rationem genericam omne peccatum inferius participat alio & alio modo. Mortale contra veniale distinguitur ex eo, quod sit averfio totalis à DEO tanquam fine ultimo ad creaturam, dissolvens amicitiam, quorum neutrum præstat peccatum veniale; hoc ipso enim, quod non disolvat amicitiam, non totalis averfio est. Peccatum mortale, cum amicitiam inter DEUM & hominem tollat, necessario involvit varias formalitates; sicut enim amicus amicum diligit, ei que adhæret; ita vult ei omne bonum, nec verbô aut factô offendit; ita inimicus se avertit, odit, vult omne malum, & quocunque potest modo offendit inimicum. Hæc fuô modô intelligi possunt de amicitia, quam fundat gratia, & de inimicitia, quam generat peccatum inter DEUM & hominem. Sed paulò aliter

2 Supponendum I. juxta communem sententiam, quam suppono ex materia de Jure & Justitia, DEO deberi omnes actiones hominis titulo supremi do-

mini, ex titulo creationis proveniente; & consequenter hominem comittere aliquam injustitiam in DEUM, si operationes subtrahat, & in alium finem dirigat; unde habemus I. quod peccatum *formaliter* injustitiæ involvat. II. quia peccatum mortale est adhæfio creaturæ, importat averfionem à DEO, tanquam termino à quo, & conversionem ad creaturam, ut terminum ad quem, in quo habetur *formalitas* averfionis. III. quia unum peccatum excedit alterum, vel ratione objecti, aut cognitionis, intentionis, & voluntatis peioris, induit *formaliter* malitiæ, quæ crescere dicitur ad mensuram objecti cogniti, & voliti &c. Denique omiffis aliis, quæ huc reduci possent; etiam IV. ratio offensæ in mortali habetur, cum certum sit, quolibet peccato offendi DEUM, sed in quonam *formalitas* offensæ consistat, & an distinguatur ab injuria, dubium est; cum multi rationem offensæ in averfione, alii in contemptu Div. Excellentie constituent, & fortè hoc ipso in ratione injuriæ, sine qua contemni non potest Excellentia Divina.

- 3 Suppono II. His formalitatibus correspondere varios effectus, & quidem, quatenus est *injustitia, injuria, vel offensa*, importat obligationem passivam compensandi, & satisfaciendi, sicut ex parte DEI exsurgit jus activum ad satisfactionem; quatenus est aversio, competit poena damni, id est, privatio visionis, & conjunctionis cum DEO; sicut, prout est conversio ad creaturam, debetur ipsi poena sensus: juxta illud Apocalypsis 18. *quantum glorificavit se, & in delitiis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum, scilicet, pro mensura peccati, erit & plagarum modus.* Deut. 25. v. 2.

Cæterum, cum injuria confundatur cum offensa, de utraque postea agemus, nunc

- 4 Dico I. Peccatum mortale non est infinitum in ratione aversionis.

Prob. ex S. Th. 2. 2. q. 10. artic. 3. in Corp. dicente: omne peccatum formaliter consistit in aversione à DEO: unde tanto aliquod peccatum est gravius, quantum per ipsum homo magis à DEO separatur: sed ista separatio non est infinita intrinsecè: ergo peccatum in ratione aversionis non est infinitum. Maj. est S. Th. min prob. assumendò argumentum Adversariorum. Ideò separatio illa

esset infinita; quia est recessus ab uno ad alterum terminum infinite distantem, scilicet à DEO ad Creaturas: sed hæc ratio non evincit: ergo separatio non est infinita. prob. min. ad hominem à pari: licet actus contritionis, & conversionis ad DEUM sit recessus ab uno ad alterum terminum infinite distantem, non tamen simpliciter est infinitus in omnium sententia: ergo nec recessus alter erit infinitus: & sicut in priori actum conversionis illa distantia tantum connotativè, & extrinsecè facit infinitum, ita in posteriori actum aversionis. Unde S. Th. quæst. 2. de malo artic. 9. ad 5. ait: *dicendum, quod à bono infinito avertitur actu finito, ideò peccatum essentialiter finitum est, licet habeat aliquam habitudinem ad bonum infinitum.*

Dico II. Peccatum non est infinitum in ratione malitiæ. Ratio est facilis; quia malitia crescit, vel decrescit ad mensuram cognitionis, & voluntarii: sed in nullo peccato, vel cognitio, aut voluntarium est infinitum: hoc ipso quòd sint actus vitales essentialiter limitati, & incapaces intensiōis infinitæ: ergo nec malitia potest esse infinita.

Nec dicas cum aliquo Adversario: quod effectum producit saltè secundum durationem

tionem infinitum, scilicet poenam æternam, non potest esse finitum; alias effectus excederet suam causam: sed quodlibet mortale producit, vel potius meretur poenam æternam, imò poenam intensivè infinitam: ut colligitur ex S. Th. in 2. sentent. dist. 42. quæst. 1. art. 5. ubi ad primum ait: *dicendum, quòd ex hoc, quòd contra infinitum peccatur, debetur sibi poena infinita; non autem potest esse infinita acerbitate; quia in creatura finita non potest esse qualitas infinita, sed recompensatur per durationem infinitam: quia creatura rationalis durationis in infinitum capax est.* Ex quibus apertè colligitur juxta S. Th. quòd peccato secundum se debeatur poena intensivè infinita: cur autem non inferatur, per accidens fit, quia creatura tanquam limitata ejusdem capax non est. Nam

Resp. instantiam esse obviam in actibus meritoriis, charitatis, Religionis &c. merentibus præmium æternum, quod eodem jure effectus dici potest respectu actus merentis, quàm poena effectus malitiæ se avertentis à DEO ad creaturam. Nec obest S. Thomas, nam si, ut Adversarii volunt, hoc argumento probatur infinitas peccati, etiam infinitas actus meritorii probabitur invertendò argumentum: sicut enim peccans infinitum afficit, ita conversus per

contritionem afficit infinitum; non tamen ex hoc deducitur debitum præmii intrinsecè infiniti: ergò nec ibi debitum talis poenæ. Sin autem concedas, præmium deberi infinitum intensivè, & solum per accidens impediri ratione incapacitatis in creatura, ideòque compensari per durationem; debebis omnem actum charitatis perfectæ admittere infinitum quò ad rationem meriti, quod est contra rationem, & S. Th. juxta quem non datur infinitum unum majus altero, sicut tamen juxta omnes unum meritum excedit alterum, & unum demeritum superat alterum, quare enim tam diversimodè puniuntur peccata, & quare pro mensura peccati erit plagarum modus? si omnia sunt in ratione malitiæ, & demeriti infinita. Hic tantum in delictis non fuit, quantum alii, cur illi æquale datur tormentum, minus in vita deliciarum experto?

Cur autem peccatum mortale puniatur in æternum, non tantum ex malitia, & intrinseca gravitate desumendum est, sed vel magis etiam ex duratione morali, quatenus est malum de se perpetuum, nec revocatum, & quòad hoc meretur poenam perpetuam, sicut propter finitatem & demeritum intrinsecum, poenam finitam, in quo sensu etiam dicunt

Thomistæ, etiam peccatum veniale per accidens puniri in æternum, quatenus non retrahatur. Dein S. Doctor in Summa aliter docet; nam 1. 2. *quæst. 87. art. 4.* quærit, an peccato debeatur poena infinita secundum quantitatem? & respondet S. Th. quò ad hoc negativè; nam in responsione *sed contra* statim dicit: „quia secundum hoc omnium peccatorum mortalium poenæ essent æquales; non enim est infinitum infinitò majus. Et de- in in Corp. ait: „quòd poena proportionatur peccato. In peccato autem duo sunt, quorum unum est aver- sio ab incommutabili bono, quod est infinitum; unde ex hac parte peccatum est infinitum (scilicet extrinsecè propter terminum à quo infinitum) aliud, quod est in peccato, est inordinata conversio ad commutabile bonum, & ex hac parte peccatum est finitum, tum quia ipsum bonum est finitum, etiam tum quia conversio est finita; non enim possunt esse actus creaturæ infiniti: ex parte igitur aversionis respondet peccato poena damni, quæ etiam est infinita: est enim amissio infiniti boni, scilicet DEI. NB. ex parte autem inordinatæ conversionis, respondet ei poena

„sensûs, quæ etiam est infinita. Dein ad tertium *cit. artic.* contra ea, quæ docuit in 2. *dist. cit. art.* ait: dicendum, quòd duratio poenæ respondet durationi culpæ, non quidem ex parte actûs, sed ex parte maculæ, qua durante manet reatus poenæ, sed acerbitas poenæ respondet gravitati culpæ; culpa autem, quia est irreparabilis, de se habet, quòd perpetuò duret: & ideò debetur ei poena æterna, non autem ex parte conversionis habet infinitatem: & ideò non debetur ei ex hac parte poena infinita secundum quantitatem.

Nec argumentum alicujus Recentioris urget, dicentis; peccatum ratione demeriti esse infinitum saltem in eo casu, e.g. Si DEUS alicui promitteret unionem hypostaticam, si intra aliquot dies non committeret peccatum mortale; jam in hoc casu peccantis demeritum, & malitia est etiam infinita; eò quòd privet bonò infinitò: sed privatio sumit suam mensuram ab opposito: ergò sicut bonum esset infinitum: ita & privatio ejusdem, tanquam malum.

Nam præterquâ, quòd DEUS etiam sub conditione peccati venialis non perpetrandi possit promittere unionem hypostaticam, nemo tamen diceret

pec-

peccatum veniale in tali casu, admissum, fore infinitum in ratione demeriti, & malitiæ. Etiam dici potest, privationem talem non fore infinitam, eò quòd unio hypostatica nulli creaturæ debeatur, proin sit ejusdem potius negatio, nec arguat defectum in homine, & consequenter nec malum infinitum, uti apud Salmanticenses, aliqui discurrunt. Sed quidquid sit de hac responsione, nos dicimus, illum actum, quo impediretur unio hypostatica, fore finitum ratione cognitionis, & voluntarii finiti; nec loquimur de privatione subsequenti, quæ potius est effectus peccati antecedentis.

Sunt adhuc, qui injuriam cum offensa confundentes, ex eo infinitatem probant, quòd lædens jus DEI, lædat jus omnium creaturarum tam existentium, quàm possibilium, quæ cum infinitæ sint, infinitatem refundunt in peccatum: tanta enim

est injuria, quantum est jus læsum. Illud verò infinitum est: ergò & injuria. Quòd verò lædens jus DEI, lædat jus creaturarum, ex eo est, quòd DEUS sit caput omnium, consequenter qui lædit jus capitis, lædit jus omnium contentorum sub capite.

Sed hoc argumentum patitur instantiam priorem de actu charitatis, qui, licet DEUM, ut caput omnium attingat, infinitus tamen non est. Et quid opus est, recurrere ad jus creaturarum, cum jus ipsius DEI sit excellentius; ergò potius ex læsione illius, deberet inferri injuriæ infinitas: sed cum, actus peccans tantum circa illud jus versetur modò limitatò, illudque se tantum connotativè habeat, nulla sequitur infinitas, nisi terminativè; aliud quippe est, versari circa jus infinitum, aliud, actum ipsum esse infinitum in ratione injuriæ &c.

ARTICULUS II.

An peccatum saltem in ratione offensæ sit infinitum?

7 **I**N hac quæstione in diversa scinduntur & Thomistæ, & RR. Scotistæ autem universim ad mentem clarissimam. Scoti negant infinitatem. Dis-

sensui Thomistarum ansam præbuit S. Thomas, de cujus mente nil clarè constat. Qui infinitatem intrinsecam defendunt, duplicem offensam statuunt,

tuunt, unam activam, seu causalem, quæ se tenet ex parte peccantis, alteram passivam, seu formalem ex parte DEI, quæ ex causali in DEO resultat, in eoque saltem *moraliter* secundum judicium prudentum subiectatur; sicut enim, ut ait hic *fol. 462.n.3.* Eximius P. Wenzl honor dicitur esse in honorante, ita offensa, & injuria in offenso, non per inhærentiam physicam, sed tantum moralem secundum prudentem æstimationem, eo fermè modo, quo translatô in Petrum dominiô, ejusdem earentia dicitur moraliter recipi in transferente. Jam certum est his Authoribus, offensam activam non esse infinitam, cum ab actu realiter distincta non sit, actus autem ex multis principiis finitus: ergo sola offensa passiva formalis, quæ DEUM intrinsecè offensum denominat, est infinita, quod argumentô Philosophicô, quod statim suprâ attigimus, evidenter probari posse videtur: omnis privatio suam mensuram arithmeticè desumit à forma opposita: sed offensa passiva formalis est privatio honoris, & dignitatis personæ; utrumque autem est simpliciter infinitum: ergo ad mensuram formæ offensa est simpliciter infinita. Maj. est nota ab inductione aliarum privationum,

quæ suam speciem, qualiscunque sit, & mensuram à forma desumunt: eoque hæc mensura Philosophi 5. *Ethic. cap. 1. mensura privationis est habitus.* Min. suadetur: offensa est privatio illius, quod tollit: sed tollit ex parte DEI offensi dignitatem, & honorem, scilicet excellentiam, rationem ultimi finis; affectivè enim peccator finem suum ultimum ponit in creatura, & hoc ipso eodem privat DEUM, à quo avertitur: ergo offensa est privatio dignitatis, & honoris DEI. Hoc re ipsa est fundamentum, cui dein alia argumenta superinstruunt pro infinitate pugnancia. Hanc sententiam à laudato Eximio Viro P. Wenzl olim doctus hucusque defendi; sed tamen quia hoc argumentum probat nimium, aliter sentio, probat scilicet, peccatum etiam in ratione aversionis esse infinitum; cum in DEO ponat affectivè, & moraliter privationem ultimi finis, quod ostenditur: peccator se convertens ad creaturam tanquam finem hic & nunc ultimum, necessariò DEUM privat ratione ultimi finis, consequenter DEUS caret ratione ultimi finis pro illo actu: sed DEUS in ratione ultimi finis est infinitus, non minus quàm in ratione dignitatis: ergo, si peccatum in ratione of-

fen-

fenſæ propter privationem illam est infinitum, etiam erit tale in ratione aversionis. Hoc autem AA. non admittunt: ergo nec prius.

8 Nec dicas cum *cit. Auth. num. 4.* conversionem, & aversionem à DEO ad creaturam, licet dicantur hominem privare ipso DEO, tanquam infinitò, ideò non esse infinitas, quia non privant DEO secundum se sumptò, sed tantum ut participatò per gratiam: cum ergò DEUS tali modo à nobis non participetur modò simpliciter infinitò, hinc neque peccatum in ratione malitiæ, vel aversionis esse posse infinitum;

Respond o enim, hæc non esse de quæstione, sed privationem illam ultimi finis, quam malitia, & aversio in DEO moraliter ponunt, esse infinitam à pari; sicut enim juxta ipsum offensa activè considerata est finita, ratione principii limitati, infinita tamen est ratione privationis in DEO positæ, ita aversio, & conversio finita activè sumpta, erit tamen infinita ratione privationis in DEO moraliter positæ, & in hoc est paritas. Dein, si ideò malitia non est infinita; quia non privat DEO secundum se sumptò, sed tantum participatò per gratiam; quomodo offensa erit infinita, quæ non

tollit in DEO rationem dignitatis, & excellentiæ secundum se sumptæ, sed ut cognitæ, & volitæ finitò tantum modò? iterum quomodo in peccatore inveterato peccatum noviter, privat DEO per gratiam participatò, cum DEUS pro statu peccati prioris amplius participabilis non sit?

Ad argumentum Philosophicum respondeo negando Maj. transeat min. ad textum Arist. dico, eundem loqui de forma, & privatione physica, non de morali, de illa proin transeat; quia illa non dependet à principio, quod se magis, & minus habere potest, sed simpliciter connotat formam tanquam oppositum, juxta quod mensuratur: alia ratio est de offensa, quæ major, aut minor esse potest; hinc tantum crescit geometricè ad mensuram dignitatis offensæ, non arithmeticè. Jam.

Dico I. offensa passiva ex activa in DEO resultans, & subiectata, est superflua. 9

Prob. I. Tota denominatio offensi habetur per denominationem extrinsecam: ergò offensa passiva est superflua. Prob. antec. denominatio visi, cogniti habetur per denominationem extrinsecam; quia visum dicitur ex eo, quòd visio secundum se immanens potentiæ visivæ, terminata sit ad lucidum

coloratum &c. Idem proportionaliter est de cognito, amato &c. ergò etiam denominatio offensi habetur per denominationem extrinsecam, quatenus offensa activa immanens offendenti, terminatur ad objectum, quod ab illa dicitur offensum.

Confir. in viso, cognito ex visione activa non resultat in objecto viso passiva formalis: ergò nec ex offensa activa resultat offensio passiva formalis in offenso. Antec. suppono ex Philosophia; quia visio, aut cognitio nihil causant in objecto; sed nudam tribuunt denominationem extrinsecam: ergò nec offensa causat aliquid in offenso, nisi denominationem extrinsecam. Si verò in objecto viso admittas aliquam formam intrinsecè denominantem, prius facias ens rationis, fingasque visionem inesse viso necessum est: ergò etiam ens rationis fieri debet, si offensam intrinsecam in DEO admiseris, quod fieri posse à petulantia intellectus, non negamus. Hinc rectè advertit Theologia Salisburgensis hic n. 20. privationem illam juris Divini, in qua offensa passiva juxta Adversarios consistit, DEO *chymericè affingi*.
 10 Dices; non esse paritatem, inter visum, & offensum, cum visio nihil demat in objecto,

ad cujus ablationem resultaret privatio, in offenso autem aliquid auferatur saltem *affectivè*, quatenus offendens à DEO nititur dignitatem, & excellentiam auferre; imò moraliter auferat. Item visio non dicitur esse in viso, sicut offensa dicitur in offenso; cum ergò ibi physicè non sit, saltè moraliter in æstimatione prudentum est.

Resp. paritatem in eo consistere, quòd, sicut visio denominat intrinsecè videntem, & extrinsecè objectum visum; ita offensa activa denominat intrinsecè offendentem, & extrinsecè offensum, ita ut per hoc habeatur adæquatè concretum extrinsecum sine aliquo intrinseco gratis afficto. Nec obest *affectiva* illa ablatio, quòd peccans se convertat ad creaturam, relictò DEO: sicut poenitens postmodum se convertit ad DEUM relictâ creaturâ: si ergò restituendo *affectivè* dignitatem moraliter ablatam, non facit actum infinitum, nec auferendo fecit; quia tam ablatio, quàm restitutio limitantur à cognitione, & voluntario. Quòd *offensa* sit in offenso, intelligendum est de eo, quatenus offensa *proportionaliter* & *geometricè* regulatur secundum dignitatem personæ offensæ, magis autem vel minus, prout in-

intensio offensæ activæ fuerit : eodem fermè modò honorem dicimus esse in honorante, quatenus honor passivè talis crescit ex dignitate activè honorantis, cognoscentis scilicet, & æstimatoris excellentiam, aut virtutem honorati, velut ait Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 99. art. 1. ad tertium : *sicut autem honor est in honorante, non autem in eo, qui honoratur, ut dicitur 1. Ethic. ita etiam irreverentia est in eo, cui irreverentiam exhibet.*

Dico II. Peccatum in ratione offensæ non est simpliciter infinitum.

II Prob. I. Offensa in sua gravitate essentialiter dependet à principiis limitatis : ergò non est simpliciter infinita. consequ. patet à paritate in malitia. prob. ant. gravitas offensæ essentialiter à cognitione, & voluntario dependet : sed tam unum, quàm alterum est limitatum : ergò offensæ in sua gravitate essentialiter dependet à principiis limitatis. min. suppono. Maj. prob. ad mensuram cognitionis, & voluntarii crescit, vel decrescit offensæ, ut ubi nulla cognitio, & voluntarium est, nulla sit offensæ, vel tantum materialis, quæ à prudentibus non attenditur : ita ubi major cognitio, & voluntarium intensius est, major sit offensæ : ergò ad mensuram cognitionis &

voluntarii crescit, vel decrescit offensæ. Antec. quòad primum patet ; si enim reverentiam non exhibeas illi, quem ignoras, quomodò offendis ? Si nulla voluntas sit offendendi, & casus offensionis per accidens se habet ? Quomodò injuriam inferes ? quoad alterum membrum probatur. Evidens est, unum peccatum esse gravius alterò etiam in ratione offensæ : sed non potest assignari aliud principium majoris gravitatis, quàm cognitio, & voluntarium : ergò ad mensuram cognitionis, & voluntarii crescit offensæ. Maj. mihi videtur certa ; quia utique peccatum Angelorum fuit major offensæ, quàm peccatum Adami. Majus erat peccatum Judæ, tam clare cognoscentis Christum, quàm alterius Judæi ? unde Jo. 19. v. 11. Christus ad Pilatum, qui tantam cognitionem non habebat, dixit : *propterea, qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.* Unde hoc ? uterque offendit DEUM, Judas tamen magis : sic & modò unus magis, alter minus.

Prob. II. Si offensæ esset infinita, offenderet DEUM, quantum offendibilis est : sed hoc est falsum : ergò non est infinita. Maj. patet ex eo ; quia quanta est offensæ, tantum DEUS offenditur ; cum ergò offensæ sit simpliciter infinita,

DEUS offenditur infinite, *passive* loquendū: sed si offenditur infinite, offenditur, quantum offendibilis est; quia unum infinitum adæquat alterum. min. prob. ex ratione priori; in quantum DEUS semper magis & magis offendibilis est juxta mensuram cognitionis & voluntarii.

Confir. à pari: non potest DEUS per cognitionem attingi in ratione veri, quantum attingibilis est, nisi actus attingens sit infinitus: ergò nec potest in ratione boni offendi, quantum offendibilis est, nisi actus offendens sit infinitus: sed talis actus in creatura implicat: ergò non potest Deus offendi, quantum offendibilis est.

Nec oportet confugere ad offensionem passivam; nam obstat ratio prima, & paritas: attractio passiva ex parte DEI tanta est, quanta est activa per cognitionem: ergò etiam offensa passiva tanta est, quanta est

activa per peccatum: ratio horum ex eo desumitur; quia si modus essendi ex parte objecti, excedit modum essendi in potentia, attingente objectum, tunc modus tendendi non adæquat modum essendi in objecto secundum se: sed sic est in DEO cognito respectu cognitionis, & in offenso respectu actus offendentis: ergò neuter modus tendendi adæquat objectum. Dein ex sententia adversa inferri posse videtur, quòd Christus non satisfecerit pro peccatis adæquatè; cum enim quodlibet peccatum in ratione offensæ sit simpliciter infinitum, cuilibet debet respondere actus satisfactorius adæquans offensam: cum autem longè sint plura peccata ab origine usque ad finem mundi, quam actus satisfactionis in Christo non videntur adæquare nostra peccata. Sed in hoc non ponimus vim, sed tantum occasionem discurrendi.

ARTICULUS III.

Respondetur Objectionibus.

12 **I**Nter Adversarios 'potentior videtur Domesticus Magnif. P, Petschacher hic à fol. 55. in thesibus, ille sic: dignitas Personæ offensæ dat actui peccaminoso rationem offensæ, ut

existit in se, non ut limitatè existit in cognitione: sed dignitas personæ offensæ, ut existit in se, est simpliciter infinita: ergò dat actui peccaminoso rationem offensæ, ut est infinita.

finita. *subf.* sed forma sive intrinseca, sive extrinseca dans effectum formalem, prout est simpliciter infinita, dat illum simpliciter infinitum. Dein

Confir. argumentum à pari: ideò opera Christi in ratione valoris, meriti sunt infinita, quia forma, scilicet dignitas personæ merentis, est simpliciter infinita, & effectum formalem tribuit actui meritorio, ut est in se: ergò etiam peccatum est infinitum ex pari ratione. Idem argumentum confirmari existimat ab infinita sanctitate animæ Christi. Ratio autem fundamentalis est, quòd omnis forma tam intrinseca, quàm extrinseca subjecto tribuat totum effectum, quem dare potest, ut patet in physicis, nisi limitetur ab incapacitate subjecti: cum ergò peccatum sit capax effectus formalis offensæ simpliciter infinitæ; sicut actus Christi sunt capaces infiniti valoris à dignitate personæ Christi provenientis: peccatum non potest non esse infinitum in ratione offensæ.

13 Si dicas: dignitatem personæ offensæ limitari à cognitione, & voluntario, non accipiat, sed

Urget à pari: valor meritorum non limitatur à bonitate actus meritorii Christi finita: ergò neque dignitas personæ

offensæ limitabitur à cognitione finita. Idem iterum dicit de sanctitate animæ Christi, cuius finitas non obsistit, quin sit infinitè sancta; hoc tamen intellige de sanctitate substantiali proveniente à sanctitate Verbi, non de sanctitate proveniente à gratia, quæ accidentalis est. Hæc argumenta deducit ulterius præveniendò varias instantias, ut in hac materia mereatur aliis præferri, cum quæstionem pro sublimitate ingenii sui pertractet exactè, ut, sicut in aliis materiis, ita in hac præ multis excellat. Sed tamen

Resp. I. ad argumentum negando simpliciter Maj. subsumptum. distinguo: nisi adsit aliquod limitans conc. subsumpt. secus nego subsumpt. apud nos limitat cognitio, & voluntarium dignitatem, quò minùs possit totum tribuere effectum. Hinc sustinemus illud *dicat*.

Ad paritatem resp. transf. ant. de quo infra. Interim potest dari disparitas ex eo, quòd dignitas Verbi, opera meritoria dignificans, & valorans sit intimè conjuncta operibus Christi, ut sanctitas substantialis Verbi est intimè conjuncta cum anima, propter unionem veram, & intimam Verbi cum humanitate, qualiter non est unita dignitas personæ offensæ

cum actu peccaminoso ; nec etiam communicatio valoris, & sanctitatis dependet à cognitione, vel voluntario, juxta quorum mensuram communicaretur, uti est in offensa respectu actûs peccaminosi ; dein juxta principium Philosophi, & S. Th. actiones sunt suppositorum, ut proin actio mensuretur juxta dignitatem suppositi saltem *denominativè*. Hoc interim dici potest, cui tamen unice non insistimus. Paritas quæ iterum assumi posset, quòd offensa mensuretur ad dignitatem personæ offensæ, præventa est hîc, & in argumento.

Objicitur II. cum P. Wenzl hîc n. 8. ex S. Thoma *quest. 26. de veritate art. 2. dicente: cùm DEUS infinitum excedat creaturam, erit peccantis mortaliter infinita offensa ex parte dignitatis ejus, cui per peccatum injuria fit.* In quo S. Thomas offensæ passivæ concedit infinitatem desumptam ab excessu DEI supra omnem creaturam, qui est simpliciter infinitus.

14 Resp. I. quare non etiam infertur ex hoc textu in peccato, prout est aversio à DEO, eam esse infinitam ? Nam etiam DEUS excedit infinitò modò creaturam in ratione ultimi finis, qui utique est simpliciter infinitus ?

Resp. II. universaliter ex do-

ctrina S. Th. nihil clarè probari ; cùm facilè textus explicari possint de infinitate extrinseca, & terminativè tali ; proin secundum quid tali. Et reipsa aliud non dicit S. Thomas ; nam 3. p. *quest. 1. art. 2. ubi quærit, an Incarnatio fuerit necessaria ad reparationem hominis ?* & respondet affirmativè, quia DEUS voluit satisfactionem condignam per quandam adæquationem ad recompensationem culpæ commissæ, & hinc prima ratio S. Th. ad 2. est hæc : *hominis puri satisfactio sufficiens esse non potuit pro peccato.* Secunda ratio est, quòd tota natura corruerit, ut proin unius, vel plurium satisfactio non fuisset condigna. Denique III. addit : *tum etiam quia peccatum contra DEUM commissum, quandam infinitatem habet ex infinitate Divinæ Majestatis.* Non dicit absolutam infinitatem, sed *quandam*. Cùm ergò hîc ex professo hanc materiam tractet, censetur explicasse mentem, ut proin textus de malo, de veritate, & ex libris sententiarum sint explicandi juxta textus in Summa.

Urgebis I. S. Thomas hoc loco per ly *quandam* non restringit infinitatem : ergò intelligenda est infinitas absoluta. ant. prob. ex subsequentibus ; nam statim adjungit : *tantò enim major est offensa, quantò major est ille, in quem de-*

delinquitur: sed hic est simpliciter infinitus: ergo & offensa erit simpliciter infinita. Hoc argumentum calculatorium, vocat *cit. loc.* Theologia Salisb. & rectè; quia quasi à numero ad numerum procedit; si enim persona offensa est dignitatis ut *sex*; offensa erit ut *sex*, & sic ulterius in infinitum.

II. S. Th. ulterius se explicat *cit. loc.* unde oportet ad condignam satisfactionem, ut actus satisfaciens haberet efficaciam infinitam, utpote DEI, & hominis insistentis. Sed si peccatum requirit pro satisfactione efficaciam infinitam, etiam erit simpliciter infinitum; quia debet esse adæquatio inter offensam, & satisfactionem.

III. Non obstante, quod S. Thomas *quest. 29. de veritate. art. 3. ad 4.* & in 1. p. *quest. 25. art. 6. ad 4.* dicat, meritum Christi habere quandam infinitatem, tamen merita sunt valoris simpliciter infiniti: ergo & peccatum non obstante ly *quandam* habet gravitatem simpliciter infinitam.

Resp. ad primum neg. ant. ad probat. dico, S. Thomam non facere calculationem arithmeticam, sed geometricam juxta dicta &c.

Ad secundum resp. propter condignam satisfactionem ideò requiri efficaciam infinitam;

quia peccatum est supremi ordinis; cum ergo non possit satisfactio supremi ordinis haberi, nisi à supposito divino; illud autem formaliter spectatum sit infinitum, quasi antecedenter requiritur efficacia infinita proveniens à supposito.

Ad III. dico, responsionem patere ex dictis suprà, & data disparitate. Dein non adeò clara est mens S. Thomæ de meritis Christi; nam 1. parte *quest. 25. art. 6. ad 4.* dicit, quod humanitas Christi ex hoc, quod est unita DEO, & beatitudo ex hoc, quod est fruitio DEI: & Beata Virgo ex hoc: quod est Mater DEI, habent quandam dignitatem infinitam ex bono infinito, quod est DEUS: & ex hac parte non potest aliquid fieri melius eis: sicut non potest aliquid melius esse DEO: sed beatitudo, & B. Virgo non sunt simpliciter infinitæ: ergo nec humanitas Christi, & consequenter nec merita.

Taceo, quod S. Doctor 1. 2. *quest. 87. art. 4. in Corp.* dicat: in peccato duo sunt, quorum unum est aversio ab incommutabili bono, quod est infinitum: unde ex hac parte peccatum est infinitum. Utique non intrinsecè & simpliciter, sed terminativè & secundum quid: ergo ex Auth. S. Th. infinitas simpliciter talis non eruitur.

Objicitur III. quando unum 16
in

in eadem linea infinitè excedit alterum, non potest non esse infinitum, si una linea quoad extensionem excedit alteram, infinitè excedens erit infinita: sed peccatum mortale in ratione offensæ excedit infinitè peccatum veniale: ergò non potest non esse infinitum. Maj. patet ex instantia data de linea, & aliis &c. min. prob. infinita peccata venialia nunquam adæquant unū mortale: ergò mortale infinitè excedit veniale. prob. conf. ideò DEUS infinitè distat à creatura, & ex eo in linea omni est infinitus; quia per perfectiones inferiores infinitas non potest adæquari: ergo &c.

Resp. I. Hoc argumento etiam vapulare Adversarios, si enim quidquam probat pro offensa, etiam probabit pro malitia, aversione, demerito; nam infinita venialia nunquam adæquant malitiam mortalis; aversiones infinitæ à creaturis nunquam aversionem à DEO; demerita quoad poenas transitorias nunquam demeritum peccati perpetuum. Scio quidem, quòd RR. & aliqui ex Thomistis ex hoc posteriori principio probare conentur infinitatem poenæ, & in illa infinitatem peccati in ratione demeriti; sed infinitatem categorematicam nunquam evincent, syncategorematicam autem non nega-

mus; quia reverà poena durabit per infinita successivè instantia.

Resp. II. in forma: quòd alterum excedit infinitè est infinitum *respectivè*, & quòd infrà transeat Maj. est infinitum *absolutè* nego Maj. & sic est mortale quòd tantum *respectivè*, & quòd infrà excedit venialia, quatenus per illa adæquari non potest; taliter Angelus excedit creaturas inferiores, & species alias infinitas *possibiles*, & quòd hoc est *illimitatus*, non tamen *absolutè*; quia limitatur *suprà* per existentiam, & limitationem etiam actus, quatenus perfectior adhuc est *possibilis*, unde Sanctus Thomas de Ente, & essentia cap. 6. ait: *dicitur in libro de causis, quòd intelligentiæ sunt finitæ superiùs, & infinitæ inferiùs.* Dein etiam homo infinitè excedit alias species inferiores, quatenus ab infinitis e. g. leonibus &c. adæquari non potest, & sic de aliis, exinde tamen nihil infinitatis absolutæ inferitur. Ita proportionaliter discurre de peccato mortali, quòd ad infrà respectu venialium, & quòd ad suprà de limitatione quòd ad determinatum gradum, & quatenus semper aliud peccatum majus est possibile.

Dices: datur de facto peccatum, quò majus excogitari-

non

non potest : ergò non est possibile peccatum semper majus, & majus. Prob. ant. Christicidium est peccatum, quò majus excogitari non potest; ita reverà sentit Amicus Jesuita, & cum illo Prudentius, ut refert cit. P. Marin hlc fol. 143. n. 6. cùm ergò majus excogitari non possit, erit illimitatum suprà, & infrà, consequenter infinitum ex utraque parte. Antec. autem probari potest sic: destructio DEI actualis, si per impossibile fieri posset, esset peccatum infinitum: ergò etiam occisio Christi, advertenter facta, est peccatum infinitum.

Resp. neg. ant. ad prob. nego iterum ant. nam ipsa occisio Christi potest esse major in uno, quàm altero, ratione cognitionis, & voluntarii magis intensi; sic juxta dicta Pilatus ferendò sententiam occidit Christum, & Judas tradendò, & tamen Judas majus peccatum habet. Etiam Judæi gravius peccârunt propter pertinaciam in non credendo, quem tamen ex signis cognoverunt, propter invidiam, & summum conatum tollendi Christum; hinc appositè S. Augustinus in tract. super Psal. *Et vos O Judæi occidistis. Unde occidistis? gladiò lingue &c. quando clamastis: crucifige, crucifige!* Major utique conatus Judæorum, quàm Pi-

lati volentis dimittere &c. idem in casu impossibili dici posset. de destructione DEI respectu perfectiùs cognoscentis, & magis intensè facientis; licet ad hypotheses respondere necessum non sit, ubi agimus de peccatis in ordine moderno.

Objicitur ultimò ex aliquo¹⁸ Antecessore: si graviter peccans in DEO physicam poneret privationem honoris, ac dignitatis, talis privatio utique foret physicè infinita, juxta quantitatem boni exclusi: ergò cùm graviter peccans ponat moraliter in DEO privationem dignitatis, & honoris infiniti, erit moraliter simpliciter infinita; quia privatio moralis eosdem debet habere effectus secundum prudentiæ æstimationem, quos haberet physica privatio re ipsa, ac physicè inducta.

Confirm. I. Forma, quæ neque ex se, neque ratione subjecti est limitata, est simpliciter infinita: sed passiva gravitas neque ex se, neque ratione subjecti est limitata: non ex se, cùm nullum ex se exigat terminum, sitque offensa infinitæ dignitatis, neque limitetur à subjecto, cùm in DEO tanquam subjecto illimitato moraliter recipiatur: ergò est simpliciter infinita: sicut à contrario, offensa activa in
U DEO

DEO non est simpliciter infinita, quia subiectatur in subiecto finito nempe in peccatore. Quam ob causam etiam gratia, licet ex sua ratione formali nullum exigat terminum, nihilominus implicat actu dari infinitam; quia necessario debet recipi in subiecto simpliciter finito, à quo proinde finitur, ac limitatur.

Confir. II. Illa offensa est simpliciter infinita, qua DEUS læditur, quantum lædi potest, sicut illa visio simpliciter esset intrinsecè infinita, quæ videret DEUM, quantum est visibilis: sed offensa passiva lædit DEUM, quantum lædi potest; siquidem ab illo tollit rationem ultimi finis: ergo intrinsecè, & simpliciter est infinita.

19 Respondeo ad argumentum primò indirectè, retorquendo illud sic: si graviter peccans convertendò se ad bonum commutabile, id est ad creaturam tanquam hîc, & nunc ultimum finem, poneret in DEO physicam privationem finis ultimi, talis privatio utique foret physicè infinita juxta quantitatem finis exclusi, qui est infinitus: ergo cum graviter peccans ponat moraliter in DEO privationem ultimi finis, quem hîc, & nunc ponit in creatura, erit illa conversio moraliter infinita. Prorsus egregiè; quia ex-

pressè contra S. Thomam paulò antè allegatum, & contra rationem, saltem meò judiciò; quia conversio illa ad creaturam intrinsecè non est infinita, cum sit actus creaturæ limitatæ in omni linea, nec à termino à quo, qui totus est extrinsecus, infinitatem intrinsecam potest accipere.

Respondeo II. in forma: transeat antecedens cum sua hypothesis impossibili. nego consequens, & consequentiam. Ideò primum, quia peccans nihil ponit, nec ponere potest etiam moraliter in DEO. Et qui sunt illi prudentes, qui ita judicant, nisi sint Logici, qui ex petulantia intellectûs fingunt tales moralitates? Atque ideò etiam negavi consequentiam; quia nihil ex antecedente sequitur, quàm quòd possit fingi talis in DEO privatio, de quibus hîc non agimus; dein quare non etiam talis privatio moralis dicitur, vel fingitur in *aversione à DEO, tanquam ultimo fine*, & infinito quidem, ad creaturam, cum tamen fiat recessus ab illo ultimo fine, fortè ideò, quia terminus à quo se habet merè extrinsecè? Rectè hoc quidem, sed minùs feliciter pro Adversario; nam & nos suprà probavimus, quòd objectum offensum se prorsus extrinsecè habeat, ideòque nihil per offensa-

sam intrinsecum in eo ponatur.

20 Respondeo ad confirmationem primam, negando suppositum Majoris, & illius formæ moralis; hinc totus discursus est vanus. Sed tamen ut aliquid demus, concedo Maj. ut jacet, nego autem min. juxta dicta; nam gravitas illa est limitata ex cognitione & voluntario, ut in nostris argumentis diximus; manifestè enim sequeretur, quòd unum peccatum non posset esse gravius alterò; cum quodlibet peccatum ponat illam privationem. Et, amabò, quid est illud *recipi in DEO moraliter*? privationes non recipiuntur, sed post ablationem formæ quasi resultant, & re ipsa nihil sunt, nisi carentia prioris formæ. Illud, quod additur de gratia, non est ad rem negatò semel suppositò illius formæ moralis. Scio autem fontem hujus argumenti, ad quod plenè hic non respondeo, sed committo arenæ publicæ, ubi necessarium erit, mentem explicare.

Ad confirmationem II. concedo Maj. & nego min. ad causalem minoris dico, eam omninò non esse è re Adversarii; nam ex hac sequitur, quòd etiam peccatum in ratione malitiæ esset infinitum; quia privat DEUM *ratione ultimi finis*.

Scio quidem, Adversarium non admittere, quòd peccatum in ratione malitiæ sit infinitum; ut habet in *Parte 1. Disputat. 3. art. 1. §. 1.* hinc ad argumentum primum, quod sibi objicit: *malitia non solum dicit conversionem ad creaturam, sed etiam aversionem à DEO, qui infinitus est: ergò saltem quò ad istam rationem erit infinita.*

Respondet: sicut charitas convertit ad DEUM tanquam ultimum finem, ita peccatum avertit: sed propterea hæc charitas non est infinita nisi tantum terminativè, & extrinsecè: ergò idem de peccato dicendum. Addit postea, deinde aversio non privat immediatè ipso DEO, sed conversione ad ipsum tanquam forma dante gravitatem: hæc autem conversio non est infinita: ergò nec aversio: & licet immediatè DEO privaret, tamen per hoc non evaderet infinita; quia per motivum finitum possumus recedere à quolibet termino sive finito, sive infinito. Profectò, si consequenter docemus, hæc viam rectam non incedunt, ut ego quidem existimo. Nam

Contra est I. Si aversio non privat immediatè DEO, nec etiam offensa immediatè privat: ergò non est infinita. Antec. probatur ex verbis Adversarii, ideò aversio non est infinita; quia DEUM solum privat con-

versione ad ipsum: sed etiam offensa solum privat DEUM conversione ad ipsum: ergo nec offensa erit infinita. Min. prob. offensa juxta ipsum Adversarium à DEO tollit rationem ultimi finis per conversionem ad creaturam: sed per conversionem ad creaturam DEUM solum privat conversione ad ipsum, cum conversio ad creaturam excludat conversionem ad DEUM: ergo offensa solum privat DEUM conversione ad ipsum. Subsumo: sed quia *aversio* hoc solum præstat, non est infinita juxta Advers. ergo nec offensa erit infinita.

Alterum, quod addit, non cohæret cum aliis ibi dictis: & licet immediate DEO privaret, tamen per hoc non evaderet infinita; quia per motivum finitum possumus recedere à quolibet termino sive finito, sive infinito.

Contra est II. peccatum privans DEUM ratione ultimi finis, est juxta ipsum simpliciter infinitum: ergo à fortiori peccatum privans toto DEO. Nec obest *modus finitus* recedendi; nam licet in offensa DEUS attingatur à peccante modo finito, nihilominus offensa est infinita: ergo etiam aversio.

ARTICULUS IV.

An homo purus possit satisfacere pro peccato mortali?

22 **I**N hac quæstione oportebit respondere argumento difficillimo, quo in materia prior utuntur Adversarii, quod consistit in hoc: si peccatum in ratione offensæ non est infinitum, poterit homo pro illo condignè satisfacere; quia finitum potest adæquari altero finito, peccatum finitum, satisfactione finita &c. qualem homo per gratiam præstare potest: sed hoc non admittitur: ergo peccatum necessario debet esse infinitum, aliàs opus

non fuisset Incarnatione. Hoc potissimum argumentum est Salmanticensibus in compendio hinc fol. 167. à num. 56. Interim ratione puri hominis intelligimus illum, qui non sit *personaliter DEUS*, qualis fuit Christus, licet aliàs sit & debeat esse instructus gratiâ, aliisque donis supernaturalibus in ordine ad condignam satisfactionem.

Solent alii hanc quæstionem latius extendere non tantum de mortali proprio, & perso-

nali, sed etiam de originali, & peccato actuali alieno: sed si semel probabitur, non posse satisfieri condignè pro mortali actuali, à fortiori non poterit pro originali.

Ulteriùs condigna satisfactio vel est *materialis*, vel *formalis*: illa tunc fit, quando materia, vel res, vel pretium compensatur; sic in sententia communi, homo auferens à DEO rationem ultimi finis per peccatum condignè satisfacit *materialiter*, si per actum contritionis restituit rationem ultimi finis ablatam. Per hoc tamen satisfactio formalis nondum habetur, quæ insuper requirit æqualem dignitatem ex parte satisfaciens cum persona offensa; quia ergò peccatum, licet simpliciter infinitum non sit, supremi tamen ordinis est; cum scilicet nihil sublimius offendi possit, quàm DEUS &c. satisfactio ejusdem ordinis sit, oportet. Alia satisfactio est de congruo, quæ tantum rigorem non exigit, modò habeat aliqualem proportionem intrinsecam, ut mereatur acceptari ab offenso. Huc etiam revocatur satisfactio illius, quam præstaret homo, cui DEUS communicaret potestatem excellentiæ, eumque cæterorum caput constitueret, in quo statu homo positus pro cæteris posset satisfa-

cere per actus charitatis, aliarumque virtutum excellentiam.

Dico I. Non potest purus²³ homo condignè satisfacere pro peccato mortali. Est S. Thomæ hic *quest. 1. art. 2. ad 2.* & communiter SS. PP. ac Theologorum.

Prob. Nulla satisfactio hominis puri potest adæquare gravitatem offensæ: sed omnis satisfactio condigna adæquat gravitatem offensæ: ergò nulla satisfactio hominis puri est condigna. Min. suppono ex nozione satisfactionis condignæ. Prob. Maj. nulla satisfactio inferioris ordinis potest adæquare gravitatem offensæ superioris ordinis: sed omnis offensa mortalis est supremi ordinis: ergò nulla satisfactio inferioris ordinis potest adæquare gravitatem offensæ supremi ordinis: sed omnis satisfactio puri hominis est inferioris ordinis &c. ergò &c.

Confirmatur à pari: nulla²⁴ maternitas inferioris ordinis potest adæquare maternitatem B. Virginis; quia est in supremo ordine: ergò nec ulla satisfactio inferioris ordinis potest adæquare offensam superioris ordinis.

Dices cum Salmanticensibus non sufficere superioritatem ordinis, ut pro peccato satis-

fieri non possit saltem per actus charitatis intensos, qui etiam sunt supremi ordinis, consequenter adæquare possunt offensam.

Contra est. Non obstante, quòd Maternitas Beatae Virginis non sit infinitæ excellentiæ, nec tamen potest adæquari alia Maternitate, quia est supremi ordinis, in quantum major excogitari non potest, sicut nec major filius: ergò non obstante, quòd peccatum non sit simpliciter infinitum, non tamen potest adæquari per satisfactionem puri hominis; quia est supremi ordinis, nec potest major excogitari, sicut nec major offensus.

Nec dicas, argumentò hòc probari nimium, & contra nos, qui majorè, & maiorem offensam admittimus etiam respectu DEI: qualiter tamen non potest major Maternitas admitti. Nam

Resp. paritatem procedere de supremitate ordinis, non de intensione intrinseca, quàm admittimus offensæ. Interim tamen semper manet verum, quòd major offendibilis cogitari non possit, licèt possit ab uno magis offendi; quàm ab alio. Nec ista intensio obest nobis, sed potius Adversariis, qui stante illa nunquam poterunt infinitatem simpliciter talem efficaciter defendere.

Dico II. Nec homo, habens²⁵ potestatem excellentiæ tanquam caput omnium posset condignè satisfacere. Ratio ex dictis deducitur: talis homo necdum posset adæquare gravitatem offensæ; quia actus, qualescunque elicuerit, tamen essent in ordine inferiori, utpote puri hominis: ergò non posset condignè satisfacere. Ad summum ergò opera talis hominis, quia perfectiora, haberent maiorem proportionem cum remissione offensæ, quàm alterius privati, cui tot, tantæque auxilia non communicantur: interim tamen satisfactio foret solum de congruo majori juxta proportionem Geometricam.

Dices, si DEUS potuit homi-²⁶ nitem excellentiam communicare, potuit & satisfactionem illius acceptare. Resp. concedo illatum; potuisset enim DEUS absolute condonare offensam; sed in hac providentia noluit, sic & noluit talem satisfactionem acceptare.

Nec etiam valet illatio: Adam tanquam caput hominum transfudit peccatum in posteros: ergò etiam talis tanquam caput posset pro peccato satisfacere condignè, quatenus præsenteret totum genus humanum: vel DEUS quasi deberet acceptare satisfactionem talem, etsi condigna non esset; nam, quòd
DEUS

DEUS Adamo nostras voluntates alligaverit, dari non potest ratio, supposita autem alligatione, cum illo omnes peccavimus, quod peccatum, quia est supremi ordinis, talem satisfactionem requirit, qualem tamen nec totum genus humanum præstare potest. Nec DEUS deberet non condignam saltem acceptare; unde enim hæc obligatio? sicut nulla fuit in DEO, talem hominem tanquam caput constituendi. Dein melius hoc conveniret Adamo; quia sicut omnes perdidit, ita deberet posse adjutus gratiâ reparare: hoc tamen non admititur: ergo multò minùs alterum.

27 Nec dicas iterum cum Ortega: si DEUS præciperet Petro, vel Christus Joanni, ut suo nomine eliceret actum charitatis, tunc talis actus esset supremi ordinis propter DEUM, vel Christum, & alias haberet ratione supernaturalitatis intrinsecæ saltem proportionem, uti habent actus Christi: ergo talis actus esset satisfactorius de condigno.

Resp. Neutrum actum fore supremi ordinis; quia illa suppremitas desumitur aliundè, non à supposito eliciente, quod semper maneret inferioris ordinis, etsi DEUS, vel Christus præciperet actum. Sanè mira-

bile argumentum tam sublimis Theologi; quæro enim, vel DEUS præciperet illum actum pro satisfactione sibi præstanda, vel pro alio fine? Si posterius, non fieret satisfactio, hoc ipso; quia non fuit intenta: si prius, tunc censeretur DEUS acceptare satisfactionem propter suam, actum præcipientis, auctoritatem, sed enim non probatur *condignitas*. Insuper cum nos dicamus, hominem purum non posse satisfacere, nil probat argumentum; quia in tali frigido casu homo purus non esset, saltem extrinsecè, ut aliqui volunt, utpote suffultus dignitate DEI præcipientis. Et reverà hoc argumentum probat contra Adversarium, hominem, scilicet *purum*, non posse satisfacere, hoc ipso, quòd recurrere ad DEUM, vel Christum, necessum sit. Sed hoc potius ex aliorum responsione, quàm nostra.

Objicitur I. Ideò homo purus non posset *condignè* satisfacere; quia est ordinis inferioris: sed hoc verum non est: ergo potest satisfacere. Prob. min. ex supposito, quòd dubium non sit de homine in gratia; nam peccator aliundè non habet, unde posset aliquid de congruo propriè dicto præstare; jam sic: homo constitutus in gratia, fit ordinis Divini per gra-

gratiam, quæ est naturæ Divinæ formalis participatio: sed ordo Divinus est supremus: ergo homo per gratiam fit ordinis supremi, consequenter potest condignè satisfacere. prob. Maj. & min. præoccupandò responsionem: offensa ideò est supremi ordinis; quia participat gravitatem à dignitate DEI offensi, & quidem tantum extrinsecè: ergo à fortiori homo justus erit ordinis supremi; quia participat naturam Divinam intrinsecè per gratiam: ergo non tantum est ejusdem ordinis, sed quasi majoris propter intrinsecam participationem.

Resp. concedo Maj. neg. min. ad prob. nego Maj. si intelligatur in sensu proprio. ad ulteriorem prob. nego paritatem; offensa enim supremitatem ordinis non desumit à DEO, ut participativè habente, sed quatenus est DEUS; & sic etiam satisfactio suum valorem, & supremitatem habet à persona, quæ DEUS in se reipsa est, non ut participativè se habente. Pro quo sciendum est, de Christo verificari I. Christus est DEUS. Et in Christo: *Homo est DEUS*, &: *DEUS est Homo* per communicationem idiomatum, quam hic suppono, consequenter rectè dicitur personam satisficientem esse Divinam in se, non participativè: per gratiam

ergo non fit homo supremi ordinis, sicut ipsa gratia ejusdem ordinis non est. Nec inferas: ergo non poterit homo satisfacere pro peccato veniali, quod ex eadem ratione erit supremi ordinis, utpote DEUM attingens, ut est in se. Nam hoc argumentum solvendum est Adversariis, qui offensam mortalem ideò dicunt infinitam; quia subiectatur *materialiter* in DEO: ergo etiam offensa venialis *materialiter* subiectatur in DEO, consequenter est infinita: ergo sicut pro mortali in eorum sententia non potest satisfieri ab homine puro, nec poterit pro veniali ex ratione *infinitatis*.

Resp. directè negando illatum, & quod veniale sit supremi ordinis; quia non est. (quidquid alii dicant) juxta nos *proprie* offensa, sed tantum secundum *quid*, & *analogicè*; quia amicitiam non dissolvit, quæ vel ideò facilius tollitur, manente radice charitatis, & amicitiae, scilicet gratiâ, manet adhuc venialiter peccans conversus ad DEUM, ut proin nec malitia, nec averſio, nec demeritum adsit, consequenter nec offensa propria, quæ in illis fundatur.

Objic. II. Auth. S. Thom. 29 hic *quest. 64. art. 4.* in Corp. ubi duplicem potestatem in Chri-

Christo distinguit: prima est *authoritatis*, quæ competit ei secundum quod DEUS. Altera est *excellentiæ*, quæ competit ei secundum quod homo: Et talem, pergit S. Thomas potestatem potuit Ministris (nempe Sacramentorum) communicare, dando scilicet eis tantam gratiæ plenitudinem, ut eorum meritum operaretur, ad Sacramentorum effectus. Imò post pauca: ut ipsi possent Sacramenta instituere, Et si-
ne ritu Sacramentorum effectum Sacramentorum conferre solo imperio. Ex quo argumentum deducunt Godoy, & alii: posset DEUS homini dare potestatem excellentiæ, ut gratiam, quæ est effectus Sacramenti, conferret solo imperio: ergò etiam conferre excellentiam, ut satisfaceret de condigno. prob. consequ. conferre gratiam, & vi illius actum contritionis elicere, est radicaliter satisfacere de condigno; quia contritio de condigno meretur gratiam sanctificantem, quæ est remissiva, seu deletiva offensæ.

Iterum effectus exempli gratia Baptismi, & Poenitentiae est remissio peccati de condigno: si ergò homo potest dare effectum Baptismi, vel poenitentiae, potest etiam conferre remissionem de condigno.

Resp. I. Hæc omnia, si rectè sumantur, non facere ad rem; nos enim loquimur de satisfac-

tionem, & merito hominis secundum se, non quatenus sumunt valorem ex meritis Christi. Unde, cum Sacramenta ipsa sint effectus meritorum Christi, etiam Sacramentorum effectus ex iisdem principiis proveniunt. Quare siquid illis efficacitatis tribuitur, promoderna providentia adscribendum est Christo, hinc

Respondeo II. in forma concedo antec. nego consequ. aliud est posse gratiam vel mediatè, vel immediatè conferre, aliud est satisfacere, ad quod requiritur gratia, sed sola non sufficit, & si juxta Adversarios sufficeret, hoc non ex se, sed ex meritis Christi haberet, à cuius dignitate ad hunc effectum assurgeret: proin effectus Christo adscribendus esset, ex quo nihil contra nos probatur. Dein, ut rectè advertit Clarissimus P. Mezger in Theologia Salisb. hic num. 10. homo in casu AA. posset quidem aliis condignè mereri primam gratiam, consequenter etiam remissionem peccati in ratione *maculae*, seu *malitiæ*, non verò in ratione *injuriae*, & *offensæ*; quia scilicet adhuc esset distantia inter dignitatem personæ offensæ, & vilitatem satisfaciens, quæ nunquam eò potest ascendere, ut adæquaret dignitatem.

QUÆSTIO II.

De satisfactione & merito Christi?

Suppono tanquam de fide certum, quòd Christus pro nobis omnibus satisfecerit sufficienter tam- quò ad culpam, quàm quò ad poenam *DELENS, QUOD ADVERSUS NOS ERAT CHIROGRAPHUM, ET QUOD ERAT CONTRARIUM NOBIS, ET IPSUM TULIT DE MEDIO, AFFIGENS ILLUD CRUCI.* ad Col. 2. v. 14. & ad Tit. 2. v. 14. dedit semet ipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, *ET MUNDARET SIBI POPULUM ACCEPTABILEM SECTATOREM BONORUM OPERUM.* Et passim alibi. Est ergò controversia in eo, an satisfactio ab intrinseco, vel solùm ab extrinseco talis fuerit, quantique valoris? Pro quo

ARTICULUS I.

An satisfactio, & merita Christi habuerint valorem intrinsecum?

30 **A**gimus hlc de satisfactio- ne, & merito in actu qua- si primo, quatenus ha- bent aliquam vim, & virtutem intrinsecam: satisfactio qui- dem, ad tollendam jus indi- gnandi: merita verò ad inclinan- dam voluntatem præmium lar- gientis. In actu secundo verò actu tollitur jus indignandi, & movetur exercitè præmians. Pro quo communiter notant. Authores extra scholam Subti-

lem, meritum in actu secundo dependere ab acceptatione præmiantis; cùm enim actu mo- vet, non movet sine voluntate moti; hoc autem intelligi non potest, sine acceptatione; quo- modò enim actu tribuit præ- mium, nisi velit, & quomodò volet, si meritum prius non acceptaverit? in quo sensu cer- tum apparet, non posse intelli- gi actum secundum meriti sine connotatione acceptantis, an-

verò non detur satisfactio, & meritum ab intrinseco tale, dabit conclusio. Pro qua

31 Dico I. Satisfactio, & merita Christi habent ex se valorem, & condignitatem intrinsecam independentem ab acceptatione Divina. Ita communis TT. & RR. contra Scotistas. Est autem expressè S. Thomæ hic *quest. 1. art. 2. ad 2.* ubi ait: satisfactionem Christi tanquam DEI, & hominis existentem habere efficaciam infinitam, quòd verò sit tantæ efficaciae non provenit ex sola acceptatione: ergò ab aliquo intrinseco.

Prob. conclusio: ideò juxta S. Thomam, & SS. PP. satisfactio Christi erat sufficiens, & superabundans; quia fuit DEI, & hominis: sed esse DEUM, & hominem non convenit Christo ab extrinseco, sed intrinsecè, & ex natura sua: ergò etiam valor non convenit ab extrinseco tantum, sed etiam intrinsecè, & ex natura sua. Min. est certa; quia sicut Christus intrinsecè est DEUS, & homo, ita sibi hæc prædicata ex natura sua vendicat. Consequentia autem, & paritas probatur ex eo: talis est valor meritorum, & condignitas satisfactionis, qualis est utriusque ratio, in qua fundatur: sed utrumque scilicet meritum, &

satisfactio fundantur in prædicatis intrinsecis: ergò & utrumque est tale ab intrinseco; sicut ergò prædicata illa non proveniunt ab extrinseco tantum, ita nec valor, utpote ab illis prædicatis promanans.

Confir. & simul probatur 32 Maj. primi argumenti ex S. Thoma hic *quest. 48. art. 2. in Corp.* ubi probat, quòd passio Christi nostram salutem causerit per modum satisfactionis: ille propriè satisfacit pro offensa, qui exhibet offenso id, quod æquè, vel magis diligit, quam oderit offensam: Christus autem ex charitate, & obedientia patiendò, magis DEO aliquid exhibuit, quam exigeret recompensatio totius offensæ generis humani: ergò juxta S. Thomam Christus propriè satisfecit: subsumo: sed hoc non provenit ab acceptatione tantum: ergò ab intrinseco. probatur assumptum ex eodem S. Thoma. Ideò Christus DEO magis aliquid exhibuit, primò propter magnitudinem charitatis: secundò propter dignitatem vitæ suæ quam pro satisfactione ponebat, quæ erat vita DEI hominis: tertio propter generalitatem passionis, & magnitudinem doloris assumpti: sed hæc omnia proveniunt ab intrinseco: ergò non ab acceptatione tantum, alias non ef-

set sufficiens differentia intrinseca inter opera Christi, & alterius iusti, quæ DEUS absolute posset acceptare. Idem ante S. Th. docuit S. Anselmus noster in lib. 2. *Cur DEUS homo?* cap. 14. quem etiam allegat Scotus, tanquam AA. ille *cit. loc.* loquens de vita, & satisfactione Christi, ait: inde *sequitur, quod vita hæc* (scilicet Christi) *plus est amabilis, quam sint peccata odibilia.* Amabilitas vitæ, quam SS. Anselmus & Thomas ita extollunt, non est ab extrinseco, sed ab unione humanitatis cum Verbo.

Idem SS. PP. passim docent; quodque clarissime declarat Clemens VI. in Extravag. *unigenitus* de poenit. & remiss. inter communes, ubi ait, Christum non unam tantum sanguinis guttam (*quæ tamen propter unionem ad Verbum pro redemptione totius humani generis suffecisset*) sed copiose, velut quoddam profluvium, noscitur effudisse. ubi ratio valoris attendenda est, qui scilicet provenit ab unica gutta sanguinis propter unionem ad Verbum, quæ ratio causalis excludit responsionem Scotistarum asserentium: Pontificem dixisse: *suffecisset*, non *suffecit*, scilicet *suffecisset*, si fuisset acceptata; nam ratio valoris manet. Sensus proin est, quod opus non fuisset ad

redemptionem simpliciter profluvio, cum satisfecisset gutta modica, nisi voluisset Christus per abundantiam thesaurum militanti Ecclesiæ relinquere, quem *cit. loc.* Pontifex vocat *infinitum*: ergo responsio Scotistarum non obstat argumento.

Dices cum Mastro hic *disp. 3. 38 quæst. 8. art. 1. à num. 278.* Thomistas male arguere Scotum, ac si minus digne sensisset de Christo, cum tamen in *tertio sententiarum dist. 13. quæst. 1.* dicat: *in commendando Christum malo excedere quam deficere à laude sibi debita, si propter ignorantiam oportet in alterum incidere.* Ait proin *cit. Auth.* hæc esse dictoria, & calumnias Thomistarum, quos pro Adversariis habet; quia Scotus nunquam dixit, acceptationem esse solum, & totale meriti constitutivum, sed tantum asseruit, esse complementum meriti. Et præsertim de merito Christi, addit Mastrius, asserendum est, opera Christi in se ipsis habere valorem, alioquin frustra diceret Paulus 1. Corinth. 6. v. 20. *empti estis pretio magnò*, si opera Christi in se non habuissent valorem, sed ex sola acceptatione; nam quælibet res in se minima posset hoc modo dici magnum pretium, & magnò pretio dici posset equus emptus uno obulo, si vendens tale pre-

tium acceptaret pro condigno, & superabundanti, quod tamen Scotus nunquam docuit. Et reverà sic passim argumentantur Thomistæ contra Scotistas innixi acceptationi nudæ: si ergò tale quid nec Scotus, nec sequaces docent, fit ipsis injuria.

34 Resp. I. Nostram conclusionem esse contra acceptatores universim, si ergò Scotistæ tales non sunt, eosdem non intelligimus.

Resp. II. Thomistas habere fundamentum arguendi ex ipso Doctore subtili, qui in 3. sent. dist. 19. postquam à num. 4. rationem S. Thomæ impugnavit, dein num. 7. quærit, quantum ergò valuerit meritum illud, scilicet Christi, ad sufficientiam? Respondet sic: dico, quòd, sicut omne aliud à DEO, id eò est bonum, quia à DEO volitum, & non è converso: sic meritum illud tantum bonum erat, pro quanto acceptabatur, & ideò NB. meritum, quia acceptatum, non autem è converso, quia meritum est, & bonum, ideò acceptatum. Ex quo manifestum est, nullum esse valorem, nullum meritum, nullum bonum antecedenter ad acceptationem, ideò enim valor, & meritum sunt, quia acceptantur: ergò tanta ratio meriti, & valoris est acceptatio. Insuper cit. loc. Scotus, merito

Christi solam congruitatem admittit dicens: tamen ex circumstantia suppositi & de congruo ratione suppositi habuit quandam rationem extrinsecam, quare DEUS potuit acceptare illud in infinitum, scilicet extensive pro infinitis. Si autem illud meritum fuisset alterius personæ, tunc nec ratione operis, nec ratione operantis fuisset congruitas acceptationis illius pro infinitis. Ergò meritum Christi juxta Scotum aliud non habet supra meritum puri hominis, quam aliquam congruitatem extrinsecam ratione suppositi: ergò valorem intrinsecum non habet ex se, nec condignitatem, uti juxta ipsum alterius personæ. Atque hoc docet, ubi ex professo agit de merito, & satisfactione Christi.

Nec dicas cum Mastro cit. 3. loc. Scotum supponere acceptationem habitualement, inclusam in gratia, quæ valorem dat merito, & dignitatem ad præmium supernaturale, cui dein supervenit acceptatio actualis, quæ induit debitum ex parte DEI retribuientis, qua ratione per actualement acceptationem meritum completur; consequenter Scotum jam supponere valorem intrinsecum.

Nam præterquam quòd Scotus loc. cit. nihil de hoc dicat, sed totus in eo sit, ut nullum meritum agnoscat, nisi acce-

ptatum, ita quidem ut ratio formalis sit acceptatio; responsio non solvit argumentum; quia fermè eadem est quæstio de merito proveniente à gratia, quod in se condignitatem non habet ad præmium, nisi acceptatum, consequenter semper vera est hæc propositio: *ideo actus procedens à gratia habet dignitatem ad præmium, quia est acceptatus*: falsa autem apud Scotistam altera propositio: *ideo actus procedens à gratia acceptatur ad præmium, quia habet condignitatem ad præmium*. Consequenter apud Scotum vix non totum est positum in acceptatione.

- 36 Nec potest AA. recurrere ad gratiam tanquam habitualement acceptationem etiam in propria sententia; nam juxta ipsummet cit. disp. quæst. 6. num. 244. gratia non justificat, non sanctificat, nec Filium DEI adoptivum efficit in genere physico, & ex natura rei, sed tantum in genere moris, & ex ordinatione Divina, consequenter actus à gratia procedentes non habent valorem intrinsecum, & condignitatem talem, sed tantum extrinsecam ab ordinatione Divina provenientem: unde cit. quæst. n. 248. ad objectionem illam communem: opus ex non condigno fieri nequit condignum ex sola extrinseca DEI acceptatione: ergo neque ex

digno potest fieri dignius sola ordinatione extrinseca.

Resp. Sic: negant aliqui Scotistæ antec. quod & ipse admittit in sensu debito explicatum, & refert se ad quæstionem 4. art. 2. ubi præter verba aliam rationem non dicit, & quidem conformiter ad alia, non potest aliud dicere; si enim juxta ipsum gratia ex natura rei non justificat, sed solum ex ordinatione Divina, & sic in genere moris tantum, non physice; potest illa de non justificante transire ad justificantem, ex sola DEI ordinatione extrinseca, & consequenter actus ab ea producentes de non condignis, fieri condigni ex eadem ordinatione gratiam, & actus afficiente; si enim gratia tanquam radix meriti est ex DEI ordinatione, ex eadem saltem mediatè proveniant actus, necessum est. Sanè hoc ex Scotistarum principiis manifestum est, gratiam ex se non justificare, nec sanctum reddere, cum possit juxta ipsos absolute stare cum peccato mortali scilicet in esse physico; esse autem morale habet ab ordinatione DEI extrinseca. Alii econtra extra illam Scholam dicunt, gratiam esse qualitatem physicam supernaturalem, & ex natura sua justificare, & facere filium adoptivum conformiter Conciliis,

& Patribus ; & quidem Concilium Tridentinum Sess. 6. de justificatione canone 11. dicit : Si quis dixerit , homines justificari vel sola imputatione justitiæ Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusâ gratiâ, & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum S. diffundatur, atque illis inhereat, aut etiam gratiam, quâ justificamur, esse tantum favorem DEI, anathema sit. Ex quibus Thomistæ inferunt, gratiam ex sua natura justificare, quod Scotistæ negant, quinam rectius, ipsa Concilii verba enunciant. Nec difficile esset probatu gratiam Scotisticam formaliter spectatam, & in sensu Mastrii esse favorem DEI extrinsecum sic arguendô: gratia quâ talis, & justificativa ex sola ordinatione Divina est favor DEI merè extrinsecus: sed gratia Scotistica quâ talis, & justificativa est ex sola DEI ordinatione extrinseca talis: ergo est favor merè extrinsecus. Maj. & min. ex reduplicatione colligitur; licet enim Scotistæ juxta Mastrium admittant qualitatem physicam, non tamen quâ talem justificativam, sed tantum ex ordinatione Divina talem: hæc autem ordinatio est prorsus extrinseca, quâ redditur formaliter gratia in genere moris; est ergo qualitas illa ex natura sua mortua, nisi accedat or-

dinatio Divina, quæ aliud non est, quàm favor extrinsecus. Sed hæc tantum contra Mastrium, qui hinc inde Thomistas insequitur, sed & ipse non raro ab aliis Scotistis vapulat, ut sæpè deprehendi, præsertim in thesibus Eximii p. m. P. Guilielmi Thomaso. Dicta sunt cum omni veneratione Scoti, Doctoris Subtilis.

Cæterum non debuisset Mastrius cit. loc. num. 282. tam invidiosè carpere Vulpem suum, (qui erat Scotista insignis doctrinæ) quod Thomistarum clamoribus concussus trepidaverit timore, ubi non erat timor, & ad castra Thomistarum transierit; nec enim vani clamores sunt, nec vanus in vulpe timor, clamant enim Thomistæ cum SS. PP. & Conciliis, ut sanctius dignitatem Christi tueantur.

Dico II. Merita, & satisfactio Christi non tantum habent intrinsecam condignitatem sufficientem, sed etiam superabundantem.

Conclusio dicitur communiter esse de fide ex variis textibus S. Scripturæ, ubi dicitur *redemptio copiosa: gratia abundans &c.* Constat etiam ex Extravag. citata. Id etiam clarissimè expressit S. Ambrosius in illud Rom. 5. *non sicut delictum, ita & donum &c.* dicens: *multo enim*

enim plura, quam debeamus, Christus pro nobis solvit, tantoque plura, quanto guttulam exiguam pelagus excedit immensum. Idem alii SS. PP. asserunt, quibus innititur S. Thomas, ut vel ideo

mereatur dici genuinus Theologus, quod suas conclusiones non sola ratione humanæ, sed Scripturæ, PP. & Conciliorum doctrinâ probare contendet.

ARTICULUS II.

An satisfactio Christi fuerit simpliciter infinita?

38 **N**ota I. hic potissimum agi de satisfactione Christi pro genere humano præstita; satisfactio autem suum valorem, & æstimabilitatem desumit à dignitate suppositi operantis; & cum aliàs juxta Philosophiam Thomisticam actiones sint suppositorum, omnis actio in linea dignitatis, & æstimabilitatis mensuratur, juxta Thomistas, & alios ad dignitatem suppositi operantis; quod, cum infinitæ dignitatis sit, etiam opera eandem sublimitatem acquirunt, ideoque juxta communem TT. omnes operationes Christi dignificatæ à Verbo sunt simpliciter infiniti valoris.

39 **N**ota II. Satisfactionem Christi duo præsupponere, scilicet naturam humanam gratiâ informatam, & suppositum Divinum, & proin ex illis coalescere principium satisfactionis. Natura autem humana habet se ut principium quo; quia

ab illa actus satisfactionis proveniunt tanquam à principio intrinseco. Nec enim hic attendimus operationes Verbi, ut in natura Divina subsistentis, sed in natura humana, ita tamen, ut suppositum habeat rationem principii ut quod, hoc tamen non obstante, quod dignitas ipsius suppositi se habeat ut quo respectu actuum elicitorum, quos in genere causæ formalis valorat, & dignificat, sicut aliæ causæ formales se habent ut quo respectu termini vel subjecti, quod formalizant.

Nota III. Simpliciter posse sumi vel pro omni modo, ita, ut simpliciter appellet supra ens, quale est DEUS, quod secundum omnia est infinitum in quacunque linea. Aliter sumi pro eo, quod est in aliqua linea tale, ut si daretur infinitum secundum longitudinem, non tamen secundum latitudinem, vel profunditatem, esset
qui

quidem simpliciter tale secundum unam rationem, & non simpliciter tale secundum alteram rationem.

41 Dico I. Satisfactio Christi non est simpliciter infinita omnimodò.

Prob infinitum simpliciter tale, & omnimodò debet esse tale secundum omnem rationem: sed satisfactio Christi non est talis secundum omnem rationem: ergò non est simpliciter infinita. Maj. suppono, min. prob. quod secundum reliquam rationem est limitatum, & finitum, non est omnimodò infinitum: sed satisfactio Christi secundum actus meritorios, & satisfactorios est limitatum, & infinitum: ergò satisfactio Christi non est infinita omnimodò. Min. declaratur: actus meritorii proveniunt à Sanctitate Christi accidentali, scilicet à gratia, quæ est finita, utpote in anima recepta: ergò actus ab illo provenientes essentialiter sunt limitati, consequenter non possunt esse infiniti, cum aliunde ex principiis Philosophicis impossibilis sit qualitas infinita, & in hoc sensu dicimus omnes actus à natura humana provenientes in Christo esse finitos etiam in ratione valoris, & meriti respectivè ad gratiam tanquam prin-

cipium radicale, & charitatem, aliosque habitus tanquam principium formale, & proximum.

Dices, hanc opinionem esse prorsus Scotisticam, consequenter apertè contra S. Thomam.

Resp. trans. illatum; nec enim omnia, quæ docuit Scotus, sunt apertè contra S. Thomam, uti nec ista conclusio, cum S. Thomas nullibi dicat, opera Christi esse secundum omnem rationem infinita; dicit enim, ut patet ex dictis suprà, quòd humanitas habeat *quandam infinitatem ex hoc, quod est unita DEO*. Et certè, quamvis humanitas subsistat substantià Divinà, non tamen modò infinitò physicè tali; quia ejusdem capax non est: & licet Sanctitas Verbi infinita sanctificet substantialiter animam Christi, non tamen infinitò modò: ergò etiam non valorat infinitò modò operationes in genere physico, sed ad summum in morali; quatenus actiones suppositivales sunt infinitæ æstimabilitatis. Dein diversitas inter hanc, & Scoti opinionem patet aliunde; non enim satisfactionem Christi ponimus in sola acceptance, sed in valore, vel physicè actibus intrinseco, aut moraliter in eisdem, quatenus
Y sunt

sunt actiones suppositi talis.

43 Dico 2. Satisfactio Christi, quatenus est suppositi infinitæ dignitatis, est respectivè ad Christum simpliciter infinita. Ita omnes Thomistæ.

Prob. I. ratione S. Thom. hic cit. *quest. 43. art. 2. ad 3.* ubi ait: *Dignitas Carnis Christi non est æstimanda solum secundum carnis naturam, sed secundum personam assumptam, in quantum scilicet erat caro DEI, ex quo habebat dignitatem infinitam.* Ex quibus arguitur: tantæ dignitatis in linea morali sunt opera, quantæ dignitatis est persona operans: sed illa est dignitatis infinitæ: ergo & opera sunt dignitatis infinitæ. Maj. colligitur ex eo, quod satisfactio suam mensuram desumat moraliter à dignitate personæ satisfaciæntis, ut patet in humanis. Nec putes, nos minùs consequenter dicere ad ea, quæ de offensa diximus; nam argumentum foret quidem æquale; nisi offensa limitaretur à cognitione & voluntario, à quibus essentialiter dependet ex rationibus ibi adductis. Talem autem limitationem non habemus in supposito satisfaciænte: ergo manet argumentum. Et

Prob. II. Satisfactio sufficiens pro peccatis infinitis non potest non esse infinita: sed

satisfactio Christi est sufficiens pro infinitis peccatis: ergo non potest non esse infinita. Maj. constat ex eo, quod unum infinitum non possit adæquari nisi per alterum. Min. prob. ex cit. extravag. ubi dicitur: thesaurum non tantum suffecisse pro peccatis, sed facta tam copiosè satisfactione, restare adhuc in Ecclesia thesaurum inexhaustibilem, ex quo sic: thesaurus defacto existans, & inexhaustibilis est categorematicè infinitus: sed talis est thesaurus meritorum Christi: ergo est categorematicè infinitus. Min. prob. ubi licet semper extra accipere, ita, ut nihil de novo thesauro accedat, non potest non esse infinitum: sed ex thesauro illo licet semper extrà accipere sine novo addito; nihil enim Christus in coelo ampliùs meretur, cum sit in termino: ergo thesaurus non potest non esse infinitus. Maj. patet ex hypothesisi; si enim ex aureis extantibus liceret infinitum extrà accipere, utique essent categorematicè infiniti? pro quo facit clarissimè contra aliquos RR. Cornelius à Lapide, qui ad illud Hæbræorum 10. v. 14. *Una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos.* Sic dicit: *ita nimirum, ut, licet infiniti homines nascerentur, & infinitæ pec-*

peccata committerent, ad eos sanctificandos non opus esset alia oblatione, sed ad hoc unica hæc Christi in cruce oblatio sufficeret, per cuius applicationem omnes illi ab omnibus suis peccatis perfecte justificarentur, & sanctificarentur. Estque hæc opinio etiam aliorum sacræ Scripturæ Interpretum, scilicet conformiter ad mentem SS. PP.

44 Dices contra secundam rationem: in tantum sunt merita Christi infinita, in quantum exhaustiri non possunt: sed possunt exhaustiri: ergò non sunt infinita. Min. prob. merita, quibus respondere potest præmium æquale, possunt exhaustiri: sed meritis Christi potest respondere æquale: ergò possunt exhaustiri. Maj. patet ab adæquatione. Min. prob. si Pater æternus assumeret carnem in remunerationem meritorum Christi, tunc illis corresponderet præmium æquale: ergò potest illis correspondere præmium æquale: imò aliqui defacto admittunt præmium æquale; dicunt enim, Resurrectionem Christi, quam ipse sibi meruit, esse præmium æquale; item conversionem panis & vini, quam Christus etiam meruit, esse præmium æquale.

Confirm. Meritum Christi se non extendit ad omne præ-

mium possibile: ergò non est infinitum. Ant. prob. à simili exemplo: si enim in dato casu Pater incarnatus dirigeret suum meritum, ut ægrotus aliquis obtineret sanitatem, Filius autem, ut non obtineret, utique meritum hoc se non extenderet ad præmium tale; plura similia more suo RR. in hypothese opponunt. apud P. Marin. *Tract. 17. Disp. 4. sect. 4.*

Resp. I. ad argumentum con-45
formiter ad dicta, quidquid alii sentiant, nos hic loqui de moderna providentia. Dein in hypothese, & dato etiam casu, dicimus non esse contra rationem infiniti, adæquari ab alio infinito, ut patet ex fide; licet Potentia generativa Patris sit simpliciter infinita ad intra, tamen defacto est adæquata à Filio, nec se extendit ad generationem alterius; hinc si per impossibile (admodum RR. hypothese utor) defacto darentur infinita peccata mortalia ab infinitis actu perpetrata, omnino adæquarent satisfactionem Christi; cum enim satisfactio respiciat peccata, tanquam terminum extingubilem, per infinitum terminum adæquaretur: & quid absurdi in hoc? intelligo autem *intensivè*; nam quodlibet opus est infiniti valoris, &

consequenter unum adæquat omnia peccata etiam infinita; cum verò opera Christi sint plura, & omnia infinita, se ulterius extendunt ad alia, & alia per impossibile infinita. Instantiam habemus ex dictis. Si daretur quantum extensum infinitum, finitum tamen in latitudine, in hac hypothese utique darentur plures lineæ infinitæ, quatenus infinite longum posset in plures lineas dividi, tale proin corpus esset extensive majus, quam una sola linea infinita, ita proportionaliter de meritis Christi; nec possunt AA. recusare hypothesein, ut ut impossibilis communiter censeatur; quia ad explicationem deservit.

Resp. in forma. C. Maj. nego min. ad prob. iterum C. Maj. n. min. ad instantiam dico, quòd Pater simpliciter assumendò naturam non adæquaret merita Filii; deberet enim præstare, quæ Filius præstitit, tunc adæquaret scilicet infinitum aliò infinitò, quod absurdum non est.

Ad confirmat. nego ant. quia in actu primo, & quò ad condignitatem se extendit etiam ad præmium infinitum. Nec obest casus ille fictus; si enim contraria peterent Pater, & Filius, petitiones se se invicem propter oppositionem ex-

cluderent; cum enim utriusque petitio in casu metaphysico sit ejusdem valoris, & efficaciae, neutra posset exaudiri. Et quæso, à quo? fortè à Spiritu Sancto? sed quid, si etiam ille assumeret carnem, & meritum suum eò dirigeret, ut neque Pater, neque filius exaudiretur quò ad sanitatem alterius, sed ut potius maneret petitio utriusque suspensa? ex quibus manifestum est, tales subtilitates, & fictiones Theologo indignas esse in materia tam gravi, & fidei obnoxia.

Inferes ex dictis: si omnia⁴⁶ opera Christi sint infiniti valoris, daretur infinitum in determinato genere multiplicabile: sed hoc est contra rationem infiniti; unde inferunt Philosophi, cum DEUS sit in esse entis simpliciter infinitus, non posse dari in ea linea aliud infinitum: ergò si opus unum Christi est infinitum in ratione valoris, non potest alterum esse infinitum.

Resp. aliud esse infinitum in esse entis, aliud in esse moris: opera Christi in esse entis, valoris, & meriti à gratia provenientis juxta conclusionem primam sunt finita, & infinita moraliter, ubi non repugnat pluralitas infinitorum; at verò quod in esse entis est simpli-

pliciter infinitum, debet sibi omnem perfectionem entis identificare; hinc negamus possibilem infinitam substantiam, licet aliqui admittant infinitum in linea accidentali e. g. in qualitate, quantitate, quod rectè expressit S. Thom. hic *Quæst. 10. art. 3. ad tertiū dicens: quod est infinitum omnibūs modis, non potest esse, nisi unum scilicet DEUS. Unde & Philosophus dicit in primo de cælo, quod, quia corpus est ad omnem partem dimensionatum, impossibile est, esse plura corpora infinita. Si tamen aliquid esset infinitum unō modō tantum, nihil prohiberet, esse plura talia infinita; sicut, si intelligeremus plures lineas infinitas secundum longitudinem, protractas in aliqua*

superficie finita secundum latitudinem. Quæ confirmant rationem suprā datam, & sufficientem disparitatem assignant. Illud, quod dicitur de Resurrectione Christi, nego absolute; nec enim resurrectio est aliquid infinitum; est enim reunio animæ cum corpore, quæ licet naturam transcendat, finita tamen est, quod & de unione corporis & sanguinis cum speciebus Eucharisticis dici potest; & anteceder de transubstantiatione, quæ licet fiat principaliter per actionem divinam, terminativè tamen finita est, sicut destructio, vel conversio alterius esset quidem supernaturalis, sed finita.

ARTICULUS III.

Respondetur ad objectiones, & quæsitæ.

47- **O**bjic. I. ex Scoto cit. suprā locō. cujus verba restringo, fideliter tamen quò ad substantiam refero: ideò velle Christi, vel ejus opera sunt infiniti valoris; quia fuerunt infinitæ acceptabilitatis ratione suppositi: sed hoc dici non potest: ergò non sunt infiniti valoris. Maj. etiam nostra est, intellecta de acceptabilitate. Min. prob. si velle Christi, & opera ejus

fuerunt infinitæ acceptabilitatis, non est differentia inter velle proprium Verbi in se, & velle illius naturæ assumptæ: sed hoc admitti non potest, quia hoc est ponere, quòd velle creatum habeat tantam dignitatem, quantam habet increatum, quod absurdum est: ergò velle Christi, vel opera non sunt infinitæ acceptabilitatis.

Si dicas, velle Christi re-
Y 3 spe-

speciè ad humanitatem non habere infinitam dignitatem, sed tantum respectivè ad suppositum, à quo dignitatem accipit.

Assumitur argumentum inferendo : ergò anima Christi cum respectu ad suppositum, potuit ita velle, sicut Verbum suò velle propriò : sed hoc nihil est, nisi ponere animam Verbum, id est, dicere animam tantum velle posse, quantum Verbum ipsum : videtur autem hoc indignum. Insuper infert Scotus, quòd SS. Trinitas tantum diligeret velle naturæ assumptæ, quantum diligit velle ipsius Verbi in se; ita N. 4. impugnatur rationem S. Thomæ.

Quibus addit comune argumentum Scotistarum contra Thomistas, quòd velle naturæ assumptæ cum omni respectu ad Verbū sit limitatū, consequenter nunquam possit consurgere infinitum formaliter, hoc ipso, quòd dependeat essentialiter à causis finitis : cum ergò infinitum formaliter tale debeat esse ex omni parte tale, non dabitur, ubi aliquæ partes sunt finitæ. Et hoc argumentum ex Scoto ipso desumptum est reverà subtile & oppidò difficile. Sed tamen.

48 Resp. I. ad argumentum con. Maj. nego min. ad prob. nego Maj. ut jacet, & ejusdem cau-

salem, pro cuius declaratione sciendum est, aliud esse : *Verbum humanitati junctum*, esse tantæ amabilitatis, dignitatis, & tantum placere DEO, quantum *Verbum in se seorsim*. Aliud, *velle humanum*, ut conjunctum Verbo esse tantæ amabilitatis, & dignitatis, quantæ est Verbum in se. Quò ad primum affirmo; cum enim Verbum per conjunctionem ad humanitatem nihil amabilitatis, aut dignitatis de se perdiderit, manet amabilitatis ejusdem & dignitatis, ut ante conjunctionem fuit. Quò ad secundum nego, quòd humanitas conjuncta Verbo, & consequenter ipsius velle sit tantæ amabilitatis, & dignitatis, quàm Verbum in se ipso, & proprio velle; differentia enim est ex parte modi; nam Verbo convenit Deitas, & consequenter dignitas, & amabilitas per essentiam, & identicè : at verò humanitati non per essentiam, sed tantum per communicationem quò ad esse extrinsecum *physicè* : consequenter æqualiter non amatur id, cui amabilitas convenit per communicationem tantum, quantum alterum, cui convenit per essentiam. Patet ergò differentia inter velle ipsius Verbi, & inter velle humanitatis, Verbo conjunctæ.

Resp.

Resp. II. ad assumptum, assumendô disparitatem datam. Ad illud, quod ex communi argumento Scotistarum additur, patet responsio ex conclusione 1. prioris Articuli, quam studiosè posui, ne infinitas moralis à Verbo proveniens deducatur ad infinitatem quò ad omnia constitutiva: primum concedimus, & alterum negamus.

49 Objic. II. & urgetur argumentum: ideò opera Christi sunt infinitæ æstimabilitatis, & amabilitatis; quia proveniunt à supposito infinitæ dignitatis; sed hoc infinitum non evincit: ergò opera Christi non sunt infinitæ æstimabilitatis &c. prob. min. dignitas suppositi operantis non arithmetice dignificat opera, sed tantum geometricè; ergò ex dignitate non redduntur opera infinitæ æstimabilitatis. Antec. patet à pari de offensa, & probatur; quia in hac opinione omnia opera Christi essent æqualia, & sic actus charitatis non esset præstantior in Christo, quàm actus aliarum virtutum temperantiæ, justitiæ: hoc autem est contra Apostolum, qui charitati tribuit suprâ omnes virtutes primum. Secundò, si æstimabilitas principii operantis attenditur, tunc homo constitutus in ma-

jori gratia, quæ eundem Deo magis gratum reddit, per actum charitatis *ut duo*, magis placeret Deo, quàm alius in minori gratia per actum charitatis, *ut quatuor*, quod planè absurdum est, & contra sensum fidelium &c. ergò æstimabilitas non crescit ex dignitate suppositi.

Resp. I. ad argumentum, 50 conc. Mal. n. min. ad probandum nego antec. ad probat. antec. data est responsio suprâ n. 43. ad finem. Arithmetica autem dignificatio, cum proveniat ab infinito, manet talis, donec probetur limitatio, qualis in Christo assignari non potest; cum suppositum deliberatè operans in esse tale infinitum, non possit non dignificare suos actus, qui ab illo tanquam principio *ut quod* procedunt; non enim fit respectus præcisè ad opera secundum se, sed quatenus sunt huius suppositi, & actiones Theandricæ, id est Humano-Divinæ, quod patet ex communicatione idiomatum.

Resp. II. ad prob. I. Christi opera esse omnia æqualia, quatenus dignificantur à Verbo; proin actus charitatis tantum esse perfectiores in sua linea respectu actuum aliarum virtutum; sequitur ergò, quòd Christi opera fuerint diversa
in

in valore materiali respectivè tali ad dignificationem Verbi, interim tamen in valore formali proveniente à dignitate. Verbi omnia sunt æqualiter infinita. Ratio hujus desumi posset ex dictis : sic e. g. sit linea tripalmaris, altera sexpalmaris, jam si utraque extendatur in infinitum, utraque erit infinita, licet altera in se plus antea dimensionis habuerit secundum longitudinem, quam prima; ratio enim formalis est eadem.

¶ Dices : ergò opera charitatis non sunt perfectiora, quam temperantiæ, si accedat dignitas Verbi. Resp. manere perfectiora *materialiter*, non *formaliter* in sensu priori.

Resp. 3. ad II. prob. negandò totum discursum; hoc enim non sequitur; quia, cum gratia sit subdita voluntati quò ad usum, & in tantum dignificet opera, in quantum influit, non reddit ut intensior in se operantem magis acceptum, nisi magis influat: & constitutus in gratia ut duo, eliciens conformem actum, ut duo magis placebit Deo, quam constitutus in gratia ut quatuor, & eliciens actum ut duo. Ratio hujus colligitur ex eo, quòd, sicut gratia omninò non influens, nullò modò opus in sua linea dignificat: ita si influit,

dignificat juxta mensuram influxus.

Nec dicas responsionem esse contra S. Thom. qui 1. 2. Quest. 114. art. 3. in Corp. ad finem ait: attenditur etiam pretium operis secundum dignitatem gratiæ, per quam homo consors factus Divinæ naturæ, adoptatur in Filium Dei, cui debetur hereditas ex ipso jure adoptionis secundum illud Rom. 8. si filii & heredes &c. ergò si unus est in majori gratia, quam alter, crescit pretium operis ex majori gratia.

Resp. hunc textum ineptè allegari; ibi enim S. Thomas quærit, an homo constitutus in gratia mereri possit vitam æternam de condigno? & in Corp. opus meritorum distinguit, quatenus procedit ex libero arbitrio, & quatenus ex gratia Spiritus Sancti. Secundum modum primum negat condignitatem, sed tantum admittit congruitatem, quatenus scilicet congruum est, ut Deus homini operanti secundum suam virtutem recompenset secundum excellentiam suæ virtutis. Secundum alterum modum concedit propter virtutem Spiritus Sancti moventis &c. Denique addit, illum textum citatum, per quem aliud non vult, quam quòd secundum majorem gratiam proportionaliter influentem attendatur me-

meritum operis ; si enim gratiam nudam intelligit , cur addit secundum virtutem Spiritûs Sancti moventis ? Non enim potest intelligi motio sine actu in ordine ad meritum. Ita proin intelligendus est textus , scilicet de gratia proportionaliter influente. Antecedenter fortè ad operationem , homo in gratia *ut quatuor* magis placet Deo , ratione arctioris amicitiae , quàm alius *ut duo* , in ordine tamen ad opus meritorium attenditur gratia influens.

54 Dices contra hoc ultimum : si homo majoris gratiae antecedenter Deo magis placet , etiam magis placebit in actu remissiori ; quia radix complacentiae est gratia : & ideò veneramur Viros sanctos ratione majoris dignitatis à gratia , quàm in ipsis præsumimus , emanantis ; quia scilicet honor major debetur propter majorem excellentiam , ut docet S. Thom. quem suprâ n. 10. ad fin. allegavimus : sed major gratia est major excellentia : ergò majorem gratiam habentibus debetur major veneratio ; consequenter etiam opus magis placebit Deo.

Dein contra rationem prius datam , quòd gratia subdatur voluntati , obstat hoc ; licet gratia subdatur quòd ad influ-

xum physicum , non tamen quòd ad rationem formalem dignificativam , quam præstat per solam inhærentiam , & quantum est formalis participatio naturæ Divinæ : ergò quòd ad hanc rationem non dependet à voluntate , nec eidem subditur.

Resp. conformiter ad statum quæstionis , qui in eo consistit , an opera hominis mensuram capiant ex intentione gratiae in operante existentis , non verò in eo , an juxta mensuram dignificet subiectum ? hoc ultimum concedimus , scilicet majorem gratiam magis dignificare subiectum in se , quod omnes debent admittere , alterum verò negamus insistendò priori rationi ; quia gratia in tantum dignificat opera , in quantum influit ; nec præstat tunc effectum formalem in ordine ad opera , nisi ad mensuram influxûs , ita quidem , ut sub exercitio actûs remissioris gratia major se purè materialiter habeat ; quia Deus tunc non respicit gratiam , ut in se , sed quatenus influit. Et hic est sensus fidelium , in quo verificatur , quòd Deus judicaturus sit quemlibet secundum opera sua.

Quod additur de veneratione Sanctorum in terra existentium nihil evincit ; quia illos
Z ple-

plerumque veneramur propter opera externa, & gratiam præsumptam, id est, quatenus arguimus ex operibus, ex modo vivendi, ex austeritate vitæ tales homines esse speciales Dei amicos, licet revera possint ipsorum opera minus esse perfecta *intensivè* in se; quin imò, cum patratio miraculorum sit gratia gratis data, potest etiam à Deo dari hominibus pro libitu, sicut juxta SS. PP. & Interpretes, data fuit Judæ proditori. Cæterum ad præveniendas objectiones alias firmiter tenendum est, Deum non aliter gratiam sanctificantem in ordine ad majus, vel minus meritum ex actibus descendens respicere, quam in quantum influit juxta conatum operantis. Sed

56 Quæres I. an, & quomodo habens gratiam *ut duo possit*, elicere actum *ut quatuor*?

Resp. hoc provenire ex conatu actûs, & vehementia; quomodo autem actus possit excedere suum principium, ex eo est, quod gratia sit subiecta voluntati, quæ ejusdem adjutoriô potest exire in actum intensum, vel remissum. Insuper accedunt lumina ex parte intellectûs, & speciale auxilium actuale, vel motio Spiritûs Sancti ex parte voluntatis liberè tamen operantis;

unde enim Dismas latro potuit elicere actum tam intensum, qui fors antea in gratia non erat, quam ex illustratione intellectûs, & auxilio actuali, quô intensissimè fuit usus? Et hæc interim; quia pertinent ad tractatum de gratia. 57

Quæres secundò. Unde proveniat infinitas operum Christi? hæc questio multa involvit; nam aliqui moralitatem illam dicunt esse rationis cum fundamento in re, scilicet in æstimatione morali. Alii constituunt in modo quodam morali creato: demum non desunt, qui dicant, æstimationem operum Christi moraliter recipi, vel afficere ipsa opera, ut proin fiat concretum ex subiecto, vel quasi tali formaliter, & respectivè ad dignitatem suppositi infinitam.

Resp. infinitatem provenire ex ipsa Persona Verbi operante *ut quod*. Ratio est allegata; quia actiones sunt suppositorum, & ab ipsius mensura dignitatem accipiunt: cum ergo non possit ostendi limitatio, infinitas suppositi reddit opera infinitæ æstimabilitatis: forma ergo, vel ratio formalis est ipsa præstantia infinita suppositi, ita operationes extollentis, & valorantis.

Inferes: ergo opera ex se finita fiunt tantum infinita extrin-

trínsecè; cùm forma valorans, nec intrínsecè recipiatur physicè, nec moraliter.

Resp. rationem formalem, physicè non posse recipi in operibus physicè finitis; quia est infinita, nec moraliter in sensu AA.; quia sic fieret fictio intellectus, quæ absurda est; nec etiam cum fundamento fingi, inhærere actibus finitis infinitum quoddam; proin dico, rationem formalem esse extrínsecam operibus *extrínseceitate* quò ad opera, intrínsecam tamen *intrínseceitate* suppositi; quia suppositum inest toti, quod dignificat, non tamen inest operibus à suis principiis *ut quo* provenientiibus, modò physicò. Id autem rectè intelligendum est sic: Verbum Divinum immediatè afficit naturam humanam, & mediatè cætera, humanitati est intrínsecum quò ad terminationem, actionibus autem quasi mediatè, illas dignificandò: sed in nostra quæstione non inest, ipsis operibus per modum formæ intrínsecæ dignificantis, sed illa afficit mediatè, quatenus ipsum operans est tantæ dignitatis.

Quod modum illum moralem, & creatum concernit, communiter rejicitur à Thomistis, & aliis, & primò; quia deberet esse infinitus, aliàs

opera Christi dignificare infinitè non posset. Secundò non posset assignari causa illius modi, quæ deberet esse infinita, utpote continens, & produ-cens effectum infinitum.

Si dicas cum Godoy hic n. 90. qui, licèt hunc modum non admittat, rationem tamen secundam impugnât, atque AA. posse, & debere dicere, causam talis modi esse personam Verbi per modum principii emanationis, ut proin ad personam Verbi humanitati unitam modus ille resultet. Insuper addit, quòd, licèt aliàs, opera ad extra toti SS. Trinitati sint communia, non obstat, quin Verbo possit convenire causalitas dimanativa. Sed hæc tam facilè negantur, quàm gratis asseruntur.

Resp. enim, quòd, cùm emanatio reducatur ad genus causæ efficientis, non possit non talis modus provenire à tota SS. Trinitate; est enim ens, & licèt morale sit, est tamen reale, cùm juxta Thomistas non detur medium inter reale, & non ens, nisi ens rationis, ut communiter in Lógica omnes docent contra Scotistas de distinctione formali ex natura rei. Dein hujus assertionis non est fundamentum in SS. PP. Conciliis, nec unquam in S. Thoma, estque aliàs

alias contra communem Thomistarum non admittentium infinitum categorematicum ad extra, quale tamen hic modus esset. Ne dicam, quod non possit assignari subiectum huius modi; non Persona Verbi; quia huic repugnat recipere aliquid creatum; nec operationes utpote incapaces recipiendi modum infinitum. Manet ergo conformiter ad SS. PP. & Pontificis infinitas adducta, & proveniens à dignitate Verbi, cuius operantis excellentia infinita attenditur.

58 Quæres III. An satisfactio Christi etiam ex eo fuerit infinita, quod Christus se, & sua obtulerit; est enim offerens, & oblatio juxta illud Hebr. cap. 7. v. 27. *hoc enim fecit semel, se ipsum offerendò*, id est, non habet Christus, ut sæpius offerat sacrificium, ut alii Sacerdotes, sed una oblatione consumavit. Ex quo videtur, satis clarè evinci posse, etiam ex hoc capite satisfactionem Christi esse infinitam, scilicet ab infinita dignitate rei oblatæ. Sed cit. Godoy à num. 114. & cum illo Theologia Salisburgensis tenet contrarium.

Ratio est primò: etsi Christus se ipsum non obtulisset pro peccatis hominum, sed aliquid purè creatum, tamen operationes essent infiniti va-

loris propter dignitatem offerentis: ergo infinitas non sumitur ex re oblata, sed ex persona offerente. II. Oblatio B. Virginis non non fuit infiniti valoris, licet Christum infiniti valoris in templo obtulerit: ergo nec satisfactio Christi ex ea ratione est infinita. Prob. conseq. idè oblatio B. Virginis non fuit infinita; quia res oblata tantum fuit, objectum actionis offerentis; cum autem objectum etiam infinitum non det actui offerentis infinitatem, si modò finitò attingatur: ergo nec oblatio Christi fuit infinita ex ratione.

Resp. I. rem oblatam à Christo esse infinitam; est enim, vita ipsius, opera, & mors libera, quæ à dignitate suppositi deducuntur infiniti valoris; ut patet ex cit. *extravag.* de gutta sanguinis, & S. Thoma suprà relato num. 32. scilicet ex *Quest. 48. art. 2. in Corp. hic.* propter dignitatem vitæ suæ, quam pro satisfactione ponebat, *quæ erat vita DEI, & hominis.* Nec juvat, si cum cit. *Auth. num. 116.* dicas, eum non loqui de gutta sanguinis Christi, nec S. Thomam de vita DEI hominis secundum se, sed quatenus voluntariè à Christo sanguis effusus est, & quatenus vita ab actibus interiorio-

rioribus Christi processerit. Ex hoc tamen non sequi, Christum, ut materiam oblatam, suis operationibus contulisse infinitum valorem; Nam

60 Contra est; nec enim quaerimus, an ex operibus, & vita oblatis Christus suis operibus infinitum valorem contulerit, hæc enim infinitas præsupponitur ad rem oblatam: est ergo sensus hic, an sicut opera, & vita à Christo provenientia sunt infinitæ æstimationis, & sic satisfactionem reddunt infinitam, ita satisfactio fuerit infinita ex infinitate rei oblatae, quod rationes adductæ non expugnant. Et in hoc sensu loquitur *Extravagans Clementis*, & S. Ambrosius in parte 3. *quest. 2. art. 2. num. 40.* allatus: estque hæc mens S. Doctoris supra locò cit. *num. 32.* adducti, ubi tres rationes allegat; quare Christus magis DEO aliquid exhibuerit, scilicet propter magnitudinem, charitatis, propter vitæ dignitatem, & demum propter passionis generalitatem &c. & ideò S. Anselmus *num. 32.* allatus ait: quòd vita Christi plus est amabilis, quàm peccata odibilia, ex quo ad hominem sic

61 Arguo: juxta Godoy omne peccatum mortale est simpliciter infinitum: ergo est maxi-

mè odibile Deo: sed tamen vita Christi magis est amabilis, quàm peccatum odibile: ergo vita Christi superat odibilitatem peccati: sed hæc non tantum, quatenus procedit à Christo, sed etiam prout jam exercita & oblata. Prob. ultimum assumptum: non potest res oblata esse minoris pretii, quàm ut procedens à Christo fuit; quia nihil amisit, sed vita ut à Christo procedens est infiniti valoris: ergo etiam ut postmodum oblata. Unde

Resp. ad primam rationem transeat anteced. quia negari posset; operationes enim, ut ut infiniti valoris sint, nisi tamen fiant in satisfactionem, & sic offerantur, non formaliter se habent in ratione satisfactionis juxta multos, sed nego consequentiam: nam infinitas potest etiam provenire à re oblata, imò hæc supponit infinitatem à Persona operante descendente.

Ad responsionem II. dico, esse disparitatem inter B. Virginem, & Christum; illa enim non suum obtulit, tanquam materiam satisfactionis in linea justitiæ; ideò vita, sanguis, passio à Christo oblata non est merum objectum satisfactionis, sed materia faciens æqualitatem inter jus activum Patris, & passivum

Filii pro nobis. Ratio est; quia, ut quis satisfaciat, debet rem offerre tanquam materiam satisfactionis, quod non fecit B. Virgo, nisi relative ad Christum, & cum subordinatione ad ejus oblationem,

alias certe oblationes Sacerdotum in Missa essent infiniti valoris, & fructus, quod dici non potest; quia nec respectu B. Virginis, nec Sacerdotis res oblata sit infiniti valoris formaliter.

ARTICULUS IV.

An satisfactio Christi sit ex rigore justitiæ?

⁶² **N**on dari justitiam DEI ad hominem, nec vicissim diximus de jure, & justitia *Quest. 2. art. 1. & 2.* estque communis Thomistarum: hic quærimus, an, cum satisfactio Christi sit superabundans, & infinita, sit etiam ex rigore justitiæ; atque quæstionem affirmativè deducunt ex illa sententia, quòd detur justitia commutativa in DEO respectu hominis puri ex multis textibus Sacrae Scripturae ad Hæbræos 6. v. 10. *non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri.* Sed planè exinde nihil efficaciter deducitur; quia juxta S. Thomam *1. 2. Quest. 114. art. 1. ad 3.* non sequitur, quòd Deus efficiatur *NB. simpliciter debitor nobis, sed sibi ipsi, NB. in quantum debitum est, ut sua ordinatio impleatur:* ergò nec exinde probabitur rigor justitiæ in satisfactione Christi, nisi aliud superveniat, Pro quo

Notandum est primò, ad ⁶³ justitiam requiri communiter ab Auctoribus I. ut satisfactio sit æqualis offensæ. II. ut fiat à persona offendente. III. ut fiat ad alterum. IV. ut non sit ex acceptis à creditore. V. ut non sit ex bonis creditoris. VI. ut sit ex aliis indebitis. VII. ut à creditore, vel offenso non possit non acceptari. Ita Clariss. P. Edm. Ruedorfer cum aliis in hac Cathedra Antecessoribus, quæ in sua probabilitate relinquimus, quamvis impugnationibus obnoxia; & hoc ideò; quia si in uno defectus est, cætera per se ruunt.

Not. II. & potius supponen- ⁶⁴ dum, omne peccatum esse essentialiter injuriam, & offensam Dei, quatenus Deus habet jus strictum, ne contemnatur, vel inhonoretur, quod jus per peccatum læditur, & proin parit obligationem passivam ex parte offendentis ad satis-

satisfaciendum ; ut supra diximus , licet aliqui negent , & cum illis Vasquez , nec sine ratione ; nam peccatum mortale essentialiter est transgressio legis juxta S. Thomam ; sed transgressio legis non est formaliter injuria , sed tantum est violatio potestatis : ergo transgressio legis , & violatio potestatis non est injuria formaliter : min. prob. nam transgressio legis &c. non est contra jus activum Dei , & dominium : ergo non est injuria. Putat , ergo , ut opinor , citatus Auth. tunc solum committi injuriam , quando agitur contra jus , & dominium Dei , & offensam , quando Deus formaliter contemnitur. Proin ait , peccatum tantum hyperbolicè dici injuriam , non re ipsa , quia utique reverà Deum non lædit , vel damnicat.

Sed hæc nihil evincunt ; nam certum est , quod in transgressione legis involvatur contemptus Legislatoris , & si non formaliter , saltem virtualiter & interpretativè ; nam peccans cognoscit , & debet cognoscere legem , & in lege Legislatorem prohibentem ; jam si non obstante tamen tendit in actum prohibitum , cotemnit legem , qui contemptus revolvitur in Au-

thorem legis. Nec obest , quod tunc formalis fiat contemptus , quando reflexè contemnitur Legislator , & hoc ipso peccatur gravius , ut faciunt aliqui reflexè malitiosi ; nam ex hoc non sequitur , quod non obligetur ad satisfactionem , qui Deum formaliter directè , aut saltem interpretativè contemnit.

Hinc in forma ad argumen-⁶⁵ tum dici potest : conc. Maj. negando min. quia , si transgrediens , cognoscit legem , & tamen pergit , contemnit legem formaliter directè. Vel transmitti potest min. & dici , sufficere contemptum virtutalem. Item peccatum ex eo est injuria , quatenus fit contra dominium Dei , quod habet in actiones nostras. Nec refert , quod peccatum non lædat Deum intrinsecè in se , lædit tamen in extrinsecis , scilicet in honore debito , quem ratione excellentiæ non potest non exigere. Dein qui v. g. detrahit mortuo , reverà in se mortuum non lædit , sed tantum diminuit existimationem amplius non profuturam , & tamen juxta communem in Tract. de justitia infert injuriam , & tenetur ad revocationem ; à fortiori , qui lædit bonum extrinsecum Dei. Nec verum est , quod injuria , ut
pu-

putat Vasquez, tantum contingat inter homines, in quantum percipiunt exinde emolumentum; nam contra est instantia de injuria mo. uo facta, & quod DEUS ipse Zelator sit sui honoris, ne minuatur, aut deferatur aliis, quod ex multis textibus Scripturæ patet; quare quotidie jubemur orare: *Sanctificetur Nomen tuum*: ex quibus

66 Not. III. fuisse obligationem passivam ex justitia ad satisfactionem præstandam, quam, cum non potuerit genus humanum præstare, Christus pro illo se fidejussorem interposuit ex consensu & acceptatione Patris, vel potius totius SS. Trinitatis, ita, ut & Filio ipsi deberetur satisfactio. Fidejussio autem patet ex illo Ecclesiastici 29. v. 20. *gratiam Fidejussoris tui ne obliviscaris; dedit enim pro te animam suam*. An verò Deus teneatur acceptare fidejussorem talem, vel potius possit exigere satisfactionem ab ipso offenso, multi disputant, sed juxta aliorum judicium incassum, cum creditor possit exigere, ut sibi satisfiat à debitore &c. nisi antecederet acceptaverit fidejussorem. Hæc ad mentem aliorum explicandam dicta sunt.

67 Prima sententia dicit, satisfactionem Christi fuisse de rigore justitiæ. Ita communiter

Thomistæ, & RR. Inter Thomistas sunt Godoy, Salmanticenses, Magister Ferre, & cum frequentiori Antecessorum Theologorum Salisburgensium.

Probatur autem communiter per adimpletionem illarum conditionum, quas in Not. I. ad justitiam requiri diximus juxta illorum opinionem, sed non vacat tot rationes adducere.

Ratio autem est I. ex diversis Scripturæ textibus, quos hic allegant, & quidem Jerem. 33. v. 15. dicitur de Christo: *in diebus illis, & in tempore illo germinare faciam David germen justitiæ, & faciat judicium, & justitiam in terra.* & Rom. 3. v. 25. & 26. *propter remissionem præcedentium delictorum in sustentatione Dei ad ostensionem justitiæ suæ*. Ex SS. PP. assentiuntur S. August. c. 13. de Trinit. dicens: *diabolum à Christo victum, non potentiâ, sed justitiâ*. S. Basilius oratione de Incarnatione asserens: *per Christum omnem justitiæ rationem fuisse expletam*. His, aliisque cum Godoy, & aliis primò innititur Theologia Salisburg. hic num. 2. dein examinat omnes conditiones justitiæ, easque Christo vendicat: ergò cum nihil desit, clarè patet rigor justitiæ. Foran exinde.

Ra-

68 Ratio est II. ubi dubium est de veritate duarum propositionum, tenenda est conformior S. Scripturæ, & SS. PP. sed dubium est de veritate duarum propositionum: scilicet: *Satisfactio est de rigore justitiæ; & non est de rigore justitiæ*: ergo tenenda est conformior Scripturæ: sed prima de rigore est conformior: ergo illa tenenda est. Maj. videtur Catholicis clara. Min. autem est certa; quia lis est inter doctissimos Theologos. Assumptum patet ex textibus allegatis. Accedit, quod prima sententia magis commendat opus redemptionis, & beneficium Servatoris. Ad quid enim illa superabundantia, quæ æqualitatem non rectè attingit, ad quid infinitas, quæ deficit in rigore justitiæ? cum tamen I. ad Corinth. I. v. 30. dicatur de Christo: *qui factus est nobis sapientia à Deo, & justitia, & sanctificatio, & redemptio*: sicut ergo Christus est vera redemptio nobis, ita & vera justitia est. Et aliàs. Verba S. Scripturæ accipienda sunt in sensu proprio juxta TT., nisi sequatur absurdum, quale autem absurdum in hoc, cum sit pro gloria Christi? Taceo alias rationes, quas præsertim adducunt ex illis conditionibus, quas Christus

omnes implevit, & consequenter ex omni rigore satisfecit.

Secunda paucorum sententia est negativa, quam ex consequentia tenemus cum Illustrissimo nostro Reding, qui hic in *Quest. 3.* non agnoscit rigorem justitiæ ex omni parte. Suppono, quod, si satisfactio Christi esset ex omni rigore justitiæ, daretur in Deo obligatio passiva justitiæ correspondens juri activo Christi in ordine scilicet ad remissionem peccatorum; sicut si offenso in creatis exhiberetur satisfactio ex rigore justitiæ, daretur obligatio in illo ad remittendam offensam; quia fieret adæquatio. Ex certo supposito

Prob. I. argumento ad hominem contra illos, qui de jure & justitia non admittunt justitiam commutativam in Deo versùs creaturam.

Ideò non datur in Deo justitia commutativa versùs creaturam; quia implicat debitum legale resultans ex rigoroso jure alicujus creaturæ: sed hæc ratio etiam pugnat respectu satisfactionis Christi: ergo si non datur in Deo commutativa versùs creaturam, nec dabitur versùs Christum. Prob. causalis Maj. ideò implicat debitum legale; quia

Deus vi illius dependeret à creatura, & impediretur in sua libertate, ac dominio supra res quascunque: hoc autem est contra naturam plenissimæ libertatis, & inabdicabilis domini: ergò implicat in Deo debitum legale. Hac ratione cum aliis etiam utitur Theologia Salisburgensis de Jure & Justit. *Disput.* 25. §. 2. à num. 6. addit dein num. 9. quòd opus quomodocunque onerosum, sub quocunque pacto, aut promissione exhibitum, Deo sit debitum titulò domini inabdicabilis. Num. 10. asserit, inter Deum, & creaturam non dari alteritatem, jurium; quia quodlibet jus, & dominium creaturæ est essentialiter subjectum increato Dei dominio. Et hoc in eadem materia consequenter ad doctrinam Thomisticam diximus, præcipuè tamen nixi essentiali subordinationi creaturæ ad Creatorem, restat ergò probanda min. illa de satisfactione Christi.

- 70 Si satisfactio Christi esset ex rigorosa justitia, restringeret libertatem, & dominium Dei: ergò si ex hoc capite non admittitur obligatio passiva respectu creaturæ, neque admittenda est respectu Christi. Prob. antec. oblata satisfactione Christi non posset Deus

amplius liberè recusare, nec haberet dominium in actus satisfactorios: ergò satisfactio ex rigorosa justitia restringit libertatem, & dominium Dei. Anteced. constat à paritate; si autem negatur suppositum, quòd Deus deberet habere dominium in actus satisfactorios Christi, & proin non possit liberè recusare satisfactionem. Prob. suppositum: actus satisfactorii sunt actus obedientiæ, humilitatis, patientiæ, charitatis &c. Sed istorum actuum Deus non potest non habere dominium: ergò Deus habet illorum dominium. Maj. suppono, min. prob. non potest Deus non habere dominium actuum essentialiter subordinatorum, & dependentium: sed actus satisfactorii sunt essentialiter subordinati, & dependentes: ergò Deus non potest non habere illorum dominium. Maj. prob. in cit. materia, quæ aliunde ex principiis Thomisticis est certa ratione concursus, & præmotionis. Prob. min. actus quò ad esse intrinsecum reale creati, id est, creaturæ, sunt essentialiter subordinati, & dependentes: sed actus satisfactorii quò ad esse intrinsecum reale, & physicum sunt creati: ergò sunt essentialiter subordinati, & de-

dependentes. Maj. patet ex dictis, nec minor obscura est; quia actus relativè ad principium ut quo sunt reverà humanitatis, ut instructæ gratiâ, & modus tendendi tam ex parte intellectûs, quàm voluntatis est physicè creatus: ergò quò ad hoc non minùs sunt subordinatî, & dependentes, quàm actus puri hominis, consequenter sub dominio Dei constituti.

71 Prob. II. Christus satisfecit ut Homo-Deus; nec enim solus homo, nec solus Deus potuisset condignè satisfacere, juxta SS. PP. præsertim S. Augustinum à nobis relatum supra parte 1. *Quæst. 2. art. 2. num. 66.*: ad finem signatè in illis verbis ultimis: *mortem enim nec solus Deus sentire, nec solus homo superare potuisset.* ergò ipsius satisfactio non fuit ex omni rigore justitiæ. Prob. consequentia ex dictis: Satisfactio coalescens ex duobus, quorum unum est sub dominio Dei, licèt alterum non sit, non est ex rigore: sed satisfactio Christi coalescit ex operibus Christi, quæ sunt sub dominio Dei: ergò non est ex rigore. Maj. patet ex rigore justitiæ, quæ requirit satisfactionem adæquatè ex propriis, secùs non est perfecta. Actiones hominis in Christo per-

conjunctionem ad Verbum, non extrahuntur à statu creato, manent enim essentialiter tales: ergò quò ad hoc manent sub dominio Dei. Nec obest, quòd fiant actus Theandrici; hoc enim aliud non dicit, quàm actus humano-Divinos, ita tamen, ut, sicut per hoc actiones ipsius Verbi non exuunt Divinitatem, ita nec actus humanitatis exuant esse creatum intrinsecum, quod essentialiter est subordinatum Deo: ergò sicut ex hoc capite juxta AA non datur justitia versùs hominem, & vicissim, nec dabitur versùs Christum.

Confirmatur: ubi interve-72 nit gratia creditoris, non datur rigorosa justitia: sed in satisfactione Christi intervenit gratia creditoris: ergò non datur rigorosa justitia. Min. prob. satisfactio juxta dicta coalescit ex operibus, & dignificatione Verbi: sed in utroque intervenit gratia creditoris: ergò &c. prob. min. quò ad opera secundùm se spectata, ut à gratia proveniunt, videtur certum ex ipsa ratione gratiæ: quò ad dignificationem Verbi autem ex eo est, quòd Deus vi antecedentis pacti cum Christo in operibus ejus respiciat ad Personam operantem, ejusque

intuitu acceptet satisfactionem; consequenter, quia stante etiam dignificatione illa opera non poterant voluntatis Divinæ vim dominativam obligare ex se, quia absolute posset non acceptare: intervenit gratia acceptationis, vel gratia illa, quod Deus potius respiciat Verbum, quam opera in se, quæ passim ex hætenus dictis patent.

73 Resp. I. ad rationes primæ sententiæ, & quidem ad primam: textus Sacræ Scripturæ, vel intelligendos esse de justitia non rigorosa; dicimus enim & nos, satisfactionem Christi esse actum justitiæ, sed non rigorosæ: vel sæpe de justitia universali, quatenus appellat suprâ observantiam mandatorum, & semitam justitiæ, in quo sensu Christus est *germen justitiæ*; Christus omnem rationem justitiæ implevit, quatenus fuit in linea virtutis perfectum exemplar, diabolus vicit *justitiâ*, non potentia, quâ si voluisset uti, non opus erat tot, & tantis operibus. Denique SS. PP. non loquuntur in rigore Scholastico, & dum alii sic verbote-nus sentire videntur, alii contrarium tenent in materia Scholastica, in qua nihil auctoritatis decisivæ habent.

Ad secundam respondeo:

disting. Maj. si non subest ratio⁷⁴ gravis conc. Maj. secus neg. Maj. est autem ratio explicandi Scripturam, & quidem gravis in rigore Scholastico, cujus est genuinum sensum explicare Sacræ Scripturæ, quæ varios involvit sensus. Nec obest, quod altera videatur magis commendare opus Redemptionis, si præjudicat libertati, & dominio Dei. Illa superabundantia, & infinitas est quidem talis absque eo, quod involvat rigorem justitiæ, qualis respectu Dei est impossibilis; si ergo Christus fecit, quantum Deus voluit, & acceptare promisit, & ultra fecit in infinitum, adimplevit voluntatem Dei, & satisfecit, nec tamen ex rigore justitiæ impossibili, secus opus non fuerat pactô de acceptando. Ad textum S. Pauli dico, Christum esse justitiam nostram, per cujus participationem justii sumus; vel esse justitiam, ut Deus suppositô pactô non possit consequenter non remittere peccata. Cæterum verba Sacræ Scripturæ in eo sensu accipienda sunt, ne sequatur impossibile, quale est illud, admittere in Deo libertatis, & dominiæ restrictionem, ex natura rigorosæ satisfactionis provenientes.

ARTICULUS V.

Respondetur ad objectiones.

75 **A**D prævenienda argumen-
ta, quæ in hac materia
fieri solent ex S. Scriptu-
ra, præsertim ex epistolis S.
Pauli toties repetentis *justitiam*
judicis; *coronam justitiæ*, & cla-
rius Rom. 4. dicentis: *ei, qui*
operatur, merces non imputatur se-
cundum gratiam. sed secundum de-
bitum, quibus Godoy, aliique
suas probationes superin-
struunt, attendenda est expli-
catio Concilii Trid. quod post
verba illa Apostoli allegata: *non enim injustus est DEUS &c. &:*
nolite amittere confidentiam vestram,
quæ magnam habet remuneratio-
nem &c. Sess. 6. de justificatione
cap. 16. sic dicit: *atque ideò benè*
operantibus in finem, & in DEO
sperantibus proponenda est vita eter-
na, & tanquam gratia filiis DEI
per Christum JESUM NB. miseri-
corditer promissa, & tanquam mer-
ces ex ipsius DEI promissione bonis
ipsorum operibus & meritis NB.
fideliter reddenda; hæc est enim NB.
illa corona justitiæ, quam post suum
certamen, & cursum repositam sibi
ajebat Apostolus à justo judice sibi
reddendam. Ex quibus ad tot ob-
jectiones ex Scriptura deductas
facilis est responsio; nam I. mer-
ces illa est *miseri corditer promif-*
sa, & tanquam *gratia*, quæ ex-

cludunt *justitiam*: II. *Fideliter*
reddenda, non ex *stricta justiti-*
a, sed ex *fidelitate*. III. Et
hæc merces *fideliter reddenda*,
est illa *corona justitiæ*, scilicet
in sensu latiori, sed contra

Objicies I. cum Godoy hic⁷⁶
disp. 7. à n. 7. licet Tridentinum
dicat, *justis reddi mercedem*
ex *fidelitate*, non tamen negat,
etiam reddi ex alia virtute,
quæ *stricta justitia* sit: ergò ex
Trid. nihil evincitur contra
strictam justitiam. Antec. prob.
ex illis verbis: *ipsorum bonis ope-*
ribus reddenda; quia promissio
sub conditione operis onerosi,
& condigni fundat obligatio-
nem *strictæ justitiæ*: sed *spe-*
rantibus promissio fuit facta sub
tali conditione, & à fortiori
Christo juxta illud Jeremiæ 53.
v. 10. & 11. *si posuerit pro pecca-*
to animam suam, videbit semen lon-
gævum, videbit, & saturabitur:
ergò non tantum redditur mer-
ces ex *fidelitate*, sed etiam ex
justitia

Confir. Auth. S. Thomæ, qui
in Lect. 2. super testimoniū Pau-
li ad Timotheum illa verba:
corona justitiæ explicat, & sibi
objicit: *vita æterna ex gratia da-*
tur, ut constat ex Paulo ad Ro-
man. 6. illis verbis: *gratia DEI*

vita æterna : ergò ex justitia. Cui dein respondet : quod est ibi gratia quantum ad radicem merendi, justitia quantum ad actum, qui procedit ex voluntate : adhuc clariùs mentem apperit S. Th. *lection. 3. in Epist. ad Hebræos cap. 6.* dicendum est, quod duplex est meritum, unum, quod innititur justitiæ, & justum est meritum condigni ; aliud, quod soli misericordiæ innititur, quod dicitur meritum congrui. Huic objectioni re ipsa respondimus de jure & just. num. 41. quòd hic ad summum inferatur justitia in DEO Providentialis. Sed non acceptat hic Author, &

Urget : si meritum de condigno tantum innititur justitiæ providentiali, discrimen à S. Thoma assignatum inter condignum, & congruum non esset verum ; quia misericordia, cui congruum innititur, justitia providentialis est, utpote virtus ad alterum sine illis conditionibus ad justitiam rigorosam requisitis : ergò justitia illa, de qua loquitur S. Thomas ratione condigni non est providentialis tantum, sed rigorosa, aliàs non esset sufficiens discrimen inter condignum, & congruum. Alia adhuc multa conjicit cit. Author, præsertim de pacto oneroso, sed in unum omnia collimant, hinc

77 Resp. I. ad argumentum neg.

simpliciter antec. quòd ex verbis illis : *ipsorum bonis operibus* : inferri possit justitia stricta, imò ad tenorem Concilii omninò contrarium ; nam expressè additur : *fideliter reddenda : fideliter* non dicit justitiam rigorosam, sed fidelitatem, constantiam in servando promisso, aliàs quælibet promissio induceret obligationem justitiæ, quod est falsum ; nec enim injustus es, si promissum non serves, sed infidelis, inconstans, levis &c. aliud est, si promissis involvas pactum utrumque ex justitiæ obligatorium, quod DEO ratione libertatis, & dominiæ negamus tanquam indignum. & hinc textus scripturæ non de pacto stricto inducente obligationem justitiæ, sed tantum fidelitatis intelligendi sunt.

Ad confirmat. respondeo S. Thomam loqui de justitia largiùs sumpta, quatenus meritum condignum habet analogiam cum justitiâ, in quantum ipsi propter intrinsecum valorem proportionatur merces, seu præmium, si verò hic Author justitiam propriè dictam intelligit, sentit contra mentem S. Doct. quod probatur : si merito de condigno debetur præmium ex justitiâ, tunc DEUS efficitur simpliciter debitor operantis condignè : sed hoc est contra S. Thomam : ergò

gò hic sentit contra S. Thom. Maj. est certa; nec enim intelligi potest obligatio iustitiæ sine debito alterius passivo. Min. patet ex 1. 2. *quest. 114. art. 1. ad 3.* utque evidenter pateat, mens S. Thomæ cit. loc. juvat adstruere, quod sibi objicit tertiò: *quicumque apud aliquem aliquid meretur, constituit eum sibi debitorem; debitum enim est, ut aliquis merenti mercedem rependat; sed DEUS nulli est debitor, unde Rom. 10. dicitur, quis prior dedit ei, & retribuetur ei? ergò nullus à DEO potest aliquid mereri.* In hac objectione Adversarius Maj. admittit, tanquam certam ex S. Thoma, sed minus rectè; nam S. Doct. sic respondet: *actio nostra non habet rationem meriti, nisi ex presuppositione Divinæ ordinationis non sequitur, quòd efficiatur simpliciter debitor nobis, sed sibi ipsi, in quantum debitum est, ut sua ordinatio impleatur.* Qui textus de jure & iust. num. 40. allegatus propter AA. repetendus erat, ut appareat, in quo sensu accipendus sit. S. D.

78 At urges resp. neg. sequelam ant. & causalem, quòd misericordia sit iustitia Providentialis, nisi reductivè, & prorsus remotè, ut aliqui tenent. Ego autem iustitiam Providentialem sic intelligo: quòd sit attributum, DEUM ex consequen-

ti obligans ad aliqua danda, vel acceptanda, ad quæ antecedenter non tenebatur (uti reverà catholicè loquendo *antecedenter* ad nihil tenetur quòd ad extra; cum sibi ipsi sufficiat, ut diximus suprà *parte 1. quest. 1. art. 3. à num. 27.* quæ huc serviunt) sed tamen *consequenter*; e. g. hoc ipso, quòd DEUS produxerit creaturas intellectivas easque ad se, tanquam finem ordinaverit, debet eisdem ea omnia, quæ ad hunc finem consequendum necessaria sunt in linea naturali. II. postquam DEUS dedit certa præcepta sub comminatione pœnæ servanda, tenetur dare auxilia, ad observantiam necessaria, & hoc etiam in linea naturali. III. post elevationem ad statum supernaturalem tenetur DEUS dare auxilia ad observantiam mandatorum necessaria, secus observantia esset impossibilis; consequenter nulla esset transgressionis culpa, nec pœna. Et hinc in doctrina Thomistica, cum quilibet ad usum rationis perveniens teneatur se convertere ad DEUM ex præcepto charitatis, tenetur DEUS dare auxilium, quo negato talis erit infidelis *negativè*, & propter hanc infidelitatem damnari non potest, ut docet S. Thomas 2. 2. *quest. 10. art. 1.* in Corp. ubi distinguit inter infidelitatem

tem positivam, & negativam, & de hac ait: *si autem accipiatur secundum negationem puram sicut in illis, qui nihil audierunt de fide, non habet rationem peccati, sed magis pœnæ, quia talis ignorantia Divinorum ex peccato primi parentis consecuta est; qui autem sic sunt infideles, damnantur quidem propter alia peccata - - - quæ sine fide remitti non possunt: NB. non autem damnantur propter infidelitatis peccatum, unde Dominus dicit Jo. 15. si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent, quod exponens Augustinus tract. 89. in Joan. dicit, quod loquitur de illo peccato, quo non crediderunt in Christum.* Ex quo habetur sinceritas consequentiæ in via Thomistica, vi cuius, si DEUS non daret auxilium ad conversionem, ad actum amoris, omissio esset negativa, consequenter non culpabilis: si ergo vult conversionem, debet conferre auxilium. IV. quia DEUS in statu gratiæ vult, ut per opera nostra bona lucremur vitam æternam, tenetur nobis rectè operantibus eandem conferre, & hæc omnia ex *justitia providentiali*; quia ex *consequenti* tenetur, aliàs improvidè, & imprudenter ageret.

Dices: parùm referre, an DEUS teneatur hæc providentiâ, vel justitiâ strictâ, cum utraque obliget DEUM.

Respondeo multùm referre; quia justitia stricta DEUM obligaret absolutè, altera verò tantùm ex consequenti, sicut est lata diversitas inter necessitatem antecedentem & consequentem. Ex quibus apparet misericordiam non rectè confundi cum justitia illa; quia DEUS nullo modo obligatur ad misericordiam, & proin meritum congrui liberaliter ex misericordia respicit.

Objic. II. ideò juxta nos satisfactio Christi non est ex rigore justitiæ; quia jus Christi est jus DEI, & opera ejus sub dominio DEI sunt: sed hoc non est: ergo vî hujus potest satisfactio esse ex rigore justitiæ. Min. prob. Verbum Divinum non est sub dominio DEI: ergo nec jus ejus est jus DEI. Quoad operationem ex eodem principio evincitur sic: Verbum non est sub dominio DEI: ergo nec operatio ejus quò ad æstimabilitatem est sub dominio DEI. Antec. est certum Catholicis. Conseq. probatur: æstimabilitas operationis habetur juxta nos à dignitate suppositi, quatenus DEUS non tam operationem, quàm suppositi operantis Dignitatem respicit: ergo sicuti dignitas ipsa suppositi non est sub dominio, ita nec ejusdem operatio quò ad æstimabilitatem: cum

cùm ergò satisfactio formaliter spectata non sit extra dominium DEI, erit rigorosa, æqualis, & superabundans, consequenter si admittitur æqualitas, & superabundantia ex hoc principio, non poterit negari rigor justitiæ, quæ pro formali æqualitatem arithmeticam habet, ut omnes de jure, & justitia admittunt: ut verò pateat vis argumenti, ait nonnemo Clarissimus, notandum est, in operationibus Christi considerandam esse triplicem rationem. I. Entitatem physicam. II. Bonitatem moralem. III. Æstimabilitatem & valorem. Quò ad primum sunt totius Trinitatis tanquam causæ universalis. Idem quò ad secundum, quatenus conformes sunt regulis morum; quò ad tertium autem non pertinet ad dominium trium personarum, sed solius Suppositi operantis, quod habet exemptionem à dominio. Et hinc Theologia Salisb. hic §. 4. à num. 7. ad argumentum de subjectione operationis Christi, respondet jus, & dominium Christi in suas operationes esse subiectum Divino dominio *materialiter*, & *entitative*, non verò *terminative* & *formaliter*, quatenus scilicet terminatur à Verbo & dignificatur &c.

Et si dicas, opera Christi etiam terminative dependere à DEO, sicut humanitas ipsa Christi.

Respondet, dependere à DEO ut suppositante negat, ut à generali influxu communiter causante concedit.

Resp. I. ad argumentum. 78 conc. Maj. negando min. ad prob. conc. antec. relative ad solum Verbum, quod æquè est DEUS, ac Pater, & in hoc sensu nego absolute consequentiam; hoc ipso enim, quòd Verbum sit DEUS, jus ipsius est DEI Patris & Verbi simul; cùm enim jus illud fundetur in communi influxu in operationes, influxus autem fundetur in omnipotentia, quæ tribus Personis identificata, & communis est, non potest jus Patris esse distinctum à jure Filii, & Spiritus Sancti. Hujus ratio ulterior est, quòd filius non possit acquirere aliquod jus contra Patrem; licet enim quòd ad Personalitatem sit realiter distinctus à Patre, non tamen est distinctus quòd ad Deitatem, seu naturam Divinam, cùm autem jus, vi cuius creaturæ subjiciuntur DEO, sit fundatum in natura Divina, & potentia, idem jus est Patris & filii: cuius rei plenior notitiam suppono ex tractatu de DEO Uno, & Trino.

Ad illa, quæ de operatione Christi evinci dicuntur. Resp. conc. totum discursum usque ad illationem illam *cum ergo* &c. æstimabilitas operationis est quidem extra dominium DEI, ex hoc tamen non sequitur, quod sit ex rigore justitiæ, ad quam sola æqualitas non sufficit, nisi supponatur jus rigorosum, hinc de jure & just. communiter pro objecto justitiæ commutativæ Authores cognoscunt jus rigorosum formalizatum ab æqualitate.

80 Explicatio illius triplicis rationis tam parum juvat AA. ut potius impugnet: hoc ipso enim, quod satisfactio Christi importet opera tam physicè, quam moraliter subiecta dominio DEI, non potest esse rigorosa, cum fiat ex bonis, quæ communia sunt creditori, & debitori, nec etiam sufficit, sola dignificatio Verbi, quæ in ordine ad satisfactionem, actus illos, ut respectivè materiales, essentialiter supponit; nec enim intelligi potest ratio aliqua formalis, nisi relativè ad aliquod materiale: hinc distinctio Theologiæ Salisburgensis non videtur sufficiens; quia, terminatio activa Verbi non extrahit operationes è statu, creaturæ, licet illis superaddat unionem ad Verbum, ut paulò superius diximus.

Ultimam distinctionem cit. Theologiæ non capio; quia, juxta me opera Christi dependent à DEO, ut suppositante, saltem mediatè; immediatè enim dependet humanitas tanquam terminus passivè proximus: ratio est; quia omnis essentia substantialis dependet ab existentia, & subsistentia tam in ordine ad proprium, & substantiale complementum quam in ordine ad operationes, quas elicere non potest, nisi ut existens.

Dices: Verbum posse dupliciter considerari, semel ut *existens in natura Divina*, & aliter ut *existens in natura humana*: quò ad primum debere etiam satisfieri Verbo, quia sic est etiam creditor: quò ad secundum, Verbum esse debitorem, & satisfaciendum, & in hoc statu ait cit. Theologia num. 8. voluntas humanitatis, & jus in illa fundatum dominium & operatio sunt Christo propria, consequenter Christus ut existens in natura humana satisfacit ex propriis. Neque enim Personalitas Verbi (ut dictum est) ulla ratione continetur, sub dominio voluntatis Divinæ, sed cum illa solum intimè unitur: & si Personalitas non continetur sub dominio DEI, neque satisfactio *terminativè* sumpta. Hæc est communis ratio AA.

AA. diversis solum terminis expressa.

Resp. conc. duplicem illam. Verbi acceptionem, nego autem, quod in secunda acceptione voluntas humanitatis, jus, & dominium &c. ita sint propria Christi, ut excludatur dominium DEI, cujus ratio patet ex dictis; alias DEUS debuisset *antecedenter* acceptare satisfactionem, quod juxta communem rejicitur: est ergo mens nostra, quod satisfactio Christi ex operibus dignificatis confurgens tamdiu maneat sub communi dominio DEI, quamdiu non probatur specialis influxus physicus Verbi: talis autem sine praejudicio DEI probari non potest: rationem verò illam formalem non sufficere, probavimus antea.

Quæres I. An Christi satisfactionem ad delenda peccata præcesserit pactum quoddam, seu promissio?

83 Resp. affirmativè cum communi proportionaliter S. Scripturæ, quæ passim tale pactum insinuat, ut patet ex allegatis textibus præsertim Hebræorum 10. v. 6. & 7. *Holocaustomata pro peccato non tibi placuerunt, binc dixi: Ecce! venio: in capite libri scriptum est de me, ut faciam DEUS voluntatem tuam.* Idem v. 8. repetitur, ex quibus colligitur, quod recusatis pro pec-

cato victimis, filius se spontè obtulerit ad satisfactionem per passionem exhibendam, quam subinde acceptavit Pater: proin ex consequenti DEUS vi pacti sui, seu promissionis tenetur satisfactionem acceptare. Nec per hoc sentimus cum Scotistis, negantibus omninò intrinsicè cum valorem operum, qualem nos superabundantem defendimus.

Quæres II. Cujus virtutis actus sit satisfactio Christi? 84 Certum est, quod Christus ex Charitate genus humanum, & ex misericordia è sinu Patris descenderit, quod tam S. Scripturæ, quam Patribus conforme est. Etiam certum est, quod satisfactio multarum virtutum actus involvat, puta, Religionis, humilitatis, obedientiæ juxta illud: *humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem;* Cum enim Christus se constituerit exemplar perfectionis, nihil virtutis sibi competentis omisit; sed cum hi actus omnes fuerint subordinati satisfactioni, nullus potest assignari.

Resp. I. consequenter ad dicta, Christi satisfactionem fuisse formaliter actum fidelitatis, quatenus per suas operationes adimplevit voluntatem Patris pacto, seu promissione insinuatam. Proin cæteri actus virtutum se quodammodò anteced-

denter habent, vel per modum
medii ad finem formaliter in-
tentum. Dixi *antecedenter*; quia
e. g. Verbum ideò acceptavit
promissionem, ut manifesta-
ret amorem erga Patrem juxta
illud Joan. 14. v. 31. *ut cogno-
scat mundus, quia diligo Patrem.*
Et etiam erga nos per illud
Ephes. 5. v. 2. *sicut & Christus
dilexit nos, & tradidit semetipsum
pro nobis oblationem.* De charita-
te autem Patris erga nos pa-
tet ex illo: *sic DEUS dilexit mun-
dum, ut filium suum unigenitum da-
ret*; quæ, si litteram inspicimus,
significant amorem anteceden-
tem, qui suò modò fuit moti-
vum Incarnationis, licet Chri-

stus postmodum in vita alios
actus charitatis elicuerit. Quòd
verò satisfactio sit actus fide-
litis probatur: actus fidelita-
tis est adimpletio illius condi-
tionis in promissione involutæ:
sed satisfactio Christi est adim-
pletio illius conditionis: ergò
est actus fidelitatis. Maj.
suppono, min. declaratur; nam
promissio DEI erat hæc: re-
mittam peccatum, dabo re-
demptis gratiam, si naturam
humanam assumpseris, & pas-
sus fueris &c. sed hæc omnia
adimplevit Christus, & con-
sequenter Patrem obligavit,
ad servandam promissionem ex
fidelitate.

ARTICULUS VI.

Quid Christus Dominus nobis effectivè meruerit?

85 **C**atholicæ Doctores, & Ver-
bi Divini Prædicatores
hoc Christi meritum in
eo sensu accipiunt, quòd ser-
vator nobis primariò merue-
rit remissionem peccati origi-
nalis, per quod tota natura
corruebat: nec non & pecca-
torum personalium, conse-
quenter nobis aperuerit ja-
nuam Cœlorum, quam tamen
nemo ingreditur, nisi se par-
ticipem fecerit passionis, & me-
ritum Christi. Pro quo no-
bis aperuit fontes gratiarum in

Sacramentis, quorum usu & à
peccatis resurgere, & gratiam
augere possumus, ut subinde
per bona opera mereamur æ-
ternam gloriam, tanquam præ-
mium eisdem correspondens.
Et hæc de adultis; nam infan-
tibus subvenitur per Bapti-
smum, à quo ab originali li-
berati, fient cohæredes Chri-
sti in Patria. Sed quia hic agen-
dum est cum hæreticis nostri
temporis, eorūque Magistris,
plura dicemus, utque fructus
ex arbore cognoscantur, eo-
rum

rum doctrinam à principio repetemus.

86 Lutherus natione Germanus, patriâ Islebiensis totam penè Germaniam, & exinde ferè universum Orbem Christianum infecit, Maximiliani Cæsaris, & Leonis X. temporibus circa annum Domini M. D. XVII. hic cùm prius Ludder (ita refert Prateolus cit. locò fol. 261.) infausto, foedòque nomine vocaretur, sed postea se Lutherum, quasi purum appellavit, quem tamen Erasmus, quamvis hæreticus, & discipulus, epistola ad Goclenium ex ipsius scriptis, se deprehendisse affirmat, virum esse sceleratissimum. Hic post varios errores etiam docuit, opera humana ad salutem consequendam inutilia esse, imò asseruit, omnia opera cujuslibet hominis, quantumlibet etiam recta, esse peccata: justum quoque hominem dixit in omni bono opere peccare &c. solam autem fidem sine operibus ad vitam æternam consequendam necessariam, & sufficientem esse.

87 Ejusdem farinae, si non peioris fuit Joannes Calvinus, natione Picardus, patriâ Noviodunnensis, referente Prateolo fol. 109. Hic, ut inquit Lindanus Dubitantii sui Dia-

logo 2., Gallicani ingenii fastu, vanæque eloquentiæ cothurno, ac doctrinæ suæ opinionone tumidus, primùm Basileæ delitescens, tum Argentorati exulans, ac profugorum ibidem factus concionator, post Genevensis Ecclesiæ arrepta contra DEI legem (pulso Vice-Comite, & Episcopo) gubernatione, non modò Sabaudiam, sed totam adeò Galliam suis infecit, evertit, perdidit blasphemias propter novum suæ Cænæ figmentum, quo Christum, licet absentem, imaginatur sua tantum vi, & efficacia præsentem per metonymiam. Post alias horrendas blasphemias, puta, quòd Deus sit Auctor peccati, quòd nullum furtum, nulla scortatio, nullum adulterium fiat ab homine, quod Deus non efficiat in homine &c. in libello, quem edidit contra decreta promulgata à Concilio Tridentino in sess. 6. cap. 16. Canone 32. dicit, nullum opus humanum, quantumlibet bonum esse vitæ, æternæ meritorium, neque ad vitam æternam consequendam necessarium. Contra hos

Dico. Christus effectivè nobis meruit remissionem peccati originalis, & actualium, ita tamen, ut illam recipere-mus per Baptismum, & alteram per Pænitentiam. Ita do-

cet S. Thom. hac 3. parte Quæst. 49. art. 1. præsertim ad 4. ubi
 „Dicendum, inquit, quòd,
 „quia Passio Christi præcessit,
 „ut causa quædam universalis
 „remissionis peccatorum - - -
 „neceffe est, quòd singulis ad-
 „hibeatur ad deletionem pro-
 „priorum peccatorum; hoc
 „autem fit per Baptismum,
 „& Pænitentiam, & alia Sa-
 „cramenta, quæ habent vir-
 „tutem ex Passione Christi.

Ex quo sic argumentor :
 DEUS non aliter vult nobis
 prodesse suam Passionem ad
 deletionem peccatorum, quàm
 prout ejusdem nos participes
 reddimus per usum Sacramen-
 torum, Pænitiæ, charita-
 tis, & aliarum virtutum actus,
 seu opera; ergò non sufficit
 sola fides. Ant. est S. Thomæ,
 in SS. Scripturis fundatum :
 & sufficeret vel sola Epistola
 Catholica S. Jacobi, quam
 cum sibi adversam deprehen-
 deret Lutherus, eam è nu-
 mero Librorum Canonìcorum
 excussit ea impudentia, quâ
 cæteram Scripturam corruptit.

Conseq. probatur ex eo,
 quòd Christus in Evangelio
 solam fidem prædicavit tan-
 quam sufficientem ad salutem
 consequendam; quasi verò li-
 ceat alia negligere, & otio
 indulgere. Hæc à Doctrina
 Christi tam aliena sunt, quàm

propè accedunt ad scholam
 diaboli, cujus egregium mi-
 nistrum, seu potius emissari-
 um uterque hæreticus egit.

Nec obest, quòd Christus non
 semel fidem credentium lauda-
 verit, imò eidem quasi salu-
 tem, si non animæ, saltem
 corporis adscripserit; nam
 Matth. 9. v. 22. *confide filia,*
fides tua te salvam fecit. Fidei au-
 tem Mariæ Magdalenæ pænè
 totum attribuit;

Respondeo enim, non so-89
 lam nudam subfuisse fidem,
 sed actus alios contritionis,
 amoris, ut loquitur S. Tho-
 mas cit. locò ad 5. *quòd etiam*
per fidem applicatur nobis Passio
Christi ad percipiendum fructum
ejus, secundum illud Rom. 3. quem
proposuit Deus propitiatorem per
fidem in sanguine ejus. Sed fides
 illa non est fides nuda, non
 est otiosa præsumptio in Pas-
 sionem Christi; nam ut loqui-
 tur S. Doctor: *fides, per quam*
à peccato mundamur, non est fi-
des informis, quæ potest esse etiam
cum peccato (qualis fuit in Lu-
thero, & Calvino) sed est fi-
des formata per charitatem, ut
sic Passio Christi nobis applicetur
non solum quantum ad intellectum,
sed etiam quantum ad effectum,
& per hunc etiam modum peccata
dimittuntur ex virtute Passionis
Christi. Hanc doctrinam confir-
 mat art. 3. cit. locò, ubi quæ-
 rit,

rit, utrum per Passionem Christi homines sint liberati à pœna peccati? & statim ad I. dicit, quòd *Passio Christi sortitur effectum suum in illis, quibus applicatur per fidem, & charitatem, & per fidei Sacramenta*: cum ergò nec Luthero, nec Calvino per fidem illam mortuam, multò minùs per charitatem fuerit applicata, liberati non sunt à pœna peccati.

Et quid ad illud S. Augustini lib. de fide, & operibus cap. 15. *Si mandatis non servatis ad vitam venire potest per solam fidem, que sine operibus mortua*; illud deinde quomodò verum erit, quod eis, quos ad sinistram positurus est, dicit: *ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & Angelis ejus? nec increpat, quia in eum non crediderunt, sed quia bona opera non ferunt.*

Conformiter Augustino iterum S. Thomas cit. *Quæst. art. 6.* ad I. dicit: quòd SS. PP. **OPERANDO OPERA JUSTITIÆ** meruerunt introitum Regni cœlestis per fidem Passionis Christi secundum illud Hæbræor. 11. *per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam.* Quæ quamvis omnia contineantur in Evangelio, nec tamen pertinaciam suam hætenùs exuere hæretici, & vel ideò eorum doctrina in Concilio Tridentino justo anathemate con-

fixa est. Hinc in eodem Concilio sess. 6. de justis. cap. 16. v. ult. doctrina Catholica circa opera bona explicatur ex verbis Apostoli: „Abundate, „in omni opere bono, scientes, quòd labor vester non „est inanis in Domino, non „enim injustus est Deus, ut „obliviscatur operis vestri, „& dilectionis, quam ostenditis in nomine ipsius. Et „nolite amittere confidentiam „vestram, quæ magnam habet remunerationem. Atque „ideò bene operantibus usque in finem, & in Deo „sperantibus proponenda est „vita æterna, & tanquam „gratia Filii Dei per Christum „JESUM misericorditer promissa, & tanquam merces „ex ipsius Dei promissione „bonis ipsorum operibus, & „meritis fideliter reddenda. „Hæc est illa corona justitiæ, „quam post suum certamen, „& cursum repositam sibi esse „ajebat Apostolus, à justo Judice sibi reddendam: non „solùm autem sibi, sed & omnibus, qui diligunt adventum ejus. Nec calumnientur hæretici, quasi in nobismet ipsis confidamus, & vel ideò Christo injuriam inferamus, ac si non per ipsum, sed per nosmetipsos præmium æternæ gloriæ velimus obtinere;

nere; nam idem Tridentinum
sess. 14. cap. 8. hanc calumniam
 ex Apostolo abstergit: „Nos,
 „qui ex nobis tanquam ex
 „nobis nihil possumus, eo
 „cooperante, qui nos con-
 „fortat, omnia possumus. Ita
 „non habet homo, unde glo-
 „rietur, sed omnis gloriatio
 „nostra in Christo est, in quo

„vivimus, in quo *MEREMUR*,
 „in quo satisfacimus facien-
 „tes fructus dignos Pæniten-
 „tiæ; qui ex illo vim habent,
 „ab illo offeruntur Patri, &
 „per illum acceptantur à Pa-
 „tre &c. Sed quid multa de
 hoc hominum genere, qui
 non capiunt ea, quæ sunt Spi-
 ritûs.

QUÆSTIO III.

De Sanctitate, & Virtutibus Christi.

DE Sanctitate sparsim aliqua diximus, præsertim
 de meritis Christi, ut proin supponam Sancti-
 tatem tam substantialem à Verbo provenien-
 tem, quàm etiam accidentalem à gratia, quæ
 Animam Christi ad actus physicè intrinsecè superna-
 turales potentem reddidit: cùmque gratiam sequan-
 tur per modum proprietatis virtutes supernaturales,
 præsertim Theologicæ, easdem cum gratia Christo
 infusas supponimus; quia tamen sunt aliqui contra-
 rii, an unio sanctificet? in hac Quæstione discuti-
 mus, an Christus necessariò indiguerit gratiâ ad actus
 supernaturales, satisfactorios, & meritorios, vel
 suffecisset sola gratia substantialis absolutè loquendo;
 de Virtutibus autem, an illas prius cum gratia infu-
 sas, propriis actibus auxerit, aliasque proprio co-
 natu acquisierit?

ARTICULUS I.

Quomodo Verbum, & sub qua ratione sanctificet Humanitatem?

90 **E**X fide certum est, Huma-
 nitatem à Verbo sancti-
 ficari, ex illo Lucæ 1.

v. 35. *Quod nascetur ex te San-
 ctum, vocabitur Filius DEI.* quod
 ex SS. PP. variè ab Authori-
 bus

bus confirmatur, præsertim ex *unctione Divina*, ubi etiam adducunt textum illum supra cit. *dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus &c.* quam unctionem hic intelligunt de unctione Hypostatica etiam illi Thomistæ, præsertim Salmanticenses, qui tamen antea nobiscum citatam *unctionem* tantum explicaverunt de manifestatione Divinitatis, ut patet ex dictis supra num. 32. ad finem, quomodo salvatur, *dilexisti justitiam &c. propterea unxit te Deus* unctione Hypostatica: ergo te Christus pro priori meruit? S. August. lib. 15. de Trinit. cap. 26. ait, tunc *unctam* fuisse invisibili Deo naturam humanam, quando Divinæ juncta est Personæ. Et S. Gregorius lib. 9. Regist. Epist. 16. Non antea conceptus, & postea unctus, sed hoc ipsum de Spiritu Sancto, & carne Virginis concipi, Spiritu Sancto ungi fuit. si ergo idem est concipi, & ungi; non ideo unitus est, quia dilexit justitiam, sed dilectio justitiæ illam unctionem consequitur: ergo textus ille huc minimè quadrat. Sed quidquid sit de hoc, sunt aliqui, qui negant, humanitatem Christi fuisse formaliter sanctificatam per unionem, sed hunc satisfactionis effe-

ctum formaliter, & immediate provenire à gratia sanctificante: non ergo Christus præscindendo à gratia esset formaliter sanctus.

Dico I. Christus etiam præscindendo à gratia sanctificante fuisset formaliter sanctus.

Prob. juxta AA. Christus formaliter sanctificatur per gratiam sanctificantem: ergo à fortiori sanctificatur per Unionem. Prob. cons. ideo sanctificatur per gratiam, quia illa est participatio naturæ Divinæ, & vi illius imitatur sanctitatem Divinam: ergo à fortiori per unionem; quia vi unionis jungitur naturæ humanæ ipsa natura Divina tanquam fons omnis sanctitatis. quod clarissimè totum exprefit S. Thom. hic Quæst. 2. art. 10. ad I. dicens: *gratia, quæ est accidens, est quædam similitudo Divinitatis participata in homine: per Incarnationem autem humana natura non dicitur participasse similitudinem aliquam Divinæ naturæ, sed dicitur esse conjuncta Divinæ naturæ in Persona Filii. Majus autem est ipsa res, quàm similitudo ejus participata.* Nescio quid clariùs, & efficacius dici posset saltem ex S. Thoma.

Confirmatur: Effectus formalis sanctificationis est, hominem reddere Deo gratum, & diligibilem, facere filium.

adoptivum : sed gratia substantialis longè præstantiores tribuit effectus sanctificationis : ergò si gratia habitualis ex eo capite formaliter sanctificat, à fortiori gratia substantialis. Min. prob. gratia substantialis Christum fecit Filium Dei naturalem, infinitè gratum, & amabilem : sed hi effectus sanctificationis sunt, & longè præstantiores ; unde S. Hilarius apud Salmanticensès hic *num. 11.* ait : *præcedit Christus cæteros per id, quòd sanctificatus in filium est, Beato Paulo dicente, quòd prædestinatus est Filius Dei in virtute secundum Spiritum sanctificationis.*

- 92 Nec hic repetas, quòd suprà de dispositione ad unionem rejecimus, quòd scilicet, si per unionem sanctificetur, natura humana, etiam sanctificaretur natura irrationalis ; nam sequela est falsa propter incapacitatem talis creaturæ ; nulla autem forma etiam in physicis tribuit suum effectum formalem, ubi subjectum est incapax. Sic ipsa gratia sanctificans non tribuit in Christo effectum formalem adoptionis ; quia Christus propter filiationem naturalem incapax est.

Dices & melius : cum natura Divina etiam uniuntur naturæ humanæ alia attributa, ut omnipotentia, immensitas &c,

Nec tamen tribuunt effectum formalem ; nec enim Christus immensus est, nec redditur intellectivus per intelligere Divinum : ergò licèt natura Divina uniatur, non tamen tribuit effectum formalem sanctificationis.

Hoc argumentum aliqui retorquent in subsistentia ; licèt enim cum illa etiam uniantur alia attributa, non tamen communicant effectum formalem, tribuente tamen eundem subsistentiâ. Sed retorsio hæc manifestè petit principium ; nam de hoc æquè dubitamus, sicut de natura Divina, quam interim rationem formalem sanctificationis substantialis suppono, quomodò illa tribuat effectum formalem non tamen alia attributa ? assignanda est ergò disparitas inter attributum unum, & alterum, & quidem de immensitate velut certum suppono, illam Christo non tribuere effectum formalem, aliàs Christus esset ubique, quæ est aperta hæresis Ubiquistarum ; pariter ex Philosophia suppono, intelligere Divinum, & velle non communicare effectum formalem naturæ humanæ, proin eandem non posse intelligere per Divinum, nec velle ; hi enim actus vitales includunt formaliter essentialiter motum ab in-

trin-

trinfeco respectu ipsius intelligentis.

93 Resp. ad argumentum conc. antec. neg. cons. disparitas est, quod unum prædicatum possit communicari non communicatio altero propter incapacitatem creaturæ; nec enim creatura capax est esse increati, infiniti, omnipotentis, hæc enim prædicata sunt propria DEI, & explicant modum DEO proprium. Ratio ulterior est, quod sanctitas substantialis possit communicari modo finito, nec tamen alia, quæ ex conceptu formali dicunt infinitatem, vel aliquid illimitatum. Ad similem re ipsa objectionem respondet S. Thom. hic *quest. 16. artic. 5. ad 3.* ubi ait: *quod ea, quæ sunt Divinæ naturæ, dicuntur de humana natura non secundum quod essentialiter competunt Divinæ naturæ: sed secundum quod participativè derivantur ad humanam naturam; unde ea, quæ participari non possunt à natura humana (sicut esse increatum, aut omnipotentem) nullò modo de humana natura dicuntur.*

94 Solet etiam hic objici argumentum Scoti, quod scilicet non possit natura humana formaliter sanctificari, nisi per gratiam; unde Scotistæ cum aliis fermè sic arguunt: effectus formalis, & essentialis alicujus formæ juxta Thomistas abso-

lutè non potest tribui ab alia forma realiter formaliter distincta: sed sanctificatio est effectus formalis essentialis gratiæ in subiecto capaci: ergo non potest tribui à sanctificatione substantiali. Et alias in sententia TT. certum est, quod DEUS non possit supplere causas intrinsecas, & earum effectus formales.

Insuper, forma sanctificans debet uniri subiecto ut forma; sed natura Divina non potest uniri humanæ naturæ ut subiecto: ergo non potest esse ratio formalis sanctificandi.

Resp. Hoc totum solvi per distinctionem inter sanctificationem substantialem, & accidentalem: hæc est effectus formalis gratiæ sanctificantis, & illa naturæ Divinæ. Nec requiritur unio talis in substantiis, sicut in accidentibus, ut patet in ipsa subsistentia Divina, quæ non unitur naturæ humanæ ad modum receptivè intrinsecum, sed tantum terminativè; sic etiam natura Divina unitur humanæ, non velut forma recepta, sed ut afficiens in eodem supposito. Unde

Dico II. Ratio formalis sanctificandi non est subsistentia, sive in conceptu explicito dicat perfectionem, sive non.

Ratio est; quia subsistentia in suo conceptu formali non

est formaliter sancta : ergò non est ratio formalis sanctificandi. Consequentia videtur legitima ab instantiis ; quod enim tribuit effectum formalem alteri, debet esse in se formaliter tale, ut patet in formis aliis. Antec. prob. Sanctitas in Divinis est prædicatum unum ; nec enim sunt plures Sancti, sicut nec plures Dii, plures omnipotentes : sed unus Sanctus, unus DEUS, unus omnipotens : ergò subsistentia Filii in suo conceptu formali non dicit sanctitatem ; alias etiam subsistentia Patris & Spiritûs S. dicerent formaliter sanctitatem, & sic, sicut sunt tres Personalitates realiter distinctæ, etiam essent tres Sanctitates, & consequenter tres Sancti, quod pugnat contra Symbolum Athanasii, sicut tres bonitates ; cum tamen unus sit bonus.

96 Dico III. Nec modus unionis est ratio formalis sanctificandi.

Ratio ex dictis est ; non enim datur talis modus ; quia tamen Modistæ aliqui, inter quos est P. Suarez, alias Eximius, & cum illo, ut loquuntur Salmanticenses hic *num. 31.* Juniores pertinaciter tuentur unionem illam modalem, utpote substantialem, esse rationem formalem, ut quo sanctificandi,

& rationem formalem, ut quod esse Verbum &c. oportet respondere. Sic autem dicere possunt

I. Certum est ex dictis, & SS. PP. naturam humanam sanctificari per unionem ad Verbum : sed illa unio est modus substantialis : ergò natura humana sanctificatur formaliter per Verbum. Pulcherrimè

II. arguit Suarez : unioni debetur major cultus, quam gratiæ sanctificanti in Christo : sed gratia est sanctitas formalis saltem accidentalis : ergò à fortiori est talis unio. Maj. probi quia unioni debetur cultus Hyperdulæ, & gratiæ tantum Dulæ ; sic enim honoramus Sanctos propter singularem gratiam : sed Hyperdulia est cultus major, alias debitus Beatæ Virgini : ergò Unioni debetur major cultus, quam gratiæ sanctificanti. Profectò manifestum est ex hoc argumento, quod studium partium pro sociis, etiam decipiat innocentes. Quid enim absurdius in homine tam litterato.

Resp. ad I. gratis concessa. 97 Maj. & min. nego consequentiam. Stante enim modo illo, est æquivocatio ; sanctificatio illa per unionem, id est, per conjunctionem ad Verbum fit, ita ut Verbum sanctificet : sic dicimus, animam sanctificari per

per unionem ad gratiam, id est, per gratiam tanquam rationem formalem. Dein modus ille unionis distinctus est tantum medium ut quo: conjunctionis, ut Verbum sanctificet.

98 Resp. ad II. negando Maj. ad prob. iterum nego Maj; Nec enim modo illi deberetur aliquis cultus, quam parum deberetur unioni animæ cum corpore Christi, neuter enim in se quid sanctitatis continet. Quare non etiam inferthic Author, cuilibet operationi Christi deberi cultum? ideò fortè, quia operationes Christi jam supponunt formaliter sanctificationem: ergò idem negandum est unioni, quæ tantum est vinculum inter humanitatem, & Verbum. Et quid absurdi est, unioni eundem cultum admittere, qui propter excellentem sanctitatem, & virtutes debetur B. Virgini? nisi fortè dicatur, B. Virgini deberi, Hyperduliam propter Maternitatem tanquam formam sanctificantem, quod tamen falsum est; quia Maternitas non sanctificat formaliter, cum sit relatio, nec recipiatur in anima, quæ formaliter, & immediate sanctificatur.

Dico IV. Ratio proxima sanctitatis substantialis est natura Divina mediante personalitate

conjuncta naturæ humanæ. Est communior.

Ratio desumitur ex SS. PP. qui unctionem illam Christi tribuunt Deitati, seu naturæ Divinæ, quod præ aliis clarè expressit S. Damascenus lib. 3. de fide cap. 3. dicens: ipse enim se ipsum unxit: ungens ut DEUS sua Deitate, unctus autem ut homo; nam ipse & hoc, & illud: siquidem Deitas est unctio humanitatis. Ubi principium unctionis utrumque exprimitur, ut quod est DEUS, ut quo autem Deitas, seu natura Divina.

Confirmatur: supposita semel sanctitate substantiali à Verbo proveniente sic potest argui: per illud Verbum sanctificat humanitatem, per quod Verbum in se ipso sanctum est: sed Verbum in se ipso est sanctum per naturam Divinam: ergò per illam sanctificat humanitatem. Maj. videtur clara; quia per aliud attributum non potest tribuere effectum formalem, proprium certo attributo, non per subsistentiam, ut vidimus, nec per immensitatem, aut omnipotentiam, quæ non dicunt sanctitatem. Min. autem prob. per quod Verbum est DEUS, per illud est sanctum: sed per naturam Divinam est DEUS: ergò per naturam Divinam est sanctum. Præmissæ, si rectè intelligantur, non vi-

dentur habere difficultatem, & conclusio subsistit. Potest etiam hic repeti argumentum superius ex S. Thoma *n. 268.* de sanctitate accidentali participativè tali, & de substantiali.

Ne autem inferatur, hanc sanctificationem esse communem toti Trinitati, sicut natura communis, cum sit prædicatum absolutum, nec proin soli Verbo attribuendam.

Respondeo juxta dicta superius, quod Verbum sit principium *ut quod*, & natura *ut quo*, & quia à Verbo per personalitatem modificatur, & Verbo appropriatur, sanctificatio attribuitur Verbo: sicut licet, existentia sit absoluta, & com-

munis, à Verbo tamen modificatur in sensu sæpè explicato. Pro quo repetenda sunt, dicta de termino formali Incarnationis in *1. parte quest. 2. artic. 2. à num. 58.* & passim alibi.

Cæterum si quærat, an Verbum infinite sanctificet humanitatem?

Dicendum est, in sensu physico negativè, ut diximus suprâ de satisfactione Christi; nec enim creatura capax est talis infinitatis, uti nec subsistentiæ infinitò modò participandæ.

In linea autem morali respondendum est affirmativè, juxta dicta statim à *num. 43. tertiæ partis*, quæ pro argumento in hac materia servient.

A R T I C U L U S II.

An, & quomodò gratia sanctificans fuerit in Christo necessaria?

9. **I**N materia de Satisfactione Christi supposuimus utramque in Christo gratiam ex rationibus ibi datis, quibus insistimus. Gratia autem sanctificans ad duo in anima requiritur, scilicet ad esse, & operari; Ratio primi est; quia, cum gratia se habeat per modum formæ, & naturæ, dat animæ esse supernaturale, eamque facit formaliter justam, DEO gratam, & consortem naturæ Di-

vinæ. Ratio secundi est; quia, si gratia se habet ut natura, immediate quidem non operatur, nec potest operari ex rationibus aliàs pro substantia non immediate operativa in Philosophia afferri solitis; respicit enim primariò esse; est tamen radix operandi, quatenus secum trahit habitus infusos, quibus intellectus, & voluntas elevantur ad actus virtutum supernaturalium eliciendos. Jam
in

in ordine ad hos fines in Christo fuit gratia sanctificans, quam sententiam de fide certam supponit Alvarez hic *num. 3.* cum Suarezio, & aliis, licet Vasquez cum frequentiori RR. neget, hanc opinionem esse de fide, fatetur tamen, eandem sine temeritate non posse negari. Est ergo ad minimum Theologicè certa. Et est expressa S. Thomæ, qui hic *quest. 7. art. 1.* eandem per totum defendit, & in *Corp.* gratiam necessariam dicit ex triplici capite. Primò propter unionem animæ Christi ad Verbum DEI; quia, quò aliquid receptivum est propinquius causæ influenti, eò magis de ejusdem influentia participat: sed anima Christi est propinquior DEO, à quò procedit influxus gratiæ juxta illud Psalmi 83. *gratiam, & gloriam dabit Dominus*: ergo anima eò magis de ejus influentia participat. Secundò propter nobilitatem animæ Christi, cujus operationes, cognitionem, & amorem propinquissimè oportebat accedere ad DEUM; non potuisset autem, nisi per gratiam elevata. Tertiò propter habitudinem Christi ad genus humanum; est enim mediator inter DEUM, & hominem: debuit ergo habere gratiam etiam in alios redundantem juxta illud *suprà cit. Joan. 1. de plenitudine*

ejus omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Ita quò ad substantiam S. Thomas

Huic tamen sententiæ argumentum difficile obstare existimat P. Alvarez hic *cit.* quod re ipsa consistit in hoc: ideò per gratiam reddimur filii adoptivi; quia gratia est quædam participatio filiationis naturalis filii: sed Christus non potuit esse filius adoptivus; quia erat filius naturalis: ergo etiam, quia in Christo erat gratia substantialis unionis, & bonitas per essentiam, non potuit, nec debuit esse gratia, quæ solum est bonum per participationem. Paritas meò judiciò fundatur in hoc, quòd, sicut per filiationem naturalem impeditur, & superflua est filiatio adoptiva: ita impediatur, & superflua sit sanctitas per gratiam participata, ubi adest sanctitas per essentiam talis. Et reverà argumentum, ut jacet, multis instantiis confirmari posset, quòd scilicet præsentè principaliori, cujus accessorium tantum est participatio, nihil desiderandum sit. Sic, quia Beati cognoscunt DEUM per ipsam essentiam, quæ eminenter est species intelligibilis, hæc ipsa tam impressa, quàm expressa superflua est.

Respondeo hanc difficultatem à nobis reverà solutam esse superius in *parte 1. quest. 3. art. 3.*

in

in responsione ad argumentum III. ex Theologia Salisburgensi adductum. Proin insistendô illi responsioni concedo Maj. & min. nego consequentiam; quia non est paritas; nam filiatio cadit supra suppositum, consequenter anima Christi non potuit illum effectum gratiæ participare, sed tantum gratiam, quæ afficit immediatè animam. Ex quibus facilè solvuntur adjuncta; dein sanctitas per essentiam talis non potest animæ præstare illum effectum, quem præstat gratia accidentalis, quæ juxta Concilium Tridentinum inest, & inhæret animæ.

An verò gratia sanctificans dimanaverit physicè per modum proprietatis à gratia unionis? dissidium est inter Auctores præcipuos.

101 Affirmantium ratio petitur ex S. Thoma hic *quest. 7. art. 3. in Corp.* ubi ait: *gratia habitualis Christi intelligitur consequens hanc unionem, sicut splendor solem: sed splendor consequitur solem, ut proprietas physicè dimanans: ergo & gratia unionem.* Hoc idem confirmat S. D. cit. *art. ad 2. sic: gratia habitualis non intelligitur ut præcedens unionem, sed ut consequens eam, sicut proprietas naturalis: unde S. Augustinus dicit in Enchiridio, quod gratia est quodammodò Christo naturalis.* Sunt quidem adhuc alii textus ex S. Do-

ctore; sed quia plus non dicunt, quàm præfati, eadem ratione explicandi sunt.

Respondeo tamen negativè 102 cum communi Thomistarum, quibus etiam adhærent Suarez, & Alvarez. Pro quo

Suppono ex Philosophia, dimanationem physicam reduci ad genus causæ efficientis principalis, ita ut principium quo dimanativum, quod est natura, ipsum agens principale quasi determinet, ut se extendat ad terminum dimanantem; & dein ejus causalitatem deferat ad terminum dimanationis e. g. forma ignis tanquam principium dimanationis alterum, ignem, vel causam sui principalem determinat, ut illius influxus se etiam ad proprietates extendat: & sic actionem primariò à se terminatam quasi secundariò defert ad proprietates, calorem, siccitatem &c. Clariùs id patet in productione animæ rationalis, quæ actionem creativam defert ad intellectum, voluntatem, ita ut omnia fiant per unam actionem. Ita fermè communis.

Probatur: Si gratia dima- 103 naret physicè, deberet vel à supposito, vel à subsistentia, vel à Natura Divina dimanare: sed ex nulla horum: ergo physicè non dimanat. Maj. est certa; cum aliud assignari non possit; quod enim

enim principium dimanatum, ut aliqui docuerunt, sit humanitas Christi, absurdum est; cum sit extra sphaeram humanitatis tanquam substantiae pure in se naturalis, emanare aliquid supernaturale. Min. prob. non à supposito; quia ut tale nihil efficit ratione sui, sed tantum terminat, & complet naturam. Idem est de subsistentia quâ tali. Nec à Natura Divina, in quo difficultas est, quæ variè probatur ab Authoribus, sed insistendô principiis philosophicis, breviter sic suadetur: in tantum aliquid dimanat physice, in quantum secundariò terminat causalitatem, ad se à forma, vel natura delatam: sed gratia sanctificans non ita terminat: ergò physice non dimanat. Maj. suppono. Min. prob. si terminaret secundariò, deberet natura terminare primariò causalitatem agentis: sed hoc implicat; quia Natura Divina sicut non dependet ab ullo principio causativo, à quo fieret, ita nullam potest terminare causalitatem, consequenter nec deferre eandem ad proprietatem: ergò gratia sanctificans nullò modo terminat causalitatem, nec potest terminare. Id fortè dici posset, si possibilis esset aliqua substantia su-

pernaturalis, cui connaturalis foret gratia.

Ulterius: Si Natura Divina haberet se respectu emanationis *ut quo*, deberet esse unita humanitati per modum principii operativi *ut quo*: sed non potest esse unita per modum principii operativi *ut quo*: ergò non potest etiam se habere *ut quo* respectu emanationis. Maj. prob. ab instantiis; quia omnes naturæ in suppositis sunt principia *ut quo* emanationis respectu proprietatum dimanantium, per quas immediate operantur, sunt etiam principia *ut quo* operativa, saltem mediate, ut patet in anima, operante per potentias: in gratia operante per virtutes &c. Min. etiam constat, quòd in eo casu Natura Divina subordinaretur, & limitaretur: sicut ex hac causa TT. non admittunt, quòd DEUS etiam absolute loquendô possit uniri in ratione luminis gloriæ, aut alterius principii intrinseci.

Ad textus S. Doctoris Respondeo, eundem tantum velle, quòd unio tam certò secum ferat gratiam, quàm sol splendorem, non tamen eodem modo scilicet per emanationem, quæ implicat: non est proin proprietas absolute, sed tam certò consequens, sic-

ut proprietas ; hinc S. Augustinus dicit, gratiam quodammodo esse naturalem, scilicet ex præsentia Naturæ Divinæ, cujus est participatio. Dicimus ergo, gratiam fuisse Christo communicatam per actionem communem toti Trinitati ; licet specialiter tribuatur tanquam opus amoris Spiritui Sancto, & quidem illa actio erat eadem cum illa, quâ tota Trinitas effectivè univit substantiam Filii naturæ humanæ, & gratiam infudit, ut diximus suprâ in *Part. 2. Quest. 3. art. 1. à num. 45.* Nec ista præjudicant dictis in *Parte 1. Quest. 3. art. 2. à num. 105.* quia illa solum diximus conformiter S. Tho. in libris Sentent. & ad Annibaldum disputationis gratiâ. Hic conformiter loquimur ad summam.

Quò ad necessitatem gratiæ dupliciter quæritur, an scilicet Christus indiguerit aliquâ gratiâ, quatenus elevativâ, & an determinatè indiguerit gratiâ habituali ? quò ad primum est certum ex S. Thoma *1. 2. Quest. 114. art. 2. in Corp.* ubi postquam de gratia tam in statu integritatis, quam naturæ corruptæ dixit, denique concludit universaliter de gratia : *inde est, quòd nulla natura creata est sufficiens principium actûs meritorii vitæ æternæ, nisi super-*

addatur aliquod supernaturale donum, quod gratia dicitur. Ex quo

Ratio est facilis : implicat actus meritorius sine gratia ; quia sine gratia esset merè naturalis : ergo gratia est necessaria. Antec. prob. actus meritorius debet habere proportionem intrinsecam cum præmio supernaturali : sed actus non potest habere proportionem intrinsecam cum præmio supernaturali sine gratia : ergo ad actum meritorium necessariò requiritur gratia. Min. videtur clara ; nam actum merè naturalem excedit præmium supernaturale, & aliàs certum est de fide, quòd per actus naturales non possimus mereri gloriam.

Quò ad secundam partem de gratia habituali in specie est multorum Thomistarum sententia, quòd fuerit determinatè necessaria ad meritum de condigno respectu præmii supernaturalis, pro quo Ratio est ; quia nullus actus est meritorius sine imperio aliquo charitatis : sed imperium charitatis intelligi non potest sine gratia habituali, quam charitas sequitur : ergo ad meritum necessariò requiritur gratia sanctificans. Quæ ratio aliquibus Thomistis est evidens in via Sancti Thomæ, & reverà consequenter loquendò ad

ad alia principia est multum efficax, saltem quò ad modum connaturalem operandi. Interim, quia S. Thomas, ut supra diximus in *Parte 2. Quæst. 1. art. 1. in respons. 3.* docet, quòd prima dispositio ad gratiam fiat per motionem DEI, scilicet auxilium transiens, & Christus jam meruerit in primo conceptionis instanti, meritum absolute non dependet à gratia sanctificante, ut principio primo, sed tantum connaturaliter, ut à radice, cui quò ad intensionem respondet præmium. Proin, ut in explicatione ibidem dixi, quòd ad primum actum, mediante auxilio transeunte elicitedum, sequatur gratia sanctificans, eidem correspondet præmium, & sic verum semper est, quòd connaturaliter præmium correspondeat gratiæ sanctificanti.

114 Objicitur I. contra primam conclusionem ad hominem contra nos : opera Christi præscindendò ab omni sanctitate accidentali sunt infiniti valoris, & meriti : ergò Christus potuit mereri sine ulla gratia. Antec. tenuimus supra de *Satisfactione*, & aliunde tota dignitatis, & meriti infinitas desumitur à dignitate suppositi : sed hoc idem est, sive habeat gratiam acciden-

talem, sive non : ergò illa necessaria absolute non est ad meritum de condigno. Consequentia prob. ad meritum requiritur valor in æstimatione prudenti æqualis præmio : sed valor infinitus est æqualis omni præmio excogitabili : talis autem erat in Christo &c. ergò gratia accidentalis non requiritur.

Confirmatur I. Christus si-
ne gratia accidentali fuit in-
finitè amabilis : ergò ipsius
etiam operationes : sed taliter
amabiles sunt dignæ omni
præmiò &c.

II. Humanitas Christi per conjunctionem ad Verbum habuit jus ad Beatitudinem supernaturalem ; quia Filio debetur hæreditas : ergò etiam ipsius operationes habuerunt jus, utpote operationes Filii &c. Plura fermè Suarez hic conclusione 4.

Sed tamen tenenda est ne-
gativa, pro qua juxta nostra
principia notandum est, aliud
esse valorem, aliud esse me-
ritum, omne quidem meri-
tum habet sibi proportiona-
tum valorem, sed non omnis
valor habet meritum proprie
dictum. Diximus supra cit. locò
opera Christi esse valoris iufini-
ti, seu infinitæ æstimabilitatis
ratione suppositi, insuper meri-
ta in esse morali esse infinita ex

eadem ratione. Sed tamen valor simpliciter aliud non supponit, quàm dignitatem principii *ut quod*; valor autem meritorius supponit aliud, scilicet principium intrinsecum respectu meriti intrinsecè talis. Proin *utut* dignitas Verbi sit infinita, non potest tamen tribuere actui rationem meriti in linea morali, nisi sit actus ex se jam meritorius, uti constat ex perpetua doctrina S. Thomæ, quòd scilicet meritum debeat esse ab intrinseco tale. Hinc

117 Respondeo ad argumentum simpliciter negandò antecedens. Hoc enim non diximus quò ad meritum; valorem autem intelligimus, si fiat præcisio à gratia, à dignitate suppositi provenientem, id est, ab amabilitate, æstimabilitate, quæ provenit purè à Verbo, quod supposititaliter infinitè dignum, & sanctum est. Aliud est de merito. Hinc

Ad probationem ex nostris dictis petitam nego Maj. quò ad meritum, & valorem meritorium, pro quibus non sufficit sola dignitas suppositi, sed alia adhuc requiruntur. Ad alteram prob. disting. Maj. ad meritum requiritur valor in æstimatione prudenti æqualis præmio, & à principio intrinseco supernaturali prove-

niens concedo Maj. Nudè talis nego Maj. & distinguo min. Valor infinitus supponens principium *ut quo* supernaturale, cui dein accedit valor personalis, ille est æqualis omni præmio conc. min. Secus nego min. & consequent.

Ad confirmationem I. concedo antec. & consequentiam. nego autem assumptum, si fiat præcisio à gratia accidentali; sic enim opera Christi sunt quidem valoris infiniti, non tamen habent rationem meriti, & ne gratis hoc dici videatur, conciliandus est S. Doctor *Quest. 29. de veritate art. 5. ad 4.* ubi ait: *licet meritum Christi quandam infinitatis rationem habeat ex dignitate Personæ, tamen rationem meriti habet ex gratia habituali, sine qua meritum esse non potest.* Ad meritum enim, ut diximus, requiritur bonitas moralis intrinsecè supernaturalis, & relatio ipsius in finem supernaturalem: sed opera Christi sine gratia, nec bonitatem, nec habitudinem illam haberent: ergò nec essent meritoria; aliàs reverà, si dignitas suppositi sola sufficeret, etiam opera, quæ Christus sine libertate elicuit, essent meritoria, quod tamen admitti non potest; cum libertas essentialiter requiratur ad opus meritorium. Ad

218 Ad confirmationem II. Disting. antec. Humanitas Christi &c. habuit jus ad Beatitudinem tanquam hæreditatem Filio debitam conc. antec. tanquam præmium nego antec. ad hoc enim requiritur dignitas intrinseca operis, sicut ad primum sufficit dignitas personalis. Ex istis colligitur, Christum non tantum habuisse gratiam sanctificantem, sed & alias gratias actuales, præsertim auxilium efficax, quod aperte significat S. Thomas.

hic *Quest. 7. art. 1. ad 3.* ubi docet, quod anima Christi agatur, seu moveatur à DEO, non tamen sicut instrumentum inanimatum, quod tantum agitur, & nullo modo agit, sed tanquam instrumentum animatum, quod agitur ita, ut etiam agat. Dein omnes rationes, quæ præmotionem necessariam probant in nobis, etiam humanitati conveniunt propter indifferentiam, & quia tanquam creatura non potuit esse agens primum &c.

ARTICULUS II.

Qualis, & quanta fuerit gratia habitualis Christi?

119 **I**N prima Articuli parte quaeritur, an gratia Christi fuerit alia, & specie distincta à nostra? attendimus autem hic sola prædicata quidditativa, seu essentialia, nec ex communi principio admittimus modum aliquem supernaturalem, quem aliqui gratiæ Christi tanquam essentialem affingunt, ideoque specie distinguunt; nec loquimur de intensione, quæ apud nos quomodocunque spectata, non variat specie qualitatem in esse. Hinc

Dico I. Gratia Christi fuit ejusdem speciei cum nostra.

Ratio est: conceptus essentialis gratiæ sanctificantis est,

quod sit formalis participatio Naturæ Divinæ sub conceptu naturæ: sed æquè gratia Christi, ac nostra hunc conceptum essentialem participat: Ergo gratia Christi est ejusdem speciei cum nostra. Maj. suppono, min. prob. in tantum gratia est participatio Naturæ Divinæ, in quantum est radix operationum supernaturalium in nobis; sicut Natura Divina est radix, & principium operationum Divinarum: sed gratia sanctificans æquè est radix operationum simpliciter supernaturalium in Christo, quam in nobis: ergo æquè gratia Christi, ac nostra participat conceptum essentialem gratiæ.

tia. Maj. iterum suppono. Min. autem probata est in Articulo priori.

Confirmatur: si gratia Christi esset specie distincta, tunc necessario deberet dicere ordinem ad alias operationes, supernaturales specie distinctas; per hunc ordinem enim potentias, & habitus distinguimus: sed gratia Christi non dicit ordinem ad operationes specie distinctas: ergo specie non distinguitur. Prob. min. operationes, quas gratia Christi radicat, & respicit, sunt amor DEI, visio DEI: sed hæc non sunt specie distinctæ ab amore, & visione, quas radicat, & respicit gratia nostra.

Nec obest I. quod operationes Christi sint Theandricæ, nostræ autem purè humanæ; nam ly Theandricum non provenit à gratia Christi, quæ tali, sed à supposito Divino; nos loquimur præcisè de operationibus respectu quarum principium *ut quo* est gratia; nec attendimus hic principium *ut quod*.

Nec obest II. quod gratia Christi sit universalis; quia in nostram gratiam influit, nostra verò sit particularis: sed universale, & particulare distinguuntur specie: ergo etiam gratia Christi distinguitur specie à nostra.

Respondeo distinguendò Maj. est universalis ex se, & quidditate sua nego Maj. per conjunctionem ad Verbum, & sic quasi ex accidenti concedo Maj. & distinguo min. Universale ex quidditate sua tale distinguitur specie à particulari transeat min. ex accidenti tale nego min. & consequentiam. Sensus distinctionis patet ex eo; quia qualiscunque gratia etiam remissa, in Christo posita, esset universalis propter conjunctionem ad suppositum: & si vel per possibile, vel impossibile gratia tota Christi habitualis poneretur in Petro, esset gratia particularis, nec influeret in aliorum gratias.

In secunda parte quæritur, 120 an gratia Christi potuerit augeri? in quo divisi sunt Auctores. Antiquiores cum Joanne Majore, & Almayno docuerunt, gratiam Christi in esse qualitatis fuisse intensivè finitam, & hanc sententiam suo tempore fuisse communem in schola Parisiensi Almaynus asserit hic apud Alvarez. Juxta eundem Alvarez, Scotus, Durandus, & Cajetanus, licet gratiam Christi non dicant infinitam, dicunt tamen summam. De Scoto non est dubium, id enim apertè docet in 3. dist. 13. num. 9. postquam à

num,

num. 5. docuit, creabilem esse summam gratiam; cum ergo, infert, potuerit DEUS alicui conferre summam gratiam, secundum rationem videtur melius alicui eandem collatam, quam non collatam esse, convenientius autem Animæ Christi, quam alteri.

121 Dico II. Gratia in esse qualitatis non fuit, nec esse potuit infinita. Est S. Thomæ.

Ratio hujus supponitur ex Philosophia, quæ negat qualitatem infinitam propter duplicem limitationem scilicet ipsius subjecti creati, & qualitatis hoc ipso limitatæ, quoniam in subjecto recipiatur: fuit autem Anima Christi utpote creata, limitata, consequenter & gratia.

Nec juvat, quod gratia animam afficiat secundum capacitatem obedientialem, quæ major est, quam naturalis.

Nam ut supra diximus, capacitas obedientialis est subjective naturalis, & solum terminative supernaturalis; non potest autem creatura, entitatively limitata, DEO obedire in ordine ad terminum illimitatum.

122 Dico III. Gratia Christi non fuit absolute summa in esse qualitatis. Posset & hæc conclusio supponi ex Philosophia, præsertim in illorum senten-

tia, qui negant, dari creaturam perfectissimam.

Nam in *Parte I. Quest. 25. art. 6. in Corp.* S. Thomas docet, quod DEUS non possit rem meliorem facere, quando bonitas est essentialis, & specifica; sic non potest facere hominem meliorem, quam sit, scilicet rationalis; quia hoc est de essentia hominis; potest tamen Deus facere ens aliud, & melius, quam sit ens rationale. Sic est de numero in certa specie, e.g. quaternario, quem DEUS non potest facere majorem; nam si major esset, non esset quaternarius, sed alius numerus. Si verò bonitas est extra essentiam rei, sicut virtus, sapientia, potest DEUS illam ipsam bonitatem facere meliorem; quia potest qualitates augere &c., jam S. Doctor in *cit. Corp.* universaliter sic concludit: *simpliciter autem loquendo qualibet re à se facta, potest Deus facere aliam meliorem.*

Ex quo probatur conclusio: 123
DEUS potuit absolute illam ipsam Christi gratiam adhuc intendere, & hac quomodocunque intensa, adhuc aliam facere majorem: ergo gratia Christi non fuit summa. Prob. antec. quò ad primum membrum: omnis qualitas est syn-categorematicè intensibilis in in-

infinitem : sed gratia Christi fuit qualitas : ergo fuit syncategorematicè intensibilis in infinitum. Maj. suppono ex natura qualitatis ; nulla proinde est ex parte gratiæ implicantiæ , nec etiam ex parte subiecti. Probatur hoc illatum , tam quò ad gratiam , quàm quò ad subiectum à paritate ex S. Thoma 2. 2. *Quest. 24. art. 7. in Corp.* ubi ex professo de charitate agit : potest charitas augeri syncategorematicè in infinitum : ergo & gratia. Antec. est S. Thomæ , consequentia probatur : ideò sic potest augeri charitas ; quia est participatio charitatis Spiritûs Sancti infinitæ , & consequenter nunquam potest ita participari , ut non possit in infinitum amplius : ergo etiam potest ita augeri gratia ; quia est participatio naturæ Divinæ infinitæ , stante eadem ratione. Ratio paritatis est in *cit. Corp.* nec impedimentum est ex parte subiecti , sic enim S. Doctor ad finem ait : *similiter etiam ex parte subiecti terminus huic augmento præfigi non potest ; quia semper charitate crescente (dicimus nos : gratia crescente) superexcrescit habilitas ad ulteriùs augmentum.* Demum concludit : *unde relinquitur (quòd claritatis gratiæ) augmento nullus terminus præfiga-*

tur in hac vita. Quis autem gratiæ tanquam radici præfiget terminum , quem charitas tanquam proprietas non admittit ; cùm utraque ex natura sua sit capax intensificationis ?

Probatur primum anteced. 124 quò ad secundam partem. Non potest ostendi implicantiæ , vel ex parte DEI tanquam causæ , vel ex parte gratiæ tanquam termini : ergo gratiæ Christi quomodocunque intensâ potest DEUS majorem facere. Quòd non ex parte Dei sit , ex S. Thoma est clarum locò cit. & *Quest. 20. de Veritate art. 4.* ubi dicit , quòd Deus super omnia , quæ fecit , possit alia facere , & rationem addit : *quia nunquam , quod factum est , virtutem facientis adæquare potest.* Nec ex parte creaturæ ; quia hæc , potest semper propius , & propius accedere ad DEUM , hoc ipso , quòd DEUS sit semper ulterius in infinitum accessibilis , ita ut semper adhuc sit infinita distantia inter DEUM , & creaturam. Intelligimus autem creaturam secundum se , non quamlibet jam constitutam in certa specie ; hæc enim , ut notat S. Thomas , propter limites essentialis aliter fieri non potest. Et licet de ordinaria providentia quælibet etiam qualitas , quantitas habeant

beant terminos juxta Philosophos *de termino parvitat*, & magnitudinis, absolute tamen possunt augeri, ut constat ex quantitate tam continua, quam discreta, ubi non potest assignari linea finita maxima, vel numerus finitus maximus; idem dicimus de qualitate. Proin, licet Theologi admittant gratiam Christi de hac ordinaria providentia esse SUMMAM respective, & sic augeri non posse, posset tamen absolute, & hac quomodocunque aucta, alia intensior fieri: sic etiam dicimus, quod in linea substantiali pro moderna providentia perfectissimæ Creaturæ sint Seraphini, vel Cherubini, posset tamen DEUS adhuc in infinitum excellentiores creare, quid enim obstat?

125 Quod verò possibilis sit gratia perfectior, quam illa Christi, olim in Theſibus Menſtruis contra creaturam perfectissimam hoc mediò probavi: si DEUS, uti potuisset, assumpsisset ad unitatem suppositi naturam Seraphini, vel Cherubini, illa gratia fuisset intensior, quam gratia Christi: ergò possibilis est intensior. antec. prob. quò perfectior est natura, eò perfectiorem DEUS communicat gratiam: sed natura Seraphini, vel Cherubini utique perfectior est, quam natura hu-

mana: ergò ei communicat perfectiorem gratiam. Maj. est S. Thomæ 1. part. *quest. 62. art. 6.* ubi per totum probat, quod DEUS de facto in conferendo Angelis gratiam observaverit proportionem cum perfectione naturæ, & sic unus Angelus in natura perfectior, intensiorem gratiam, vel auxilium actualius accepit.

Hoc argumentum ex S. Tho-126 ma impugnat Scotus *cit. statim locò quest. 4. hic num. 5.* & negat Angelo majorem capacitatem, quam animæ; quia Angelus, & anima ad gratiam comparantur secundum rationem receptivi; sicut ergò forma, id est, gratia est ejusdem rationis, & speciei in Angelo, & anima, ita & recipientia gratiam, scilicet Angelus, & anima in esse receptivo sunt ejusdem rationis; ex quo infert Scotus, quod si Angelus possit recipere gratiam summam, possit & anima: ergò & anima Christi. Fundamentum Scoti est in proportionem extremorum, scilicet, perfectivi, & perfectibilis, cujus exemplum adducit in calefactivo, & calefactibili, quæ duo extrema sunt inter calorem: jam quæcunque denique talia sunt, ipsis inest æqualis proportio, ut quantum unum potest esse calidum, tantum possit & alterum. Talis autem

modò se habet gratia ad sub-
jectum quodcunque habile, ita
ut unum non dicat maiorem
proportionem, quàm alterum,
consequenter non maiorem
Angelus, quàm anima.

- 127 Confirmat hoc Scotus *cit. loc. num. II.* ex eo, quòd ista capa-
citas sit secundum potentiam
obedientialem, quæ æqualis
est; nam quælibet creatura,
æqualiter subiecta est DEO,
modò sit capacitas, ut DEUS
possit aliquid imprimere; sed
capacitas est tam in anima,
quàm in Angelo; ergò quòd
DEUS potest in Angelo, po-
test etiam in anima; sed his
rationibùs non expugnatur S.
Thomas; nam satis commodè
responderi potest. Priùs tamen
- 128 Notandum est, quòd S. Doct.
cit. locò ultimò, proportionem
gratiæ cum perfectione natu-
ræ tantum defendat ut ratio-
nabilem; ait enim ad initium
Corporis: dicendum, quòd ra-
tionabile est, quòd secundum
gradum naturalium Angelis
data sint dona gratiarum &c.
unde apparet, quòd ut proba-
biliorem defendat. Ratio au-
tem ipsius tota consistit in sa-
pienti ordinatione Divina, quæ
in forma sic proponi potest:
DEUS varios gradus altiores,
& altiores in perfectione An-
gelica naturali posuit, unde est
Hierarchia: & hos gradus or-

dinavit ad gratiam, & beatitu-
dinem consequendam, quòd
certum est: ergò etiam diver-
sos gradus naturæ ordinavit,
ad diversos gradus gratiæ, &
gloriæ. Cujus similitudinem
adstruit in Architecto, qui hòc
ipsò, quòd aliquis lapides ma-
gis expoliat, videtur eosdem
ad honoratiorem partem do-
mùs ordinare. Ex hoc tamen
inferri non potest, quòd aliqua
exigentia fuerit ex parte natu-
ræ ad perfectiorem gratiam,
sed tantum quòd DEUS servet
ordinem *sapienter*.

Hinc ad argumentum Scoti, 129
dicendum est, quòd equidem
gratia in Angelo, & anima sit
eiusdem speciei, & utraq̃ue
receptionem in subiecto respi-
ciat, sed unum præ altero ca-
paciùs est propter perfectio-
rem naturam, magisque actua-
tam, eò ipso, quòd propiùs ra-
tione actualitatis naturalis ac-
cedat ad DEUM in linea natu-
rali, qualiter non accedit ani-
ma ex natura sua respiciens
materiam: ita etiam videtur
DEUM per ordinem sapientiæ
sue uni Angelo condonasse am-
pliora dona supernaturalia, ut
ordo, & subordinatio Hierar-
chica servaretur in utraq̃ue li-
nea. Nec hoc gratis dicitur,
cùm de facto certum sit de fide,
dari novem Choros Angelo-
rum, unumque alterum excel-
lere

lere in gloria: ergò etiam unus alterum excessit in gratia, cui gloria respondet.

118 Ad confirmationem Respon-
deo, quamlibet creaturam esse
æqualiter subjectam DEO, quò
ad hoc, quòd possit eâ uti, non
tamen quò ad effectus quos-
cunque; sic DEUS non potest
imprimere lapidi gratiam, sicu-
ti animæ in ordine ad æquales
effectus, & sic de aliis. Sup-
ponitur ergò in potentia obe-
dientiali subjectivè naturali ca-
pacitas ad effectus; aliàs DEUS
posset cum quolibet facere
quodlibet.

119 Si tamen gratia Christi spe-
ctetur *moraliter*, est *SUMMA*,
qua major excogitari non po-
test, quia infinita, ut constat ex
dictis; & secundum hoc cer-
tum est, quòd gratia Christi
excedat omnes gradus gratiæ
in Angelis, & hominibus col-
lectivè sumptis, & quidem in-
finitè. An verò gratia Christi
in priori sensu spectata adæ-
quet gratias Angelorum, & ho-
minum collectivè sumptas, du-
bium est. Alvarez hîc *disp. 37.*
tenet affirmativam tanquam
probabiliorem, & piam, quam
putat S. Thomæ esse confor-
mem. Pro qua allegat tex-
tum ex *1. parte quæst. 20. artic. 4.*
ad 1. ubi S. Doctor ait: *DEUS*
diligit Christum, non solum plus,
quàm totum genus humanum, sed

etiam magis, quàm totam creatu-
rarum universitatem; quia scilicet,
& majus bonum voluit. Et cit. lo-
cò ad 2. confirmat: *Naturam hu-*
manam assumptam à DEI Verbo in
Persona Christi, DEUS plus amat,
quàm omnes Angelos: & melior est
maximè ratione unionis. ex primo
textu facilè potuisset colligere
cit. Author, quòd vim non ha-
beat pro gratia Christi in esse
qualitatis, cum S. Thomas se
fundet in unione ad Verbum,
quæ facit gratiam moraliter
infinitam; ideò innititur alte-
ri textui, & particulam illam
maximè notat, scilicet quòd non
solum ratione unionis natura
humana Christi sit *melior*, &
perfectior omnibûs Angelis, &
hominibûs, sed etiam ratione
gratiæ habitualis, & aliorum
donorum: ergò S. Thomas non
tantum ab unione, sed ab ipsa
gratia illam excellentiam de-
sumit. Additur etiam illud
Joan. 3. v. 34. Non enim ad men-
suram dat DEUS Spiritum, id est,
ait Author, Christo.

Confirmat I. ratione. Gra-120
tia Christi comparatur luci So-
lis: sed lux Solis excedit lu-
cem omnium aliorum corpo-
rum simul sumptam: ergò &
Gratia Christi. Iterum Gra-
tia Christi est mare: & sicut
ex mari omnia flumina pro-
veniunt, ita à Gratia Christi
omnes aliæ Gratia. II. Gra-

tia potest augeri in infinitum, etiam positis gradibus gratiæ simul sumptis omnium creaturarum intellectualium: ergo non debet videri impossibile, quod sola gratia Christi excedat secundum intensiorem omnes gradus gratiæ aliis collatos. Hæc tamen, ut jacent, nihil, mihi quidem, probare videntur, si tamen ad SS. PP. respicimus, illi Christo, imò & B. Virgini sæpè talem excellentiam attribuunt, ut patet ex S. Bernardino suprà parte 2. q. 2. art. 2. num. 36. allegato: imò Ascetæ non pauci asserunt, B. Virginem in primo conceptionis instanti plus meruisse, quàm omnes Angelos; si autem B. Virgo, à fortiori Christus Dominus; & quia utrobique fuit conatus maximus, meritum respondit gratiæ, utique non æquali; aliàs B. Virgo æqualis esset Christo, quod absurdum est. Ad argumentum

121 Responderi potest, S. Thomam in primo textu manifestè loqui de Christo secundum unionem Hypostaticam, quàm DEUS ipsi contulit tanquam majus bonum; nam addit cit. loc. S. Doctor: *quia dedit ei nomen, quod est super omne nomen, ut verus DEUS esset*. Nec potest in altero textu ex particula *maximè* aliquid pro sola gratia habituali extendi, sed tantum

quòd *ly maximè* idem sit, ac motivum formale, vi cuius DEUS plus amat Christum propter unionem, quàm alia, ut patet ex textu priori; nam S. Doctor cit. loc. quærit, an DEUS semper magis diligat meliora? & I. statim sibi objicit, quòd DEUS videatur plus amare genus humanum, quàm Christum, cum tamen Christus sit melior omnibus, consequenter DEUS non amat semper magis meliora. In secunda objectionem Angelum dicit meliorem homine, & tamen DEUS plus diligit hominem &c.

Dein ad object. primam respondet per cit. illud ab Adversario *DEUS diligit Christum* &c. & ad secundam object. ait: dicendum, quòd naturam humanam assumptam à DEI Verbo in Persona Christi (NB. secundum prædicta) DEUS plus amat, quàm omnes Angelos: *Et melior est maximè ratione unionis*. Ubi tota ratio manifestè desumitur tantum ex eo, quòd natura humana fuerit *assumpta, à Verbo*, ideoque & melior sit ratione Unionis.

Ad confirmationem concedendo Maj. in debito sensu. Min. est maximè dubia inter astronomos, cum dicant communiter, lumen stellarum longè altius excedere lumen solis, quòd tantum propter majorem propin-

pinguitatem nobis apparet majus, qualiter propter distantiam non apparet lumen stellarum fixarum. Sic etiam Planetæ videntur majores, quam stellæ fixæ, cum hæ illos propè in immensum excedant. Christus tantum æquiparatur soli, quatenus est caput Ecclesiæ, & fidelium; & sicut Sol in ista inferiora influit, ita & Christus in Ecclesiam, & fideles: sed Christus non est caput Ecclesiæ per solam gratiam sanctificantem, sed maximè per illius unionem ad Verbum, vi cuius in gratiam nostram saltem

moraliter influxit, quatenus intuitu meritorum ejus gratiæ, & dona supernaturalia communicantur.

Ad secundum respondeo¹²⁴ transmittendò, gratiam Christi semper posse augeri; nos autem quærimus de gratia Christi, ut est, quæ pro hac providentia determinatum gradum habet, ut alia entia, quod verò in illo gradu excedat omnes aliorum gratias, ex his argumentis non probatur, sed nunquam probari poterit rationibus, quamdiù Scriptura non præbet fundamentum.

ARTICULUS III.

An, & quales virtutes supernaturales Christus habuerit?

¹²⁵ **N**otionem virtutis in genere suppono ex Philosophia, & licet illa tantum procedat in linea naturali, facile tamen transferri potest ad supernaturalem ratione finis, & principii. Est autem dubium, quasnam Christus habuerit virtutes? cumque aliæ sint, quæ immediatè respiciunt DEUM, & Theologicæ vocantur, aliæ verò tantum mediatè vel alio modo respiciant; cumque sequantur infusionem gratiæ, videtur Christus omnes, utpote plenus gratiâ, virtutes

habuisse. Unde communiter inferunt Doctores, ex Christo omnes fluxisse virtutes supernaturales, quas admittit unio Hypostatica, & status beatificus; virtutes enim perfectiones sunt: sed quidquid perfectionis decentis est, oportet Christo attribuere: ergo & virtutes. Idque ex professo docet S. Doctor hic *quest. 7. art. 2. per totum*. Ratio Sancti Thomæ re ipsa hæc est; sicut anima se habet in linea rationali respectu potentiarum, ut ab ipsa deriventur; ita se

habet gratia in linea supernaturali respectu virtutum, eandem sequentium, & sicut gratia respicit essentiam animæ, ita virtutes respiciunt, & perficiunt potentias in ordine ad operationes supernaturales.

126 Præter virtutes, ad gratiam connaturaliter sequentes, fuerunt in Christo modò singulari dona Spiritûs S. quod S. Thomas cit. *quæst. art. 5.* in response *sed contra* eruit ex illo Isaia 4. *apprehendent septem mulieres virum unum*, ubi glossa per *mulieres* intelligit septem dona Spiritûs S. quæ Isaia 11. enumerantur: *requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus Sapientie, & intellectûs: Spiritus scientie, & pietatis, Spiritus Consilii, & fortitudinis, & replebit Spiritus timoris Domini*, quod priora sex dona Spiritûs cum unione hypostatica non pugnent, patet ex eorum notione; an verò non ultimum scilicet *Spiritûs timoris*, videri potest dubium?

127 Pro quo notandum est, quòd timor respiciat duo objecta, unum est malum terribile, quod inferri potest, alterum est, quod ille, qui malû pro sua potestate, & ut ait S. Thom. pro eminentia suæ potestatis, cui resisti de facili, vel absolutè non potest, inferre valet: primum involvit objectum malum, separa-

tionem à DEO per culpam, & punitionem pro culpa; jam certum est, quòd hoc malum timere non potuerit Christus; quia ab intrinseco, & in sensu composito unionis peccare non potuit: ergò nec separari à DEO, nec punitionem culpæ incur-rere.

Alterum dicit timorem re-128 verentialem erga Divinam eminentiam infinitam, & hunc Christus habuit, quod ex illo Hebr. 5. v. 7. intelligitur: *ex-auditus est pro sua reverentia*. Talem autem timorem non pugnare cum unione, & visione beata, ex terminis notum est; quò ad visionem habemus exemplum clarissimum in Scriptura, ubi Angeli beati stantes in conspectu throni dicuntur alîs velâsse facies suas ex reverentialem timore Divinæ Majestatis, infinitè excedentis intellectum, etiam lumine gloriæ elevatum.

Atque hinc rejicitur illorum 129 opinio, qui ex illo Joan. 4. ubi dicitur, quòd perfecta charitas foras mittat timorem, probare conantur, superfluum esse donum timoris in Christo, eò quòd charitas illius perfecta donum timoris suppleat; nam charitas ad summum expellit timorem servilem, prout est malum separationis, & poenæ,
li-

licet adhuc possit saltem in nobis cum gratia stare timor filialis, hoc ipso, quod possimus gratiam excidere, qualiter tamen non potuit Christus. De aliis gratiis, & donis gratis datis dubium non est; quin in Christo fuerint nisi aliquod esset, quod cum unione, aut visione pugnaret. Illa autem dona enumerat Apostolus 1. Cor. 12. de quibus in Tractatu de Gratia communiter agitur.

130 Quæres I. An Christus habuerit fidem, vel spem? Respondeo negativè quò ad utrumque, est S. Thomæ, cit. quest. art. 3. & 4. Ratio S. Doctoris pro utraque sic in forma proponi potest. Ubi non datur objectum, nec datur habitus: sed in Christo non datur objectum fidei, & spei: ergò nec habitus. Maj. est clara, & S. Thomæ art. 3. in Corp. ubi dicit, objectum fidei esse rem Divinam, non visam, dein addit: *habitus autem virtutis sicut & quilibet alius recipit speciem ab ob objecto &c.* ut notum est ex Philosophia. min. prob. objectum fidei est res Divina obscura, inevidens: objectum spei est res Divina absens, ardua, & aquisitione difficilis: sed in Christo propter visionem non erat obscuritas; quia res evidens, & visa: & propter possessionem objecti non erat

arduitas, nec absentia: ergò in Christo nec erat objectum fidei, nec spes: ergò nec habitus.

Dicunt aliqui, in Christo 131 saltem fuisse meritum eminentiale fidei, in quantum Christus, si non habuisset visionem, fidem habuit in præparatione, id est, paratissimus fuisset credere; vel in Christo fuisse habitum piæ affectionis circa res credendas, vi cuius habuit promptitudinem ad credendum, si defuisset visio; pro quo allegant illud Isaïæ 11. & 5. *Erit fides cinctorium renuum ejus.* Singularis quò ad habitum spei est opinio Suarezii hic, tenentis, in Christo verum habitum spei fuisse, illumque pro objecto habuisse beatitudinem corporis, atque exaltationem sui nominis. Nec videtur deesse his objectis sua conditio; nam gloria corporis, & ulterior exaltatio Nominis erat absens, honesta, supernaturalis, & aquisitione difficilis; nam Lucæ ult. Christus de se ipso dixit: *Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam.* Quid autem magis arduum, quàm per tanta tormenta mereri gloriam?

Videtur hæc opinio fundamentum habere in S. Thoma 132 cit. quest. 7. art. 4. in Corp. ubi licet in Christo omnem fidem ex-

excludat, & etiam spem, quatenus est Virtus Theologica, & pro objecto ipsum DEUM immediatè habet, tamen hanc differentiam inter spem, & fidem ponit, quòd Christus nec fidem circa DEUM, nec circa revelata habuerit; dein addit: *Habuit tamen spem respectu aliquorum, quæ nondum erat adeptus; & post pauca: non tamen adhuc plenè habuit omnia, quæ ad ejus perfectionem pertinebant, puta, immortalitatem, & gloriam corporis, quam poterat sperare.* Quibus RR. sequentes Suarezium inixi Christo habitum spei attribuunt; sed minùs conformiter S. Thomæ, qui in eodem corpore expressè negat in Christo spem, ut est Virtus Theologica, & DEUM ipsum respicit, quem ut talis debet respicere tanquam objectum specificativum: sed in Christo non potuit ita respicere: ergò deficiente objecto specificativo primario non poterat in Christo esse spes Theologica; debuit ergò ille actus respiciens immortalitatem, & gloriam aliunde provenire. Aliqui tenent, similes actus prodire ab aliquo auxilio transeunte.

Sed contra est S. Thom. qui, sicut actus Charitatis in Christo principio habituali, à quo connaturaliter proveniunt, adscribit, ita & actus Spei.

Proin Thomistæ communi-¹³³ ter tuentur I. actus illi, quibus Christus, & alii Beati sperant, vel potius desiderant gloriam Corporis, non esse propriè actus spei; quia spes respicit bonum non tantum absens, sed ut arduum, & probabiliter consequibile; sed nec Christus; nec Beati, licet respiciant gloriam Corporis, ut absentem, non tamen arduam, aquisitu. Id, quod supra 2. 2. quæst. 18. art. 2. ubi ex professo quærit, utrum spes sit in Beatis, & ad similem objectionem sic respondet ad IV. *gloria Corporis, etsi habeat rationem ardui, habenti gloriam animæ: tum quia gloria Corporis est minimum quiddam in comparatione ad gloriam animæ, tum etiam, quia habens gloriam animæ, habet jam sufficienter causam gloriæ corporis.* Quasi diceret, habentem gloriam animæ iam esse certum de gloria corporis, qua illam animo respicit, ut causam exigitivam sui.

Ex his ad argumentum Sua-¹³⁴ rezii dicendum est, spem illam Christi non supponere sufficientem arduitatem; quia licet gloriam corporis per passionem, & mortem, ex se arduas, debuerit acquirere; illa tamen gloria in gloria animæ sufficientem, & certam sui causam habuit, ideoque non tam actus spei, quam desiderii fuit.

At-

Atque hinc Thomistæ tuen-
tur

135 II. Actus illos Christi Do-
mini (quod etiam Thomistæ
extendunt ad actus Beatorum
respectu gloriæ corporis) pro-
venisse ab habitu charitatis ,
illa bona desiderantis ad per-
fectionem &c. aliqua enim
desiderare secundum rationem
sibi convenientia , est actus
amoris ordinati erga se ipsum,
qui actus est laudabilis. Unde
S. Thomas in *cit.* 2. 2. *Quæst.*
25. *art.* 4. *ad* 3. distinguit amo-
rem erga se ipsum , & unum-
sensibilem , in quantum aliquis
se amat secundum naturam
sensibilem , eidem obtempe-
rando , quem amorem rejicit,
quia non est secundum natu-
ram rationalem : si verò sit se-
cundum perfectionem ratio-
nis, approbat, & concludit : &
*hoc modo præcipue ad charitatem
pertinet diligere se ipsum* , quod
verò homo possit , & debeat
diligere se ipsum in ordine ad
gloriam corporis , aperte ego
quidem colligo ex loco statim
cit. *art.* 5. ubi quærit , utrum
homo debeat corpus suum ex
charitate diligere ? & in Corp.
ex illo Roman. 6. *exhibete mem-
bra vestra arma justitiæ Deo re-
solvit* , quod debeamus cor-
pus diligere ex dilectione cha-
ritatis , quâ diligimus Deum,
licet non debeamus amare,

quò ad infectionem culpæ.
Dein de gloria corporis *cit.*
art. 5. *ad* 2. ait : quòd , licet
corpus non possit frui Deo,
cognoscendo , & amando , pos-
simus tamen per opera corpo-
ris venire ad fruitionem DEI,
& infert : unde & ex fruitio-
ne animæ redundat quædam
beatitudo ad corpus , & ideò,
concludit , quia corpus aliquo
modo est particeps beatitudi-
nis , potest dilectione charita-
tis amari. Ita S. Thomas.

Cæterum Eminentiale fidei
meritum in Christo non con-
sistit in illa præparatione ,
sed in actu Religionis , per
quem supposita per visionem ,
& scientiam infusam primæ
veritatis cognitione , Chri-
stus se , & potentias sibi sub-
ordinatas direxit in veritatis
cognitæ obsequium ; sicut nos
ex principiis revelatis illam
primam veritatem in se certis-
simam obscurrè tamen cogno-
scimus , & in ejusdem sic co-
gnitæ , & creditæ obsequium,
& reverentiam actus Religio-
nis , adorationis , & laudis
exercemus , sic Christus in
ejusdem clarè cognitæ obse-
quium exercuit.]

Quæres II. An Christus ha- 136
buerit virtutem Pænitentiae ?
Respondeo negativè ; Ratio ,
quam ex Tractatu de Pæniten-
tia suppono , est : implicat.

actus primariò specificativus pænitiæ in Christo, scilicet retractatio proprii peccati: ergò etiam implicat ipse habitus.

Nec valet actus conditionatus in Christo, si peccare potuisset, vel posset, vellet retractare; est enim conditio impossibilis, se ipsam destruens; idem enim est, ac si Angelus diceret, non vellem peccare in castitatem, si haberem carnem; nec tamen, ideò habitum continentia in Angelo admittimus &c.

Ad objectiones solvendas, tenendum est, Pænitentiam esse virtutem specialem, cuius actus primarius, & specificativus sit detestatio proprii peccati, tanquam objecti formalis; si enim Pænitentia cum iustitia, quatenus est reparativa Divini Juris læsi, vel detestativa injuriæ versùs Deum, confunditur, potest, & debet in Christo admitti; quia reverà pro nobis reparavit jus Divinum à nobis læsum, & injuriam versùs DEUM, sicut alia peccata detestatus &c. ita Suarez hic *Quest. 7. sect. 1.* judicat, probabiliorem esse sententiam, negantem, quòd Pænitentia sit virtus specialis, eamque vel cum Religione, aut iustitia confundit. Vel sic defendit, quòd, si sit habitus

ab aliis virtutibus distinctus, in nobis dicat habitudinem, ad detestationem proprii peccati, in Christo verò ad detestationem peccati alieni; & ideò dicit, in Christo fuisse, quidquid est perfectionis in Pænitentia, non tamen quod est imperfectionis, scilicet detestatio mali à se commissi. Pro quo etiam allegat S. Thomam, sed planè invitum trahit.

Nam in 3. *Sent. dist. 13. Quest. 137 1. art. 2. ad 1.* S. Thomas non dicit, quòd Pænitentia sit in Christo, sed aliquid eminenter æquivalens Pænitiæ, sicut eodem loco de fide, & spe loquitur.

Dices I. cum adversario: in Christo non fuit potentia peccandi, & tamen in illo fuit voluntas, & liberum arbitrium, quod in ipsa humanitate, si in propria persona exstitisset, fuisset potentia peccandi, quòd verò in Christo non fuerit modò, est propter imperfectionem; ergò etiam Pænitentia, quæ in aliis hominibus est facultas detestandi proprium peccatum, in Christo non est Pænitentia cum hac imperfectione, est tamen alio modo, & tamen eadem virtus, scilicet detestandi peccatum alienum, vel simpliciter abominandi peccatum.

II. Si

II. Si humanitas Christi prius exstitisset in propria Persona, utique habuisset alias virtutes, & sic etiam Pœnitentiam? si dein fuisset assumpta ad Personalitatem Verbi, mansisset ille habitus; quia per assumptionem non destrueretur, saltem quò ad substantiam, demptis imperfectionibus: ergò in Christo saltem potuit esse Pœnitentia quò ad entitatem, & respectu aliorum actuum.

138 Respondeo ad I. Similes illationes Hypotheticas RR. ut vidimus suprà, plus confusio- nis, quàm efficaciam habere. Utique humanitas illa, in qua Christus substitit, & modò subsistit, si habuisset propriam subsistentiam creatam, fuisset peccabilis ex ipsa liberi arbitrii ad bonum, & malum flexibilitate: at de hoc non est quæstio, sed de humanitate, ut terminata Personalitate Verbi, quam dicimus formaliter, & proximè impeccabilem, scilicet in sensu composito Unionis. Idem dicimus de virtute Pœnitentiæ, quæ essentialiter, & juxta conceptum S. Thomæ, & aliorum Theologorum spectata primariò tanquam specificativum, extrinsecum formale respicit peccatum proprii subjecti, in quo est; cùm ergò illud sit

incapax peccati, ex consequenti est incapax detestationis respectu peccati proprii.

Ad II. Respondeo, in argumento fieri transitum ab uno supposito ad alterum. Certum est, quòd natura subsistens propriam subsistentiam potuisset peccare, & si peccasset, potuisset dolere, & peccatum detestari ex virtute Pœnitentiæ post gratiam infusæ: si dein fuisset natura illa à Personalitate Divina assumpta, non potuisset illa Persona dolere de peccato à se commisso; cùm fuerit peccatum alterius suppositi &c. Quòd verò Suarez dicat, in illa hypothesis non destrui, vel corrumpi habitum Pœnitentiæ per assumptionem, videtur tantum habere aliquid probabilitatis, sed non subsistentis; cùm enim cesset prius suppositum, cessat objectum, & cum objecto habitus; sicut, si eadem natura pro priori subsistens, habuisset fidem, & spem Theologicam, & dein assumeretur à Verbo, cessaret fides, & spes propter opposita; sic etiam Pœnitentia propter incapacitatem subjecti.

Nec exinde inferre licet, 139 non manere in Beatis Pœnitentiæ habitum; nam disparitas est, quòd in illis maneat idem suppositum, & habitus

olim se extendens ad obiectum primum specificativum, potest etiam se extendere ad actus secundarios scilicet gaudii, & complacentiæ de peracta Pœnitentia &c. nec idem est in hypothese adversarii ubi mutatur suppositum. Cæterum quò ad Beatos respectu fidei, & spei à pari de Pœ-

nitentia possunt moveri valde difficilia propter eosdem actus secundarios in patria possibiles, & probabiliter futuros: sed cum hæc ad Tractatum de Pœnitentia spectent, superse-
demus; interim existimo fidei, & spei plus authoritatis, quàm rationis favere.

ARTICULUS IV.

*An Anima Christi habuerit scientiam beatam,
& in qua perfectione?*

140° **S.** Thomas, postquàm egit de gratia, & virtutibus Christi, tractat à Quest. 9. usque 12. inclusivè de scientia Christi, qui ordo videri posset præposterus; cum, sicut actus virtutum supponunt cognitionem, ita habitus virtutum videntur supponere habitus scientiarum; sed tamen, quia oportuit de Christo agere, ut *Homine DEO*, ideòque de Unione, ejusque respectu Humanitatis satisfactio-
ne, rectè S. Doctor post sanctitatem substantialem egit de accidentali, ejusque virtutibus tanquam proprietatibus, ut scilicet una sanctitas alteri opposita clariùs elucesceret. De scientia autem S. Thomas in communi quidem ab initio agit, sed quia angustia folio-

rum tam amplam discussionem non admittunt, initium statim facimus de scientia beata Christi, acturi subinde de aliis. Hæretici, qui olim cum Apollinari negârunt animam rationalem, consequenter debebant etiam vim intelligendi negare. De Apollinari, & sociis Socrates Tripartit. Hist. lib. 5. cap. 44. inter alia scribit: „primum quidem dicebant, „animam à DEO Verbo in „dispensatione Incarnationis „non assumptam, id est, Christum corpus tantummodò sine „anima suscepisse ex Virgine. „Dein quasi pœnitentiâ ducti, „corrigentes semetipsos, adjecerunt, animam quidem „assumptam, quæ tamen non „haberet mentem: sed Deum „Verbum esse pro mente in „ho-

„homine assumptum. Sed primum est superius rejectum, tanquam hæreticum. Quò ad secundum fuerunt etiam ex Catholicis aliqui, inter quos apud Illustrissimum Reding hic *num. 1.* ex Capreolo erat etiam Hugo à S. Victore, & Joannes de Ripa, qui putarunt, animam Christi fuisse sapientem sapientiâ Verbi. Alii docuerunt animam Christi intellexisse intellectione Divina, quæ tanquam erronea, & impossibilia excussa sunt; supponimus enim tanquam certissimum, Christum fuisse verum hominem, ut ex Symbolo S. Athanasii constat: *perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens.* Et clarè ex Concilio Calcedonensi *actione 5.* ubi PP. dicunt, Christum rationalem animam assumpsisse, salva omni ejus proprietate, & per omnia nobis similem; absque peccato: & ideò jam antè Agatho Pontifex (ut refertur in Synodo) *actione 4.* & in octava recipitur in Epistola Synodali, teste Suarezio hic *sect. 1.* ait: *confitemur in Christo omnia duplicia, quæ ad naturas pertinent; duas naturas Ejus prædicamus, & unamquamque proprietates naturales habere, confitemur; Divinam omnia, quæ Divina: humanam omnia, quæ humana sunt: ergò sicut in*

Christo duæ naturæ una cum suis attributis, altera cum suis proprietatibus, ita duo intellectus, duæ voluntates, & operationes ipsis competentes.

Dico I. Anima Christi habuit scientiam beatam à primo conceptionis instanti. 141

Hanc conclusionem potius supponunt Theologi cum S. Thoma, quam probant, licet non levem difficultatem habeat, ut patet ex nobilissimis Thomistis, Cajetano præsertim ex Godoy hic *Disput. 32. §. 1.* citatus Author à *num. 2.* ait, hanc opinionem juxta multos esse immediate de fide; & licet in Scriptura formaliter non contineatur, per traditionem tamen haberi, quæ sufficit, ut aliqua propositio sit immediate de fide. Suarez hic *sect. 2.* affirmat, non quidem esse immediate de fide, esse tamen ita certam, ut oppositum sit hæresi proximum. Textus S. Scripturæ huic sententiæ favent, *Joan. 1. v. 18.* *Deum nemo vidit unquam, unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.* Et iterum: *Mundus te non cognovit, ego autem te cognovi: scio enim, & sermonem ejus servo.* Sed meò judiciò nihil evincitur; nam primus textus potest intelligi de Verbo, ejusque cognitione per prædicationem, &

& miracula, per quæ mundus potuisset cognoscere DEUM, sicut Verbum ex se ipso cognovit juxta illud *Joan. 1. Mundus eum non cognovit*: & sic eum non receperunt, quod de cognitione per fidem intelligendum est.

Congrua tamen est ratio S. Thomæ in præsentia, ubi re ipsa sic discurrit: omne, quod est in potentia, debet reduci in actum per illud, quod est actu, cujus more suo S. Doctor dat instantiam in physicis: non enim quod est in potentia ad calefactionem, calefieri potest, nisi ab illo, quod est calidum in actu: sed homo est in potentia ad scientiam beatam: ergo debet in actu reduci per aliquid, quod est actu tale: sed homo reducitur ad actum illum per Christum: ergo Christus debuit jam esse in actu. Min. subsumpta probatur ex illo *Hebr. 2. Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, Authorem salutis eorum per Passionem consumari*. Quæ communiter à SS. PP. de Christo, tanquam salutis Authore accipiuntur, & si sensum litteralem inspicimus, accipi debent; imò nec sensus alius commodè applicari potest.

142 Hoc argumentum ex S. Tho-

ma hic *Quest. 9. art. 2. ex Corp. desumptum*, variè impugnatur à Theologis extra Scholam S. Thomæ; negant autem, quòd Christus alios ad beatitudinem adducat per visionem, tanquam causam vel principalem, vel instrumentalem physicam; proin argumentum illud cum sua de calefactione paritate non procedat. Variè autem huic objectioni occurrunt Thomistæ, ut argumentum S. Thomæ instaurent, ut videre est apud Godoy *cit. loc. à n. 5.*

Respondeo S. Thomam tantum in eo facere paritatem, quòd, sicut agens non potest facere calidum, nisi calorem vel formaliter, vel eminenter contineat; ita nec Christus possit esse causa visionis quò ad nos, nisi visionem habuisset; non autem dixit, quòd per visionem physicè influat: influit ergò humanitas Christi per visionem beatam per modum causæ exemplaris, & instrumentaliter perfectissimi, in quantum Christus est caput morale Beatorum, ad cujus exemplum visio Beatis collata fuit. Exemplar autem præsupponitur ad exemplatum. Hinc S. Thomas ad finem in cit Corp. ait: *ideò oportuit, quòd cognitio beata in DEI visione consistens, excellentissimè Christo Homini conveniret, quia semper causam oportet esse po-*
tio-

tiorem causato. Certum verò etiam in physicis est, causam exemplarem esse potiorē exemplatō: ergò à fortiori potior est causa exemplaris per excellentiam talis.

143 Quò ad perfectionem scientiæ Beatæ secundum se, ut Beatis competit, pleraque suppono vel ex Tractatu de DEO Uno, vel de Beatitudine, & visione ex Tractatu de actibus humanis. Universaliter autem suppono, essentiam Divinam à nulla creatura, qualis etiam est humanitas Christi, comprensivè posse cognosci, & quidem ex eo; quia cognitio comprensiva debet adæquare cognoscibilitatem objecti: sed hoc est impossibile in creatura respectu essentiæ Divinæ: ergò comprensivè cognosci non potest. Maj. suppono ex notionē comprehensionis propriæ talis. Prob. min. impossibile est, creaturam utpote limitatam non tantum adæquare omnes realitates, formaliter in essentia Divina inexistentes, sed quomodocunque ab ea provenibiles: sed hoc est adæquare cognoscibilitatem objecti: ergò impossibile est, Divinam essentiam comprensivè posse cognosci à creatura. Maj. prob. est impossibilis forma creata infinita, & sic repugnat tale lumen gloriæ: sed ad ta-

lem cognitionem undequaque adæquantem requiritur forma creata infinita, quia proportionata ipsi objecto, in esse cognoscibili infinito: ergò impossibile est, ut creatura omnia adæquet. Discursus hic fundatur in S. Thoma hic *quest. 10. art. 2. in Corp.* ubi distinguit *ly omnia*: semel enim accipitur strictius, quatenus appellat supra omnia, quæ quomodocunque sunt, vel erunt, vel fuerunt, vel dicta, vel facta, vel cogitata à quocunque, secundum quodcunque tempus, & in hoc sensu admittit S. Doctor, quòd anima Christi in Verbo cognoverit omnia. Ac verò, si *omina* accipiat largè, ut (dicit S. Thomas) *extendatur non solum ad omnia, quæ sunt actu secundum quodcunque tempus, sed etiam ad omnia, quæcunque sunt in potentia, nunquam reducenda, vel reducta in actum: horum autem quedam sunt in sola potentia Divina: & bujusmodi non omnia cognoscit in Verbo anima Christi*; hoc enim esset comprehendere omnia, quæ DEUS potest facere: quod esset comprehendere Divinam virtutem, & per consequens Divinam essentiam. Ex quo infero, non cognoscere animam Christi omnia possibilia, nec posse absolutè loquendo ad talem cognitionem elevari; sed quò ad alia

144 Dico II. Anima Christi cognovit per visionem omnia, præterita, præsentia, & futura, etiam secreta cordium. Est apertè S. Thomæ.

Probatur ratione ex S. Doctore deducta: Christus cognovit, & debuit cognoscere omnia ad se spectantia: sed omnia enumerata spectant ad Christum: ergò illa cognovit, & debuit cognoscere. Maj. prob. juxta S. Thomam: nulli intellectui deest, quin cognoscat in Verbo omnia ad se spectantia, ut ait hic cit. statim. loc. ergò à fortiori vel saltè à pari Christo nihil deest. Antec. fundatur in eo, quòd beatitudo debeat esse perfectè satisfactiva in quovis Beato, proinde ex antecedenti debent in Divina essentia ea cognosci, quæ ad statum pertinent. Prob. min. superior: status Christi consistit in eo, quòd omnia sibi subjecta habeat, omnia subjecisti sub pedibus ejus Psal. 8. Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Math. ult. quòd omnium sit judex; nam ut Apostolus ait 2. Corinth. cap. 5. omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout cognoscit, sive bonum, sive malum: sed ad tale judicium de universis operibus, cogitationibus, &

secretissimis cordium spectat, proportionata cognitio: ergò est Christo debita.

Huic conclusioni notus ille, 145 & reverà difficilis textus obstat Marci 13. ubi Christus interrogatus à discipulis de die, judicii v. 32. respondet: de die autem illo, vel hora nemo scit, neque Angeli in Cælo, neque Filius, nisi Pater: inter futura autem, etiam est dies judicii, quem Christus ignorare se dicit: ergò non vidit omnia futura. Et sic inferunt Lutherus in hunc locum in Homilia Dom. 1. post Epiphaniam, Calvinus in caput 24. & 26. Math. cum Bucero, Zuinglio in confessione ad Carolum V. Imperatorem, art. 1. aliique, quos referunt Salmanticenses, Suarez, Godoy &c. & hæc erat hæresis Antiquorum, qui vocabantur Ignitæ, vel Agnitæ, vel Agnoëtæ. Dicebantur etiam Themistiani à Themistio Diacono, ut refert S. Gregorius Magnus, lib. 8. Epist. 42. de his Nicephorus, insignis Historicus lib. 18. cap. 50. ait: Hi dicunt DEUM quidem Verbum omnia nōsse: humanitatem verò secundum substantiam ei unitam per multa ignorare: nescire sanè horam, & diem mundi totius consumationis. Hanc itaque hæresin propè jam sepultam excitârunt posteriores

res Hæretici, & auxerunt, attribuentes Christo oblivionem, inconsiderantiam, & deceptionem. Nec videtur contraria S. Scriptura Luc. 2. JESUM profecisse scientiâ, ætate, & gratia apud DEUM, & homines &c. quæ sanè cum illa scientia ceata vix possunt componi. Et profectò hæc, aliâque difficilia etiam Catholicos in varias opiniones abstraxerunt, ut saltem aliqua objecta particularia negarent animæ Christi, ut Lugo *Disput. 19.* idem sentiunt Alensis, Bonaventura, præsertim Scotus, de quo infra.

145 S. Thomas *cit. loc.* illud Marci 13. sibi objicit, & ad primum rejecta opinione Arii, & Eunomii sic respondet: *dicitur ergò nescire diem, & horam judicii, quia non facit scire: interrogatus enim super hoc ab Apostolis Act. 1. hoc eis noluit revelare.* Ne autem S. Doctor videatur gratis hoc dicere, aliud exemplum affert, ubi DEUS ipse videtur dissimulasse notitiam, quam non potuit non habere; hinc S. Doctor eodem loco è contrario legitur Genes. 2. *nunc cognovi, quòd timeas DEUM, id est, nunc cognoscere te feci.* Scilicet ut ego existimo, nunc ostendi tibi, me scire, quòd timeas DEUM; utique DEUS antea scivit timorem Abrahamæ, & tamen dis-

simulavit se scire, donec videret voluntatem immolandi proprium filium: egit ergò cum homine modò humanò, & convenienti. Denique Sanctus Doctor *cit. loc.* affert argumentum S. Chrysostomi, Homil. 71. in Matth. ubi sic ait: *si Christo homini datum est, ut sciat, qualiter oporteat judicare, quod est majus, multò magis datum est ei scire, quod minus est, scilicet tempus judicii.* Sed nec in his S. Thomas quiescit; quia adducit ad finem expositionem Originis, intelligentis illam diei ignorantiam de Christo secundum corpus, quod est Ecclesia, quæ tempus hoc ignorat, & opinionem aliorum: *quidam autem dicunt, hoc esse intelligendum de Filio DEI adoptivo, non de filio naturali.* Ut ex hoc ipso appareat, hanc difficultatem esse maximam. Ad illud, quòd Christus profecerit scientiâ, & ætate interim respondeo, id à multis intelligi de manifestatione scientiæ, quòd scilicet Christus non statim, sed successivè inceperit se manifestare. S. Thomas hic *quest. 12. art. 2. ad 3.* intelligit ly *proficere* de scientia acquisita.

Quæres, an anima Christi 146 cognoscat infinita? Ratio dubitandi est; nam si anima in essentia Verbi cognoscit omnia futura, cognoset omnes cogi-

tationes per æternitatem eliciendas tam à Beatis, quàm à damnatis: sed illæ cogitationes collectivè sumptæ sunt infinitæ: ergò si videt omnia futura, videt & infinita. Hoc autem videtur ex eo repugnare; quia visio illa in se finita, & limitata, non potest se extendere ad objectum infinitum, cum non sit proportio inter cognitionem, & cognitum.

147 Accedit authoritas S. Thomæ, qui hic *quæst. 10. artic. 3.* per totum ex professo docet, animam Christi cognovisse infinita. Ratio autem S. Thomæ est, quod anima Christi, cognoscat omnia, quæ sunt in potentia creaturæ: ergò, cum in potentia creaturæ sint infinita, per hunc modum erit infinita, quasi quidam scientia simplicis intelligentiæ, non autem scientiâ visionis. Et hoc jam docuit in *cit. loc. art. 2.* in Corp. ad finem, ubi loquitur de anima Christi: *comprehendit enim in Verbo omnis creaturæ essentiam, & per consequens potentiam, & virtutem, & omnia, quæ sunt in potentia creaturæ.* Hoc argumentum torquet Authores, & meritò: multas enim in materiis aliis difficultates involvit.

148 Nam I. apud Thomistas certum est, quòd res omnes præteritæ, præsentis, & futuræ, sint DEO in æternitate phyficè

præsentis: si ergò cogitationes illæ Beatorum sunt infinitæ, erunt ut tales, quia futuræ, DEO præsentis: sed omnes illas cognoscit anima Christi: ergò cognoscit infinita.

II. Si anima Christi cognoscit comprehensivè essentiam, potentiam, & virtutem creaturarum, cognoscit creaturas possibiles infinitas; quia non potest comprehendere virtutem, nisi etiam cognoscat terminum: sed hoc ex contra omnes, & maxime contra nos: ergò non cognoscit comprehensivè essentias, potentias &c.

III. Si hoc admittitur, sequitur apertè, animam Christi tantum cognoscere, quantum cognoscit ipse DEUS; scit enim anima futura omnia, possibilia, plura autem DEUS non potest cognoscere: sed hæc sequela est absurda; ergò & ipsius principium, unde fuit. Posset hoc ipsum negari ulterius; sed cum satis difficilia sint, ex eorum solutione, cætera dissolvi saltem probabiliter possunt.

Ante Responsionem nota, quòd, ego quidem, visionem aliam in anima Christi non admittam, nisi se extendentem ad præterita, præsentia, & futura, quæ pertinent ad cognitionem judicis, hæc autem in iudice se non extendit ad cognitiones
in

æternitate eliciendas, quæ non amplius pertinent ad iudicium: hæc autem omnia finita sunt.

Nec etiam obest Dominium Christi; nam hoc se extendit in Christo quæ tali in ordine ad iudiciū, in quantum ipsi omnia subiecta sunt quò ad gratiam, & Beatitudinem; ulterius dein dominium est ipsi, quæ DEO, commune cum aliis Personis, licet concomitanter humanitati in sensu composito conveniat; ipsius tamen non est cognoscere infinita cathegorematicè talia (si admittantur) propter limitationem, & hoc ipso incapacitatem. Sed tamen eundem cum pluribus est. Proin in sensu debito

150 Respondeo ad argumentum concedendo Maj. negando min. quòd cogitationes illæ sint cathegorematicè infinitæ, nego etiam suppositum, quòd collectivè sumi possint; nam petunt essentialiter sumi, ut sunt, & erunt; erunt autem successivè: ergò ita sumi debent; qualiter dicimus de creaturis possibilibus respectu DEI, quòd petant sumi successivè, & confusè. Hæc ex Philosophia de infinito, præsertim de creatura perfectissima, suppono, & ipsi Complutenses, quos sequuntur Salmanticenses, ibi tuentur, quod sic ostendo: si DEUS co-

gnosceret omnes creaturas posibles collectivè sumptas, necessario cognosceret perfectissimam. Probatur sequela. In illo cumulo possibilium, extra quem alia possibilis non est, alias esset in cumulo, & non esset, DEUS videret excedentes, & excessas: sed non omnes possunt esse excessæ & excedentes: ergò videret unam, excedentem, vel plures, & non excessas: sed illa, vel illæ excedentes, & non excessæ, essent perfectissimæ: ergò si DEUS cognosceret omnes creaturas posibles collectivè, cognosceret perfectissimam: ergò dabilis est creatura perfectissima. Ubi necessario neganda est tanquam impossibilis collectio. Ita proportionaliter discurrendum est de illis cogitationibus in æternitate futuris, saltem quò ad illas, in propria mensura spectatas.

Nam Illustrissimus Godoy hic *quest. 10. num. 213.* postquam aliorum opiniones retulit, concedit, quòd anima Christi illam multitudinem cogitationum cognoverit, ut infinitam respectu æternitatis, eò quòd in illa actu sint infinitæ, id est mensuratæ respectu mensuræ propriæ, eò quòd ibi nunquam datur multitudo actu infinita: dein infert, in hoc sensu non

G g 2 pos

posse, nec debere admitti in anima Christi cognitionem infiniti, quā talis.

Idem ferme respondet Con-
tenson *Dissert. 6. cap. 1. fol. 324.*
ubi negat paritatem inter
creaturas possibles, & futuras,
has ait finitas, eò quòd non ex-
hauriatur per illas Divina co-
gnoscibilitas, exhauritur au-
tem per cognitionem omnium
possibilium, quæ sunt termi-
nus adæquatus Divinæ poten-
tiæ.

151 Ad Auctoritatem S. Thomæ
respondeo, eum solum velle,
quòd anima Christi cognoscat
infinita syncategorematicè ta-
lia, quatenus comprehendit re-
rum potentias, & virtutem ad
plura & plura, & sic ad infinita
successivè, & hoc in *Corp. cit.*
art. 3. clarum est, ubi distinguit
ens in actu ab ente in potentia;
aitque, quòd scientia primariò
respiciat ens actu, secundariò
autem ens in potentia, & dein
infert sic: *Quantum ad primum*
modum scientiæ, anima Christi non
scit infinita, quia non sunt infinita in
actu - - & post rationem assi-
gnatam, scilicet quòd entium
actu existentium sit certus nu-
merus, addit: quantum verò ad
aliud modum sciendi, anima Christi
scit infinita, scit enim omnia,
quæ sunt in potentia creaturæ,
id est syncategorematicè, quate-
nus cognoscit creaturam posse

plura, & plura, illa autem plura
in se determinatè non cogno-
scit; nam superius in hoc ipso
Corp. de ente in potentia sic ait:
quod quidem non secundum se ipsum
cognoscibile est, sed secundum quod
cognoscitur illud, in cuius potentia
existit. Ergò illa comprehen-
sio, & cognitio intelligenda est
in sensu explicato. Clariùs
hæc explicat S. Thomas *hoc loc.*
ad 3. in fine. Ex quibus dedu-
cenda est responsio ad primas
duas illationes.

Ad III. Respondeo negandò,
quòd anima Christi cognoscat
omniaabilia, & eodem mo-
do sicut DEUS, sicut nec ita
scit præterita, præsentia, & fu-
tura, quamvis scientia animæ,
quam habet in Verbo, parifice-
tur, ut ait S. Thomas *art. 2. ad 3.*
hoc loco suæ visionis, quam
DEUS habet in se ipso, quan-
tum ad numerum scibilium;
subjungit autem: *Scientia tamen*
DEI excedit in infinitum, quantum
ad claritatem cognitionis - - scien-
tiam animæ Christi - - scilicet,
propter infinitum excessum lu-
minis Divini super lumen crea-
tum. Dein concludit, quòd
scientia Divina scientiam ani-
mæ Christi non solum quòd ad
modum cognoscendi, sed etiam
quantum ad numerum scibi-
lium excedat, ut jam antea in
Corp. art. 2. ad finem dixit.

ARTICULUS V.

An Christus habuerit scientias infusas, & aquifitas?

152 **A**Nte Conclusionem sciendum est, scientiam dici infusam, quæ non proprio conatu aquiritur, sed ab agente alio extrinseco subiecto communicatur, sicut aquifita dicitur, quæ à principio intrinseco, scilicet propriâ industriâ, & propriis actibus aquiritur. Scientia infusa alia est *per se* talis, alia *per accidens*. Illa dicitur *per se* talis; quia propriis actibus propter suam perfectionem, & modum attingendi objectum non potest aquiri; quia superat Virtutem subiecti, ideoque *per se*, & ex sua natura petit communicari ab influxu superioris agentis. Pariter discurremus de virtutibus, aliisque habitibus *per se* infusis, quales sunt, Fides, Spes, Charitas, aliæque dona Spiritus Sancti, licet, si semel fuerint infusi, propriis actibus possint augeri, seu intendi, & extendi &c. *per accidens infusa* ideò dicitur; quia, cum talis scientia studiò proprio aquiri possit, & tamen infundatur, hoc *per accidens* sit, ipsa scientia, vel virtute ex natura sua, & sic *per se* non exigente infusionem, taliter scientias rerum omnium infu-

sas fuisse Adamo docet S. Thomas 1. parte quest. 94. art. 3. per totum.

Ulteriùs supponendum est, 153 scientiam *per se* infusam distinguere à scientia beata, quia, licet utraque attingat objectum, naturalem intellectus facultatem excedens, & ideò utraque dicatur *per se* infusa, disconveniunt tamen in objectis, & modo attingendi; nam ut patet ex dictis, scientia Beata immediate attingit DEUM, & in eo tanquam in causa mediate attingit creaturas: at verò scientia infusa immediate attingit creaturas per proprias eorum species: alius autem modus attingendi est, creaturas in sua causa, alius attingendi immediate in se, ut proin ex diversitate objecti, & modi attingendi oriatur distinctio realis scientiæ beatæ, & *per se* infusæ, ne quid dicam de separabilitate reali, cum possit haberi infusa, quin habeatur Beata.

Dico I. Christus habuit scientias *per se* infusas. Est S. Thomæ hic quest. 9. artic. 1. & quest. sequent. art. 1. 154

Ratio S. Doctoris in utroque loco in forma sic proponi

potest: omnis perfectio in aliis dispersim inventa, attribuenda est Christo collectivè: sed scientiæ infusæ in aliis dispersim inveniuntur; diversi enim Spiritus, diversa dona juxta Apostolum suprâ allegatum: ergo Christo omnes scientiæ infusæ collectivè attribuendæ sunt. Maj. patet, estque S. Th. ex ratione; per scientias, & perfectiones Christi totum genus humanum ad perfectum reducitur: sed hoc fieri non posset, nisi Christus se collectivè præcouteret illud perfectum; debet enim exemplar habere id perfectionis, quod habet exemplatum. Antec. est S. Thomæ in Corp. art. 1. quest. 9. & aliàs ex Scriptura habetur, juxta quam in Christo sunt omnes Thesauri scientiæ, & sapientiæ.

Et hæc ratio procedit de scientiis per se infusis tam in linea supernaturali, quàm naturali; licet enim scientiæ naturales possint acquiri proprio studio, nunquam tamen in eodem gradu, ut habuit Christus. Unde cum communi

155 Dico II. Christus per scientiam infusam cognovit res omnes naturales comprehensivè quod ad omnes rationes. Ratio est; quia perfectio concessa Angelis non potest negari Christo: sed Angelis in primo conceptionis instanti data

fuit cognitio comprehensiva omnium rerum naturalium; acceperunt enim species universales repræsentantes omniū, exceptis iis, quæ DEUS sibi reservavit tanquam propria, ut loquitur S. Thomas 1. part. q. 57. artic. 4. in Responsione sed contra: consequenter Angelus non cognoscit cogitationes cordiū, non ideò tantum; quia ad universum non pertinent; sed quia DEUS sibi speciali modo intellectum, & voluntatem subiecit; ipse enim scrutatur renes, & corda. Cæterum, quod cogitationes alteri revelatæ postmodum pertineant ad universum, & non antea, cum tamen proprio subjecto, quod est pars universi, notæ sint, S. Thomas cit. loc. nec alibi docet, nec ratio persuadet.

Dico III. Christus potuit uti 156 scientiâ infusâ sine conversione ad phantasmata.

Ratio est facilis: species illæ infusæ non dependent à phantasmate, hoc ipso quod fuerint infusæ independenter, proin habitus scientiæ opus non habuit conversione illa, ut species acciperet: ergo Christus potuit uti scientiâ infusâ sine conversione ad phantasmata; antec. constat à contrario; quia habitus acquisiti dependent à speciebus ex phantasmate desumptis, ab eodem etiam dependent in-

co-

cognitione rerum. Ne autem habitus confundantur cum speciebus, in quibus aliqui RR. habitum constituunt, ex Philosophia suppono, habitum realiter distingui à speciebus, tanquam facilitatem superadditam, eisdem speciebus utendi in ordine ad cognitionem rerum; etsi enim in intellectu phantasmati obnoxio ponas rerum e. g. physicè naturalium species, non promptè, & faciliter utetur, nisi accedat exercitatio, & actus frequentati, quibus acquiritur illa facilitas, quæ est habitus. Hoc tamen non obstante, communiter Theologi concedunt, potuisse Christum uti scientiâ infusâ prohibitu, & etiam per conversionem ad phantasmata; quia potuit se accommodare connaturali modò intelligendi, non quidem, ut ajunt Salmanticenses abstrahendo species, quas jam habuit infusas, sed eisdem conjungendo species sensibiles à phantasmate acceptas, quo modo intelligendi sæpius usum fuisse Christum, ex S. Scriptura colligitur.

157 Estque hæc doctrina S. Thomæ hic *quest. 11. art. 2. ad 3.* ubi ait, quòd licet anima Christi potuerit intelligere non convertendò se ad phantasmata, poterat tamen intelligere, se ad phantasmata convertendò. Ex

quo dein contra objectionem sibi factam, quòd scilicet, si Christus non cognoscat per conversionem ad phantasmata, sensus essent frustranei; ait S. Doctor, posse Christum liberè cognoscere per talem conversionem, vel non, unde concludit: *¶ ideo sensus non fuerunt frustra in ipsa (scilicet anima) præsertim cum sensus non dentur homini solùm ad scientiam intellectivam, sed etiam ad necessitatem vitæ animalis.* Scio quidem, quòd Vasquez hic *disput. 52. cap. 2. num. 12.* textum S. Doctoris aliter explicet, ac si habeat hunc sensum, quòd Christus per scientiam infusam potuerit intelligere sine conversione ad phantasmata: & per aliam scientiam scilicet, acquisitam cum conversione ad phantasmata, proin conversionem, & non conversionem in scientia infusa non admittit.

Sed hæc explicatio est apertè contra S. Doctorem; nam *cit. art. 2.* quærit, utrùm Christus hac scientia uti poterit non convertendò se ad phantasmata? & per totum articulum affirmativam probat, & ad 3. dein admittit, quòd utrumque potuerit, scilicet uti vel non uti conversione.

Dico IV. Anima Christi per 158 scientiam infusam cognovit omnia entia supernaturalia. Est communis.

Ratio ex S. Thoma sparsim ex dictis est : Christus est caput omnium, est Doctor, & Judex universalis, causa autem moralis, si non physica, omnis entitatis supernaturalis creatæ, & omnium causa finalis : ergò cognovit omnem entitatem supernaturalem. Antec. & consequentia ex dictis patent de scientia beata. Nec ad perfectionem cognitionis Christi sufficit sola scientia beata, quæ res creatas non immediatè attingit in se, sed immediatè in Verbo, scientia infusa autem eas immediatè in se ipsis.

159 Dico V. Christus etiam habuit scientiam acquisitam. Ratio hujus conclusionis colligi potest ex dictis de conversione ad phantasmata.

Ex quo juxta communem sic : Christus potuit uti scientiâ infusâ vel sinè, vel cum conversione ad phantasmata : sed se convertendô ad phantasmata accipit species, & illis utendô frequentius acquisivit habitum :

ergò Christus acquirere potuit scientiam propriis actibus : ergò defactò acquisivit. Probat- tur hoc illatum : quod dicit, connaturalem perfectionem, in Christo admitti potest, & debet. Maj. communiter admit- titur. min. autem in ordine naturali est certa.

Nec dicas : hanc scientiam 160 esse superfluum, cùm Christus per scientiam beatam, & infusam satis omnia cognovit. Nam

Respondeo, aliam esse perfectionem in scientia beata, aliam in infusa, & aliam in acquisita : quò ad duo priora patet ex dictis, quò ad ultimum est, ne intellectus agens in Christo sit omninò otiosus, quam rationem assignat S. Doctor hîc *quest. 12. art. 1. in Corp.* ubi ait, scientiam acquisitam in Christo poni propter convenientiam intellectus agentis, ne ejus actio sit otiosa : sicut, ait in cit. Corp. *Sci- entia indita, vel infusa ponitur in anima Christi ad perfectionem intellectus possibilis.*

ARTICULUS VI.

Examinantur aliqua dubia circa scientiam Christi.

QUOD anima Christi non cognoverit per scientiam infusam omnia possibilea, suppono ex dictis à fortiori de scientia beata. Sed

Quæres I. An anima Christi 161 per scientiam infusam semper fuerit in actu intelligendi ? quòd non fuerit in actu respectivè ad omnia ejusdem objecta,

ta, videtur certum; quia non necessitate alligabatur: potuit ergo uni esse intentus altero neglecto: nec ex hoc argui potest alicujus ignorantia, sed potius libertas, quod recordari potuerit, cujuscunque voluit. Sic etiam non fuit semper in omni virtutis actu, sed modò in patientia, nunc in misericordiæ exercitio, comitante tamen, & influente semper charitate; quia nullus actus non erat meritorius. Sed an potuerit cessare ab omni exercitio scientiæ infusæ? dubium est.

Respondeo I. Non implicare cessationem omnis actûs scientiæ infusæ. Conclusio est in possessione, quamdiu non ostenditur implicantia.

Probatur: nullum objectum scientiæ infusæ efficaciter trahit, & necessitat scientiam Christi: ergo potuit cessare ab omni ejusdem cognitione. Prob. antec. Objectum scientiæ infusæ sunt creaturæ in se ipsis immediate cognitæ: sed creaturæ in hoc sensu non efficaciter trahunt, & necessitant: ergo &c. Maj. suppono. min. prob. à contrario: ideò juxta Thomistas non potest absolute cessare suppositis requisitis, scilicet concursu DEI; nam hoc sublato, cessare posset ipsa visio beata saltem absolute; quia intellectus effica-

citer trahitur, & necessitatur propter illapsam Divinæ essentiae per modum speciei intelligibilis: ergo quia talis efficaciae influxus non est ex parte specierum, res creatas repræsentantium, non ita trahitur intellectus, ut non possit cessare. Ne autem ly *trahitur* videatur absurdum, cum juxta Philosophiam intellectus non trahatur ab objecto, sed potius objectum trahat, accipiendum est sic, quòd intellectus non ita actuetur à speciebus, & objecto; non necessario enim determinetur ad perpetuū actum, sicut tamen determinat, & necessitat intellectum Beati essentia Divina, ut species intelligibilis.

Respondeo II. Possibilitatem cessationis esse connaturalem animæ Christi. Ita S. Doctor. hic, qui tamen hoc dubium in *quest. 11. art. 5.* sub alia questione tractat, an scilicet scientia infusa fuerit habitualis? & in *Corp.* resolvit affirmative, maxime ex ratione, quòd connaturale sit animæ, ut quandoque sit in actu, quandoque in potentia. Dein in responsione ad I. assignat disparitatem inter scientiam beatam, & infusam ex eo, quòd prima excedat modum naturæ humanæ, & ideò sit perfectissima simpliciter propter visionem essentiae, & actualis respectu omnium, quæ in
H h essen-

essentia videt: altera autem sit secundum modum proportionatum naturæ humanæ, prout cognoscit per species inditas, & hæc non sit simpliciter perfectissima, sed perfectissima in genere humanæ cognitionis, unde, infert S. Doctor, *non oportuit, quod esset semper in actu.* Quod verò S. Thomas dicat, scientiam beatam esse simpliciter perfectissimam, cum tamen una visio propter diversum lumen sit alterâ perfectior, non obest, nam S. Doctor tantum vult, visionem essentia Divinæ ex genere cognitionis esse in conceptu suo perfectissimam, utpote cum sit semper in actu, & sublimius attingi non possit, quàm Divina essentia.

163 Quæres II. An scientia infusa potuerit esse discursiva, seu ut S. Thomas hic *quest. 11. art. 3.* dicit, collativa? scilicet unius ad alterum, vel ex altero. Pro quo supponendum, scientiam non fuisse collativam quò ad principium acquisitionis; quia fuit in primo instanti indita, nec per investigationem rationis, ut loquitur S. Doctor. Hinc

Respondeo scientia infusa Christi potuit esse discursiva quò ad usum. Est S. Thomæ.

Ratio est, scientia, unum deducens ex altero, est discursiva: sed scientia Christi potuit unum ex altero deducere: ergo po-

tuit esse discursiva. Maj. est clara, min. prob. ex eò, quòd Christus sæpè usus fuerit illatione, præsertim, cum Matth. 22. à v. 15. interrogarent Pharisæi per discipulos, an liceat dare censum Cæsari? tunc Christus viso numismate census quæsit, cujus sit imago? cumque respondissent? Cæsaris: intulit: *reddite ergo, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo.* Simile exemplum adducit S. Thomas *In Corp.* ad finem ex Matth. 17. à v. 24. ubi Christus Petrum interrogavit, à quibus Reges accipiant tributum, an à filiis suis, vel ab alienis, cumque dixisset Petrus: ab alienis, intulit Christus: *ergo liberi sunt filii?* potuit ergo Christus uti discursu, & proin, si diceretur, ideò homines discurrere, ut sciant, quod ignorabant, scilicet ad scientiam, vel notitiam acquirendam: cum ergo Christus omnia antea sciverit, non indiguit discursu.

Respondeo Christum haud dubiè non indiguiffe, nec per discursum auxisse scientiam infusam, quæ ab initio erat perfecta, & in debito gradu, usum tamen fuisse discursu liberè, quatenus in ipsius potestate fuit, uti scientiâ pro libitu. Sed magnam hinc difficultatem

cultatem movent Suarez, & Vasquez, quos sequitur Lugo *Disp. 20. sect. 6.* quò ad substantiam. Ex quibus

164 Objicitur : ad omnem discursum essentialiter requiritur cognitionum pluralitas, hoc ipso, quòd unum deducatur ex altero, & quidem ideò; quia objectum adæquatè non cognoscitur cum suis deducibilibus; sed scientiæ infusæ non convenit, imò repugnat hic modus cognoscendi, tanquam imperfectus; cum scientia infusa juxta conclusionem secundam suprà statutam, res omnes comprehensive cognoscat quò ad omnes rationes: ergò scientia infusa non potuit esse discursiva. Prob. min. Christus per scientiam infusam cognoscit res singulas proprio, & quidditativo conceptu, sicut sunt in se ipsis: sed si ita cognoscit, sunt ei omnia per se nota, & nihil per aliud, quod tamen ad discursum requiritur: ergò repugnat scientiæ infusæ ille modus cognoscendi &c. Maj. est Thomistarum, & prob. facile: Christus res cognovit per immediatas species ipsarum, res in se ipsas quidditative repræsentantes: sed cum illis speciebus non stat deductio unius ex altero, quia species totum repræsentant, ut est: ergò &c. min. prob. non stat cum illis spe-

ciebus objectum cognosci immediate, & mediate, cum termini sint oppositi: hoc autem necessario in discursu contingeret: ergò non stat cum illis speciebus deductio unius ex altero &c.

Ante responsionem notandum est, quòd quidem anima Christi per scientiam infusam cognoverit, vel saltem cognoscere potuerit ad modum Angelorum, unica scilicet cognitione attingendò simul essentiam, & proprietates, ut patet ex dictis; interim tamen quantum ex parte subjecti recipientis fuit intra scientiam Angelicam, quantum ad modum cognoscendi; quia hic in Angelis propter species universaliores est perfectior, nec discursivus saltem circa naturalia, & licet etiam anima Christi habuerit species universales, non quidem adeò universales, ut Angeli, propter connaturalem tamen modum, & conversionem ad phantasmata, potuit ipsius scientia esse collativa. Quantum autem concernit causam influentem scientia Christi, fuit perfectior Angelica, tum propter multitudinem cognitionum (attingit enim secreta cordium) tum etiam quò ad scientiæ certitudinem; quia lumen spiritualis gratiæ, quod
H h 2 est

est inditum animæ Christi, est multò excellentius, ut docet S. Thomas hic *Quest. 11. art. 4. in Corp.* quàm lumen, quod pertinet ad naturam Angelicam. Imò Thomistæ communiter docent, scientiam infusam Christi esse perfectiorem scientiâ infusâ Angelorum propter maiorem intensiorem, & extensionem. Vide Salmanticensis hic *Disp. 21. dubio 4. à uum. 37.*

166 Nec obest, quòd Scotus in *3. dist. 14. quest. 3.* animæ Christi neget cognitionem cogitationum cordis, ibi ad hominem contra S. Thomam in *1. parte* negantem hanc cognitionem Angelis; est ergò argumentum Scoti à pari: non cognoscunt Angeli secreta cordium etiam per scientiam infusam: ergò multò minùs anima Christi.

Sed lata est disparitas ex dictis; quia id Christo competit quàm Judici &c. non item Angelis.

Cæterum, licet anima Christi potuerit cognoscere ad modum Angelorum per speciem repræsentantem simul essentiam, & proprietates; quia tamen habitus quò ad usum erat subjectus voluntati, potuit elicere cognitionem inadæquatam per speciem tantum repræsentantem essentiam,

& per aliam repræsentantem solum proprietates; consequenter distinctis cognitionibus attingere, & sic ex essentia deducere proprietatem, vel à posteriori probare essentiam à proprietatibus. Ex quibus

Respondeo ad objectionem **167** conc. Maj. cum causali, nego min. & causalem adjunctam, quòd modus cognoscendi sit imperfectus relativè ad connaturalitatem animæ. Ad probat. min. dico, quòd equidem Christus ita quidditative res, ut in se ipsis sunt per scientiam infusam non discurrendò cognoverit, & in hoc sensu ei omnia per se, & in se, & non per alium nota sint.

Sic etiam respondeo ad ulteriorem prob. quòd scilicet, si Christus speciebus immediatis adæquatè utatur, non procedat deductio unius ex altero etiam: admitto, pugnare, immediate, & mediate aliquid per unam cognitionem attingere; sed nego, quòd Christus in ordine ad discursum non potuerit alia cognitione distincta illis speciebus tantum inadæquatè uti per repræsentationem solius essentiae, & iterum alia per repræsentationem proprietatum; & iste modus secundus cognoscendi est utique realiter

distinctus à primo ; proin admittimus Christo idem, quod Adversarii, quò ad modum primum, quò ad secundum adstruimus, quod Adversarii negant; ipsorum est ergò ostendere implicantiam, cur Christus non potuerit uti speciebus pro libitu.

168 Dices : ergò Christus potuit objective præscindere ; quia potuit unum concipere altero realiter identificato non cognitò, potuit enim una cognitione cognoscere essentiam hominis, ut radicem risibilitatis, & alterâ ipsam risibilitatem : hoc autem est objective præscindere &c.

Respondeo transeat illatum ; quod dicitur de risibilitate, est æquivocum ; quia si sumitur illa physicè, ut proprietas, seu potentia proxima ridendi, non opus est præcisione objectiva, quia est realiter distincta ab essentia ; præcisio autem objectiva afficit realiter identificata, & per intellectum distincta, consequenter in hoc sensu potest fieri discursus sine præcisione objectiva, dum ex principio radicali ejusdem infertur proprietas. Et, quid, si Christo admitteretur præcisio objectiva ? forsan absurdum foret, quia in Angelis non admittitur ? ego quidem non video

ex consequentia absurditatem, hoc ipso, quòd Christus specie sibi indita potuerit pro libitu uti, non tamen ita Angeli : & aliàs patet disparitas ex natura Angeli, & animæ &c. nam ut S. Thomas hic ad 3. loquitur : *uti collatione, & discursu est connaturale animabus Beatorum, non autem Angelis.*

Quæres III. An anima Christi in hac scientia, & in acquisita potuerit proficere ? 169

Quò ad primum S. Thomas in hoc art. respondet negativè ; postquam enim in Corp. dixit, scientiam infusam posse esse discursivam, adjungit : sicut interdum scientes ex causis concludunt effectus, non ut de novo addiscant, sed volentes uti scientia, quam jam habent. ergò juxta S. Thomam sicut per conversionem ad phantasmata non fuit aucta scientia, ita nec per discursum ; quia eadem ab initio erat perfecta. An verò per frequentiores discursum non potuerit generari novus habitus, sicut per species abstractas, multis videtur dubium, nec tamen exinde confirmatur opinio Vasquezii suprà citati ; nam potuit Christus & phantasmate, & discursu uti sine generatione novi habitus, hoc ipso, quòd potuerit liberè frequentare actus, vel non.

Quò ad secundum S. Thomas resolvit affirmativè, & consequenter ad doctrinam art. 4. in quest. 9. ubi docet, in Christo fuisse scientiam acquisitam, quæ propriè est scientia secundum modum humanum, non solum ex parte subiecti recipientis, sed etiam causæ agentis. Et quest. 12. artic. 3. in Corp. expressè docet, eandem augeri potuisse, & licet S. Doctor fateatur, se aliquando cum aliis sensisse,

non dari scilicet in anima Christi aliam scientiam, quàm infusam, correxit tamen hic suam mentem; quia scilicet conveniens videbatur, quòd aliqua actio intelligibilis Christo deesset, scilicet intellectus agentis; ideoque S. Doctor admittit scientiam acquisitam experimentalem, quæ per abstractionem potuerit augeri &c. pro quo S. Thomas adducit textum: *proficiebat scientiâ, & etate.*

ARTICULUS VII.

De impeccabilitate, & libertate Christi.

170 **S** Sanctus Thomas post scientiam Christi infusam, & acquisitam, quas in *Quest. 11. & 12.* discussit, agit quidem statim *quest. 13.* de potentia Christi, & in *14.* de defectibus corporis assumptis; sed quia hæc ex dictis passim colligi possunt, brevitatis causâ, singularem discussionem omitimus, & à scientiis Christi, quæ ejusdem intellectum perficiunt, ad voluntatem transgredimur, examinaturi, quomodò cum impeccabilitate stare possit ejusdem libertas in adimplentione præceptorum? hi sunt illi duo scopuli, quibus allisi tot hæretici, impia de Christo commenti sunt.

Quòd Christus nunquam peccaverit, de fide certum est contra antiquos, & recentiores hæreticos, præsertim contra Calvinum, qui in commentariis in cap. 12. Joannis, teste Illustrissimo Reding impiè scripsit, Christum *refugiendò mortem, fateri suam molliem.* Et multa alia. Turpius adhuc erravit alius antea Catholicus, qui communiter Præmonstratensis Apostata dicitur, iste ex illo textu Psal. 21. *DEUS, DEUS respice in me, quare dereliquisti me, longè à salute mea verba delictorum meorum;* quia communiter à PP. in Persona Christi dicta censentur, blasphemè intulit, Christum in cruce desperasse, ideo.

ideoque damnatum. Ita refert ex Castro Godoy hic *Disput. 41. num. 10.* alii, sequentes Calvinum, Christum arguunt inobedientiae ex eo, quod calicem passionis à se transferri roga-
verit; similes calumnias intulere B. Virgini Calvinus, & Lutherus, quod in amissione filii fuerit negligens, in nuptiis Canae Gallileae superba, volens scilicet gloriari in filio, miraculum patraturus, & in aliis quam plurimis. Hæc ideo adduco, ut appareat, homines superbæ præsumptioni semel obnoxios, destitui Numinis gratiæ, & destitutos ad impia quæque dilabi.

171 Sed quò ad statum Quæstionis notandum, variam esse Doctorum sententiam. Prima est S. Thomæ hic *quest. 15. artic. 1. & 2.* docentis, humanitatem Verbo unitam esse simpliciter impeccabilem, ideoque nec de potentia absoluta posse esse in peccato habituali, aut actuali. Est communis Thomistarum, quos sequuntur RR. præcipue Suarez hic *Disput. 33.* Vasquez *Disput. 61.* Lugo, Amicus, aliique.

Secunda directe opposita est Scoti in *3. dist. 12. quest. 1.* tenentis, humanitatem Christi in sensu composito unionis, absolute loquendo posse esse obnoxiam peccato actuali, aut

habituali. Sequuntur apud Mastrium hic *Disput. 2. quest. 2, art. 1.* omnes Scotistæ, excepto uno Aretino, qui, sicut, superius Vulpes *num. 36.* ad finem, Thomistarum clamoribus, accensuris perterritus trepidavit timore, ubi non erat timor; nam si huic, quo mordaciorem contra Thomistas non facile legeris, Authori fides staret, sententia Scoti esset probabilior, & rectior, quam Thomistarum.

Tertia quasi media, est aliquorum RR. tenentium non posse quidem ullum peccatum componi cum unione hypostatica, posse tamen humanitatem privatam visione, aliisque donis absolute peccare, & peccando amittere unionem, eo propè modo, quo dicimus, justum posse peccare in sensu diviso, seu peccato justitiam destruyente; licet non possit in sensu composito.

Quò ad sententiam Thomistarum fateor, quòd S. Thomas hic *cit. quest. & art. in Corp.* 172 formaliter tantum probet, quòd in Christo non fuerit peccatum, quod etiam admittunt Scotistæ cum *cit. Authore*; & ipse S. Thomas tantum fundat se in hoc: quòd scilicet Christus in tantum assumpserit defectus nostros, in quantum pro nobis satisfaceret, veritatem

humanæ naturæ probaret, nobis præberet virtutis exemplum : sed defectus peccati ad ista nihil conferre poterat : ergo Christus hunc defectum non assumpsit. Min. prob. S. Thomas in *Corp. ex ratione*, & S. Damasceno : vult ergo re ipsa, quod natura humana proximè peccabilis non fuerit ; sed illud remotè negare non potest ; nam omnis creatura libera est defectibilis ex se ; quia est ex nihilo, & in linea morali ad bonum, malumque indifferens : sed natura humana in Christo est creatura libera, ex nihilo, & hoc ipso defectibilis, ex se indifferens ad bonum, vel malum : ergo ex se est peccabilis : & si per hypothesein qualemcunque subsisteret substantiâ propriâ, præcisè à visione, donisque supernaturalibus, esset æquè peccabilis ac alia natura. Non ergo dicimus, ad evitandas objectiones, humanitatem Christi esse impeccabilem intrinsecè, intrinseceitate naturæ, sed intrinseceitate visionis, donorum, & his omnibus præcisè intrinseceitate terminativa unionis juxta superius dicta.

173 Ante probationem juvat audire rationes Mastrii, quibus probare nititur, Scoti sententiam quò ad rem, & modum loquendi esse rectiorem, quem

fideliter quò ad substantiam à num. 35. refero.

I. Quò ad modum loquendi sic evidenter demonstrat. Evidens est, quod impeccabilitas aliter de DEO, aliter de Creaturis dici debeat ; DEUS enim naturaliter, & essentialiter est impeccabilis ; cum sit per essentiam ipsa Sanctitas : at verò Creatura intellectualis, saltem quæ de facto creata est, cum sit ad bonum, & malum vertibilis juxta Scotum 2. *Sent. dist. 23. quest. unica*, simpliciter, & absolute peccabilis dicenda est : ergo est magna diversitas inter impeccabilitatem DEI, & Creaturæ : ergo hæc non potest dici absolute impeccabilis ; cum hoc soli DEO essentialiter conveniat. Discursum hunc confirmat Auth. S. Hieronymi *Trat. de Filio prodigo*, ubi dicit : *Solus DEUS est, in quem non potest cadere peccatum.* Ex S. Ambrosio *lib. 3. de Spiritu S. cap. 19.* dicente : *Omnis Creatura peccatorum capacitati obnoxia est ; sola autem est à peccato immunis, & immaculata sempiterna Divinitas.* Ex quibus iterum evidenter deducit, quod scilicet peccabilitas, si tollatur à creatura, id fieri debeat per aliquid extrinsecum, ideoque creatura simpliciter, & absolute, ut DEUS, impeccabilis dici non possit juxta illud S. August. *contra Ma-*

ximum lib. 3. cap. 13. Cuicumque rationali creaturæ præstatur, ut peccare non possit, non est hoc naturæ propriæ, sed gratiæ DEI. Post hæc multa commiscet, estque totus in eo, ut impeccabilitatem humanitatis non provenire ex natura humanitatis, sed ab extrinseco, à visione, ab unione, quam gratis concedit Thomistis, & hanc vocat tantum impeccabilitatem proximam, non remotam. Denique ait, impeccabilitatem illam nunquam æquare posse impeccabilitatem ipsius DEI &c. consequenter non esse iisdem terminis exprimendam, ut loquuntur Thomistæ, dein addit textum, quo aliàs uti solent Thomistæ Hebræorum 7. talis decebat, ut nobis esset Pontifex, sanctus, innocens impollutus, segregatus à peccatoribus &c. ubi notat ly decebat, non enim dixit Apostolus, oportebat, opus erat, necesse fuit, sed studiosè decebat, hoc est, congruum erat, ut ostenderet, non fuisse absolutam necessitatem, Christum reddendi impeccabilem, sed solam decentiam, & congruitatem secundum modernam scilicet providentiam.

174 II. Quò ad rem. Vel enim repugnat peccatum, aut saltem potentia proxima peccandi; quia unio Hypostatica est ratio formaliter sanctificans humanitatem, eamque reddit im-

peccabilem; vel quia necessariò connexam habet Beatitudinem, tanquam excludentem omne peccatum, potentiàmque proximam: sed ex neutro probatur: ergò peccatum non repugnat: non ex primo capite; nam, illud quæstionis præcedentis cumulatim à se explosum, ait hic Author, & reverà, si pertinaciter negare, gratis asserere, est cumulatè explodere, id exasse contra Thomistas præstitit; nam ibi à n. 15. totus in eo est, ut probet, sanctitatem substantialem, quam secumfert unio Hypostatica, ex ratione formali tantum reddere naturam humanam subsistentem, non verò sanctam, gratam, & acceptam DEO &c. & demum, licet pro hac providentia admittat aliquam sanctitatem substantialem, & accidentalem num. 17. cit. locò q. 1. ait juxta Scotum, quòd, absolute loquendò, humanitas non indiguerit Gratia habituali, quia DEUS absolute potest hominem diligere, eique gloriam conferre sine ullo habitu per solam acceptationem, cum DEUS non alligetur causis secundis, & quidquid mediantibus illis potest, potest etiam sine illis; & hinc ulterius infert, quòd unio hypostatica potuisset formaliter sanctificare eo modo, quo gratia; proin eadem

dem opus non fuisset, scilicet juxta commune principium. Scoti superius attactum ex sola acceptione DEI.

Nec ex secundo capite; quia licet de facto unio hypostatica afferat secum Beatitudinem, non tamen cum ea indispensabiliter connexa est; quia unio est prior, & actus primus ad esse, visio autem ad actum secundum, id est, ad operari: sed actus primus non habet necessariam connexionem cum secundo: ergo absolute loquendo, unio non trahit beatitudinem. Plura alia ex magno contra Thomistas fervore cumulat.

175 Respondeo ad primum, Thomistas non docere, humanitatem Christi esse impeccabilem in se, ut DEUS est. Impeccabilitas enim, ut hic *num. 17.* advertit Reding, DEO convenit essentialiter, naturæ verò creaturæ participativè tantum, ita tamen, ut vi unionis hypostaticæ dicat in hoc supposito repugnantiam cum peccato, non tantum super naturam, sed & super suppositum, quod est Divinum, appellante. De quo statim; licet proin natura ex se sit ad bonum, malumque vertibilis, potest tamen per aliud sibi adjunctum reddi invertibilis ad malum: est ergo magna diversitas inter DEUM,

& creaturas; quod enim ille per essentiam habet, natura humana in Christo participativè ab aliquo extrinsecè adveniente, qualiter advenit naturæ humanæ unio Hypostatica, & cum illa gratia, aliæque dona. Unde rectè S. Augustinus *cit. locò*, pro Thomistis dixit, impeccabilitas creaturæ provenit à gratia, sicut impeccabilitas B. Virginis provenit à dono confirmationis in gratia, quod probabiliter dictum volo.

Nec obest Thomistis S. Hieronymus, imò favet: si enim solus DEUS est, in quem non potest cadere peccatum, nec absolute cadere poterit in Christum, qui verè DEUS est; & si juxta S. Ambrosium exempta est Divinitas sempiterna, etiam exemptus est Christus Divinitatem in se continens.

Quid autem efficaciarum in illa particula *decebat* pro Adversario sit, nemo præter ipsum videt; nec sic intelligimus, quod decens fuerit, & congruum, ut talis esset Sacerdos, qui pollui non possit, nec cum peccatoribus congregari, & talis ex ipsa unione, aliisque fuit Christus; dicimusque, quod Homo-DEUS pro quacunque providentia, aliter esse non possit, quam impeccabilis ex ipsa naturæ unionis, & consurgentis exinde communicationis idiomatum.

Ad

176 Ad II. Quò ad rem respondendum est ex dictis, & patebit ex nostris rationibus. Interim tamen

Falsum est I. Quòd DEUS possit hominem diligere dilectione conferente gloriam sine ullo habitu; cum enim gloria, seu Beatitudo consistat in visione, vel amore, uterque autem actus est vitalis, & actuale exercitium essentialiter præsupponit principium vitale in sua linea, tanquam actum primum, à quo procedit; implicat ergò Beatitudo sine aliquo principis intrinseco, vel habitu.

Falsum est II. Quòd unio potuisset sanctificare, ut gratia, quæ juxta Tridentinum *Sess. 6. de Justificatione Canone 11.* dicitur in cordibus justorum diffusa, atque illis inherere. Unio autem sicut recipi non potest, ita nec inherere: ergò unio non potuisset sanctificare, ut gratia. Maj. est de fide. min. utique negari cum ratione non poterit ratione imperfectionis exinde provenientis.

Illà ex secundo capite allata non faciunt ad rem; sive enim unio necessariò trahat beatitudinem, sive non, nobis non oberit, qui dicimus impeccabilitatem à sola unione provenire posse, præcisà etiam beatitudine. Hinc

177 Dico: Christus fuit abso-

lutè impeccabilis tam quò ad actuale, quàm habituale peccatum.

Hanc Conclusionem adeò veram existimat Suarez hic *disput. 33. sect. 2.* ut contraria neque sine temeritate, neque sine quadam impietatis specie defendi posse ipsi videatur, quam tamen ad mentem Scoti defendit Mastrius, Vasquez hic *disput. 61. cap. 3. num. 8.* ait, sibi adeò placuisse semper communem sententiam, quòd scilicet Christus vi solius unionis peccare non potuerit, ut sententia opposita Mastrii aliquà notà dignam existimaverit, eò quòd manifestæ SS. PP. Doctrinæ adversetur. Cum istis primariis RR. sentiunt alii ejusdem Scholæ. Hi non sunt Thomistæ: ergò non solis Thomistarum clamoribus, & censuris vapulat Mastrii Sententia.

Quòd verò sententia Thomistarum sit SS. PP. & Conciliorum, abundè probant Suarez, & Vasquez, ut vel ideò pateat non solos Thomistas, sed & RR. clamare.

Textus aliqui notabiles sunt, & I. ex S. Anselmo *lib. 2. cur DEUS homo cap. 10.* ubi inquit, *primus Adam peccare potuit; quia purus homo. Secundus Adam peccare non potuit, quia est DEUS.*

II. S. Augustinus in *Enchyridio cap. 26.* docet, per gratiam

unionis factum esse, ut Christus homo nullum posset habere peccatum. Quia scilicet, ut apud Suarezium Tertullianus *lib. de Carne Christi* ad objectionem hanc: *Si nostram induit carnem, peccatrix fuit Caro Christi.* Sic respondet: *nostram induit, suam fecit, & suam faciens, non peccatricem effecit.* Textum ex S. Cyrillo Alexandrino *lib. adversus Anthropomorphitas cap. 23.* non auderem adducere, nisi Alvarez hic *disp. 68. quest. 15. n. 6.* recitaret, estque hic: *Stollidi, ac dementes prorsus sunt, qui ipsum etiam Christum, nescio, quo pacto peccare posse affirmant.* Hoc ideo, ut non soli Thomistæ clamare, ac censuras ferre dicantur.

- 178 Probatur ratione desumpta ex parte 3. num. 91. unio formaliter sanctificat humanitatem, cum effectu peccatum excludente: ergo Christus vî unionis fuit absolutè impeccabilis. Prob. antec. Sanctificatio illa tribuit effectum, ut ita dicam, filiationis naturalis: sed filiatio naturalis excludit absolutè omne peccatum: ergo &c. min. prob. Filiatio naturalis ex ipso conceptu secumfert Deitatem: Deitas autem excludit omne peccatum: ergo & filiatio naturalis. Fundamentum hujus rationis, & aliarum consistit in consequentia, quòd actiones juxta Thomistas sint supposito-

rum, ideoque si Christus peccaret, peccatum tribueretur supposito, quod est Divinum. Et hanc rationem agnoscit P. Gormaz aliàs è schola Societatis, eamque vocat fundamentalem. Hic *disput. 20. sect. 2. à num. 862.*

Confirmatur: Vel Christus possit peccare præscindendo à subsistentia, vel in sensu composito subsistentiæ? Neutrum est possibile: si enim in sensu diviso subsistentiæ dicatur, non adest virtus per subsistentiam, completa: si in sensu composito, actio peccaminosa esset actio DEI, ipsique imputabilis.

S. Thomas in 3. *sentent. dist. 12. 179 quest. 2. art. 1.* per totum probat, Christum fuisse simpliciter impeccabilem, cujus rationem petit ex S. Damasceno *lib. 3. de fide. cap. 20.* *Quia Deitas regebat animam, & anima Corpus, unde non poterat peccatum attingere ad ejus animam, sicut nec DEUS potest peccare.* Et postquam S. Thomas Christum ut comprehensorem, & ut DEUM consideravit, addit: *ut Viator quidam Dux videtur esse dirigens nos secundum viam rectam.* Unde infert, eum etiam ut viatorem non posse peccare ex ratione, quæ in forma sic proponitur: omne, quod est primum in aliquo genere, & mensura cæterorum, mutari non potest: sed Christus in linea

nea morali in ordine ad bonum est primum, & mensura cæterorum: ergò mutari non potest. Maj. est S. Thomæ; quia aliàs, si posset esse error in primo, non esset regula. Min. fundatur in Scriptura, quòd scilicet Christus sit Dux, exemplar, via &c. Major confirmari potest ex naturalibus; quia in sistemate peripatetico primum mobile est mensura, & regula motuum inferiorum: motus ipsius est regularissimus, perfectissimus, nec errare potest, aliàs hoc ipso non esset regula: ergò verum est, quòd primum in aliqua linea & mensura errare non possit.

180 Dices: ex hoc nihil probari; quia primum mobile saltem absolute errare potest, cum possit citius, aut tardius moveri: Christum autem esse absolute immutabilem ad errorem.

Respondeo, quòd si moveretur citius, aut tardius, non esset regula, & inferiores motus sequerentur errorem motus superioris: in sensu ergò composito regula mutari non potest. Ex quo proin pro Christo hoc solum probatur, quòd etiam ut regula non potuerit peccare; præsertim quia juxta SS. PP. & S. Thomam *cit. locò in Corp.* Anima, & Corpus Christi fuerunt quasi organum Deitatis secundum illud Damasceni *cit.* DEUS autem in regendo animam errare non potest: ergò nec organum motuum. Et hæc ratio probatur Suarezio *cit. locò*, & eandem SS. PP. Cypriani, Ambrosii, Epiphani, aliorumque assensus confirmat. Ut adeò de mente SS. PP. vix possit esse dubium. Plura de his passim invenire est apud Thomistas.

ARTICULUS VIII.

An in Christo fuerit Libertas?

181 **D**uas in Christo esse voluntates, supponimus de fide, Divinam, & humanam, & de hac est quæstio, an fuerit libera, & quomodo? videtur, quòd satis expressa sit in S. Scriptura libertas ex illo Isa. 53. v. 7. Oblatus est, quia ipse voluit. & eodem v. 10. est notabi-

lis textus pro impeccabilitate Christi: *si posuerit pro peccato animam suam* (quod pertinet ad libertatem: ergò quia condicionalis est propositio, potuisset non ponere) *videbit semen longævum*: & NB. voluntas Domini in manu ejus dirigetur. Supposita ergò intentione ponendi animam

mam pro peccato, & sic assumendi Carnem mortalem (quæ omnia ad primam intentionem refero juxta dicenda) voluntas Domini in manu ejus dirigetur, id est, DEUS faciet, & exequetur per eum suam voluntatem: ergo sicuti voluntas Domini mutari, aut frustrari non potest, ita propter illam directionem Christus peccare non potuit. Ulterius eodem ex *ψ. 12.* libertas Christi evincitur: *ideò dispartiam ei plurimos, & fortium dividet spolia pro eo, quod tradidit in mortem animam suam, & cum sceleratis reputatus est.* Non datur præmium, nisi merenti, & meritum supponit libertatem in adultis: ergo in Christo fuit libertas, saltem antecedens, non obstante necessitate consequenti.

182 Sed alia difficultas est, quomodo cum præcepto riguroso, quod obligat in conscientia sub peccato, stare possit impeccabilitas, & quidem intrinseca cum libertate, quæ ad minimum requirit contradictionem, id est possibilitatem omissionis, seu non adimpletionis præcepti illius. Christum fuisse impeccabilem diximus arti. Priori, fuisse liberum dicit Scriptura: habuisse præceptum rigorosum dicunt Thomistæ universim, & multi cum ipsis, plures negant. Fundamentum Thomistarum,

& asserentium, præceptum rigorosum, est commune illud, quod verba S. Scripturæ sint accipienda in sensu proprio: atqui omne præceptum obligat ex conscientia: Christus autem habuit præceptum observandi legem, patiendi, moriendi: ergo habuit præceptum rigorosum. Textus pro præcepto sunt in Scriptura plurimi. Sic Joan. 10. *ψ. 8.* qui textus etiam propter libertatem notabilis est; nam postquam Christus ibidem *ψ. 17.* propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam, ut iterum summam eam; Subjungit: *nemo tollit eam à me* (id est nemo potest tollere, nisi vellem) *sed ego* (scilicet liberè) *pono eam à me ipso* (scilicet nemine cogente) *& potestatem habeo, iterum sumendi eam:* NB. *& hoc mandatum accepi à Patre meo.* Ex quo habemus libertatem cum præcepto; verba hæc, uti reverà digna sunt contemplatione, dissensionem excitârunt inter Judæos, Scripturæ peritos, quid mirum, si & modo excitent inter Theologos.

Recentiores communiter ne-183 gant præceptum rigorosum, ut hic docet Esparza cum aliis, ajuntque præceptum qualecunque, Christum concernens, fuisse per modum consilii, seu directionis, qualia sunt præcepta in aliquibus religionibus, quæ

quæ extra materiam votorum, & illa non concernentem, sunt meri consilii, directionis, nec obligant ex se, præcisò scandalò, aliisque per accidens supervenientibus, in conscientia, uti ipse judico de regula SS. Patris nostri Benedicti; ita illi ajunt de præceptis Christum concernentibus. Et quò ad hoc est paritas, non quò ad alia, quæ Religiosos afficiunt.

184 Alii dicunt, Christum non fuisse liberum quò ad substantiam, liberum tamen quò ad modum, & circumstantias, ut potuerit mori, quando & quomodò voluerit. Sed hæc in sententia Thomistica, nec etiam in scientia media, saltem in decreto, scientiam illam consequente salvari non possunt; quia non tantum substantia rei, sed & omnes modi prædefiniti sunt, saltem in decreto subjective absoluto, conditiones objectivas involvente; & in altero, scientiam mediam consequente, supposita prævisione evidenti (in quacunque denique fiat prævisio, vel in essentia Divina, vel in ipsa voluntate operantis) in decreto consequente; ergò sicut Christus juxta illos RR. necessariò aut liberè operatur quò ad substantiam, ita quò ad modum. Sunt & aliæ opiniones, sed sicut videntur multum habere proba-

bilitatis, ita nec difficultatibus carent, & quantum existimo, ubiq; propè insolubilibus.

Consistit autem meò judicio tota difficultas quò ad sententiam Thomisticam, quæ præceptum rigorosum ex S. Scriptura supponit, in hoc solo: vel stante præcepto rigoroso patiendi, moriendi &c. Christus potuit omittere mortem, vel non? si potuit omittere, potuit peccare: si per impeccabilitatem non potuit omittere; non fuit liber, quia necessariò non omisit, sed adimplevit: ergò non potest stare præceptum rigorosum cum impeccabilitate. Nec juvat dicere cum multis, quòd Christus habuerit quidem præceptum rigorosum moriendi, habuisse tamen etiam potestatem petendi dispensationem, & quia non petiit efficaciter, liberè fuit mortuus. Ratio hujus dispensationis colligitur ex illo Matthæi 26. v. 53. ubi Christus Petrum corripuit, dum Malcho amputavit Auriculam: *an putas, quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquam duodecim legiones Angelorum?* Si ergò hic rogasset, misisset Pater: si in monte Oliveti efficaciter rogasset, transulisset calicem Passionis, sed quia sponte ibi se submisit, liberè adimplevit.

Sed

186 Sed tamen ut ut facilis videatur hæc opinio, patitur difficultatem in præcepto rigoroso, quòd executionem ex potestate imperantis necessario importat; alias non est rigorosum, sed conditionatum: *si velis*, ubi potius obediens sibi subordinat imperantem, quam imperans subditum. Nisi forte dicamus, Patrem consignasse Filio redemptionem generis humani, sub istis, & illis conditionibus, quas si impleverit, sit futurus Salvator, secus non, ut proin *non redemptio* fuerit in poenam non adimpletæ conditionis. Quod videtur habere fundamentum in illo Apostoli supra cit. *qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem confusione contempta*. Gaudium illud ex redemptione erat gloria redemptionis, gloria corporis, & Majestas Judicis venturi, quod Pater Filio proposuit sub conditione onerosa patiendi, & moriendi; & Verbum subin *confusione contempta* liberè acceptavit. Videretur profectò satis probabilis opinio, nisi obstarèt præceptum rigorosum.

187 Relictis aliorum sententiis in scientia media fundatis, aliter sentiunt Thomistæ, Christum etiam stante præcepto potuisse *non mori*, proin salvari libertatem cum impeccabilitate. *Ly autem non mori*, vel *ly vel-*

le non mori dupliciter accipiunt scilicet *privativè & negativè*, ita ut non mori sit vel privatio, vel sola negatio. Privatio tunc est, si *non mori* afficit subjectum, in quo vi præcepti deberet esse mors; quia scilicet privatio est carentia formæ subjecto debitæ, vel saltèm cujus formæ subjectum est capax. Econtra *non mori* autem negativè est, quando omissio mortis se habet instar negationis in subjecto, in quo mors non deberet esse vi præcepti alicujus. Jam respectivè ad Christum, qui pro objecto obedientiæ habuit mortem, sic se habet. Christus vi præcepti debuit mori, & mortuus est, atque sic adimplevit præceptum: anteceden-ter autem Christus juxta Thomistas fuit liber ad mortem, subeundam secundum se spectatam, & præcisivè à præcepto; quia potuisset non mori, & hoc *non mori* dicitur *negativè*: non fuit autem liber ad mortem ut *substantem* præcepto; quia non potuit non mori *privativè*, alias potuisset peccare non adimplendò præceptum obligans in conscientia. Ratio utriusque est, quòd primò modò potuerit Christo proponi mors simpliciter talis sub indifferentia, non verò quò ad modum secundum. Interim tamen adhuc verum est, Christi-
stum

stum etiam stante præcepto, & sic in sensu composito præcepti potuisse non velle mori morte secundum se accepta, atque hoc sufficere ad libertatem. Proin communissima est Thomistarum

186 Conclusio : concordia impeccabilitatis, & libertatis salvatur, rectè quidem, quòd licet Christus non potuerit non velle mori *privativè*, seu pro sensu composito præcepti rigorosi, potuerit tamen non velle mori *negativè*, seu pro sensu diviso præcepti.

Prob. argumento adeò communi, ut in decem, quos legi, nec verba multum distent. Ille modus optimè conciliat impeccabilitatem cum libertate Christi, qui salvat utramque: sed hoc præstat modus explicatus: ergò optimè conciliat impeccabilitatem cum libertate. Nam I. vi hujus sententiæ Christus non potuit transgredi præceptum moriendi; & in hoc consistit ejusdem impeccabilitas. II. Potuit tamen mori, morte secundum se spectata, & in hoc consistit ejus libertas: ergò optimè conciliat: ergò est modus optimus. Hoc argumentum ulterius deducitur, variatis solum terminis; nam tota vis consistit in *privativè*, & *negativè* non mori.

Ad objectiones solvendas

notandum est, quòd juxta Contenson hic, & alios, præceptum illud, ut ut fuerit infallibiliter connexum cum effectu, seu adimplatione, non potuerit nocere libertati Christi, quia provenit à principio omnis libertatis, & sicut alias (hoc reverà sequitur) præmotio non officit libertati ut ut infallibiliter inferat effectum; quia à causa prima provenit, ipsam libertatem creatam in exercitium reducente; ita nec tale præceptum à dominio DEI imperante proveniens. Hæc ille. Sed forsan hæc gratuita assertio nimium probat; quia non minus nos omnes, quam Christum leges Divinæ, & naturales afficiunt, nec tamen in creatis causant libertatem, sed illam restringunt. Et quid dein opus est, adducere impeccabilitatem, cum alias Christus vi ipsius præcepti nunquam peccasset?

Proin huic meliores Thomistæ non insunt, alias profectò sequeretur, quòd DEUS nullò modò possit necessitare creaturam liberam; quia quocunque uteretur mediò, semper proveniret à primo libero tanquam libertatis exercitiæ causa. Manent ergò in distinctione allegata, ajuntque illam libertatem ad merendum sufficere.

K k

Con-

187 Confirmatur I. non obstante, quòd anima Christi scientiâ visionis viderit decretum prædefinitivum omnium actuum à se eliciendorum, liberè tamen eos elicit; quia licèt ex consequenti non potuerit non elicere in sensu composito decreti, potuit tamen in sensu diviso, seu potuit non elicere actum secundum se spectatum, & hoc etiam afficit RR. ut ut scientiam mediam decretò anteriorem præmittant, superinstruunt tamen scientiæ illi decretum definitivum; & aliàs tale decretum vi Scripturæ circa Christum admittendum est juxta illud Lucæ 22. v. 22. *Et quidem Filius hominis secundum quod definitum est, vadit.* Et alibi sæpius.

II. In communi sententiâ hodie B. Virgo fuit confirmata in gratia, & juxta S. Thomam in 3. sent. dist. 12. Quæst. 2. art. 1. in Corp. Etiam Apostoli propter continuam Christi præsentiam fuerunt confirmati in gratia, ut mortaliter peccare non potuerint, quamvis potuerint peccare venialiter; jam sicùt confirmatio talis non potest stare cum peccato, non tamen destruxit libertatem merendi in B. Virgine, & Apostolis; quia ad libertatem sufficit contradictio in sensu explicato, & si hoc pertinaciter

negatur, negandum est B. Virgini, & Apostolis omne meritum, confirmationem illam consequens, quod est contra fidem. Ab hac instantia communi assumendum est argumentum superius. Licèt B. Virgo actum præceptum e.g. charitatis, aut alterius virtutis non potuerit non elicere in sensu composito confirmationis, potuit tamen in sensu diviso, & hoc sufficit ad meritum: ergò universim, qui decreta in Deo admittunt ab intrinseco efficacia, & prædefinitiva, tenentur ad similem sensum recurrere.

Inferres: ergò etiam amor 188 beatificus est liber, quia sequitur determinationem DEI: sed hoc est contra communem: ergò & prius. Illatum roboratur ex dictis de sensu composito, & diviso:

Respondeo negando illatum; quia, ut suprà notavi, determinatio DEI est secundum ejusdem voluntatem, vel aliquid liberè, vel necessariò volentis, & quod vult liberè, fit infallibiliter, & liberè, quòdque vult necessariò, fit & necessariò; ex quo est celebre illud ex perpetua S. Thomæ doctrina: posteriora habent necessitatem à prioribus juxta modum priorum. Vult autem DEUS amorem beatificum, fieri

fieri necessario, ideoque tollit ex parte intellectus indifferentiam per visionem, & sic tollit libertatem. Ex quo petenda est disparitas. Hæc est communis Thomistarum doctrina, quæ mihi semper visa est difficilis, & præsertim circa Christum insuperabilis; & tamen; cum aliorum sententiæ, præsertim RR., videantur pro cujuslibet imaginatione excogitatæ, nec S. Scripturæ convenient, Thomistica tenenda videtur, in Scripturis evidenter fundata. Sed tamen, ut dixi, difficilis est. Primò, quia status quæstionis est, an Christus fuerit liberè mortuus morte præcepta? sed ad hujus veritatem requiritur, ut Christus potuerit non mori morte præcepta: sed hoc vi impeccabilitatis non potuit: ergò liberè non fuit mortuus morte præcepta.

II. Non quæritur, an Christus potuerit non mori morte secundum se spectata, & quæ non suberat præcepto; nam hac morte non meritus fuisset redemptionem, hoc ipso, quòd ex obedientia non fuisset: ergò illa distinctio in: *non mori privativè, & negativè*, non salvat impeccabilitatem cum libertate, quia versatur contra statum quæstionis. Et hinc divisio illa mortis à præcepto,

aufert objectum obedientiæ, & hoc sublato, tollitur ipsa obedientia, quæ sine præcepto intelligi non potest. Ex quibus rationes adhuc aliæ valdè difficiles deduci possent. Scio quidem varias ad similia argumenta responsiones, sed quæ, mihi saltem, non tantum non satisfacere videntur, sed difficultatem augere. Ego insistendo principiis Thomisticis me potissimum fundo in instantiis allatis, & consequentia ex aliis. Pro objectionibus solvendis videantur Illustrissimus Reding, Theol. Salzburg. hic, aliisque passim.

Cæterum fortè non impro-189
babiliter libertas Christi in hoc sistemate defendi posset, quòd scilicet opera Christi, & mors fuerint libera in sua causa, licet necessaria necessitate consequenti, quæ non officit libertati, ut suppono de libero in causa, præsertim, si omnia evidenter sunt cognita, quæ ex positione talis causæ sequuntur. Pro quo suppono ex serie decretorum, quòd semel permissò Adami peccatò decretum fuerit in illo Trinitatis Arcano, lapsum hominis restaurare!, cumque offensa per peccatum DEO illata à pura creatura reparari non posset, opus fuit Incarnatione; cumque, ut in Evan-
gelio

gelio habemus, semper appelletur Pater æternus; licet hoc negotium totam Trinitatem afficiat, hoc mandatum activè tribuitur Patri. Jam de fide certum est, quòd Verbum, quà tale Patri subjectum non sit, subjici tamen potuerit in carne humana: si ergò sub conditione carnis assumendæ passionis, & mortis subeundæ fuit proposita redemptio, & proveniens ex in gloria, & Judicis Majestas, atque Verbum se spontè ad omnia hæc obtulit, séque plenè in carne humana subjecit, uti reverà in executione factum credimus, rectè dicimus, omnia in Christo fuisse libera libertate antecedente, afficiente omnes actus futuros pro redemptione

ne decretos. Ad quod faciunt textus adducti, *oblatus est, quia ipse voluit; propositò sibi gaudiò sustinuit; crucem, confusione contempta, & alii hucusque citati.* Ex hoc capite communiter defendunt Christum fuisse subjectum legibus veteris Testamenti, Circumcisionis, & Oblationis in templo, & quò ad alia; quia spontè se obtulit præceptorum observantiæ, & ideò, ut ait Apostolus Philippensium 2. v. 8. *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen; ut in nomine JESU omne genuflectatur Cœlestium, terrestrium, & infernorum.*

ARTICULUS IX.

De Adoratione, & Cultu in communi.

190 **S.** Doctor de hac materia agit hic *Quest. 25.* per totam. Primi quatuor Articuli Christum, ejusque crucem concernunt, posteriores B. Virginem ut Matrem Christi, & reliquos Sanctorum respiciunt. Pertinet quidem aliàs hæc materia ad 2. Part. ubi inter alias virtutes de Religione tractatur; sed, quia hic quæ sunt Christi, inquirimus,

rectè de ejusdem cultu agitur.

Suppono autem de fide certum, quòd Christus simpliciter adorandus sit, id est, quò ad utramque naturam, quod docet S. Cyrillus *lib. 1. de fide Divina ad Regin.* in Christo scilicet non esse unam naturam, quæ adoretur, & alteram, quæ non adoretur, sed utramque simul adorari una adoratione. At-

Atque ita definitum esse in quinta Synodo Generali *Collat. 18. Canon. 9.* referunt Cardinalis de Lugo, noster Illustrissimus Reginus hic: *si quis duas adorationes inducat, & non una adoratione Verbum cum propria ejus carne adorat, anathema sit.*

193 Adoratio autem in genere spectata latè quidem patet, dicitque fermè idem, cultus, aut veneratio, plus tamen, quàm honoratio, quæ etiam æqualibus impenditur, non tamen cultus, aut veneratio, quæ aliquam, ut de Jure, & Justitia suppono, excellentiam supponunt; sic Superiores, Principes colimus, & veneramur. Et proin reverentia, & veneratio videntur cum adoratione latè sumpta coincidere, in quo sensu etiam adorantur Principes, nec hoc alienum à Scriptura est: sic 1. Reg. cap. 25. Abigail sine idololatria procidit coram David super faciem suam, & adoravit super terram, licet David non fuerit Rex, sed tantum electus ad Regnum. Iterum Judith. 10. v. 20. Illa videns Holopher-nem Ducem exercitûs: adoravit eum prosternens se super terram. Imò ipse Rex David 1. Reg. c. 24. v. 9. inclinavit se pronus in terram, adoravit, dixitque ad Saul &c. hanc autem adorationem civilem dicimus, quam &

modò Imperatoribus, Regibus profunda genuflexione, aliisq; Principibus proportionaliter ad dignitatem, & excellentiam exhibemus, in qua Reges à subditis adorari dicuntur.

Dividitur adoratio I. in internam, qui est actus internus, & externam, quæ per aliquod signum visibile manifestatur, quales erant actus veteris testamenti per immolationem hostiarum in contestationem supremæ Majestatis, & Domini DEI &c. II. In Latriam, Duliam, & Hyperduliam, atque hi spectantur in linea supernaturali. Latria est cultus summus, soli DEO debitus. Dulia sanctis; Hyperdulia communiter tribuitur B. Virginî propter singularem Excellentiam.

Antequam de adoratione Divina agamus, prius de signis ejusdem externis in communi dicendum; cum adoratio sit signum internæ submissionis versùs objectum, quod adoramus.

Est autem inter præcipua adorationis signa sacrificium, id est, oblatio rei sensibilis per realem immutationem, uti in lege veteris immolatio vitulorum, agnorum &c. & apud gentiles victimæ fermè similes judæorum; quia dæmon per omnia voluit esse similis esse

Altissimo. Talis adoratio, multoque crudelior etiam Regibus defunctis exhibetur ab Ethnicis in Regno Sinarum, & Japoniæ, ubi Popæ superstitione non timos Gentis illius Juvenes, & puellas mactant, altero in mundo, forte in campis Elysiis famulatuos Regi; estque vehemens Juventutis contentio, volentis pro Rege occumbere, ei que fieri à servitio. Stupenda de his refert Cornelius Hazart in Historia Ecclesiastica, de Regno Sinarum.

II. Signum est genuflexio, & hoc signum est valde proportionatum; significat enim submissionem; nam genuflectens, ut recte notant Salmanticensis hic *Disput. 35. §. 4.* illa ipsa actione, & corporis habitudine fit alio minor, & hoc ipso se agnoscit inferiorem, & talem se constituit.

III. Adhuc patentius signum est prostratio, de qua in allatis ex Scriptura exemplis patet.

IV. Sed vulgare adorationis scilicet latè sumptæ est detectio capitis, inclinatio, aliæque pro diversitate nationum variæ cæremoniæ. Atque ad ista signa alia referri possunt; uti e. g. elevatio manuum coram imagine alicujus Sancti, osculatio pedum, manuum &c.

Ab adoratione tam DEO, 196 & Sanctis, quàm hominibus exhiberi solita, ad adorationem sacram ascendimus, ubi quæritur, an DEO debeantur quædam signa externa adorationis, quæ non possunt applicari creaturæ. Negativam tenet Vasquez. contra Suarez, cui Salmanticensis hic *num. 24.* adjungunt Cardinalem de Lugo, sed immeritò; nam hic Author saltè loco allegatò, aliud non dicit, quàm sacrificium, non esse propriè, & strictè actum adorationis, sed alium Religionis actum, & cultus Divini specie distinctum, & in hoc consentit Vasquezio, interim fatetur, sacrificium non posse (utique sine Idololatria) offerri, nisi soli DEO: ergò reverà sentit Lugo, aliquod signum externum non posse applicari creaturæ. Estque ejusdem ratio satis aperta, & communis, quia sacrificium ex sua natura ordinatur ad significandam, & contestandam supremam DEI potestatem, tanquam Domini vitæ, & necis, in cujus recognitionem mactatur, occiditur, aut crematur victima, per quod sacrificans significare intendit, se eodem modo paratum esse, immolare se ipsum, si DEO placitum sciret; cùm autem hoc DEUS non postulet, nec aliunde homo

mo jus in vitam suam habeat, in vicem ejusdem offert vitam animalis. Veritas hujus rationis ex Genesi colligitur, ubi Abraham sicut filium, ita se ipsum immolasset, si DEUS praecepisset. An verò talis actus sit actus formalis adorationis, vel actus Religionis specie distinctus? est alia quaestio. Thomistae communiter tenent, adorationem tanquam actum Religionis formaliter includi in sacrificio, & proinde utrumque ad eundem habitum pertinere, quod interim ad aliorum opinionem dictum esto.

Cæterum juxta S. Thomam, Suarez, aliosque gravissimos Theologos certum est, dari aliquod signum adorationis ita, soli DEO proprium, ut exhiberi non possit creaturae sine idololatria: imò in sensu recto propositio hæc est de fide.

197 Hunc autem specialem cultum docet S. Thomas 2.2. q. 84. art. 1. ad 1. ubi, postquam dixit, quòd reverentia DEO exhiberi solita, etiam participativè creaturis communicetur, ideò-

que alia veneratione DEUM veneremur, quod pertinet ad Latriam, & alia veneratione quasdam Personas excellentes quod pertinet ad Duliam subjungit: *sed aliquid est, quod soli DEO exhibetur, scilicet sacrificium.* Atque hoc ipsum S. Doctor probat ex S. Augustino lib. 10. de Civitate DEI, qui textus notabilis sic habet: *Multa de cultu Divino usurpata sunt, quæ honoribus deferuntur humanis, sive humilitate nimia, sive adulatione pestifera: ita tamen, ut, quibus ea deferuntur, homines haberentur, qui dicuntur colendi, & venerandi; si autem eis multum additur, & adorandi.* Quis verò sacrificandum censuit, nisi ei, quem DEUM aut scivit, aut putavit, aut finxit. Ergò uterque sentit, sacrificium deberi soli DEO, quem vel scimus, aut fide cognoscimus. Ethnici autem Jovem e. g. putarunt DEUM, ideòque obtulere ei sacrificia, alii turpius errantes fecerunt sibi sculptile, ut adorarent illud: patet ergò aliquod signum adorationis DEO soli deberi, consequenter in recto sensu allata propositio est de fide.

ARTICULUS Ultimus.

De Adoratione Christi, & Cultu B. Virginis & Sanctorum.

198 **D**iximus antea Sancti Patres & Concilia præfer-

tim Orientalia tantum unam adorationem in Christo vel-

le, ideòque Divinitatem, & Humanitatem simul adorandam esse, quod S. Thomas hic *cit. qu. 25. art. 1.* quærit, an scilicet una, & eadem adoratione sit adoranda Divinitas Christi, & ejusdem Humanitas? ubi affirmativè respondet, & in responsione *sed contra* allegat *cit. Can. 9.* ex Concilio Generali.

Ratio S. Doct. & communis ex illo est, quòd adoratio exhibeatur *toti rei subsistenti*: sed tota res subsistens est Christus: ergò sicut unum est subsistens, una erit adoratio. Hinc S. Doctor ait in *cit. Corp.* quòd, si in Christo ponerentur plures Personæ seu Hypostases, sequeretur, quòd simpliciter essent plures adorationes: & hoc est, quod in Synodis reprobat. Quod patet ex Mysterio Trinitatis, ubi propter pluralitatem Personarum distincta adoratione Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum adorare possumus, licèt in una DEitatis natura subsistant, ut dicit Sanctus Thomas *cit. locò* ad primum. Et hoc procedit ex parte Personæ, quæ adoratur. Interim juxta S. Thomam *loc. cit.* plures possunt esse causæ honoris, vel adorationis; cum enim reverentia fiat propter alicujus excellentiam, eò plures erunt causæ, quò plures sunt excellentiæ, licèt semper una sit ado-

ratio ex parte adorati, ex pluribus tamen causis e.g. ratione prælationis, virtutis, scientiæ proveniens. Et sic potest adorari Christus, ut caput omnium, ut Redemptor, vel ut Judex venturus, una tamen manente adoratione ex parte suppositi, quatenus suppositum ut tale adoratur. Pro quo in fine Corp. S. Thomas adducit ex *Capitulis S. Cyrilli*, quod positum est in Concilio 1. Ephesino Can. 8. *Si quis audet dicere, assumptum hominem coadorari oportere DEO Verbo, quasi alterum, alteri; & non potiùs una adoratione honorificat Emanuelem, secundum quod factum est Caro Verbum, anathema sit.*

Ex his consurgit quæstio, qui cultus debeatur Christo homini, reduplicativè tali?

Respondeo conformiter ad 199 mentem S. Thomæ non deberi cultum latriæ. Ratio universalis est: quidquid adoratur cultu latriæ, adoratur propter motivum perfectionis increatæ: sed in Christo homine quæ tali non est motivum perfectionis increatæ; quia omne in Christo, quæ homine sunt creata, gratia, dona, & quidquid humanitatem exornat: ergò non adoratur cultu latriæ. Si tamen, ut suprà de carne Christi, sanguine, imò & ipsa cruce notavimus, fiat relatio ad Di-

Divinitatem, admittitur cultus latriæ respectivus ex motivo vel unionis, vel alterius relationis. Utrumque hoc est expressè S. Thomæ *cit. Quæst. art. 2. in Corp.* ubi ait, adorationem humanitatis Christi dupliciter considerari posse: *uno modo, ut sit ejus sicut rei adoratae, & sic adorare carnem Christi, nihil est aliud, quam adorare Regem vestitum.* Intellexit ergò hic Sanctus Thomas humanitatem, aut carnem in sensu composito unionis, & sic est adoratio absoluta, vel relativè ad Verbum, & sic respectiva: postea subjungit: *alio modo potest intelligi adoratio humanitatis Christi, quæ sit ratione humanitatis Christi, perfectæ omni munere gratiarum, & sic adoratio humanitatis Christi non est adoratio latriæ, sed adoratio Dulæ.* Ergò vi hujus rectè cum S. Doctore infertur, quòd una & eadem Persona adorari possit dupliciter, scilicet respiciendo ad motivum adorationis, & quidem propter Divinitatem cultu latriæ, & propter perfectiones humanitatis creatas cultu Dulæ. Cultus autem Dulæ respectu humanitatis Christi non est communis, sed excellens, scilicet Hyperdulæ, ut docet hic S. Thomas *cit. loc. ad 1. non uniuscunque* (puta quæ communiter exhibetur aliis creaturis) *sed excellentioris,*

quam Hyperduliam vocant. Sed

Ne videatur hoc oppositum Conciliis *cit. de una adoratione in Christo*, intelligenda est adoratio absoluta, quam unam solam volunt Concilia, itaque re ipsa *cit. loc.* intelligit S. Thomas.

De adoratione B. Virginis adeò constant omnia ex quotidiana Ecclesiæ praxi, ut fermè superfluum sit, aliquid apponere. Cavendum est, ut sæpè monui in dictis, excessus, ne nimium attribuendo Matri detrahamus Filio. Aliquorum imprudentes, & simplices excessus non adeò malè perstrinxit Calvinus in *Harmonia cap. 2. num. 4.* dicens: *facta est Maria Regina Cœli, spes, vita, & mundi salus. Denique eò progressus est vesanus furor, ut Christi propemodum nudati spoliis ornarent. Quasi verò non habeat, quantum illi honoris debetur, nisi Dea fiat.* Hæc verba, si spectentur nudè, & in sensu debito sunt Catholica; admittit enim honorem Virgini, sed non æqualem Christo. Scio quidem, hæreticum hunc etiam priora verba *Regina Cœli* exprobare Catholicis, ac si Christo æqualem faciamus; transeat; quia sensum Ecclesiæ non percepit; posteriora tamen hæretica non sunt, quia solum excessum arguunt; nec enim

enim omnia hæreticorum sunt hæretica, juxta Salmanticenses hic *fol. 879. num. 24.* ex Nicephoro *lib. 16.* alii hæretici stolidiùs circa B. Virginem errârunt, inter quos Leo Isaauricus, & Constantinus Capronymus fuerunt. Hi dicebant, B. Virginem fuisse quidem dignam honore sacro, sed illoduntaxat tempore, quo Christum in utero portavit, non tempore subsequenti. Error hic etiam in Politicam peccat. An ergò Matres istorum Imperatorum hinc solummodò erant dignæ adoratione civili, cùm eosdem gestarent in utero, nec deinceps ampliùs? non credo, nec ipsi admisissent: quomodò ergò Christus admittet: certè Mater Imperatoris est semper talis, & suò nobilitata filiò, manet talis ex ipsa maternitatis relatione. Est autem cultus B. Virginis ex dictis *HYPERDULIÆ*, aliorum Sanctorum *DULIÆ*, itaque proportionaliter Sanctorum, & Reliquiarum respectivè talis, quem, sicut quò ad Sanctos docet Concilium Tridentinum, ita primariò egis-

se censetur de B. Virgine tanquam Sanctorum Regina: verè enim juxta Athanasium in sermone de Sanctissima Deipara, quia ipse (scilicet Christus) Rex est, & Dominus, Mater, quæ Eum genuit, & Regina, & Domina censetur. Et S. Chrysostomus in sua Lyturgia inquit: *jure dignum, & justum est, glorificare Deiparam, & semper Beatissimam, & penitus incontaminatam Matrem DEI nostri &c.* & S. Damascenus *orat. 2. de Assumpt. Virg.* ait: *Decet Matrem ea, quæ Filii sunt, possidere, & ab omnibus adorari.* Hæc, & non plura admisere aliorum, voluntas, & temporis angustia. Cæterum, sicut omnia, quæ hoc universum continent, ad gloriam Christi, & venturi Judicis referuntur, ita & hactenùs dicta ad Ejus ultimatò gloriam referimus, ut ille, quem salutis Auctorem, omniumque supernaturalium fontem, & apud Patrem Advocatum adoramus, sit olim nobis propitius Judex, ut cum Sanctis omnibus liceat nunc in terris, & olim dicere in Coelis

LA VDET VR IESVS CHRISTVS
FILIVS HOMINIS.

P A R E R G A

E x

UNIVERSA THEOLOGIA.

Ex I. Parte.

I. **T**heologia moraliter est necessaria Ecclesiae. 2. Non est scientia, 3. nec entitativè supernaturalis, 4. nec propriè subalternata, 5. non manet in Patria, 6. nec datur in Heretico. 7. Hæc propositio: DEUS existit, est per se nota quò ad se, non quò ad nos. 8. Potest solo lumine naturali cognosci existentia DEI, 9. & nihilominus dari ejusdem invincibilis ignorantia. 10. Essentia Divina consistit in asseitate. 11. Distinguitur virtualiter ab attributis, 12. & à natura. 13. Unde ad solvenda in Divinis contradictoria non videtur necessaria distinctio Scotistica. 14. Operatio virtualiter transiens est DEO ratio formalis, saltem impropriè existendi in rebus, 15. non tamen est actu in spatiis imaginariis. 16. Futura non sunt DEO physicè præsentia in æternitate. 17. In visione non datur species impressa, 18. nec expressa. 19. Lumen gloriæ est absolute necessarium, vel aliud auxilium elevans, 20. mediante quo intellectus principaliter concurrit ad visionem. 21. Cujus inæqualitas à lumine desumitur. 22. Beatus videns essentiam Divinam, videt etiam attributa, & relationes, 23. non tamen DEUM potest comprehendere, 24. & ideo non potest in DEO videre omnes creaturas possibles. 25. Non datur scientia media. 26. Electio ad gloriam est gratuita. 27. Principia Divinarum processionum sunt intellectus, & voluntas. 28. Existentia Angelorum non potest evidenter demonstrari à priori, nec à posteriori, 29. sunt in loco Metaphysicè per præsentiam substantiæ sine omni operatione ad extra, 30. Physicè per operationem, saltem impropriè, 31. possunt esse physicè in pluribus locis, 32. Cognoscunt objecta per species infusas, 33. inferior non potest comprehendere superiorem, 34. non cognoscunt futura libera, 35. nec secreta cordium. 36. An in primo instanti potuerint peccare? Problema. 37. Primum peccatum fuit superbia, 38. probabiliter quòd ambierint unionem hypostaticam.

Ex II. Parte.

II. **A**N beatitudo formalis adequatè consistat in sola visione? Problema. 2. Voluntas non potest eligere unum è duobus bonis prorsus equalibus, 3. Mo-

L I

ralitas est actui intrinseca. 4. Non datur actus in individuo indifferens, 5. non potest idem actus de bono transire in malum & vicissim, 6. non licet sequi sententiam probabilem relicta probabiliore. 7. An peccatum commissionis in positivo, aut negativo consistat? Problema. 8. Omne peccatum ideò est tale, quia est contra legem. 9. Peccata distinguuntur specie ex diversitate objecti. 10. In motibus venereis non licet se habere negativè. 11. Peccatum habituale non consistit in qualitate positiva, 12. sed in privatione gratiae sanctificantis cum ordine ad actum præteritum. 13. An Beatissima Virgo contraxerit debitum proximum vel remotum tantum? Problema. 14. Promulgatio est de essentia legis. 15. Ad legem Ecclesiasticam, sufficit promulgatio Romæ facta. 16. Nan datur lex purè pœnalis. 17. An Ecclesia possit præcipere actus merè internos? Problema. 18. Potest introduci consuetudo per actus formaliter malos. 19. Status naturæ puræ est possibilis, 20. etiam de potentia DEI ordinaria. 21. In quo posset homo diligere DEUM super omnia sine speciali auxilio. 22. Gratia non est efficax ex eo, quòd substat scientiæ mediæ, 23. sed est ab intrinseco talis. 24. Præter gratiam efficacem in statu elevationis requiritur etiam sufficiens ab efficaci realiter adæquatè distincta, 25. non datur justificatio sine gratia, 26. & ideò per nullam DEI potentiam remitti potest peccatum per solam condonationem extrinsecam. 27. Gratia sanctificans non benè ponitur in qualitate ut subest favori DEI extrinseco, 28. sed facit se sola filium adoptivum DEI, 29. & realiter distinguitur ab habitu charitatis. 30. An dispositio ad gratiam proveniat ab ipsâ gratiâ, vel ab auxilio transeunte? Problema. 31. Actus vitæ æternæ meritorius requirit imperium vel formale vel virtuale charitatis. 32. Fides potest stare cum evidentia in attestante. 33. Pontifex est super Concilium, 34. ideòque appellatio à S. Pontifice ad Concilium nec licita est, nec valida. 35. Est de fide modernum Pontificem Clementem XII. esse verum Vicarium Christi. 36. An facta revelatione æternæ damnationis liceat desperare? Problema. 37. Præceptum charitatis aliquoties obligat in vita. 38. Justitia vindicativa est specialis virtus. 39. Non datur justitia commutativa in DEO versùs hominem. 40. An in concursu pro beneficio locum habeat justitia commutativa? Problema. 41. Judex potest procedere secundum allegata, & probata etiam in casu mortis. 42. Non datur dominium duorum in solidum. 43. Benè tamen usus simplex facti sine dominio circa res unicò usui consumptibiles. 44. Non licet provocato ad duellum comparere, etiamsi subesset nota timiditatis, vel alia gravis ratio. 45. Non licet sumere medicinam directè expulsivam foetus, etsi ab illo matri immineat periculum vitæ. 46. Clerici non sunt domini bonorum superfluatorum, 47. de his rationabilis est consuetudo testandi ad causas profanas. 48. Ex culpa merè juridica non datur obligatio compensandi damnum, 49. nec ex culpa veniali obligatio reparandi damnum ex toto. 50. Negans Novitio sine causa gravi suffragium ad professionem peccat graviter. 51. Qui puellam corrumpit sub promissione ficta matrimonii ordinariè tenetur eam ducere.

Ex III. Parte.

1. **A**ctionem Sacramenti ut sic non pertinet ratio cause. 2. Sacramenta non
va legis essentialiter constant reb^{us} & verbis. 3. Causant gratiam tam
physicè, quam moraliter. 4. In statu legis naturæ fuerunt Sacramenta. 5. Gra-
tia Sacramentalis distinguitur intrinsecè à gratia communiter sumpta. 6. Solus
Christus habuit potestatem instituendi Sacramenta. 7. Parochus in peccato mor-
tali constitutus absolvens moribundum in præsentissimo periculo non peccat mor-
taliter. 8. Baptismus est necessarius necessitate mediⁱ, 9. validus est Baptismus
submersivus. 10. Baptismus recedente fictione confert gratiam, 11. physicè qui-
dem. 12. Summus Pontifex potest simplici Sacerdoti committere potestatem con-
firmandi validè. 13. Materia Eucharistiæ quoad speciem Corporis est panis or-
dinariè triticeus. 14. Vinum congelatum probabiliter non est materia valida ca-
licis. 15. Forma calicis essentialiter consistit in his tantum verbis: Hic est ca-
lix sanguinis mei. 16. Insistendo rationi in corruptione sacræ Hostiæ non
possunt generari vermes ex quantitate, sed requiritur necessariò creatio novæ ma-
teriæ. 17. Forma absolutionis consistit in verbis: Absolvo te. 18. Nec sunt
de essentia particula à peccatis tuis, si addantur. 19. Probabiliter potest
etiam salvari essentia absolutionis in solo absolvo. 20. Potest dari Sacramentum
Pœnitentiæ validum, & informe. 21. Peccata negativè dubia sunt materia ne-
cessaria Confessionis. 22. Pœnitens per se tenetur acceptare pœnitentiam. 23. Non
datur peccatum intrinsecè irremissibile. 24. Implicat peccatum remitti in eodem
instanti, quo committitur. 25. Pœnitentia est necessaria necessitate mediⁱ. 26. Con-
tritio, quamvis perfecta, non delet veniale, cujus affectum non excludit.
27. Sacramentalia non habent vim deletivam venialium ex opere operato. 28. Me-
rita probabiliter reviviscunt totaliter. 29. Beatissima Virgo fuit capax
extremæ Unctionis. 30. Episcopatus non est adæquatè distinctus à Sacerdotio.
31. Non valent ante septennium sponsalia, quamvis malitia suppleat ætatem,
32. Nec Matrimonium cum pacto servandæ castitatis initum. 33. Bolygamia
est Juris naturæ saltem quoad finem secundarium matrimonii. 34. Ratio
contractus & Sacramenti possunt separari in matrimonio.
35. In eodem ut rato Summus Pontifex
potest dispensare.

F I N I S.

Handwritten notes in cursive script, likely a library or ownership mark, located at the bottom right of the page.

Ritter, Alanus,

Mysterium Incarnationis Contra Haereticorum Errores Sub Auspiciis ... S. R.
E. Cardinalis Domini Domini Leandri De Porzia, In Alma, et Archi-
Episcopali Universitate Salisburgensi

Salisburgi 1731

4 Diss. 4643

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11026328-2

VD18 15076172-001